

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

İZMİR
KALKINMA
AJANSI

İZMİR BUCA FORBES CADDESİ TOPLUMSAL KATILIM TEMELLİ YENİDEN CANLANDIRMA VE KENTSEL TASARIM REHBERİ OLUŞTURMA PROJESİ RAPORU

2026

**İZMİR BUCA FORBES CADDESİ TOPLUMSAL
KATILIM TEMELLİ YENİDEN CANLANDIRMA
VE KENTSEL TASARIM REHBERİ OLUŞTURMA
PROJESİ RAPORU 2026, İZMİR**

Yayın Sahibi

İzmir Kalkınma Ajansı
Megapol Çarşı Kule, Halkapınar Mahallesi,
1203/11. Sk. No: 5-7, Kat: 19
35170 Konak/İzmir
Tel : 0232 489 81 81
Faks : 0232 489 85 05
E-posta: bilgi@izka.org.tr

Çalışma Ekibi

Doç. Dr. Erdal Onur DİKTAŞ
(Y. Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı)

Prof. Dr. Emine İpek ÖZBEK
(Y. Şehir Plancısı)

Grafik Tasarım

Hasan Can ÇAKIR

ISBN

978-605-5826-59-8

© 2026, İZKA. Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca, kullanılmadan önce hak sahibinden 52. maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

Hazırlanmış olan çalışmanın tüm hakları İzmir Kalkınma Ajansı'na aittir. Bu İZKA eserinden kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

İZMİR
KALKINMA
AJANSI

İZMİR BUCA FORBES CADDESİ TOPLUMSAL KATILIM TEMELLİ YENİDEN CANLANDIRMA VE KENTSEL TASARIM REHBERİ OLUŞTURMA PROJESİ RAPORU

—
2026

Bu rapor İzmir Kalkınma Ajansı tarafından 2023 Yılı 1. Dönem Teknik Destek Programı kapsamında yapılan hizmet alımı yoluyla Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü tarafından hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	19
1.1. Projenin Tanıtımı ve Önemi	20
1.2. Projenin Kapsamı	21
1.3. Proje Yöntemi	22
2. FORBES CADDESİ'NİN İZMİR KENTİ VE BUCA İLÇESİNDEKİ KONUMU VE ÖNEMİ	25
3. KENT MERKEZLERİNDE YENİDEN CANLANDIRMA	29
3.1. Kentsel Yeniden Canlandırma Kavramı	29
3.2. Stratejiler ve Örnekler	30
4. KENTSEL TASARIM UYGULAMALARININ VE KENTSEL TASARIM REHBERLERİNİN YENİDEN CANLANDIRMADA YERİ VE ÖNEMİ	41
5. ORTAK AKIL OLUŞTURMA SÜRECİ	45
5.1. Esnaf-Konut Sakinleri ile Görüşmeler, Arama Toplantıları	45
5.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Buca Belediyesi ile Görüşmeler	47
5.3. Kurum Temsilcileri ile Görüşmeler	47
6. FORBES CADDESİNİN MEKÂNSAL KULLANIMI VE YAPISAL ÖZELLİKLERİ	51
6.1. Yakın Çevre İlişkileri Analizi	51
6.2. Arazi Kullanımı	52
6.3. Yapı Kat Sayıları Analizi	58
6.4. Peyzaj Unsurları	60
6.5. İklim-Mekân İlişkisinde Güneşlenmeye Yönelik Analizler	63
6.6. Ulaşım/Erişilebilirlik Olanakları Analizi	71
6.7. Kentsel Mekân Kalitesi	77
6.8. Sokak Cephe ve Profil Analizi	85
6.9. Aydınlatma Analizi	91
6.10. Sokak Sergi ve İşgal Analizi	93
7. ÇARŞI KULLANICILARININ (ESNAF, ZİYARETÇİLER, KONUT SAKINLERİ) PROFİLLERİ VE ÇEVRESEL ALGILARI	99
7.1. Cinsiyet, Yaş, İş Durumu, Eğitim	99
7.2. Kullanıcıların Çevre ile İlişkileri	103

7.3. Caddenin Tercih Edilme Nedenleri	105
7.4. İşletme Özellikleri	108
7.5. İş Yeri Konforu ve Mekânsal Özellikleri	111
7.6. İş Yerine Ürün Temini	114
7.7. İş Yerinin Geleceğine İlişkin Esnaf Değerlendirmeler	115
7.8. Konut Özellikleri	115
7.9. Çevresel Algı (Esnaf – Ziyaretçi – Konut Sakini)	115
7.10. Katı Atıklar	119
7.11. Erişilebilirlik	119
7.12. Aidiyet – Komşuluk İlişkileri – Farkındalık	120
7.13. Forbes Çarşısının En Beğenilen Özellikleri	121
7.14. Forbes Çarşısının En Rahatsız Edici Özellikleri	123
7.15. Forbes Çarşısı'nın Geleceğine İlişkin Öneriler	125
8. FORBES CADDESİNİN EKONOMİK KAPASİTESİ	129
8.1. Ziyaretçilerin Tercih Ettiği Ürünler, Ürünlerin Bulunabilirliği	129
9. RAPORUN ANALİZ BÖLÜMÜNE İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME, VİZYON VE STRATEJİLER	132
10. KENTSEL TASARIM REHBERİ: ORTAKLAŞA TASARIM SÜRECİ-KENTSEL TASARIM REHBERİ İHTİYAÇ PROGRAMI	133
10.1. Kimlik oluşturma	134
10.2. Çarşı Peyzajının Düzenlenmesinde Kullanılan İnsan Ölçeğinde Objeler/Heykeller	136
10.3. Sokak Estetiği	144
10.4. İklimsel Koşullara Uyumlanma	149
10.5. Sürdürülebilirlik	154
10.6. Dinlenme/Oturma: Çarşı Kamusal Mekânında Müşterek Kullanım Olanakları	160
10.7. Mağazaların Sokak Kullanımı	172
10.8. Mekânsal/ İşlevsel (Yeniden) Yapılanma ve Okunabilirlik	177
10.9. Afet Destek Birimleri	194
10.10. Bilgilendirme	195
10.11. Erişilebilirlik, Engelsiz Güzergâh Oluşturulması	198
10.12. Motosiklet Parkı	204

10.13. Otopark	204
10.14. Peyzaj/Yeşil Alan Düzenlemesi	205
10.15. Aydınlatma	207
10.16. Bina Cephelerinde Ortak Bir Dil Üretimi	209
11. FORBES CADDESİ İÇİN KENTSEL TASARIM ÖNERİLERİ	213
11.1. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Bütün)	214
11.2. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Bütün-İşlevsel Dağılım)	215
11.3. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Batı)	216
11.4. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Merkez/Orta)	217
11.5. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Doğu)	218
11.6. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı 1	219
11.7. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı 2	220
11.8. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı Ortak Kullanım Alanları 1	221
11.9. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı Ortak Kullanım Alanları 2	222
11.10. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Pln. Doğu Meydanı 1	223
11.11. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Pln. Doğu Meydanı 2	224
11.12. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Pln. Doğu Meydanı 3	225
11.13. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı Çocuk Oyun Alanı	226
11.14. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı Ortak Kullanım Alanları	227
11.15. Doğu Meydanı Engelli Şarj ve Bisiklet Park/Bakım İstasyonu	228
11.16. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı Kuru Havuz	229
11.17. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı	230
11.18. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı Çocuk Oyun Alanı	231
12. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	232
EK 1	237
EK 2	238
EK 3	246
EK 4	252

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1.	Ukrayna Dnipropetrovsk'da kamusal mekân peyzaj düzenlemesi planlar	38
ŞEKİL 2.	Forbes Caddesi Yakın Çevre İlişkileri Analizi	51
ŞEKİL 3.	Forbes Caddesi Zemin Kat İşlev Dağılımı	52
ŞEKİL 4.	Forbes Caddesi Yapı Kat Sayıları Analizi	58
ŞEKİL 5.	Forbes Caddesi Mevcut Peyzaj Unsurları	61
ŞEKİL 6.	21 Mart Saat: 10:00 Güneşlenme Analizi	64
ŞEKİL 7.	21 Mart Saat: 11:00 Güneşlenme Analizi	64
ŞEKİL 8.	21 Mart Saat: 12:00 Güneşlenme Analizi	65
ŞEKİL 9.	21 Mart Saat: 13:00 Güneşlenme Analizi	66
ŞEKİL 10.	21 Haziran Saat: 10:00 Analizi	66
ŞEKİL 11.	21 Haziran Saat: 14:00 Analizi	67
ŞEKİL 12.	21 Haziran Saat: 16:00 Analizi	67
ŞEKİL 13.	23 Eylül Saat: 11:00 Analizi	68
ŞEKİL 14.	23 Eylül Saat: 14:00 Analizi	68
ŞEKİL 15.	23 Eylül Saat: 16:00 Analizi	69
ŞEKİL 16.	21 Aralık Saat: 10:00 Analizi	69
ŞEKİL 17.	23 Aralık Saat: 13:00 Analizi	70
ŞEKİL 18.	23 Aralık Saat: 15:00 Analizi	70
ŞEKİL 19.	Forbes Caddesi Ulaşım Analizi	72
ŞEKİL 20.	Metal konstrüksiyonlu, boşluklu gölgelendirici üst örtülerin mevcut konumları (plan)	81
ŞEKİL 21.	Forbes Caddesi Güney ve Kuzey Bina Cepheleri (Ölçeklendirme ve Çizim: Y. Mim. Gülben ÖZSOY)	89
ŞEKİL 22.	Forbes Caddesi Profilleri 1 (Ölçeklendirme ve Çizim: Y. Mim. Gülben ÖZSOY)	91
ŞEKİL 23.	Forbes Caddesi Profilleri 2 (Ölçeklendirme ve Çizim: Y. Mim. Gülben ÖZSOY)	91
ŞEKİL 24.	Forbes Caddesi Aydınlatma Analizi	93
ŞEKİL 25.	Forbes Caddesi Güney Cephesi İşgal Analizi	95
ŞEKİL 26.	Forbes Caddesi Kuzey Cephesi İşgal Analizi	96
ŞEKİL 27.	Forbes Çarşısı Kimlik Çalışması, Öneri Logo	134
ŞEKİL 28.	Caddenin batı girişinde yapılacak amfinin kenarında Çarşı Logo'su olan bir pano önerilmiştir.	134
ŞEKİL 29.	Çarşı Logo'sunun Öneri Ünitelerde Kullanımı	135
ŞEKİL 30.	Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Origami Kayıklar	139
ŞEKİL 31.	Çarşı İçin Çokgen Prizma/Kristal Biçimli Origami Heykeller, Tek Renkli Versiyonlar	139
ŞEKİL 32.	Çarşı İçin Çokgen Prizma/Kristal Biçimli Origami Heykeller, Çok Renkli Versiyonlar	139
ŞEKİL 33.	Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Origami Turnalar	139
ŞEKİL 34.	Çarşı İçin Uygulama Önerisi-Origami Tuzluk	140
ŞEKİL 35.	Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Origami Papağan	140

ŞEKİL 36.	Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Origami Uçak	140
ŞEKİL 37.	Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Ayı	140
ŞEKİL 38.	Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Origami Tavşanlar	141
ŞEKİL 39.	Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Dinozor	141
ŞEKİL 40.	Batı Girişinde Önerilen Su Öğesi ve Origami Turnalar	142
ŞEKİL 41.	Doğu Girişinde Önerilen Su Öğesi/Origami Turnalar ve Mini Amfi Tiyatro	143
ŞEKİL 42.	Simgesel Eleman Olarak Önerilen, Estetik Değeri Güçlü Origami Kayıklarla Donatılmış Havuz ve Cadde Girişine Ait Perspektif	143
ŞEKİL 43.	Apartman Girişi Önerisi	145
ŞEKİL 44.	Örnek Apartman Dış Cephe Yenilemesi	145
ŞEKİL 45.	Örnek Apartman Donatımında Tabelalar	148
ŞEKİL 46.	Örnek Apartman Donatımında Tabela Cephe Görünüşü ve Ölçüleri	149
ŞEKİL 47.	Öneri Oturma Birimlerinin Gölgeleme Kapasiteleri Üzerine Test: Temel Küp Formu Sonuçları	150
ŞEKİL 48.	Öneri Oturma Birimlerinin Gölgeleme Kapasiteleri Üzerine Test: 28* Eğimli Çatıya Sahip Küp Formu Sonuçları	150
ŞEKİL 49.	Eğimli Çatıya Sahip Küp Formlu Öneri Oturma Birimleri,	151
ŞEKİL 50.	Düz Çatıya Sahip Oturma Birimi Önerileri (Üst Örtüsüz ve Örtülü)	151
ŞEKİL 51.	Origami Tekniğinin Kullanıldığı Oturma Birimleri	152
ŞEKİL 52.	Çarşının Yeni Kimliğini/ Karakterini Taşıyan, Ayırıştırılmalı Atık Toplama Ünitelerinin Geniş Cepheden Görünüşü	155
ŞEKİL 53.	Çarşının Yeni Kimliğini/ Karakterini Taşıyan, Ayırıştırılmalı Atık Toplama Ünitelerinin Perspektif Görünüşü	155
ŞEKİL 54.	Cadde'de Çöp Kutusu Uygulama Örneği	155
ŞEKİL 55.	Çöp Kutusu Uygulama Örnekleri	156
ŞEKİL 56.	Eğik Üst Örtülü, Kübik, Şeffaf Yüzey Kaplamalı Ortak Kullanım Ünite Örneklerinden Biri (Modül İ)	158
ŞEKİL 57.	Cadde Oturma Birimi Uygulama Örnekleri	162
ŞEKİL 58.	Caddenin batı ve doğu girişlerinde amfi düzenlemesi	163
ŞEKİL 59.	Modül A-1	164
ŞEKİL 60.	Modül A-2	165
ŞEKİL 61.	Modül A-3	166
ŞEKİL 62.	Modül A-4	167
ŞEKİL 63.	Modül A-5	168
ŞEKİL 64.	Modül B-1	169
ŞEKİL 65.	Modül B-2	169
ŞEKİL 66.	Modül B-3	169
ŞEKİL 67.	Modül B-4	169
ŞEKİL 68.	Modül B-5	170
ŞEKİL 69.	Modül B-6 Plan	170
ŞEKİL 70.	Modül B-6	170

ŞEKİL 71.	Modül C (Mavi)	170
ŞEKİL 72.	Modül C (Okr sarı)	170
ŞEKİL 73.	Öneri: Forbes caddesinin doğu kesiminde, yemek sektörünün ağırlıklı olduğu kesimlerde ve daha geniş açıklıkların bulunduğu alanda Modül L kullanımı	171
ŞEKİL 74.	Batı girişinde ortak yeme içmeye olanak veren oturma birimlerine meydana yaklaşım	171
ŞEKİL 75.	Mağaza Önü Dinlenme Birimi Örneği	172
ŞEKİL 76.	Giyim (Tekstil&-Ayakkabı) Sergileme Birimi	174
ŞEKİL 77.	Giyim (Tekstil&-Ayakkabı) Sergileme Birimi (Ölçülü)	174
ŞEKİL 78.	Ürün Teşhir Sepeti	174
ŞEKİL 79.	Ürün Teşhir Sepeti (Rafli)	174
ŞEKİL 80.	Halı, Kilim Sergileme Ünitesi	175
ŞEKİL 81.	Halı, Kilim Sergileme Ünitesi (Ölçülü)	175
ŞEKİL 82.	Ayırıcı Olarak Kullanılabilecek Saksılı Bitki Yerleştirme Olanaklı Üniteler	175
ŞEKİL 83.	Düşey İçecek Buzdolabı Kutusu	176
ŞEKİL 84.	Yatay Buzdolabı Kutusu	176
ŞEKİL 85.	Ayakkabı, Çanta vb. Ürün Sergileme Ünitesi	176
ŞEKİL 86.	Çiçek Sergileme/Satış Ünitesi	176
ŞEKİL 87.	Masa ve bank olarak kullanımı destekleyen oturma birimi	177
ŞEKİL 88.	Batı Meydanı, Yansıma Havuzları, Kontrollü Araç Girişi/Çıkışı ve Ortak Gereksinim Bölgesi Yerleşim Planı	179
ŞEKİL 89.	Forbes Çarşısı Batı Girişi, Amfi	179
ŞEKİL 90.	Forbes Çarşısı Batı Girişi, Meydan Önerisi	180
ŞEKİL 91.	Forbes Çarşısı Batı Girişi Mevcut Durumunu Gösterir Plan	181
ŞEKİL 92.	Batı Meydanı ve Ortak Gereksinim Bölgesi Yerleşim Planı	181
ŞEKİL 93.	Forbes Çarşısı Batı Girişi, Amfi ve Ortak Gereksinim Bölgesine Geçiş	182
ŞEKİL 94.	Batı Meydanı ve Ortak Gereksinim Bölgesi Görünümü	182
ŞEKİL 95.	Batı Meydanı, Ortak Gereksinim Bölgesi, Bilgilendirme ve ATM Alanı	182
ŞEKİL 96.	Origami Kayık Heykelli Yansıma Havuzu ve Yönlendirme Panosundan Ortak Gereksinim Bölgesine Bakış	183
ŞEKİL 97.	Çarşı Doğu Girişinde Yer Alan Mevcut Yeşil Alanın Çocuk Oyun Alanı Olarak Yeniden Yapılandırılmış Planı	185
ŞEKİL 98.	Çarşı Doğu Girişi Çocuk Oyun Alanı 1	185
ŞEKİL 99.	Çarşı Doğu Girişi Çocuk Oyun Alanı 2	186
ŞEKİL 100.	Çocuk Oyun Alanı- Kuru Havuz plan	186
ŞEKİL 101.	Çocuk Oyun Alanı- Kuru Havuz görünüm	187
ŞEKİL 102.	Orta Giriş Meydanı Çocuk Oyun Alanı ve Yeterlilik Birimleri Yerleşim Planı	188
ŞEKİL 103.	Orta Giriş Meydanı Çocuk Oyun Alanı ve Yeterlilik Birimleri	188
ŞEKİL 104.	Orta Giriş Meydanı, Çocuk Oyun Alanı Planı	189
ŞEKİL 105.	Orta Giriş Meydanı, Çocuk Oyun Alanı Görünümü 1	189
ŞEKİL 106.	Orta Giriş Meydanı, Çocuk Oyun Alanı Görünümü 2	189

ŞEKİL 107.	Çarşı Doğu Girişi, Çocuk-Yetişkin Atölye Alanı Yerleşim Planı	190
ŞEKİL 108.	Çarşı Doğu Girişi, Çocuk-Yetişkin Atölye Alanı Araç Girişi Tarafından Görünümü	191
ŞEKİL 109.	Çarşı Doğu Girişi, Çocuk-Yetişkin Atölye Alanı Otopark Tarafından Görünümü	191
ŞEKİL 110.	Çarşı Doğu Girişi, Çocuk-Yetişkin Atölye Alanı Çarşı Ana Aksı Tarafından Görünümü	191
ŞEKİL 111.	Çarşı Doğu Girişinde Çok İşlevli Kamusal Mekân: Amfi – Toplanma Alanı yerleşim planı	192
ŞEKİL 112.	Çarşı Doğu Girişinde Çok İşlevli Kamusal Mekân: Amfi – Toplanma Alanı	193
ŞEKİL 113.	Çarşı Doğu Girişinde Çok İşlevli Kamusal Mekân: Amfi – Toplanma Alanı 2	193
ŞEKİL 114.	Doğu Girişi Etkinlik Alanı Yapıları Elektrik Üretimi ve Yağmur Suyu Hasadı Kapasitesine Sahiplerdir	194
ŞEKİL 115.	Modül B-Serisi Afet Destek Birimleri	194
ŞEKİL 116.	Batı Girişi Ortak Gereksinim Alanında Yer Alan Bilgilendirme Panoları	195
ŞEKİL 117.	Bilgilendirme/Yönlendirme Panosu	197
ŞEKİL 118.	Doğu Girişi Etkinlik Alanında Yer Alan Bilgilendirme Panoları	197
ŞEKİL 119.	Batı Girişinde Yer Alan Bilgilendirme Panoları	198
ŞEKİL 120.	Forbes Çarşısı Ana Aksı Boyunca Gerek Yayalar Gerek Acil Durum Araçları İçin Tam Erişilebilir Olarak Oluşturulmuş Güzergâh	199
ŞEKİL 121.	Erişilebilir, Engelsiz Güzergahın Batı Girişinin Bir Bölümünden Detay Planı	200
ŞEKİL 122.	Erişilebilir, Engelsiz Güzergâh Üzerinde, Evrensel Tasarım İlkeleri Doğrultusunda Tasarlanıp Üretilmiş Hizmet Üniteleri	200
ŞEKİL 123.	Erişilebilir, Engelsiz Güzergahın Üzerinde Engelli Aracı Şarj İstasyonu ve Bisiklet Park/Bakım İstasyonları	201
ŞEKİL 124.	Erişilebilir, Engelsiz Güzergahın Doğu Girişinin Bir Bölümünden Detay Planı	201
ŞEKİL 125.	Erişilebilir, Engelsiz Güzergahın Doğu Girişinin Başlangıç Bölümünden Detay Planı	202
ŞEKİL 126.	Çarşı'da Engeli Araçları Şarj Ünitesi Önerisi	203
ŞEKİL 127.	Bisiklet Park/Bakım ve Şarj Alanı Önerisi	203
ŞEKİL 128.	Çarşı'da Doğu Girişinde Otoparkın Yeniden Düzenlenmiş Hali, Plan	204
ŞEKİL 129.	Çarşı'da Doğu Girişinde Otoparkın Yeniden Düzenlenmiş Hali	205
ŞEKİL 130.	Forbes Çarşısı Boyunca Yeni Bitkiler ve Yeni İşlevler/Donatılar ile Güçlendirilmiş Yeşil Doku	206
ŞEKİL 131.	Aydınlatma İşlevine Sahip Plastik Öğeler	207
ŞEKİL 132.	Modül A-Serisi, Bütünleşik Taşıyıcı ve Aydınlatma Elemanları	208
ŞEKİL 133.	Forbes Çarşısı Bina Dış Cephe Uygulama Önerileri 1	210
ŞEKİL 134.	Forbes Çarşısı Dış Cephe Uygulama Önerileri 2	211
ŞEKİL 135.	Forbes Çarşısı Dış Cephe Uygulama Önerileri 3	212
ŞEKİL 136.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Bütün)	214
ŞEKİL 137.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Bütün-İşlevsel Dağılım)	215
ŞEKİL 138.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Batı)	216
ŞEKİL 139.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Merkez/Orta)	217
ŞEKİL 140.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Doğu)	218
ŞEKİL 141.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı 1	219
ŞEKİL 142.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı 2	220
ŞEKİL 143.	Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı Ortak Kullanım Alanları 1	221

ŞEKİL 144.	Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı Ortak Kullanım Alanları 2	222
ŞEKİL 145.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı 1	223
ŞEKİL 146.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı 2	224
ŞEKİL 147.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı 3	225
ŞEKİL 148.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı Çocuk Oyun Alanı	226
ŞEKİL 149.	Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı Ortak Kullanım Alanları	227
ŞEKİL 150.	Doğu Meydanı Engelli Şarj ve Bisiklet Park/Bakım İstasyonu	228
ŞEKİL 151.	Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı Kuru Havuz	229
ŞEKİL 152.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı	230
ŞEKİL 153.	Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı Çocuk Oyun Alanı	231
ŞEKİL 154.	Buca Forbes Caddesi Katılım Odaklı Yeniden Canlandırma & Tasarım Stratejileri Projesi Süreci	235

GRAFİKLER LİSTESİ

GRAFİK 1.	Perakende Ticaret Birimlerinin Dağılımı	56
GRAFİK 2.	Esnafın Cinsiyet Dağılımı	100
GRAFİK 3.	Ziyaretçilerin Cinsiyet Dağılımı	100
GRAFİK 4.	Konut Sakinlerinin Cinsiyet Dağılımı	100
GRAFİK 5.	Ziyaretçi Yaş Dağılımı	100
GRAFİK 6.	Esnafın Eğitim Durumu	101
GRAFİK 7.	Ziyaretçi Eğitim Durumu	101
GRAFİK 8.	Konut Sakini Eğitim Durumu	101
GRAFİK 9.	İş Yeri Sahipliği ve Çalışan Oranı	102
GRAFİK 10.	Ziyaretçi Meslek Yapısı	102
GRAFİK 11.	Konut Sakini Meslek Yapısı	102
GRAFİK 12.	Ziyaretçilerin İkamet Ettiği İlçeler	103
GRAFİK 13.	Esnafın İkamet Ettiği İlçeler	103
GRAFİK 14.	Esnafın Çarşıya Erişim Biçimi	104
GRAFİK 15.	Ziyaretçilerin Çarşıya Erişim Biçimi	104
GRAFİK 16.	Konut Sakinleri Otomobil Sahipliği	104
GRAFİK 17.	Konut Sakinlerinin Otomobil Kullanma Sıklığı	104
GRAFİK 18.	Konut Sakinleri Otomobil Park Etme Sorunu	105
GRAFİK 19.	Forbes Çarşısının Esnafı Tarafından Tercih Edilme Nedenleri	105
GRAFİK 20.	Konut Sakinlerinin Yerleşim Tercih Nedeni	106
GRAFİK 21.	Konut Sakinlerinin Bu Caddede Yerleşik Oldukları Süre	106
GRAFİK 22.	Ziyaretçilerin Forbes Çarşısı'nı Tercih Etme Sıklığı	107
GRAFİK 23.	Konut Sakinlerinin Talep Ettiği Ürünler	107
GRAFİK 24.	Anket Görüşmesi Yapılan İşletme Türü	108

GRAFİK 25.	Anket Görüşmesi Yapılan İşletme Türü	108
GRAFİK 26.	Anket Görüşmesi Yapılan İşletmelerde İş Yeri Sahipliği Durumu	109
GRAFİK 27.	İş Yerinde Çalışma Süresi	109
GRAFİK 28.	İş Yerinde Çalışan Sayısı	110
GRAFİK 29.	İş Yerinde Faaliyetlerinin Devamı Değerlendirmesi	110
GRAFİK 30.	İş Yeri Kat Kullanımı	111
GRAFİK 31.	İş Yeri Büyüklüğü	111
GRAFİK 32.	İş Yeri Konforu	112
GRAFİK 33.	Yapıya ve Çevresine İlişkin Sorunlar	112
GRAFİK 34.	Konut Sakinlerinin Günlük Gereksinimlerini Karşılama Çarşının Katkısı	113
GRAFİK 35.	İş Yerinde Açık Mekân Kullanımı	113
GRAFİK 36.	İş Yerinde Açık Mekân Kullanım Miktarı	113
GRAFİK 37.	Ürün Temininin Gerçekleştirildiği Günler	114
GRAFİK 38.	Ürün Temininde Araçların Parklanma Süresi	114
GRAFİK 39.	Ürün Temininde Sorun Yaşanıyor Mu?	114
GRAFİK 40.	İş Yerinde İşleri Devam Ettirme Düşüncesi	115
GRAFİK 41.	Konut Mülkiyet Durumu	115
GRAFİK 42.	Konut Oda Sayısı	115
GRAFİK 43.	Çöpler Yeterli Ölçüde Toplanıyor Mu?	119
GRAFİK 44.	Ambulanların Erişimi Kolaylıkla Sağlanabiliyor Mu?	119
GRAFİK 45.	Esnafın Çarşıya Aidiyet Hissi	120
GRAFİK 46.	Konut Sakinlerinin Çarşıya Aidiyet Hissi	120
GRAFİK 47.	Esnafın Sokağın Adının Nereden Geldiğine İlişkin Farkındalığı	120
GRAFİK 48.	Ziyaretçilerin Sokağın Adının Nereden Geldiğine İlişkin Farkındalığı	120
GRAFİK 49.	Esnafın Sokakta En Çok Beğendikleri	121
GRAFİK 50.	Ziyaretçinin Sokakta En Çok Beğendikleri	121
GRAFİK 51.	Konut Sakinlerinin Ticari Birimler ile İlgili Yaşadıkları Sorunlar	122
GRAFİK 52.	Konut Sakinlerinin Genel Olarak Yaşadıkları Sorunlar	122
GRAFİK 53.	Ziyaretçinin Sokakta Alışveriş Yapma Oranı	129
GRAFİK 54.	Ziyaretçinin Sokakta Alışveriş Yapma Sıklığı	129
GRAFİK 55.	Ziyaretçinin En Fazla Alışveriş Yaptığı Ürün	129
GRAFİK 56.	Ziyaretçinin Aradığı Ürünü Bulabilme Oranı	130

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

FOTOĞRAF 1.	Aldgate Kamu Alanı Proje sunumundan görsel	33
FOTOĞRAF 2.	Aldgate Kamu Alanında uygulama ertesinde oluşan yaşantı	33
FOTOĞRAF 3.	Londra Oxford Caddesi Yayalaştırma Projesi alandan görüntüler 1	34
FOTOĞRAF 4.	Londra Oxford Caddesi Yayalaştırma Projesi alandan görüntüler 2	34
FOTOĞRAF 5.	Londra Oxford Caddesinde Walala'nın Yaya Mekânı için tasarım önerileri	35
FOTOĞRAF 6.	Oxford Caddesi, Walala tasarımında Konsept şemanın odağında yer alan renkli havuz önerisi	35
FOTOĞRAF 7.	Singapur, Orchard Caddesinde köşe parselde kamusal niteliği arttırılmış yapı	36
FOTOĞRAF 8.	Ukrayna Dnipropetrovsk'da kamusal mekân peyzaj düzenlemesi	37
FOTOĞRAF 9.	Forbes Esnafı ile Başlangıç Toplantıları	45
FOTOĞRAF 10.	Toplantı Davetiyesi (Ağustos 2024)	46
FOTOĞRAF 11.	Ağustos 2024'te Buca Belediyesi Meclis Salonunda Gerçekleştirilen Toplantıdan Görüntüler (Diktaş, Kişisel Arşiv, Ağustos 2024)	46
FOTOĞRAF 12.	Ağustos 2024'te Buca Belediyesi Meclis Salonunda Gerçekleştirilen Toplantıdan Görüntü (Diktaş, Kişisel Arşiv, Ağustos 2024)	46
FOTOĞRAF 13.	09.08.2024'te Buca Belediyesi İlgili Birimleri ile Gerçekleştirilen Toplantı 1 (Diktaş, Kişisel Arşiv, Ağustos 2024)	48
FOTOĞRAF 14.	09.08.2024'te Buca Belediyesi İlgili Birimleri ile Gerçekleştirilen Toplantı 2(Diktaş, Kişisel Arşiv, Ağustos 2024)	48
FOTOĞRAF 15.	Forbes Caddesi'nde Yer Alan Kullanımlar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	53
FOTOĞRAF 16.	Forbes Caddesi'nde Yer Alan Kullanımlar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	54
FOTOĞRAF 17.	Forbes Caddesi Batı Girişinde Yer Alan Hizmetler Kümesi Mevcut Durumu (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	55
FOTOĞRAF 18.	Forbes Caddesi'nde dağınık olarak bulunan ATM cihazları (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	55
FOTOĞRAF 19.	Forbes Caddesi'nde Yer Alan Farklı Kat Sayılı Yapılar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	59
FOTOĞRAF 20.	Forbes Caddesi orta aksta yer alan yeşil doku (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	60
FOTOĞRAF 21.	Forbes Caddesi'nde Mevcut Yeşil Doku/Plastik Öge ve Kullanımlar	62
FOTOĞRAF 22.	Forbes Caddesi'nde güneye bakan yapılarda gün ışığı kontrolü için yapılan uygulamalar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2025)	63
FOTOĞRAF 23.	Forbes Caddesi oldukça yoğun bir taşıt/yaya trafik ağında yer almaktadır	71
FOTOĞRAF 24.	Kentle cadde arasında önemli yaya erişim öğelerinden biri raylı sistemdir. Şirinyer İZBAN istasyonu doğu kapısı (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	73
FOTOĞRAF 25.	Forbes Caddesi Batı girişi, Şirinyer Parkı yaya bağlantısı	74
FOTOĞRAF 26.	Forbes Caddesi Doğu girişi taşıt erişim ve parklanma olanakları	75
FOTOĞRAF 27.	Forbes Caddesi Batı girişi, Şirinyer Parkı tarafından bakış (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	76
FOTOĞRAF 28.	Cadde Doğu girişindeki genişleme etkinlikler için değerli bir mekânsal olanak sunmaktadır (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	76
FOTOĞRAF 29.	Caddede mevcut zemin kaplamaları (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	77
FOTOĞRAF 30.	(Diktaş, Kişisel Arşiv Mayıs 2024)	78
FOTOĞRAF 31.	Forbes Caddesi yüzey suyu drenaj hatlarında görülen sorunlar	79

FOTOĞRAF 32. Forbes Caddesinde sınırlı oturma olanakları (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 20204)	79
FOTOĞRAF 33. Forbes Caddesinde çizgisel oturma elemanı (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 20204)	80
FOTOĞRAF 34. Forbes Caddesinde katı atıklar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	81
FOTOĞRAF 35. Metal konstrüksiyonlu, boşluklu gölgelendirici üst örtüler (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	82
FOTOĞRAF 36. Alandan işletme önü üst örtü örnekleri (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	82
FOTOĞRAF 37. Saksılı bitkisel elemanlarla oluşturulmuş ayırıcılar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	84
FOTOĞRAF 38. Saksılı bitkisel elemanlarla oluşturulmuş ayırıcıların sokağa katkısı	84
FOTOĞRAF 39. Forbes Caddesi Cephe Analiz Çalışması (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	85
FOTOĞRAF 40. Mağaza vitrinlerinden örnekler (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	86
FOTOĞRAF 41. Konut/Apartman girişlerinden örnekler (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	87
FOTOĞRAF 42. Forbes Caddesi'nden çeşitli tabela örnekleri 1 (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	87
FOTOĞRAF 43. Forbes Caddesi'nden çeşitli tabela örnekleri 2 (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	88
FOTOĞRAF 44. Sokak Armatürleri Işık Ölçümleri	92
FOTOĞRAF 45. Forbes Caddesi Yaya Bağlantı Yollarındaki İşgaller (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	94
FOTOĞRAF 46. Origami Heykel Uygulama Örnekleri 1	136
FOTOĞRAF 47. Origami Heykel Uygulama Örnekleri 2	137
FOTOĞRAF 48. Origami Heykel Uygulama Örnekleri 3	138
FOTOĞRAF 49. Mevcut Apartman Girişleri (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	144
FOTOĞRAF 50. Forbes Çarşısında Tabela Örnekleri (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	146
FOTOĞRAF 51. Çarşı Mağaza Tabelası Örnekleri 1	146
FOTOĞRAF 52. Çarşı Mağaza Tabelası Örnekleri 2	147
FOTOĞRAF 53. Tente Uygulama Örnekleri	153
FOTOĞRAF 54. Ayırıştırılmalı Atık Toplama Ünite Örnekleri	154
FOTOĞRAF 55. Şeffaf Güneş Paneli Çözümleri	157
FOTOĞRAF 56. Çarşı'da Ortak Kullanım Alanı Örneği	160
FOTOĞRAF 57. Oturma Birimi Örnekleri	161
FOTOĞRAF 58. Çarşıda Mevcut Ürün Sergileme Örnekleri (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	172
FOTOĞRAF 59. Teşhir Ünitesi Örnekleri 1	173
FOTOĞRAF 60. Teşhir Ünitesi Örnekleri 2	173
FOTOĞRAF 61. Forbes Çarşısı Batı Girişi	178
FOTOĞRAF 62. Çarşısı Batı Girişi Mevcut Durumu: İBB Birimleri, WC, Taksi Durağı Kümelenmesi	180
FOTOĞRAF 63. Çocuk Oyun Alanı Örnekleri 1	184
FOTOĞRAF 64. Çocuk Oyun Alanı Örnekleri 2	184
FOTOĞRAF 65. Çarşı Doğu girişi, sokak müzisyenleri için uygun bir mekân sumaktadır	192
FOTOĞRAF 66. Bilgilendirme/Yönlendirme Pano Örnekleri	196
FOTOĞRAF 67. Engelli Aracı Şarj Bağlantı Ünite Örnekleri	202
FOTOĞRAF 68. Mevcut Yeşil Doku (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	205
FOTOĞRAF 69. Çarşı Binası Cephe Örneği (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)	210

TABLORAR LİSTESİ

TABLO 1.	Forbes Caddesi Zemin Kat İşlev Dağılımı	56
TABLO 2.	Ziyaretçilerin Forbes Çarşısını Tercih Etme Nedeni	105
TABLO 3.	Çevresel Algı Değerlendirme Sonuçları	118
TABLO 4.	İtfaiyenin Erişimi Kolaylıkla Sağlanabiliyor Mu?	119
TABLO 5.	Esnafın Caddede En Rahatsız Oldukları	123
TABLO 6.	Ziyaretçinin Caddede En Rahatsız Oldukları	124
TABLO 7.	İzmir 03.12.2024 Tarihli PM ₁₀ ve SO ₂ Değerleri	159

SUNUŞ

Bu rapor, İzmir, Buca Forbes Caddesi'nde ekonomik ve toplumsal yeniden canlandırma çalışmalarına rehberlik oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Tipik bir Kentsel Tasarım Rehberi sınırlarının ötesine geçerek bağlama özel kimlik araştırmaları ve tasarım önerileri geliştirme çabalarını da içermektedir.

Elbette geçmişte bu bölgede mekânsal planlama ve tasarım konusunda değerli arayışlar, girişimler ve uygulamalar olmuştur. Buca Forbes Caddesi'ne görece bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşarak, geçmiş dönemde bu konudaki arayışlara da kapsamlı bir katkı niteliğindeki bu çalışma İzmir Kalkınma Ajansı'nın 2023 Yılı 1. Dönem Teknik Destek Programı kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Rehber ve tasarım önerileri oluşturulması sürecinin ardından gelecek ikinci etapta ise bu rehberin gelişmiş bir uygulama projesi ve alan uygulamasıyla bölge yaşantısına olumlu katkılar koyabilmesi hedeflenmektedir. Uygulamaların, kullanımların geri beslemesi ile ileri atımlı sarmal/döngüsel bir kendini geliştirme süreci yaşanması iyimser ama gerçekçi bir yaklaşımı koruyarak mümkün olabilecek gibi görünmektedir.

Doç. Dr. Erdal Onur Diktaş
Prof. Dr. Emine İpek ÖZBEK

YÖNETİCİ ÖZETİ

İzmir ili Buca ilçesinde yer alan, ticaret ve hizmet sektörünün etkin olduğu, yayalaştırılmış Forbes Caddesi ve yakın çevresi projeye konu olan alandır. Yaklaşık beş yüz metre uzunluğundaki cadde üzerinde yapılanmış çarşı, büyük kapalı alışveriş merkezlerinin yaygınlaşması gibi kentsel düzeyde görülen ticari biçimlenmeler ile kamusal mekân ve zaman kullanımından kaynaklanan değişimlerin olumsuz etkilerini uzun bir süredir hissetmektedir. Özellikle Covid-19 pandemi süreci ve ertesinde yaşanan ekonomik krizler Çarşının kırılgan yapısının daha da belirginleşmesine neden olmuştur. Sık el değiştiren ticari mekânlar, ziyaretçi profilindeki ve sayısındaki olumsuz gelişmeler konu üzerindeki hassasiyeti daha da arttırmıştır.

Çarşının tüm olumsuz koşullara karşı güçlenmesi, elde edilen gücün korunması bir başka deyişle dayanıklılığının ve bu durumun sürdürülebilirliğinin sağlanması önemli bir gereksinim olarak belirmiştir. Ayrıca mekânsal kalitenin artırılması için yapılacak ortak çalışmalar ve rehber gibi bundan sonraki karar verme ve imalat sürelerini kolaylaştıracak ürünlerin söz konusu olanakları daha da geliştireceği düşünülmüştür.

Bu proje Buca ilçesinde yer alan yayalaştırılmış Forbes Çarşısı ve yakın çevresine odaklanmakta, bölgenin gerek ticari gerek mekânsal anlamda canlandırılması ve bunun süreklilik içermesi yönünde analizler ve öneriler içermektedir.

Bu kapsamda Çarşı ve yakın çevresinin gelişim ve değişim sürecine ilişkin literatür taraması, kaynak kişiler ile yapılan sözlü görüşmeler, Çarşı'nın İzmir kenti içinde geçmişteki ve bugünkü önemi ve konumuna yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Bununla

birlikte mevcut mekânsal ve sosyal sorunların tespitinin ötesinde uzlaşmacı yaklaşımlarla Çarşı'da etkin olan tüm paydaşlar bir araya getirilerek gelecek vizyonunu oluşturmada ve sorunların çözümünde ortak akıl süreçleri yürütülmüş, görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmeler, toplantılar, anketler ve mekânsal analizler sonucunda elde edilen veriler ile netleştirilen, Çarşı kimliğini barındıran kentsel mekâna yönelik bir programın oluşturulmuştur. Geliştirilen öneriler alan genelinde erişim, toplanma ve yeşil alan kullanımından yönlendirme, bilgilendirme, ayrıştırmalı atık toplama elemanları ve ticari birimlerin satış/teşhir ünitelerine ya da alanda kullanılan plastik öğelere kadar farklı ölçeklerdeki.

Çarşı için getirilecek önerilerin kimlik bağlamı dışında yer alması olanaklı değildir. Bu çerçevede, proje ekibinin alan için özgün kimlik oluşturma hedefi bu çalışmayı da Kentsel Tasarım Rehberi olmanın biraz ötesine geçmeye zorlamış ve özgün bir proje önerisi olma noktasına getirmiştir. Bu doğrultuda Çarşı için mekânsalın görünmeyen köklerini de içermeye çalışan bütüncül bir öneri elde edilmeye çalışılmıştır.

Kentsel Tasarım Rehberi hazırlanması Forbes Çarşısı'nı yeniden canlandırma projesi süreci etaplarından ilkidir. Diğer etap Kentsel Tasarım Uygulama Projesinin hazırlanması; proje ve eklerine uygun olarak kurum ve kuruluşların işbirliği ile alanda gerekli canlandırıcı uygulamaların gerçekleştirilmesi olacaktır.

1. GİRİŞ

“Sürdürülebilirlik”, “Dayanıklılık”, “Direncilik” son birkaç on yılda üzerinde çok durulan kavramlardır. Elbette bu derecede öne çıkmaları tesadüfi değildir. Bu durumun temelinde hemen her alanda geniş ve derin krizlerin ortaya çıkışında görülen sıklaşma yatmaktadır. Doğada olağan akışın içinde görülen derin kırılmalar, çatlaklar küresel ölçekte sıradan bir durum ve doğal dengenin bir parçası olmasına karşın insan ölçeğinde büyük bir felaket, derin bir kriz olarak algılanabilirler. Oysa bazen yaşlı ormanların gençleşmesinde orman yangınlarının katkısı büyüktür. Kriz olarak görülen doğa için bir fırsattır. Hatta doğrudan analogik bir ilişki kurulmasa bile insan kaynaklı sistemlerin yapısal dinamikleri gereği belirgin periyotlarda kriz üretmek kendilerine geldiklerine dair teoriler, bilimsel açıklamalar da vardır¹.

İnsanların dünyasında gündelik yaşam ve ekonomi arasındaki sıkı ilişkiden ötürü krizlerin, özellikle de sonuçlarının ekonomi alanında kristalize olup belirginleşmesi dikkatleri büyük ölçüde orada tutmaktadır. Buna karşın krizlerin iklim, çevre ve sağlık gibi bağlamlarda ortaya çıkma sıklıklarının ve ölçeksel etkilerinin artması son yılların önemli gelişmelerindedir. Daha da önemlisi bu bağlamlar ekonomik olandan çok daha fazla “yaşamsal”dırlar. Yakın tarihli ve etkileyici bir örnek iki bin on dokuz-yirmi yıllarında küresel ölçekte bir sağlık krizi olarak yaşanan Covid-19 pandemisi dir.

Pandemik kriz gerçekten bir var kalma sorunu olarak açığa çıkmıştır. Kesinlikle yaşamsal bir krizdi ve insanların yeryüzündeki varlıkları için önceliklerini gözden geçirmeleri konusunda oldukça sert bir uyarı gibiydi. Bu kritik süreçte hemen tüm kentsel/mekânsal eylemlilikte güvenlik/sağlık öncelikli başlık oldu. İşlevsellik ikincil, güzellik ise en son başlık olarak sırayı aldı.

Önceliklerdeki bu sıralama aslında hiç de yeni değildir. Daha iyi anlatabilmek için yapı/bina metaforu üzerinden devam etmek yararlı olabilir belki. Milattan Önce 1. Yüz Yılda yaşamış mimar Vitruvius “Mimarlık Üzerine On Kitap” adlı eserinde iyi bir yapının sırasıyla Firmitas (Sağlamlık, dayanıklılık bir başka deyişle Güvenilirlik), Utilitas (İşlevsellik) ve Venüstas (Güzellik) gözetilerek yapılması gerektiği konusunu dile getirir². Bu noktada güncel sürdürülebilirlik, dayanıklılık, direncilik konusunun insanlık için oldukça eski, köklü, ancak bir türlü çözülememiş bir sorunsal olduğunu görmek olanaklıdır.

Sürdürülebilirlik, dayanıklılık ya da direncilik üzerine tartışmak söz konusu olduğunda (her zaman son derece temkinli olarak dile getirilmesi gereken) doğal seçim süreçlerinin de devreye girdiğini söylemek gerekir. Bu çerçevede konu en dolaysız söylemle “krizi atlatabilen hayatta kalabilir” noktasına indirgenme tehlikesini içerir.

İnsanın, doğal olsun insan yapımı olsun bu çok can yakıcı varoluş mücadelesinde var olma/sağ kalma stratejileri geliştirebilmesi en önemli araçtır. Hangi stratejinin optimal olduğu ancak olayın geçtiği özgül nesnel ve öznel koşullar altında bir değerlendirme yapılarak ortaya konulabilir.

Dile getirilen var olma ve var kalma stratejilerinin kentsel mekânda işlediği enformel ve formel pek çok bağlamdan söz etmek olanaklıdır. Bunlar yalnızca mekânsal değil toplumsal, ekonomik, politik ve çevresel bağlamlardır aynı zamanda. Enformel için verilebilecek örneklerden bazıları, Türkiye’de kimi düşük gelirli kentsel ölçekte barınma sorununu bin dokuz yüz ellilerden beri kaçak ya da gecekondularla çözümlerle aşmaya çalışması ya da küçük ölçekli imalat sanayi ve tamir/bakım sektörünün işyeri sabit giderlerini minimumda tutmak için kent çeperlerinde kaçak olarak kurulmuş siteler oluşturmalarıdır.

1 Aydoğuş, O, Türkan, B. ve diğerleri (?) Kriz Teorileri: Kondratieff, Schumpeter ve Wallerstein, Efil Journal, Cilt 1, Sayı 2

2 Vitruvius (1990), (Sf. 10-11) Mimarlık Üzerine On Kitap, (Çev. Güven, S.), Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, Ankara

Formel örnekler ise yapılaşmış, yoğun, görece eski ve planlı kentsel alanlarda gelişen dönüşüm, yeniden yapılanma süreçleri olarak kendini göstermektedir. Süregiden ancak günün öznel ve nesnel koşullarına uyumlanmakta zorlanan örüntüler bu seçeneği tercih etmektedirler.

İzmir de bu stratejilerin işlediği büyük kentlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Dönüşüm süreçleri son dönem eğilimleri temelinde çoklukla yapı bazında işlemektedir. Ancak sorun ortak kentsel mekânların dönüşümü olduğunda parsel bazında olduğu gibi yıkıp yeniden yapmak olanağı neredeyse hiç yoktur. Aktörlerin/paydaşların çoklu ve farklı yapıları radikal hareketleri kısıtlar. Bu çerçevede sorunların ve potansiyellerin tüm paydaşların ortak çıkarları paydasında tanımlanıp, birlikte çözüm getirilmeye çalışılması makul yöntemlerden birisidir.

Buca Forbes Caddesi'nin canlandırılma, yeniden yapılandırılma projesi de bu çözüm süreçlerinden biri olarak okunmalı, ele alınmalıdır. Süreç Caddenin öz dinamiklerinden olan esnafların ekonomik bağlamdaki sorunlarını mekânsalla ilintilendirerek çözme niyetiyle tetiklenmiştir. İlk toplantılardan itibaren sorunun ve çözümün çok boyutluluğu ortaya çıkmış ve yapılması gereken müdahalenin de çok boyutlu olmak zorunluluğu paydaşlarca kabul edilmiştir.

Elbette toplumsal, ekonomik, politik, mekânsal gibi insani ve çevre gibi doğal boyutların hepsinin hakkı verilerek bir çalışma içine katılması olanaklı değildir. Çalışmalar olanak ve sınırlılıklar içerirler. Bu çalışmada da sözü geçen tüm boyutlara yönelik araştırma ve analizler gerçekleştirilmiş elde edilen veriler sentezlenerek yazarların görece yetkin olduğu kentsel mekân önerilerine dönüştürülmüştür.

1.1. Projenin Tanıtımı ve Önemi

Bu proje Buca ilçesinde yer alan yayalaştırılmış Forbes Caddesi ve yakın çevresinin gerek ticari gerek mekânsal anlamda canlandırılması ve bunun süreklilik taşıması amacıyla yapılmış bir çalışmadır.

Forbes Caddesi İzmir kenti, Buca ilçesi, Şirinyer semtinde yer alan bir alt merkez olarak gelişme göstermiştir. Süreç içinde caddenin yayalaştırılması ve düzenlenmesi çarşının kullanım şeklini ve ticaret hacmini olumlu yönde geliştirmiştir. Bu yönüyle günümüzde İzmir kenti açısından önemli bir alt merkezdir. Ancak İzmir kentinde gelişmekte olan Alışveriş Merkezlerinin etkisiyle kent içi, cadde boyu çarşılar da alışveriş kapasitesi ve türü azalma göstermektedir. Forbes Çarşısı'nın da bu kapsamda eski canlılığını ve kalitesini yitirmeye başladığı gözlenmektedir. Aynı zamanda çarşının işleyişine yönelik mekânsal sorunlar da bulunmaktadır. Bunların başında yürünebilirlik, güvenlik, görüntü kirliliği ve kentsel mekân kalitesi sorunları ile tüm bu etkenlere bağlı olarak çarşının geçmişteki mekânsal ve ticari çekiciliğini yitiriyor olması gelmektedir. Çarşı esnafı tarafından üzerinde önemle durulan bir diğer konu ise çarşının kendi kimliğini yitirmesi olarak ifade edilmiştir.

Proje kapsamında söz konusu sorunlar ve beklentiler çerçevesinde mekânsal ağırlıklı olmak üzere, mekânı etkileyecek toplumsal, ekonomik, politik analizlerin, görüşmelerin, arama toplantılarının, çalıştayların yapılması hedeflenmektedir. Yapılan analizlerin, saptanan ihtiyaçlar doğrultusunda sentezlenerek kentsel tasarıma yönelik bir program oluşturulması; hazırlanan program çerçevesinde başvuru ortağı İzmir Büyükşehir Belediyesi ile Buca Belediyesi veya ilgili olabilecek diğer kurumlar tarafından çarşı ve yakın çevresi için gerçekleştirilebilecek uygulama olanaklarını desteklemek/geliştirmek üzere bir "Forbes Çarşısı ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Rehberi" üretilmesi hedeflenmiştir.

1.2. Projenin Kapsamı

Proje kapsamında çarşının ve yakın çevresinin gelişim ve değişim süreci ile ilgili yazın taraması yapılmış, süreç kaynak kişiler ile yapılan sözlü görüşmeler ile değerlendirilmiştir. Böylelikle, çarşının İzmir kenti içinde geçmişteki ve bugünkü önemine ve konumuna yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

Proje çalışması çarşının kullanımına, sorunlarına, çevresel algıya ve gelecek vizyonuna ilişkin çözümler içermektedir. Mekânsal analizler, arama toplantıları, çalıştaylar ve anket çalışmaları ile elde edilen çözümler sonucunda mekânın fiziki yapısına, sosyal yaşamına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Mekânsal analizler: Forbes Çarşısı'nın yakın çevresi ile mekânsal ilişkilerini; mevcut arazi kullanım durumunu ve peyzaj unsurlarını; iklim-mekân ilişkisine yönelik analizleri; kamusal mekânın mevcut durumdaki kullanım durumunu; ulaşım/erişilebilirlik analizlerini; kentsel mekân kalitesi analizlerini, yaya akış yönlerini ve birikim analizlerini, sokak cephelerinin analizini; aydınlatma durumunu; sokak işgallerini ve ekonomik kapasite analizlerini içermektedir. Ekonomik kapasite analizi kapsamında çarşıda yer alan işletme türü ve sayısı ile ticari kapasiteye ilişkin sorun ve beklentiler değerlendirilmiştir.

Projenin gerçekleştirilmesi sürecinde sahada gerekli mekânsal analizlerin yapılmasının yanı sıra anket uygulamaları gerçekleştirilerek esnaf, konut sakinleri ve çarşının ziyaretçilerine yönelik anket uygulaması gerçekleştirilmiş ve değerlendirilmiştir. Anket uygulamaları sonucunda çarşının kullanıcı profili tespiti, sokağın kullanım sıklığı ve nedeni, kullanıcıların çarşıya erişim olanakları, çevrenin karakter algısı, çekicilik algısı, toplumsal yaşam algısı, konfor ve kalite algısı, sokaktan yararlanım türü ve sıklığı, aidiyet ve kimlik analizi, işletme türü ve sayısı, ticari kapasiteye ilişkin sorunlar, ticari kapasiteye ilişkin beklentiler tespit edilmiştir.

Proje kapsamında Forbes Caddesi'nin mekânsal özellikleri, güçlü/zayıf yönleri ve esnafın, ziyaretçilerin ve konut sakinlerinin çevresel algıları değerlendirilmiştir. Bu nedenle arama toplantılarında, çalıştaylarda,

katılımcı karar üretme süreci çalışmalarında ve anket uygulamalarında elde edilen verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmeleri ile saha çalışmaları/mekânsal analizler ve sentezlerden elde edilen veriler ile caddenin gelecekteki yapısını yönlendirmeyi amaçlayan bir Kentsel Tasarım Rehberi oluşturulmuştur.

Projenin çıktıların:

- ▶ Çarşı esnafı, caddede yer alan konut sakinleri, çarşı ziyaretçileri ve yerel yönetim arasındaki iletişimin ve dolayısıyla bağların güçlenmesi,
- ▶ Yerel aktörlerin çarşının ve yakın çevresinin ekonomik, toplumsal, politik dayanıklılığı ve sürdürülebilirliği konusundaki rollerinin önemine ilişkin farkındalıklarının artması,
- ▶ Alanın ihtiyaçlarının katılımcı süreçlerle ve detaylı analizlerle gerçekçi biçimde belirlenmesi; alana yönelik öncelikle mekânsal olmak üzere enerji, atık ve yeşil alan yönetimlerinin tasarımları için yerel yönetimlere örnek olabilecek program ve stratejilerin oluşturulması,
- ▶ Dayanıklı, sürdürülebilir yaşantının kentsel unsurlarının düzenlenmesinde etkili olabilecek, üzerinde oydaşılmış bir Kentsel Tasarım Rehberinin üretilmesi,
- ▶ Kentsel Tasarım Rehberi aracılığı ile gerek yerel yönetimlerin gerek yerel yaşayanların yapılı çevreye müdahalelerinin gereksinilen kaliteyi sağlayacak düzeyde gerçekleşmesi,
- ▶ Elde edilen mekânsal kaliteye bağlı olarak ticaret ve hizmet kapasitesinin olumlu yönde geliştirilmesi ve çarşının ekonomik bağlamda canlandırılması,
- ▶ Dayanıklılık ve sürdürülebilirlik bağlamında ekonomik ve teknik kapasite bakımından kendine yeterli, olumsuz dış etkilere karşı bağımsızlığı daha yüksek bir enerji, atık, yeşil alan yönetimini olanaklı kılacak dernek, kooperatif vb. yapılanmaların temellerinin oluşması,
- ▶ Elde edilen deneyim, bilgi ve çıktıların tarafların uygun bulacağı ortamlarda rapor, makale benzeri formatlarda paylaşarak gelecekteki benzer çalışmalara katkıda bulunması,

olduğu düşünülmektedir.

1.3. Proje Yöntemi

Bu proje çalışmasında çarşı ve yakın çevresinin gelişim ve değişim sürecine ilişkin literatür taraması, kaynak kişiler ile yapılan sözlü görüşmeler, Çarşının İzmir kenti içinde geçmişteki ve bugünkü önemi ve konumuna yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

Bununla birlikte mevcut mekânsal ve sosyal sorunların tespitinin ötesinde uzlaşmacı yaklaşımlarla çarşıda etkin olan tüm paydaşlar bir araya getirilerek gelecek vizyonunu oluşturmada ve sorunların çözümünde ortak akıl süreçleri yürütülmüş, görüşmeler yapılmıştır.

Esnaf, yerel yönetim temsilcileri, çarşıdaki konut sakinleri ile ayrı ayrı görüşmeler yapılarak, sorunların her bir paydaş grubu tarafından nesnel olarak ortaya konulması, sorunlardan duyulan rahatsızlıkların dile getirilmesi istenmiştir.

Ayrıca tüm paydaşların bir arada olduğu, çarşıda yer alan farklı aktörlerin sorunlarının ele alındığı bir arama toplantısı düzenlenmiştir. Bu toplantıda, sorunların ve duyulan rahatsızlıkların dile getirilmesinin ötesinde arzu edilen olumlu durumun oluşması için gerekli olanakların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Süreçte gerçekleştirilen toplantılar:

- ▶ Forbes Esnaf Derneği ve Esnafla toplam dar katılımlı yedi adet
- ▶ Konut Sakinler ile iki adet
- ▶ Yaşanabilir Buca Derneği ile bir adet
- ▶ Buca Belediye Başkanları ile iki adet (Yerel seçim öncesinde Av. Erhan Kılıç'la seçim sonrasında Mim. Görkem Duman'la)
- ▶ İzmir Büyükşehir Başkanları ile iki adet (Yerel seçim öncesinde Av. Tunç Soyer'le yerel seçim sonrasında Dr. Cemil Tugay'la)
- ▶ İzmir Büyükşehir Belediyesinin ilgili alt birimlerinden Kentsel Tasarım ve Kent Estetiği Müdürlüğü ile daha önce yapılan çalışmalar hakkında bir adet
- ▶ Buca Belediyesi ilgili birimleri ile alana ait bilgilendirme ve yapılacak çalışmalar üzerine tartışmalar içeren bir adet
- ▶ Forbes Esnaf Derneği, Esnafla ve Konut Sakinleriyle geniş katılımlı bir adet olmak üzere toplam on yedi toplantı gerçekleştirilmiştir.

Sağlıklı ve sürdürülebilir bir katılımın tesis edilmesi için yapılan bu toplantıların yanında çarşı ziyaretçilerini de kapsayacak biçimde, çarşı ve çevresinin mevcut karakteri, sorunları, kullanıcılarının çarşı hakkında sahip oldukları duygu ve düşünceleri ile sahip olmak istedikleri duygu ve düşüncelerini araştırmak amacıyla anketler yapılmıştır.

Çarşı ve çevresinin mekânsal karakteri, kullanım biçimleri, hareket yönleri ve türleri üzerine standart analizler gerçekleştirilmiş ve bunlar paftalar halinde çalışmada verilmiştir. Söz konusu analizlerle gerek sabit gerek dinamik unsurlar anlaşılmaya çalışılmış bu yolla çarşının olan ve olması istenen kimlik yapısının önemli parçaları netleştirilmeye çalışılmıştır.

Görüşmeler, toplantılar, anketler ve mekânsal analizler sonucunda elde edilen veriler ile netleştirilen çarşı kimliğini barındıran kentsel mekâna yönelik bir programın oluşturulması çalışmanın önemli aşamalarından biridir.

Program Kentsel Mekânı oluşturan unsurların biçimlendirilmesinde çok değerli bir temel olarak kullanılmıştır. Bu izde gerek kent yaşantısı geneline gerek alana özel tasarım önerileri geliştirilmiştir. Geliştirilen öneriler alan genelinde erişim, toplanma ve yeşil alan kullanımından yönlendirme, bilgilendirme elemanları ve ticari birimlerin satış/teşhir ünitelerine kadar farklı ölçeklerde dir.

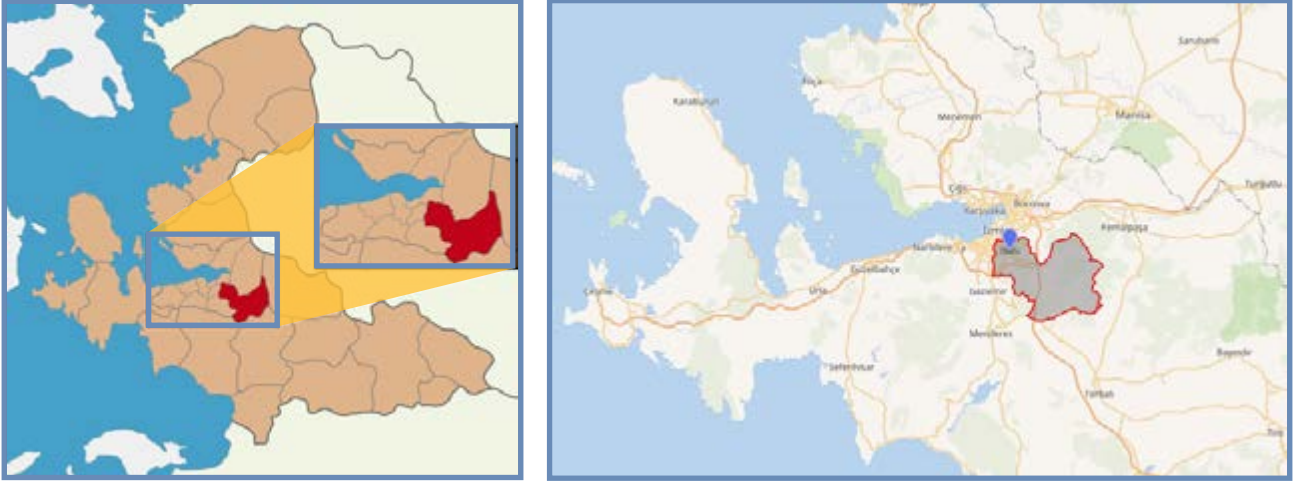
Bina ve ticari birim ölçeğinde olan öneriler alanın Şirinyer Parkı tarafında yer alan bir binada üç boyutlu çizimlerle örnek çalışma olarak verilmiştir.

2. FORBES CADDESİ'NİN İZMİR KENTİ VE BUCA İLÇESİNDEKİ KONUMU VE ÖNEMİ

İzmir kentine bağlı bir ilçe olan Buca, kent merkezinin güneydoğusunda yer almaktadır. Buca, İzmir'in Konak, Karabağlar, Gaziemir, Kemalpaşa, Torbalı ve Bornova ilçeleri ile komşudur. İlçe merkezindeki yapılaşmalar nedeniyle Karabağlar, Konak ve Bornova ilçeleri ile yaklaşık olarak bütünleşmiş durumdadır. Bu özellikleri nedeniyle önemli bir konut ve işyeri potansiyeline sahiptir.

Nüfusu kırsal ve kentsel alan olarak toplamda 522.404 kişidir. İzmir'in nüfusu en yüksek ilçesidir. İş ve eğitim olanakları, sosyal konumu nedeniyle hareketli nüfus da dahil edildiğinde ilçenin nüfusu çok daha fazla olabilmektedir.

HARİTA 1. Buca İlçesinin İzmir'deki Konumu

Yerleşimin tarihi antik döneme kadar uzanmakla birlikte Buca yakın tarihimizde Türk, Rum ve Yahudilerin birlikte yaşadığı bir köy iken, 19. yüzyılda Avrupalı tüccarların da yerleşmeyi tercih ettikleri bir yer haline gelmiştir. Avrupalı tüccar kesimin de yerleşmesi ile Buca 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren alt yapı yatırımlarına bağlı olarak gelişme göstermiştir. Kaynaklarda Buca hakkında özellikle "Osmanlı Devleti döneminde 1872 yılında Buca'nın ünlü üzümünü Alsancak Limanı'ndan tüm dünya pazarlarına ulaştırmak için Buca'nın merkezine Buca Tren İstasyonu inşa edilmiştir. İstasyon günümüzde âtıl durumdadır ve kullanılmamaktadır."³ şeklinde bahsedilmektedir. Buca'da yaşayan Forbes, Aliberti, Borghese, De Jongh, Baltacı gibi Levanten aileler aynı dönemde köşkleri inşa etmiş ve yerleşmede

çeşitli yatırımlar yapmıştır. İzmir'in 9 Eylül 1922'de kuruluşu ve Cumhuriyet'in ilanı sonrasında ise Buca çok göç almış ve İzmir'in en yoğun ve hızla büyüyen yerleşmelerinden birisi olmuştur.

Proje alanı olan Forbes Çarşısı'nın ve caddesinin ismi de kentte tarihi öneme sahip olan Forbes ailesine ait köşk ile ilişkilidir.⁴ Kentin merkezinde konumlanmış olan Forbes Caddesi, adını 27 Ekim 1998 tarihinde almış ve yine aynı tarihte bir yayalaştırma projesi ile kente yaya kullanımına açık bir çarşı olarak kazandırılmıştır. 1998 yılından beri Forbes Caddesi Buca ilçesi içinde bir odak çarşısı haline gelmiştir. Günümüzde çarşıda özellikle zemin katlarda restoran, kafe, perakende ticaret ve çeşitli hizmet sektörleri faaliyet göstermektedir.

3 <https://tr.wikipedia.org/wiki/Buca>, erişim tarihi 07.06.2024

4 Forbes Köşkü günümüzde Buca Seyfi Demirsoy Hastane bahçesi içerisinde konumlanmaktadır ve boş durumdadır. 19. Yüzyılda Buca'da inşa edilmiş olan en ihtişamlı köşk olarak bilinmektedir.

HARİTA 2. Forbes Caddesinin Buca İlçesi, Efeler Mahallesiindeki konumu (Apple Haritalar)**HARİTA 3.** Forbes Caddesinin Efeler mahallesiindeki konumu ve çevresi (Apple Haritalar)

3. KENT MERKEZLERİNDE YENİDEN CANLANDIRMA

Kentlerin merkezleri gereksinimler nedeniyle çok yoğun olarak kullanılan alanlardır. Ancak günümüzde, sosyal ve ekonomik yapıdaki değişimler, özel araç sahipliğinin artışı, kent çeperlerinde yeni alışveriş merkezlerinin oluşturulması gibi nedenler ile kentlilerin caddelerinde, sokaklarında geleneksel olarak gelişen ticari kullanımlara dönük talepler azalabilmekte ya da var olan ticaretin yapısı değişebilmektedir. Bu koşullarda, eski çekicilik ve önemlerini yitiren kamusal alanların, kent merkezlerinin yeniden cazibe noktaları haline gelebilmelerini sağlamak gerekmektedir⁵.

Cazibe merkezi olan geleneksel çarşılarında yeniden sosyal ve ekonomik hayatın canlandırılması için çeşitli stratejiler ve uygulamaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu projede Forbes Caddesi olarak anılan yayalaştırılmış çarşının son dönemlerde yaşanan sorunları irdelenerek kentsel tasarım rehberi önerisi ile iyileştirilmesi ve yeniden canlandırılması için hedeflerin ve stratejilerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu başlık altında öncelikle kentsel yeniden canlandırma kavramı irdelenecek, daha sonraki bölümlerde ise yeniden canlandırma uygulama biçimleri tartışılacak, konu Dünyadan ve ülkemizden çeşitli örnekler ile değerlendirilecek ve kentsel tasarım rehberlerinin yeniden canlandırmadaki önemi ve yeri değerlendirilecektir.

Yeniden canlandırma projelerinde önemli olan tasarlanan ve uygulanan projelerin sürdürülebilirliğidir. Bu nedenle ortak karar oluşturma ve yapılan işlemlere kullanıcılar tarafından sahip çıkılması gereklidir. Söz konusu sürdürülebilirlik hedeflerinin gerçekleşebilmesi için ortak akıl yürütmenin ve ortaklaşa tasarımın önemi doğrultusunda bu çalışma kapsamında da pek çok örnekte olduğu gibi ortak akıl yürütme ve ortaklaşa tasarım süreçlerinin kentsel tasarım projelerindeki önemi tartışılacaktır.

3.1. Kentsel Yeniden Canlandırma Kavramı

Kentsel yeniden canlandırma kentsel dönüşüm, yenileme gibi kavramlardan farklı içeriğe sahiptir. Belirli hedef ve amaçlar doğrultusunda iyileştirmeyi amaç edinir.

Holcomb ve Beauregard (1981) kentsel yeniden canlandırmayı orta sınıf konut kullanıcıları ve yatırımcılar için artık çekici olmayan, durağan ve gerileyen kentlere yeni ekonomik aktivitelerin getirilmesi olarak tanımlarlar⁶.

Keleş⁷ yeniden canlandırmayı, sosyo-kültürel, ekonomik ya da fiziksel açılardan çöküntü süreci yaşamakta olan kentsel parçalarda, çöküntüye neden olan faktörlerin ortadan kaldırılması ya da değiştirilmesi sonucu, tekrar hayata döndürülmesi ve canlandırılması; Özden⁸ ekonomik, sosyal, ya da fiziksel açılardan bir çöküntü dönemi yaşayan ya da bu çöküntü dönemi sonucunda terk edilmiş başıboş bırakılmış kent parçalarının, özellikle de kent merkezlerinin, çöküntünün kaynağı olan faktörlerin ortadan kaldırılması ya da değiştirilmesiyle tekrar hayata döndürülmesi olarak tanımlamaktadır.

Forbes Caddesi mevcut durumda yoğun olarak kullanılan bir çarşı caddesidir. Ancak yerinde yapılan incelemeler, anket uygulamaları ve özel görüşmelerde caddenin eski canlılığını ve yapısını yitirdiği belirtilmiştir. Bu nedenle bu çalışmada Forbes Çarşısı'nın yeniden canlandırılması için öncelikle sorun tespiti sonrasında ise kentsel tasarım rehberi ve strateji önerileri geliştirilmiştir. Yeniden canlandırma çalışmalarının tümünde olduğu gibi Forbes Caddesi'nde de sosyal, ekonomik, fiziki mekânın birlikte, bütüncül olarak ele alınması, planlanması ve bunların yasal, yönetimsel ve ekonomik araçlarla desteklenmesi gereklidir.

5 Gehl, J., Gemzoe, L., Kirknaes, S., Sondergaard, B. (2008). Bir Kent Nasıl Canlandırılır? Planlama.Org-Şehir Plancılarının Bilgi Paylaşım ve Tartışma Platformu, 16.03.2008

6 Holcomb ve Beauregard (1981) Revitalizing Cities, Resource Publications in Geography,

7 Keleş, R. (1996), Kentleşme Politikası, İmge Yayınları, Ankara.

8 Özden, P. (2008). Kentsel Yenileme, İstanbul, İmge Kitabevi Yayınları.

3.2. Stratejiler ve Örnekler

Yeniden canlandırma uygulamaları mekânsal uygulamalar olmalarının yanı sıra sosyo-ekonomik, yasal ve yönetsel düzenlemeleri de içermektedirler. Ayrıca, söz konusu uygulamaların gerçekleştirilebilmesi için özel ve kamu sektörü ortaklıkları ile teşvik oluşturacak kurumsal kapasitenin sağlanması gerekmektedir.

Forbes Çarşısı kapsamında özel sektörü temsilen Forbes Esnaf Derneği bir sivil toplum kuruluşu olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Buca Belediyesi ise yerel yönetim kurumları olarak başlıca ilgili kurumlardır. Dolayısıyla, bu çekirdek kurumsal yapılanmanın yeniden canlandırma sürecinde etkili olması beklenmektedir. Ancak yeniden canlandırmanın sadece bahsedilen kurumsal kapasiteler ile gerçekleştirilmesi sürdürülebilirlik açısından uygun değildir. Kullanıcı olan esnafın ve konut sakinlerinin de iyileştirme sürecine katılımı ve bunun için gerekli organizasyon yapısının oluşturulması önemlidir.

3.2.1. Mekânsal Stratejiler

Mekânsal uygulamalarda yeniden canlandırma kapsamında altyapının iyileştirilmesi, çevrenin sağlıklılaştırılması, anıtsal yapıların onarımı, yeniden işlevlendirme, cephe yenilemesi gibi mekânsal uygulamalar yapılmaktadır.

Koşullar uygun ise öncelikle tercih edilmesi gereken yöntemlerden biri olan sağlıklılaştırma ile kentsel alanın düzenine zarar veren aykırı tüm oluşumlar ayıklanır. Büyük kentsel alanlarda uygulanması zor bir yöntem olsa da alt ölçeklerde daha başarılı sonuçlar alınabilmektedir⁹.

Mekânsal iyileştirme kapsamında çevrede yer alan anıtsal ya da simgesel bir yapının iyileştirilmesi de yine çevre için çekicilik anlamında olumlu kazanımlar sağlamaktadır. Forbes Çarşısı'nda çarşının özgünlüğünü ve kimliğini oluşturacak simgesel ya da anıtsal bir yapı ya da peyzaj unsuru bulunmamaktadır ve bu durum çarşı kullanıcıları tarafından sıklıkla ifade edilmiştir. Bu tür bir yapı, simgesel eleman ya da

peyzaj unsurunun çarşıda konumlandırılması gibi bir uygulama çarşı için bir çekim özelliği oluşturup, çarşı bütünündeki gelişmeler için özendirici olabileceği öngörülmektedir.

Yeniden canlandırma kapsamında gerçekleştirilen en önemli mekânsal uygulamalarının bir diğerini ise **yeniden işlevlendirme** oluşturmaktadır. Özellikle tarihi çevrelerde terk edilmiş ya da bölge açısından uygun olmayan işlevlerin mekânda yer alması yeniden işlevlendirmeyi gerekli kılabilir. Forbes Çarşısı'nda kamusal yaşamın canlılığını ve kalitesini arttıracak işlevlere ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Kamusal yaşamın sadece ticari birimlerin canlılığı olmadığı, farklı yaş ve gelir gruplarının da çarşının kamusal yaşamına katılımını sağlayacak olanaklar yaratılması gerektiği değerlendirilmiştir.

Yeniden canlandırmanın kapsadığı mekânsal uygulamaların bir diğerini ise doku bütününde ya da belirli sokaklar boyunca yer alan yapıların cephelerine uygulanan sağlıklılaştırma çalışmaları oluşturmaktadır. Yapılara eklenen ilan panoları, tabelalar, klima cihazları, antenler ve çevredeki elektrik direkleri gibi teçhizatlar görüntü kirliliğine neden olarak mekânın çekiciliğinin azalmasına ya da kaybolmasına neden olmaktadır. Bu tür görüntü kirliliğine neden olan elemanların kaldırılması ve yerine tasarım açısından uyumlu elemanların yerleştirilmesi ya da bazı elemanların gizlenmesi ve azaltılması mekânsal kalitenin yükselmesine neden olabilmektedir.

3.2.2. Ekonomik ve Sosyal Düzenlemeler

Yeniden canlandırma projelerinin en önemli başarı kriteri uygulamaların sürdürülebilirliğidir. Bu nedenle yerel kullanıcıların uygulamaları benimsemesi, sahip çıkması ve söz konusu özelliklerin sürdürülebilirliğini sağlamaları önemlidir.

Bu tür çalışmalarda ekonomik konuların ele alınmasında tüm aktörlerin özellikle merkezi yönetimin, yerel

9 Özden, P. (2008). Kentsel Yenileme, İstanbul, İmge Kitabevi Yayınları.

yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin katkısı beklenmektedir. Projelerin kamu yararı içerikli olması nedeniyle ulusal ve uluslararası kaynaklara erişim sağlanabilmektedir. Bu kapsamda Forbes Çarşısı'nda yerel yönetim kurumlarının yanı sıra Esnaf Derneği'nin de kooperatifleşme yoluyla sokağın yeniden canlandırılmasına katkı sağlanması beklenebilir.

Caddenin yeniden canlandırılması çalışmaları ziyaretçi sayısını arttırarak önemli bir ekonomik girdi de oluşturabilir. Bu durum esnafın da sürece katılması anlamında önemlidir. Ülkemizde koruma alanında uluslararası platformda yapılan anlaşmalara dahil olunmuş ve ulusal düzeyde birçok yasal düzenleme de yapılmıştır. Tüm bu çabalara rağmen, tarihi kent merkezlerinin günümüzde içerisinde bulunduğu durum bize uygulama konusunda bazı eksiklikler ya da hatalar yapmakta olduğumuzu göstermektedir. Öncelikle tarihi değerleri korumak, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak kaynak olduğu sürece mümkündür. Bu konuda yıllardır çok çeşitli kurumlara yetkiler verildiği görülmektedir. Fakat birçok kurumda bu yetkileri kullanacak yeterli mali, teknik olanak ve personel bulunmamaktadır. Ayrıca yetkili kurumların eşzamanlı, birbirleriyle ilişki ve uyum içerisinde çalışması ile alakalı önemli eksiklikler bulunmakta, bu da özellikle kent içerisindeki tarihi dokuların korunmasının önünde önemli bir engel teşkil etmektedir.

3.2.3. Özel Sektör-Kamu Sektörü Ortaklıklarını Teşvik Edecek Kurumsal Kapasitelerin Oluşturulması

Kentlerin oluşum süreçlerinde kamu organları (devlet) yatırım yapıcı temel unsurlardan biridir. Ancak daha çok regüle edici rolü üstlenmektedir. Bir başka deyişle özel sektörün kamu yararını gözetken etik sınırlar içinde kalması yönünde gerekli kuralların oluşturulması ile üretim ve kullanım süreçlerinde geçerli standartların sağlanmasını denetlemek gibi bir rol üstlenmektedir. Elbette dile getirilen bu rol idealize edilmiş bir çerçeve çizmektedir. Özel sektörün ölçek ve içerik açısından girişmekten çekindiği konularda ise gerek teknik gerek mali destek ile projelendirme, üretme ve kullanım süreçlerine önemli bir katkı

koymaktadır.

Türkiye'de yer alan Kalkınma Ajansları bu bağlamda önemli örneklerden biridir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde etkinlik gösteren ajansların ilgili mevzuatında bu kurumlar:

- Bölgede kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen ve bölge plan ve programları açısından önemli görülen diğer projeleri izlemek.
- Bölgesel gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek gibi konularda işlevlendirilmişlerdir¹⁰.

Forbes Çarşısı'nın canlandırılması projesi de bu tip iş birliklerinden birisidir. Proje, farklı roller üstlenen İzmir Büyükşehir Belediyesi, Forbes Esnaf Derneği, Dokuz Eylül Üniversitesi ve İzmir Kalkınma Ajansı ortaklığıyla yürütülmekte, kamusal ve özel sektör yararı gözetilerek bütüncül bir kalkınmanın mekânsal başta olmak üzere toplumsal ve ekonomik olanağını yaratmaktadır. Çalışma sürecinde Buca Belediyesi ile Forbes Esnaf Derneği'nin iş birliği yapması ile ortaklıklar ikincil üçüncül katmanlar oluşturarak etki alanı itibarıyla de genişlemiştir.

3.2.4. Brezilya, Porto Alegre Örneği

Vivo o Centro Brezilya Hükümeti'nin 21 stratejik programından birisidir. Amacı, kent merkezlerinde yeniden canlandırmanın sağlanmasıdır. Bu çerçevede kamu mekânlarını erişilebilir, güvenli, toplumsal bütünleşmeye uygun kılan, tarihi mirasın korunması ve iyileştirilmesine yönelik planlama yaklaşımları benimsenmiştir. Stratejiler kültürel varlıkların ve çevresel kalitelerin sürdürülmesi ile kent merkezini çekici kılarak ekonomik gelişmeye katkıda bulunma, Vivo o Centro Programı çerçevesinde hükümet ve sivil toplumun planlama sürecine ve gelişimine katılımı, hükümet tarafından desteklenen sektörel gelişim programının uygulanması, merkez alanın rehabilitasyonunda şeffaf bir ortamda yöneticilerin kararlarını etkileyecek toplumsal katılım ile kurum, kooperatif ve sivil toplum ortaklıklarının gerçekleşmesini sağlamak olarak belirlenmiştir¹¹.

10 https://stratejikplanapi.izka.org.tr/content/%C4%B0ZKA_KurumsalStratejikPlan.pdf

11 Bohrer, G. (2007). The Viva o Centro Programme in the City of Porto Alegre. Balanced Urban Revitalization. UNESCO International Seminar, Tsinghua University, 2007.

Porto Alegre örneğinde yapılan uygulamalardan birisi, merkezdeki antika fuarıdır. Hükümetin yürütücü olarak devreye girmesi ile yapılan çalışmalar ise, çevre ve sokak iyileştirmeleri, cumartesi günleri meydanın trafiğe kapatılması, sokaklarda sergileme olanakları tanınması, müzik ve dans şovları, yerel gösteriler vb. kültürel aktivitelerin gerçekleştirilmesi uygulamalarıdır. Böylelikle, bölge kültür ve turizm gündeminde önemli bir yere sahip olmuştur. Çalışmanın iletişim stratejisi olarak yerel ticari mekânlarda ücretsiz reklam kampanyaları düzenlenmiştir. Dükkan sahipleri ve sergi yapanların oluşturduğu birlik, elektrik ve gösteri masraflarını ödeme, merkeze turist rehberleri tutma gibi görevleri yerine getirmiştir. Böylece alana çok sayıda ziyaretçi gelmesi sağlanmıştır¹².

Porto Alegre’de yapılan bir diğer uygulama ise, kent pazarının ve tren istasyonunun iyileştirilmesi çalışmasıdır. Hizmetlerin etkin olarak sağlanması için merkez istasyon çevresinde renovasyon yapılmış, bu durum yaya, taşıt, toplu taşıma ile erişilebilirliği etkilemiş, proje ile kentin bu bölgesinin çehresi tamamıyla değişmiştir. Pazar yeri ise 1869’da açılmış olan neo-klasik bir binadır. 1995’ten 1996 yılına değin önemli restorasyon çalışmaları yapılmış, ana strüktür korunmuş, iç bahçede ise yer döşemesi, peyzaj ve aydınlatma elemanları yenilenmiştir. Kent merkezinin yeniden canlandırması için kentteki üniversite ile anlaşma yapılmış, 26 farklı disiplinden 500 öğrenci ve 80 öğretim üyesinin katılımı ile pek çok proje hazırlanmış ve bunlardan 100 tanesi seçilmiştir. Seçilen projeler şu anda uygulanmaktadır¹³.

3.2.5. Aldgate Kamu Alanı Projesi

Londra gerçekleştirilmiş olan proje yedi yıldan fazla bir süre içerisinde geliştirilmiştir. Proje ile büyük bir kamusal açık alan yaratılmaya çalışılmıştır¹⁴. Proje yoğun yolların yerini yaya dostu caddeler ve insanların toplanabileceği, dinlenebileceği ve sosyalleşebileceği merkezi bir ana meydan alanı düzenlemesini içermektedir. Meydan, proje alanının merkezini oluşturmaktadır ve miras listesinde olan (tescilli) iki yapıyı birleştirmektedir. Meydan, merkezi bir buluşma noktası ve tüm yıl boyunca kullanıma olanak sağlayacak oturma olanakları ve su özelliği bulunan geniş bir çimenlik alan kapsayacak şekilde tasarlanmıştır.

12 Bohrer, G. (2007). The Viva o Centro Programme in the City of Porto Alegre. Balanced Urban Revitalization. UNESCO International Seminar, Tsinghua University, 2007.

13 Zeybek, Çetin R., Sönmez Özbek, İ. 2014, "Tarihi Kent Merkezlerinde Yeniden Canlandırma Stratejileri, Egemimarlık

14 <https://www.gillespies.co.uk/projects/aldgate-public-realm>

FOTOĞRAF 1. Aldgate Kamu Alanı Proje sunumundan görsel

Meydanın tamamlanması, bölgenin görünümünü ve Londra'nın bu bölgesindeki hava kalitesini önemli ölçüde iyileştirerek, yüksek kaliteli kamusal alanlara yatırım yapmanın önemine işaret etmektedir.

FOTOĞRAF 2. Aldgate Kamu Alanında uygulama ertesinde oluşan yaşantı

3.2.6. Londra Oxford Caddesi Yayalaştırma Projesi

Londra'nın ünlü Oxford Caddesinde gerçekleştirilen yayalaştırma projesi kamusal bir mekân yaratma amacıyla geliştirilmiştir. Dünyaca ünlü cadde pek çok mağazaya ev sahipliği yapmaktadır. Cadde üzerinde yer alan perakende sektörü unsurlarının son

dönemlerde zarar gördüğü, bu nedenle caddenin daha temiz, güvenli ve yeşil olacak şekilde yeniden canlanması gerekliliği nedeniyle bu projenin yapıldığı belirtilmiştir¹⁵.

FOTOĞRAF 3. Londra Oxford Caddesi Yayalaştırma Projesi alandan görüntüler 1

FOTOĞRAF 4. Londra Oxford Caddesi Yayalaştırma Projesi alandan görüntüler 2

15 <https://edition.cnn.com/2024/09/17/travel/london-oxford-street-pedestrianization-plan-scli-intl-gbr/index.html>

3.2.7. Oxford Caddesi için Yaya Mekânı Tasarımı

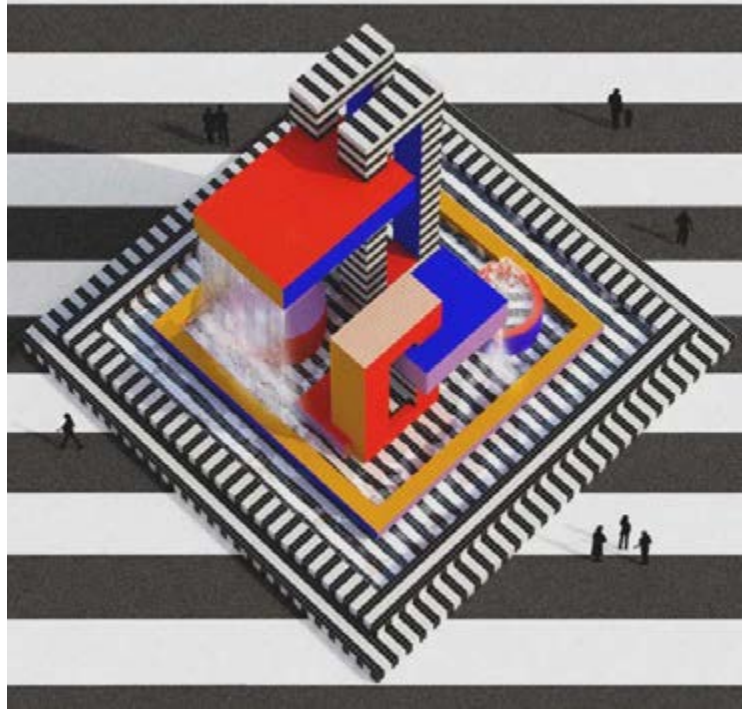
Fransız tasarımcı Camille Walala, Londra'nın Oxford Caddesi'ni, kendine özgü renkli tarzıyla tamamlanmış bloklu sokak mobilyalarıyla dolu, yayalara özel bir alan olarak tasarlamıştır. Projede başkent'in en işlek alışveriş caddesini tamamen trafiğe kapalı bir alana dönüştürmek için desenli saksıların ve geometrik su özelliklerinin kullanılması da öngörülmektedir¹⁶.

Walala'nın "yarının şehir portresi" olarak tanımladığı projenin amacı, daha neşeli ve sürdürülebilir şehirler yaratmak için renklerin ve doğanın nasıl kullanılacağı göstermek olarak tanımlanmıştır.

FOTOĞRAF 5. Londra Oxford Caddesinde Walala'nın Yaya Mekânı için tasarım önerileri

FOTOĞRAF 6. Oxford Caddesi, Walala tasarımında Konsept şemanın odağında yer alan renkli havuz önerisi

16 <https://www.dezeen.com/2020/11/23/camille-walala-car-free-oxford-street-proposal/>

3.2.8. Singapur Orchard Caddesi Yayalaştırma Projesi

Bir kentteki alışveriş caddelerinin tasarımı, kentteki konumlarına sıkı sıkıya bağlıdır. Halkın göz kamaştırıcı teşhirleri ve süslü cepheleri kolayca ilgisini çeker, ancak iyi bir perakende cadde tasarımı satıcılar ve alışveriş yapanlar dolaşım olanağı sağlamalıdır. Bu, alışveriş yapan kişinin kolayca gezinmesine olanak tanımanın yanı sıra perakendeciler için verimli hizmet ve yükleme rotalarını da içermelidir. Otopark erişimi ve tuvaletler, banklar ve oturma alanları ile çeşmeleri gibi diğer tesislerin sağlanması da iyi tasarım stratejilerine katkıda bulunur.

Singapur'daki Orchard Caddesi, dünyaca ünlü bir alışveriş bölgesidir. Bölgede mülkiyet olarak olmasa dahi işlevsel olarak kamusal olan ve sahip olduğu biçimle, içerikle söz konusu bu kamusalılığı güçlendiren binalar bulunmaktadır. Tasarım Orchard (Design Orchard) bunlardan biridir¹⁷.

FOTOĞRAF 7. Singapur, Orchard Caddesinde köşe parselde kamusal niteliği artırılmış yapı

Caddede köşe bir konumda yer alan teraslı üç katlı bina tasarımcılarının (Design Architect and Architect of Record: WOHA) deyişiyile Orchard Yolu ile Cairnhill Yolu kavşağına doğru eğimlidir ve açısı ona zemin seviyesinden yüksek görünürlük sağlamaktadır. Site alanının %100'ü, yemyeşil bahçelerle çevrili, halka açık bir çatı amfityatrosu olarak şehre geri verilmektedir. Kademeli arka bina formunun üzerinde, çatıdaki kamusal alan sokak manzarasına bakacak şekilde

açılıdır ve çatıyı aşağıya doğru örten ve büyük boy beton saksılardaki ağaçlarla vurgulanan gölgeli bir çatı katı cep parkı ile çevrelenmiş bir kentsel amfityatro oluşturur. Bu sivil alan açık hava defileleri, performanslar ve konserler gibi bina programını tamamlayıcı etkinliklere ve ünlü alışveriş caddesinin eşsiz fonunda ara sıra dondurma büfesine de zemin hazırlamaktadır.

17 https://www.re-thinkingthefuture.com/designing-for-typologies/a5397-rethinking-the-architecture-of-retail-street/#google_vignette

3.2.9. Kamusal Mekânda Peyzaj Düzenlemesi, Dnipro, Ukrayna

Proje 2021 yılında, Ukrayna'da Dnipropetrovsk'da kamusal mekanda gerçekleştirilen bir peyzaj düzenlemesidir. Tasarımını FILIMONOV & KASHIRINA Mimarlığın yaptığı bu proje, 4630 m²'lik bir kentsel kamusal mekanda gerçekleştirilmiştir¹⁸.

FOTOĞRAF 8. Ukrayna Dnipropetrovsk'da kamusal mekân peyzaj düzenlemesi

Sert yüzeylerin egemen olduğu bir kamusal mekanda görece cılız bir yeşil doku yanında su ögesi ile oynamanın yarattığı toplumsal çekim ve bu çekime kapılan çocuklar, gençler ile açığa çıkan enerji öne çıkmaktadır.

Mekanda yer alan insan ölçeğinden görece uzak, okside olmuş rengiyle çok uzun zamandır orada olduğu duygusunu veren dev insan figürü/heykeli mekânın önemli bir unsuru olarak etkileyicidir.

18 https://www.archdaily.com/1005873/pedestrian-boulevard-in-dnipro-filimonov-and-kashirina-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab

4. KENTSEL TASARIM UYGULAMALARININ VE KENTSEL TASARIM REHBERLERİNİN YENİDEN CANLANDIRMADA YERİ VE ÖNEMİ

Kentsel Tasarım Rehberleri en temelde, kentsel mekânların kalitelerinin artırılmasını, karakterinin ve özgün kimliğinin korunmasını amaçlayan belgelerdir. Rehberler, mekânın biçimlenmesinde yazılı-görsel detayları barındırır. Bu sayede, uygulamaya yönelik alternatifleri sunar ve uygulamayı köklü bir şekilde yönlendirir. Kentsel Tasarım Rehberleri, kuralları tanımlayan, anlaşılır, açıklayıcı ve yönlendirici belgelerdir¹⁹. Kentsel tasarım rehberleri tüm aktörlerin uygulamaları anlamasını kolaylaştırdığı için projelerin uygulanabilirliğinin de daha başarılı olmasını noktasında önem taşımaktadır.

Kentsel tasarım rehberleri, şehrin bütünü, bir parçası ya da özellikli bir sokak için dahi hazırlanabilir. Amacı gelişme, iyileştirme, yeniden canlandırma veya koruma vizyonu çerçevesinde uygulamalara yön vermektir. Kentsel tasarım rehberleri, mimari tasarıma, kullanıma yön verirken, "yer" için oluşturulan tasarım diliyle anlam ve kimlik kazandırmaya ya da var olan ancak yok olmuş özelliklerin yeniden canlandırılmasına fayda sağlamaktadır.

Bu projenin konusu olan Forbes Caddesi'nin yerel kullanıcısı olan esnaf ve ziyaretçiler ile yapılan görüşmelerde sokağın geçmişte bir ölçüde kimliğinin olduğu, yapılan uygulamalar ve kentin değişen sosyo-ekonomik ve mekânsal yapısı ile bu kimliğin kaybedildiği, sokağın eski canlılığını yitirdiği, sokakta çekici bir unsurun kalmadığı, bunların yanında kentsel konfora ilişkin çeşitli sorunların olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda sokağın yeniden canlandırılması, kimlik ve anlam kazanması ve mekânsal konforun iyileştirilmesi amacıyla, ortak vizyon çerçevesinde belirlenecek stratejiler doğrultusunda kentsel tasarım rehberi oluşturulmasına karar verilmiştir.

Forbes Caddesi kentsel tasarım rehberinin temel amacı çarşının yeniden canlandırılmasıdır. Bu kapsamda kentsel tasarım rehberinin temel stratejileri;

- ▶ Çarşının anlam ve kimlik kazanması,
- ▶ Mekânsal konfor ve kalitenin yükseltilmesi,
- ▶ Ortak akıl çerçevesinde tüm aktörlerin katılımı ile sokağın gelecek vizyonunun belirlenmesi,
- ▶ Çarşının daha okunabilir ve algılanabilir olmasının sağlanması,
- ▶ Kamusal kullanımların güçlendirilmesi,
- ▶ Çarşıda etkinlik ve atölye gibi aktivitelerin gerçekleştirilmesi için gerekli mekânsal önerilerin belirlenmesi,
- ▶ Sürdürülebilirlik ve ekolojik yaklaşımların yeniden canlandırmanın temellerini oluşturması,
- ▶ Mekânın sosyo-ekonomik ve teknolojik gelişmelere uyumlu hale getirilmesi

olarak belirlenmiştir.

Kentsel tasarımın uygulanabilir ve sürdürülebilir olması için tüm aktörlerin süreç içerisinde yer alması ve ortak akıl yürütme sonucunda, ortaklaşa tasarıma doğru evrilen bir sürecin uygulanması gereklidir. Aksi halde, projelerin uygulanması aşamasında karşılaşılabilecek reaksiyon uygulanabilirliği engelleyebilecek ya da uygulamaya zarar verecek, uygulama süreci sonrasında ise sürdürülebilirlik sağlanamayabilecektir. Kentsel Tasarım Rehberlerine ilişkin hükümler imar mevzuatında da yer almaktadır.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde Md 30/7. Tasarım Rehberi Tanımı; 'Kentsel tasarım projesi doğrultusunda mekânın imge, anlam ve kimlik kazanmasını, estetik ve sanat değerinin yükseltilmesini, yapıların bir uyum içerisinde ve bütünlük oluşturacak şekilde düzenlenmesini amaçlayan ve mekânsal planlama sistematığı içerisinde uygulamaya yönelik kılavuz ve tavsiye niteliğinde kararları içerecek şekilde kentsel tasarım rehberi hazırlanır.' ifadesi yer almaktadır.

İmar Kanunu'nun 8. Maddesinin 3. bendinde yer alan Köy/Kırsal Tasarım Rehberi Tanımında ise; '...Yerleşme ve yapılaşma özellikleri, mimari doku ve karakteri, gelişme düzey ve potansiyeli açısından önem arz eden köylerde bu özellikleri korumak, geliştirmek ve yaşatmak amacıyla muhtarlık katılımı ile ilgili idarelerce köy tasarım rehberleri hazırlanabilir. Köy tasarım rehberleri ilgili idare meclisi kararı ile onaylanır ve uygulanır.' hükmü bulunmaktadır.

Kentsel Tasarım Rehberleri, imar planları ile eş zamanlı ya da farklı zaman dilimlerinde ihtiyaç durumunda hazırlanabilir.

Kentsel tasarım rehberleri hazırlanmadan önce çoklukla mevcut sosyo-mekânsal özelliklerin tespiti, sonraki aşamalarda ise kentsel tasarım için rehberin üretilmesi hedeflenmektedir.

Forbes Çarşısı örneğinde bu sıralama çarşının geleceğine ilişkin vizyon ve stratejilerin belirlenmesi için ortak akıl tesis edilmesi, sosyo-mekânsal analizlerin yapılması, sonuçların değerlendirilmesi, yerinde/geçerli bir gereksinim programı oluşturulması ve Kentsel Tasarım Rehberi oluşturulması biçiminde tasarlanmıştır.

5. ORTAK AKIL OLUŞTURMA SÜRECİ

5.1. Esnaf-Konut Sakinleri ile Görüşmeler, Arama Toplantıları

Yerel Esnaf ve Dernek temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda öne çıkan başlıklar şunlar olmuştur:

- ▶ Çarşının ekonomik gücü zayıflamaktadır.
- ▶ Çevredeki AVM'ler ile rekabet edemez hale gelmiştir.
- ▶ Eski canlılığın yitirilmesi, tüketici profilini ve çevrenin sosyal yapı özelliklerini de etkilemektedir.
- ▶ Çarşı nitelik değişimi tehdidi altındadır.
- ▶ Sokağın fiziki yapısı yer yer yıpranmakta ve eskimektedir.
- ▶ Altyapı sorunları vardır.
- ▶ Erişim ve otopark sorunları mevcuttur.
- ▶ Geçmişin Forbes Caddesi'ne özlem duyulmaktadır.
- ▶ Forbes Caddesi geçmişte çekim merkezi haline gelmesine neden olan simgelerini kaybetmiştir.

Daha sonra çekirdek çalışma grubu (esnaf, dernek temsilcileri, konut sakinleri ve ziyaretçiler) ile devam eden çalışmalarda çarşıya ilişkin beklentiler tartışılmıştır. Öne çıkan başlıklar:

- ▶ Caddeye ilişkin kentsel bilgi sisteminin oluşturulması
- ▶ Mekânsal konforun iyileştirilmesi
- ▶ Mekânın kimlik ve anlam kazanımı ya da var olanların güçlendirilmesi
- ▶ Mekânsal çekiciliğin artırılması
- ▶ Estetik ve kültürel değerın güçlendirilmesi, mekânın daha anlamlı ve çekici hale gelmesi
- ▶ Caddenin mekânsal okunabilirliğinin güçlendirilmesi
- ▶ Ziyaretçi profilinin çeşitlenmesi ve sayısının artması
- ▶ Yerel halkın sosyalleşme olanaklarının artırılması ve sosyal gelişimi
- ▶ Forbes Caddesi'nin gece ve gündüz olmak üzere daha uzun saatler ve dört mevsim ziyaretçiler tarafından tercih edilmesi şeklinde sıralanmıştır.

FOTOĞRAF 9. Forbes Esnafı ile Başlangıç Toplantıları

Devam ettirilen görüşmeler ve tartışmalar sürecinde, dile getirilen farklı nitelik ve nicelikteki pek çok sorunun ve çarşının sahip olduğu potansiyelin olabildiğince çok yönlü ele alınarak planlanması, projelendirilmesi/tasarlanması konusunda görüş birliği oluşmuştur.

FOTOĞRAF 10. Toplantı Davetiyesi (Ağustos 2024)

FOTOĞRAF 11. Ağustos 2024'te Buca Belediyesi Meclis Salonunda Gerçekleştirilen Toplantıdan Görüntüler (Diktaş, Kişisel Arşiv, Ağustos 2024)

FOTOĞRAF 12. Ağustos 2024'te Buca Belediyesi Meclis Salonunda Gerçekleştirilen Toplantıdan Görüntü (Diktaş, Kişisel Arşiv, Ağustos 2024)

5.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Buca Belediyesi ile Görüşmeler

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ve Buca Belediyesi'nin ilgili birimleri ile Forbes Caddesi'ne ilişkin kentsel tasarım projesi ve uygulamaları hakkında görüşme yapmak üzere çeşitli toplantılar yapılmıştır. Proje ön hazırlık sürecinde ve üretim sürecinde proje içeriği ve iş birliği olanakları konusunda İBB önceki dönem başkanı Tunç Soyer'le, daha sonra ardılı Cemil Tugay'la toplantılar gerçekleştirilmiştir. Yine Buca Belediyesi önceki dönem başkanı Erhan Kılıç ve bu dönem başkanı olan Görkem Duman'la da benzer konular görüşülmüştür.

Bu görüşmeler ilgili daire başkanları ve şube müdürleriyle de devam etmiştir. Mevcut Forbes uygulaması hakkında o dönem Kent Estetiği ve Kentsel Tasarım Şube Müdürü olan Hasibe Velibeyoğlu ve ekibinden önceki proje sürecine ilişkin kapsamlı bilgi alınmıştır.

Büyükşehir Belediyesince Forbes Caddesi'ne ilişkin proje çalışmalarının 2015 yılında Cadde çevresinde yaşayanların şikâyetleri üzerine başlatıldığı belirtilmiştir. 2015 yılında çevredeki sakinler Çarşı'da o zaman var olan suyu, üst örtü ve kuş kafeslerine ilişkin şikâyetlerini bildirmişler, esnaf ise cadde üzerindeki yolun ortasında yer alan lineer peyzaj düzenlemesinin ziyaretçilerin dolayısıyla müşterinin hareketlerini engellediğini, sokak üzerinde karşıya geçişleri engellediğini belirtmişlerdir.

Üst örtülerin geceleri şeffaflığı engelleyerek güvenlik tehdidi oluşturduğu, aynı şekilde girişte yer alan anıt etrafında da güvenlik sorunları olduğu, lineer su ögesinin sinek oluşumuna neden olduğunun iletildiği belirtilmiştir. Söz konusu şikâyetler üzerinde İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından cadde için bir kentsel tasarım projesi hazırlanmış, yerel kullanıcılar ile paylaşılmış ve geri dönüşler doğrultusunda proje yenilenmiştir.

Ancak proje kısmen uygulanabilmiştir. Süreç içerisinde esnafın yer yer olumsuz tepkileri ile karşılaştığı, özellikle sokakta işgal edilmiş olan yerlere ilişkin uygulamalarda sorunlar olduğu belirtilmiştir. Uygulamalar sonucunda kent mobilyaları yerleştirilmiş, mağazalar için işgal sınırları belirlenmiş, yer döşemeleri değiştirilmiş, çöp konteynerleri için bariyerler tasarlanmış, gölgelik üst örtüler planlanmıştır. Sokak sonu için planlanmış olan amfi ise esnaf tarafından benimsenmemiş ve uygulanmamıştır. Görüşmelerde ilgili uzmanlar uygulamadaki malzeme sorunlarına ve uygulama sorunlarına da değinmişlerdir.

Görüşmeler sonucunda kentsel tasarım projelerinin uygulanmasında, özellikle ticari faaliyetlerin olduğu sokaklardaki farklı paydaşlar arasındaki uzlaşma sorunlarına, tasarımın uygulanması sorunlarına, uygulama sonrası kullanımlarda ise işgaliyenin artışı, belirlenen malzemelerin kullanılmaması ve atıkların düzenli toplanamaması gibi diğer sorunların var olduğu kanısına varılmıştır.

5.3. Kurum Temsilcileri ile Görüşmeler

Buca Belediyesi toplantı salonunda 09.08.2024 tarihinde proje ekibi tarafından analiz sonuçlarının sunumu gerçekleştirilmiş ve kurum temsilcileri ile görüş alışverişinde bulunulmuştur.

İzmir Büyükşehir Belediyesi temsilcisi:

- Uygulamalar ve tasarım arasında farklılıklar olduğunu, yerel esnafın talepleri olduğunu ve projelerin maliyetleri nedeniyle gerçekleştirilemediğini belirtmiştir.

Buca Belediyesi temsilcisi:

- Caddede drenaj sorunu olduğunu, alt yapı ve üst yapı sorunu ile aydınlatma sorunu olduğunu ve görüntü kirliliği olduğunu belirtmiştir.

Forbes Esnaf Derneği temsilcisi Suat Bulut:

- Büyük bir temizlik sorunu olmadığını; yetki karmaşası olduğunu, Büyükşehir Belediyesi ile Buca Belediyesi arasındaki yetki karmaşası nedeniyle zabitanın görevini yapmakta zorlukla karşılaştığını;

esnafın çekingen olduğunu; Büyükşehir Belediyesi'sinin önceki projesinin uygulamasının 2 yıla uzadığını, bu nedenle esnafın çok mağdur olduğunu, bu nedenle artık esnafın düzenleme istemediğini, uygulamanın esnafın ekonomisine zarar verebileceği nedeniyle çekindiğini belirtmiştir.

- ▶ Çöplerin saatinde çıkartılmadığı, çıkan çöplerin karıştırıldığı, denetim sağlanmaz ise sorunun büyüyeceğini, motorların girmesinin yasaklanması gerektiğini belirtmiştir.
- ▶ Çarşının şu anda betonarme bir sokak olduğunu, yeşillik ve serinlik olmadığını, 8 yıl önceki tadilatın Forbes Çarşısı'nın ruhunu aldığını, amfinin de kaldırılmasıyla gençlerin elinden alındığını, hep birlikte destek olarak Çarşının düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Buca Belediyesi Zabıta Müdürlüğü:

- ▶ Yetki karmaşası olduğunu, o bölgede çığırkanlık, işgal ve seyyar satıcı sorunları olduğunu, yıllarca işgaliyenin yanlış uygulandığını, sorunları Büyükşehir Belediyesi ve Buca Belediyesi ortak çalışması ile çözülebileceği belirtilmiştir. Çöp çıkartma duyurusu yapıldığı, motor işgalleriyle ilgili çalışıldığı, çığırkanlık üzerine çalışıldığı belirtilmiştir.

Buca Belediyesi Başkan Yardımcısı:

- ▶ Diyarbakır Sanat Sokağı örneğinde bir günde düzeltildiğini, Eskişehir'de işgaliyenin olmadığını, Forbes'de ise yürünemediğini, bu durumun izbe bir görünüme neden olduğunu belirtmiştir.

Proje Yürütücüsü:

- ▶ Çarşının acil durum planı ve tahliye planı olup olmadığını sormuştur. İhtiyaçlar ve güvenlik konusunun değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

FOTOĞRAF 13. 09.08.2024'te Buca Belediyesi İlgili Birimleri ile Gerçekleştirilen Toplantı 1 (Diktaş, Kişisel Arşiv, Ağustos 2024)

FOTOĞRAF 14. 09.08.2024'te Buca Belediyesi İlgili Birimleri ile Gerçekleştirilen Toplantı 2 (Diktaş, Kişisel Arşiv, Ağustos 2024)

6. FORBES CADDESİNİN MEKÂNSAL KULLANIMI VE YAPISAL ÖZELLİKLERİ

Çarşının mevcut durumunun mekânsal analizine yönelik olarak; yakın çevre ilişkileri analizi, arazi kullanımı, peyzaj unsurları, iklim mekân ilişkisine yönelik analizler, kamusal mekân kullanımı analizi, ulaşım/erişilebilirlik olanakları analizi, kentsel mekân kalitesi,

yaya akış ve birikim yoğunluğu analizleri, sokak cephe analizi, aydınlatma analizi, sokak sergi ve işgal analizi gerçekleştirilmiştir. Sokak ve çevresinde yürütülen analizler uydu görüntüleri ve hali hazır haritalar üzerinde mekânsallaştırılarak değerlendirilmiştir.

6.1. Yakın Çevre İlişkileri Analizi

ŞEKİL 2. Forbes Caddesi Yakın Çevre İlişkileri Analizi

Forbes Caddesi boyunca yapılan analizlerde işlevlerin mekânsal dağılımları ve yoğunlaştıkları bölgeler tespit edilmeye çalışılmıştır. Tespitler zemin kat ve üst katların genel analizine dayanmaktadır. Zemin kat arazi kullanım durumu haritasında, alan içerisinde zemin katların hangi işlevlere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Söz konusu tespitlere göre Forbes Caddesi'nde zemin katlarda "Ticaret" kullanımının yoğun olduğu görülmektedir. Ticari kullanımlar içerisinde en yüksek oranda bulunan sektör giyim sektörüdür. 113 adet

perakende ticaret biriminin 40 adedi giyim sektörü ile ilgilidir. Giyimi takip eden sektör ise gıda sektörüdür. Gıda sektöründe hizmet veren 29 adet işletme bulunmaktadır. 29 adet işletmenin 27'si yeme-içme hizmeti veren kafe-restoran şeklindedir. Çarşıda diğer işletmelerden sayıca ayrılan bir diğer sektör ise döviz büroları ve kuyumculardır. Çarşıda 13 adet kuyumcu ve 3 adet döviz bürosu bulunmaktadır. Diğer olarak tanımlanan sektörler içerisinde ise hediyelik eşya, parfümeri, tekel bayi, market gibi işletmeler yer almaktadır. Ayrıca çarşı içerisinde hizmet veren 2 adet eczane bulunmaktadır.

FOTOĞRAF 15. Forbes Caddesi'nde Yer Alan Kullanımlar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

İşletmelerin yer aldığı cephelere göre dağılım incelendiğinde genel olarak karma bir yapı olduğu görülmektedir. Ancak kuyumcular yer seçimi açısından farklılaşmaktadır.

FOTOĞRAF 16. Forbes Caddesi'nde Yer Alan Kullanımlar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

Kuyumcu ve döviz bürolarının 13 adedi çarşının kuzey cephesinde yer seçmiş sadece, 3 adedi güney cephesinde yer almıştır. Sektörlerin bir arada olmasının ticarete avantaj sağladığı bilinmektedir. Ancak mağaza olanaklarının da bu tercihte önemli olduğu düşünülmektedir.

Forbes Caddesi olması gereken işletme çeşitliliğine sahip bir çarşıdır. Ticari kullanımların yoğunlaşmasının nedeni caddenin merkezi konumu, Devlet Hastanesi, Üniversite, Şirinyer Pazar Alanı, Şirinyer Parkı, Buca Spor Tesisleri gibi önemli işlevlere yakın olması ve kentin önemli toplu taşıma güzergâhları üzerinde ve Şirinyer İZBAN durağına yakın olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca caddenin de içerisinde yer aldığı Şirinyer önemli konut stoğuna sahip bir semttir.

Forbes Caddesi'nin zemin kat üstü kullanımları incelendiğinde "Konut" kullanımının diğer arazi kullanımlarına göre yoğun olduğu, çalışma alanının tamamında üst kat kullanımlarda konut kullanımının fazla olduğu tespit edilmiştir. Üst kat kullanımlarında konuttan ticari kullanımlara dönüşüm Cadde üzerinde sadece birkaç yapıda gerçekleşmiştir.

Çarşının batı girişinde, yeşil alanla bütünleşik olarak bir trafo, taksi durağı, otomatik WC, zabıta kabini, İzmir Büyükşehir Belediyesi görevli kabini, İBB park bahçe bakım elemanları için kabinler yer almaktadır. Bu unsurlar zaman içinde gereksinime bağlı olarak eklenmiş, görece dağınık olarak yerleşmişlerdir.

FOTOĞRAF 17. Forbes Caddesi Batı Girişinde Yer Alan Hizmetler Kümesi Mevcut Durumu (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

Çarşıda banka işlemlerini kolaylaştırıcı unsurlar olarak önem taşıyan ATM'ler de bulunmaktadır. Ancak makinelerin dağınık halde olmaları, kullanıcıların

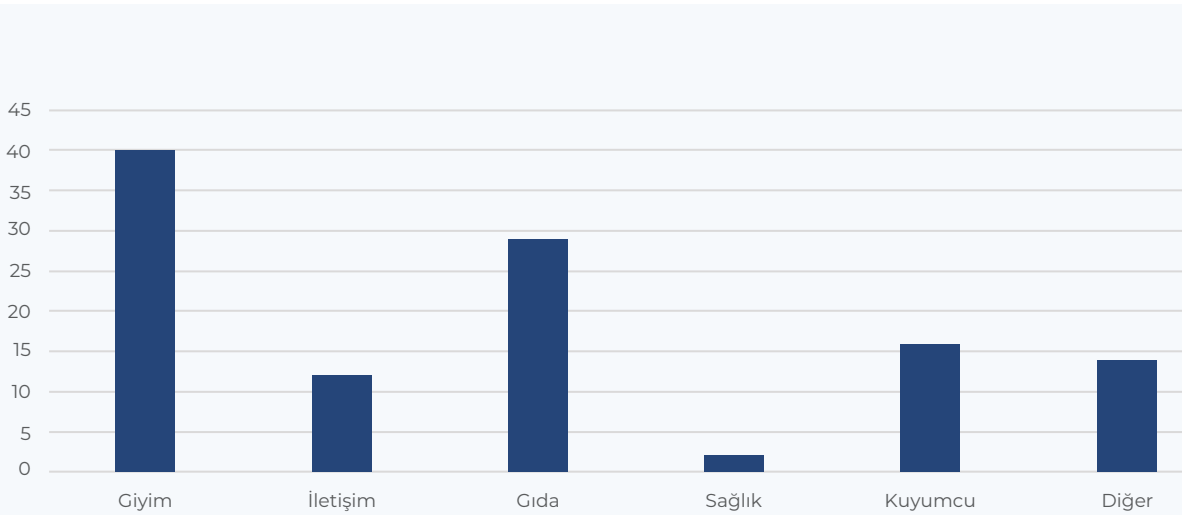
gerektiğinde kolayca ulaşmalarına engel olmaktadır.

FOTOĞRAF 18. Forbes Caddesi'nde dağınık olarak bulunan ATM cihazları (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

TABLO 1. Forbes Caddesi Zemin Kat İşlev Dağılımı

	İşlev	Kuzey Cephesi	Güney Cephesi	Toplam
Giyim	Giyim	12	17	40
	Bebek Giyim	1		
	İç Giyim	2	2	
	Ayakkabı	4	2	
	TELEFON /İNTERNET	9	3	12
Yiyecek	Yeme- İçme	8	5	29
	Kafe	5	1	
	Fast Food	1	2	
	Tatlıcı	1		
	Pastane	1	3	
	Tütüncü		1	
	Şarküteri	1		
Diğer Perakende/Hizmet	Eczane	2		35
	Aksesuar/Hediyelik	2	2	
	Kitap/kırtasiye	1		
	Küçük Market	1	1	
	Ganyan Bayi	1		
	Parfümeri	1	1	
	Perde/mefruşat	1	1	
	Pet Shop	2		
	Kuyumcu	11	2	
	Döviz Bürosu	2	1	
	Kuaför Berber	1	1	
GENEL TOPLAM				116

GRAFİK 1. Perakende Ticaret Birimlerinin Dağılımı

Alan Arazi Kullanımı bağlamında:

Güçlü Yönler

- ▶ Ticari kullanımların çeşitliliğine bağlı olarak çarşı niteliğini taşıması,
- ▶ Çevrede üniversite olmasına bağlı olarak genç nüfus için de çekim alanı olması,
- ▶ Çevredeki konut alanı sakinlerine hizmet etmesi,
- ▶ Ana ulaşım aksı üzerinde yer alması ve ulaşım olanaklarının güçlü olmasına bağlı olarak ziyaretçilerin kolaylıkla erişebilmesi,
- ▶ Kafe ve restoran kullanımları ile ticari ve dinlenme fonksiyonlarının güçlenmesi,
- ▶ Zemin kat kullanımlarının yoğunluklu ticaret olmasına rağmen üst kat kullanımlarının konut olması ve mahalle özelliğini korumuş olması,
- ▶ Cadde üzerindeki yapıların en yüksek 5 katlı olması yapı yoğunluğunun çok yüksek olmaması nedeniyle sokakta kapalılık hissi yaratmaması,
- ▶ Caddede üst katlarda yer alan konut kullanımının gece güvenliği açısından avantaj sağlamasıdır.

Zayıf Yönler

- ▶ Ticari kullanımların gece kullanımlarının zayıf olması ve buna bağlı olarak gece güvenliği sorunu
- ▶ Ticari kullanımların yoğunluğuna bağlı olarak bina estetiğinin olumsuz etkilenmesidir.

6.3. Yapı Kat Sayıları Analizi

ŞEKİL 4. Forbes Caddesi Yapı Kat Sayıları Analizi

Yapı kat sayıları analizinde Forbes Çarşısı'ndaki yapıların büyük çoğunluğunun 5 katlı olduğu tespit edilmiştir. İki adet yapının 4 katlı olduğu, dört adet

yapının 3 katlı olduğu, üç adet 1 katlı yapının olduğu tespit edilmiştir.

FOTOĞRAF 19. Forbes Caddesi'nde Yer Alan Farklı Kat Sayılı Yapılar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.4. Peyzaj Unsurları

Forbes Caddesi'nin ana peyzaj unsurunu cadde boyunca batıdan doğuya uzanan aksta yer alan, yaklaşık 2,5m eninde ve toplamda yaklaşık 170 m² büyüklüğündeki yeşil hat oluşturmaktadır. Çim zemin ve ağaçların bulunduğu bu yeşil hat korunması amacıyla plastik çit ile çevrelenmiştir. Yerel sakinler ya da ziyaretçilerin bu çitler üzerinde sıklıkla dinlenme amaçlı oturdukları görülmektedir. Çit malzeme ve biçim olarak oturmaya uygun olmaması nedeniyle yer yer aşırı deforme olmuş ya da kırılmıştır.

Caddenin doğu kesiminde yeşil bandın olmadığı yaklaşık 50 metrelik bir alan bulunmaktadır. Bu kesimde ağaç ve yeşil alan yer almadığı için özellikle öğlen ve sonraki saatlerde çok fazla gün ışığına maruz kalmakta, gerek zeminden yansıyan ışık gerek taş zemin döşemesinin ısıyı emmesi bu bölgede aşırı ısınmaya neden olmaktadır.

Orta aksta yer alan yeşil hat dışında Cadde'nin batı ve doğu girişlerinde küçük park alanları mevcuttur. Bu yeşil alanlar toplamda yaklaşık 850 m² yüzölçümüne sahiptirler. Özellikle batı kesimdeki küçük yeşil

alanının (300 m²) yaya caddesi tarafında yer alan alçak duvarlar oturma amacıyla ziyaretçiler tarafından kullanılmaktadır.

Bilindiği gibi yeşil alan varlığı birkaç boyutu ile kentsel mekanlarda önem taşımaktadır. Bunlardan biri iklimsel/çevresel koşullara uyumlanmada kent yaşayanlarına sundukları olanaklardır. Nem, toz, karbondioksit tutma, oksijen emisyonu gibi, biyolojik yapıları gereği sağladıkları olanaklar özellikle kullanıcıların sağlığına doğrudan katkıda bulunurlar. Güneş ışığı, yağmur ve rüzgâra karşı perdeleyici olma gibi işlevsel özellikleri kullanıcıların mekân kullanım konforunu artırır. Büyüklüklerine ve içerdikleri unsurların niteliklerine bağlı olarak pastoral etkileriyle psikolojik sağlığa da olumlu katkıları bulunur.

Dükkanların sağladıkları olanaklar dışında, dinlenme, soluklanma amacıyla kullanılacak oturma olanağı batı girişinde yer alan yaklaşık 20m uzunluğundaki duvar haricinde tüm çarşı boyunca beş adet bankla sınırlı kalmıştır.

FOTOĞRAF 20. Forbes Caddesi orta aksta yer alan yeşil doku (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

ŞEKİL 5. Forbes Caddesi Mevcut Peyzaj Unsurları

FOTOĞRAF 21. Forbes Caddesi'nde Mevcut Yeşil Doku/Plastik Öge ve Kullanımlar

(Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2025)

Gerçekleştirilen analize göre Forbes Caddesi Yeşil Dokusunun Güçlü Yönleri:

- ▶ Yaklaşık 450m uzunluğundaki çarşının iki ucunda 300m²+550m²'lik iki büyük yeşil alanın bulunması
- ▶ Çarşı orta aksında yer alan toplamda yaklaşık 170m² büyüklüğündeki yeşil alanın varlığı
- ▶ Yeşil alanların görece bakımlı olmaları.

Forbes Caddesi Yeşil Dokusunun Zayıf Yönleri:

- ▶ Peyzaj çeşitliliğinin olmaması
- ▶ Nem, Partikül, SO² tutumu ve gölgelenme olanağı açısından gerekli olan ağaç sayısının alan ve nüfusa oranla az olması

6.5. İklim-Mekân İlişkisinde Güneşlenmeye Yönelik Analizler

Forbes Caddesi güney-doğu ve kuzey-batı yönünde uzanmaktadır. Bu yönlenme caddenin doğu güneşinden ve batı güneşinden önemli ölçüde etkilenmesine neden olmaktadır. Söz konusu etkinin anlaşılması için

Sketchup (2014) programıyla oluşturulan üç boyutlu modelde 21 Mart, 21 Haziran, 23 Eylül ve 21 Aralık tarihleri dikkate alınarak güneşlenme analizleri yapılmıştır.

FOTOĞRAF 22. Forbes Caddesi'nde güneye bakan yapılarda gün ışığı kontrolü için yapılan uygulamalar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2025)

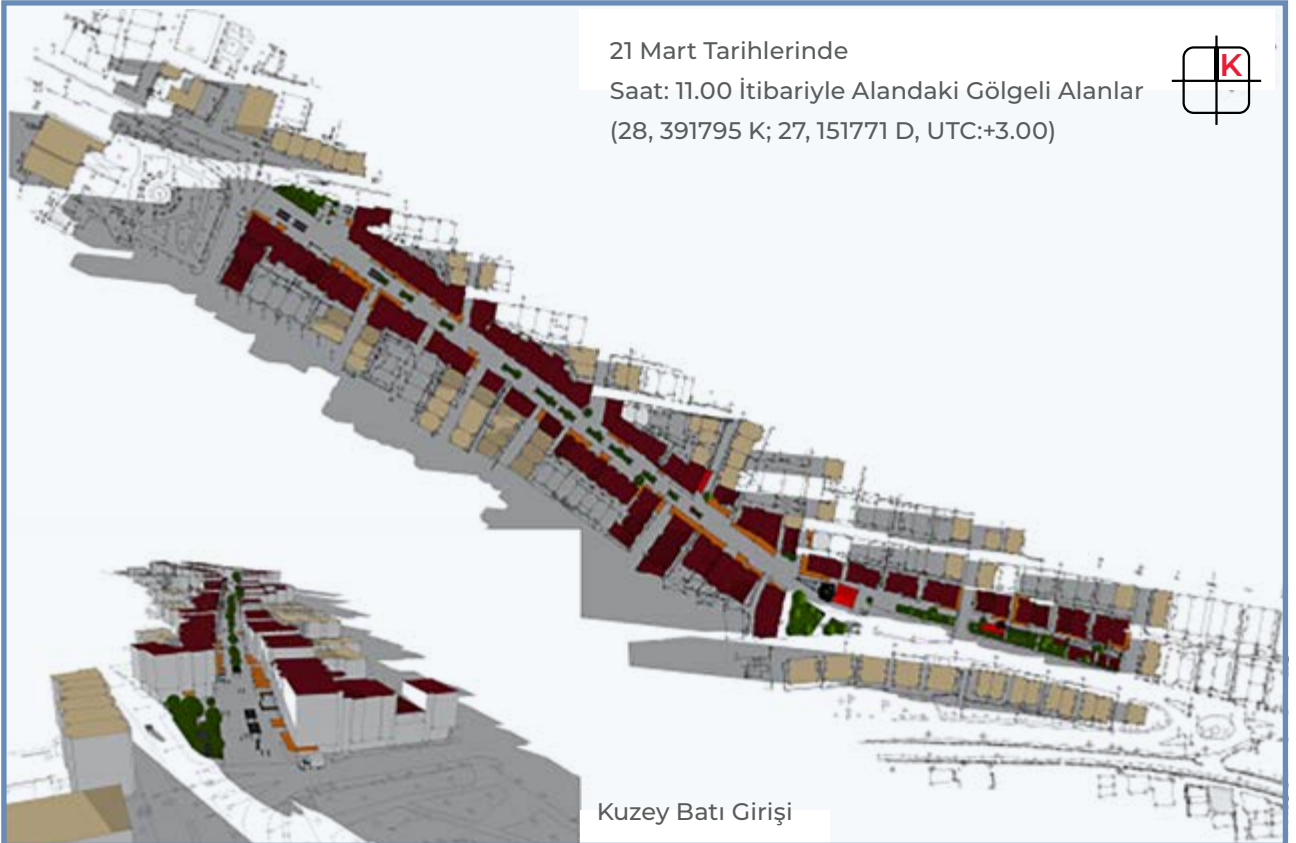
6.5.1. Alan Güneşlenme Analizi (21 Mart)

ŞEKİL 6. 21 Mart Saat: 10:00 Güneşlenme Analizi

Gölgelenmenin en yüksek düzeyde olduğu saatler sabah saat 11.00 civarındır. Bu saatte kuzey cephesindeki yapıların gölgeleri caddeneye vurarak caddenin gölgelenmesine olanak sağlamaktadır.

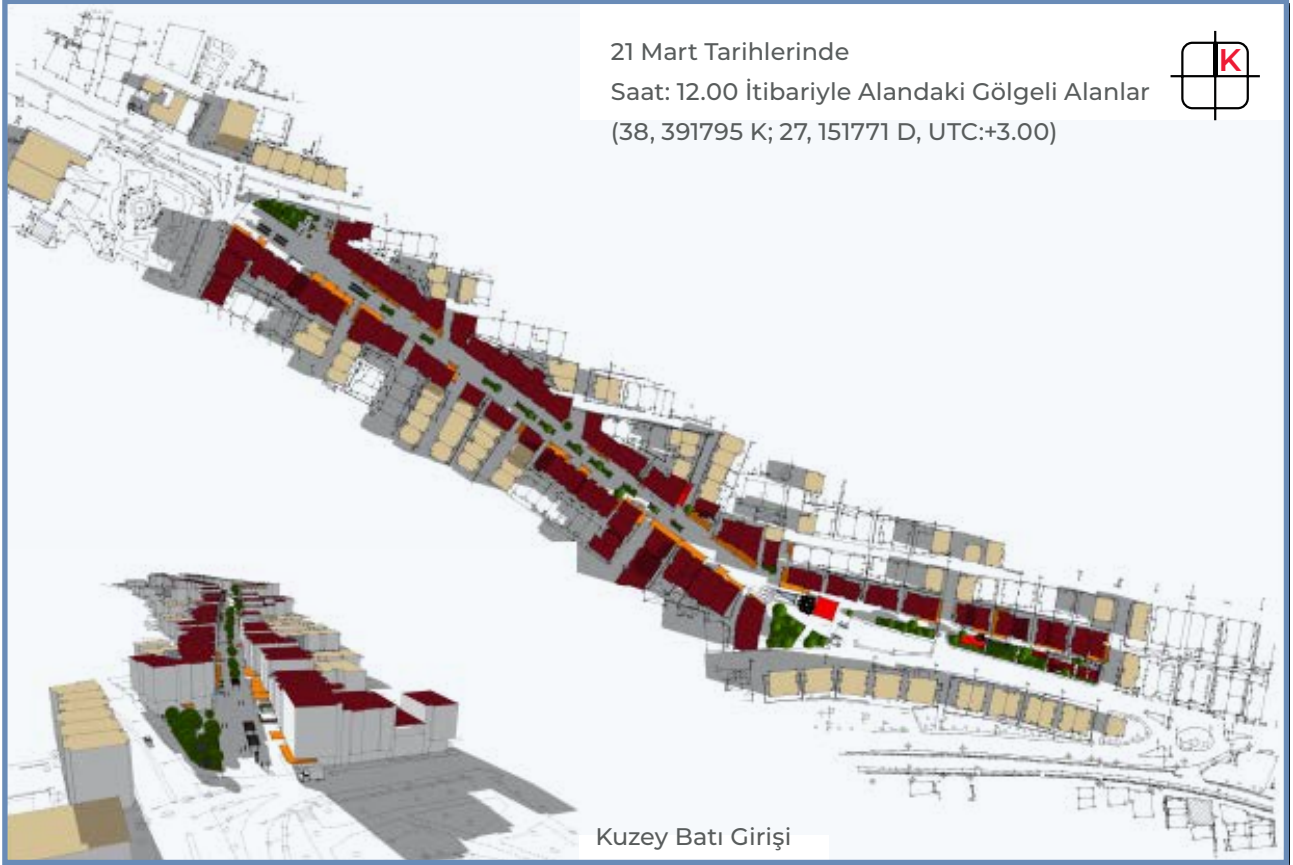
ŞEKİL 7. 21 Mart Saat: 11:00 Güneşlenme Analizi

Saat 12.00'da güneşin dik gelmesi nedeniyle etkisi artmakta ve gölge unsurları görece etkisiz kalmaktadırlar. Gölge etkisi özellikle caddenin doğu girişindeki kısımlarda zayıflamaktadır ve öğle saatlerinde

bu kesimde güneşin etkisi yaşamı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu kesimde gölgelenme ihtiyacı oluşmaktadır.

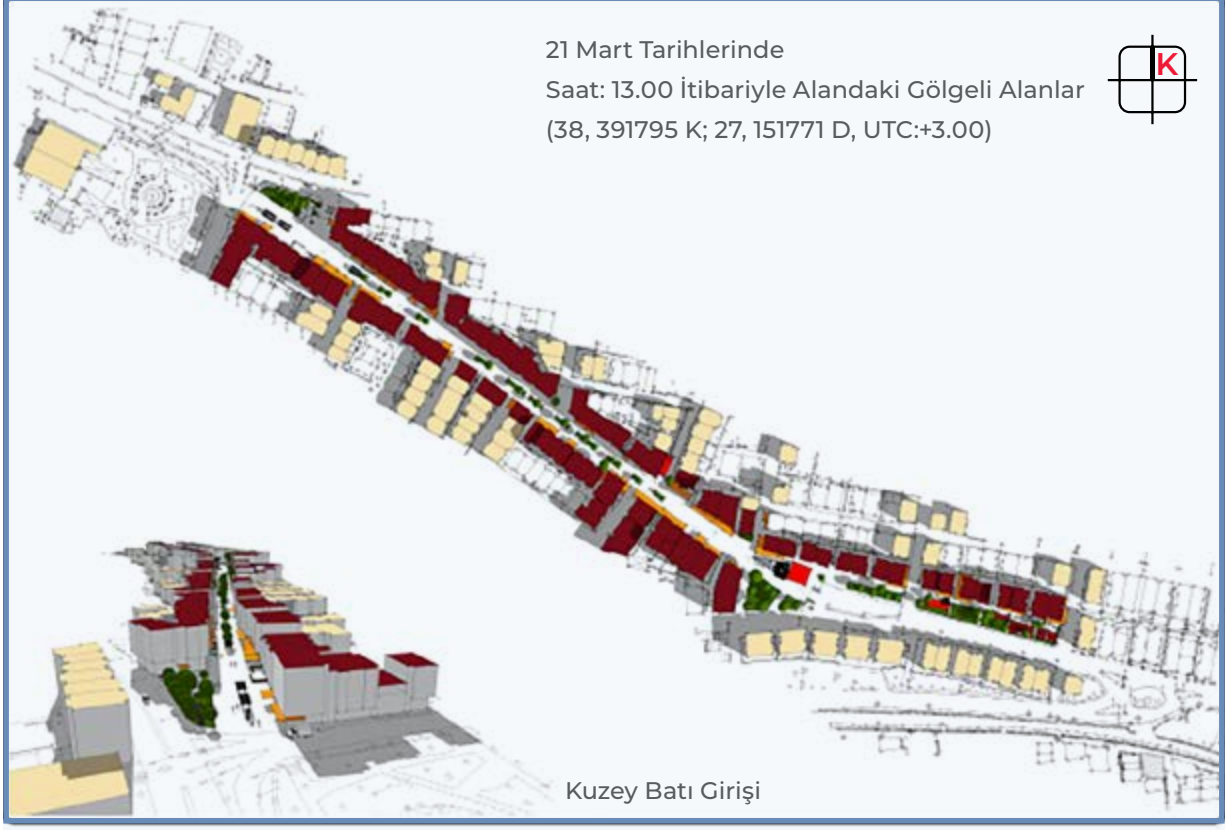
ŞEKİL 8. 21 Mart Saat: 12:00 Güneşlenme Analizi

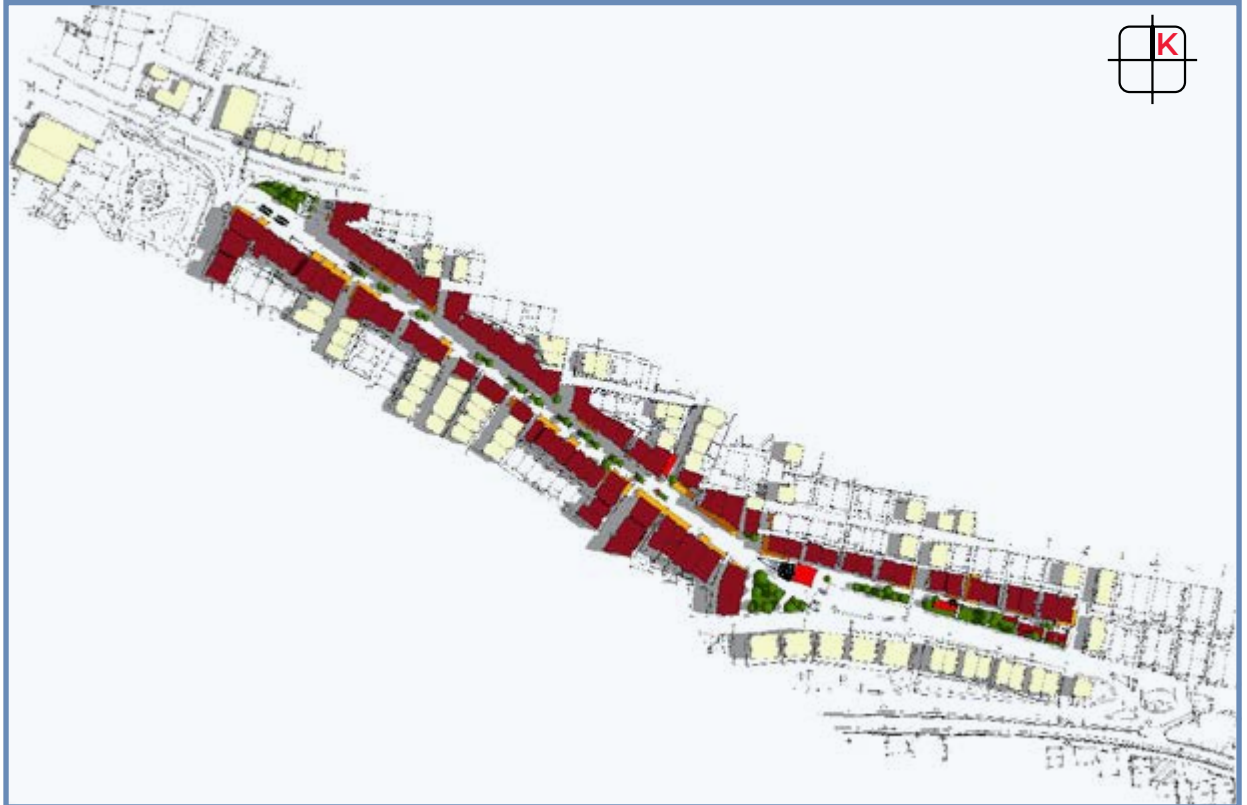
Saat 13.00 itibariyle cadde batı güneşinin etkisi altına girmektedir. Bu da gölgelenme etkisinin kaybolmasına neden olmaktadır. Forbes Caddesi güney doğu-kuzey batı yönlenmesine sahip bir cadde olarak güneşin yönlenmesinden oldukça ciddi biçimde etkilenmektedir. Özellikle batı güneşinin etkisi öğleden sonraki saatlerce önemli ölçüde caddede hissedilmekte, yürüyüşü özellikle sıcak yaz günlerinde zorlu hale getirmektedir. Güneşlenmeye bağlı olarak ısı

etkisi de artmaktadır. Bu nedenle caddede güneşin ısı ve ışık etkisini zayıflatacak eleman ve peyzaja daha yoğun biçimde ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.

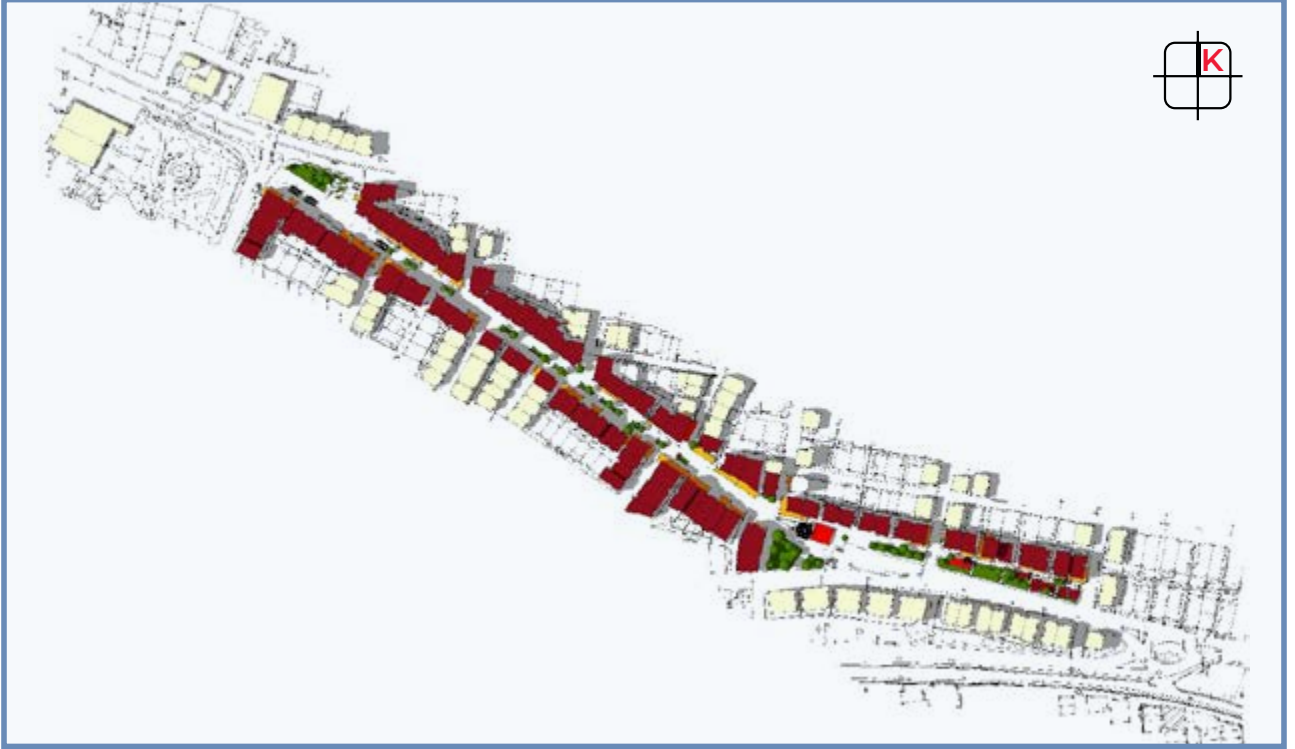
Söz konusu kontrol elemanları yılın soğuk zamanlarında da ısı ve ışık için olumlu katkı sağlayabilecek nitelikte olmalıdırlar. Mart dışındaki diğer analizler de aşağıda verilmiştir.

ŞEKİL 9. 21 Mart Saat: 13:00 Güneşlenme Analizi

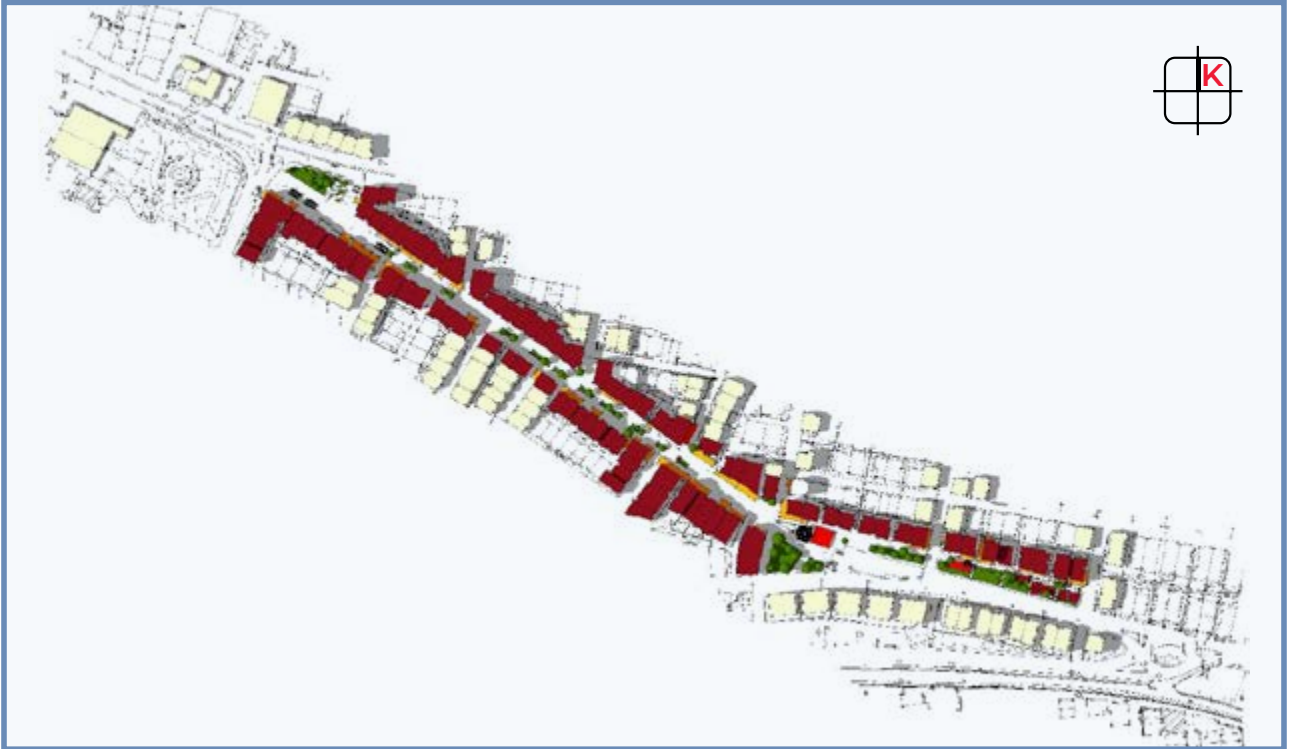
6.5.2. Alan Güneşlenme Analizi (21 Haziran)

ŞEKİL 10. 21 Haziran Saat: 10:00 Analizi

ŞEKİL 11. 21 Haziran Saat: 14:00 Analizi

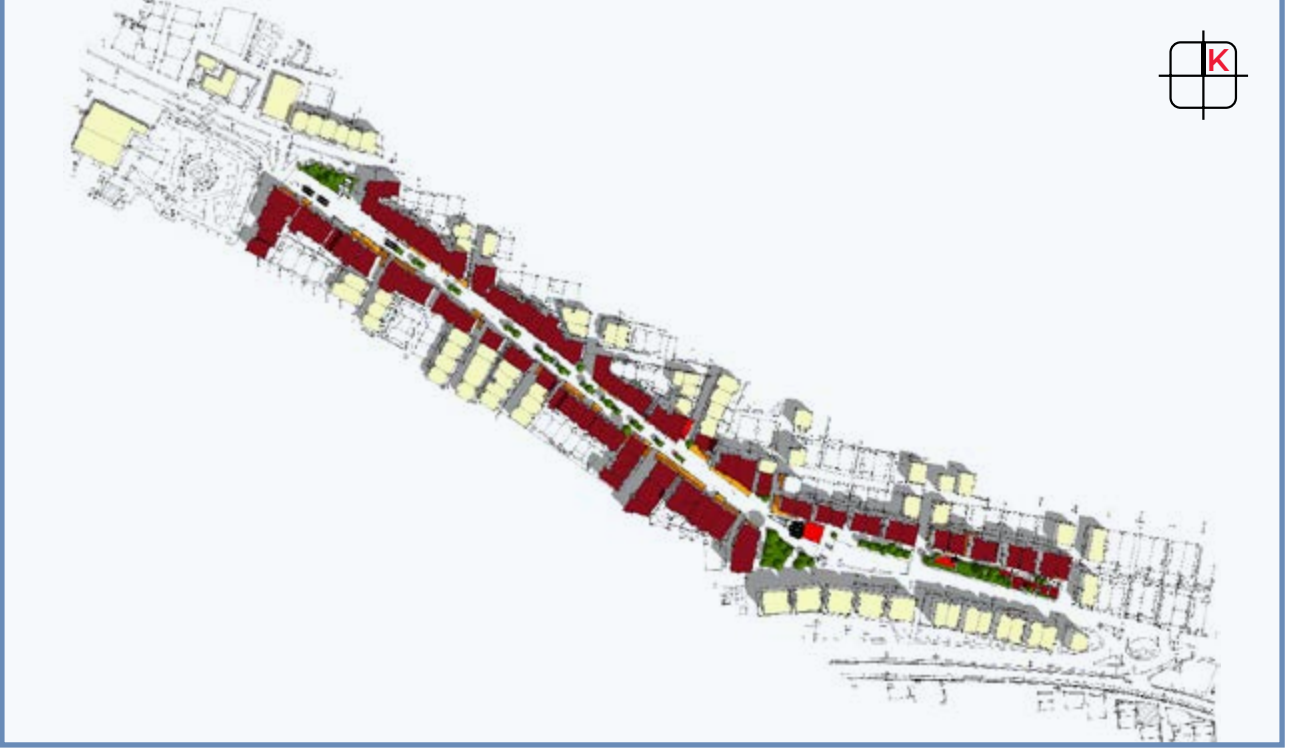

ŞEKİL 12. 21 Haziran Saat: 16:00 Analizi

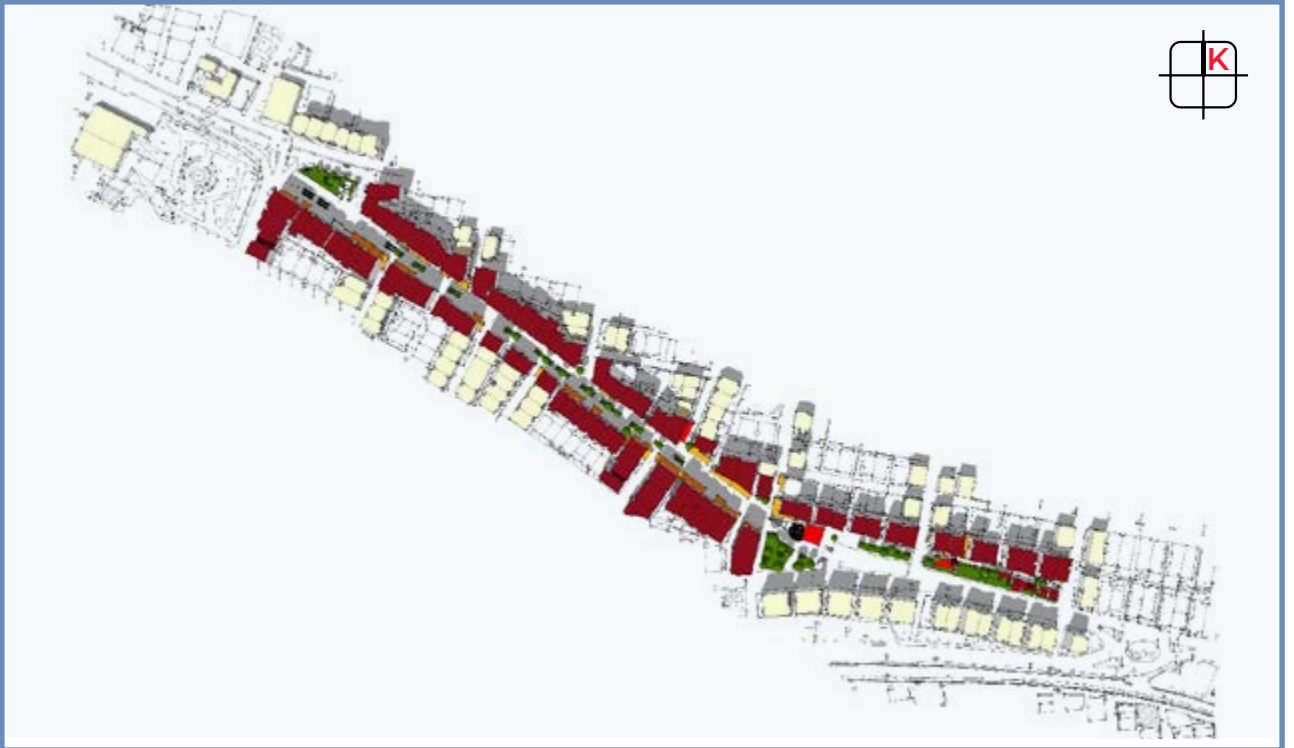

6.5.3. Alan Güneşlenme Analizi (23 Eylül)

ŞEKİL 13. 23 Eylül Saat: 11:00 Analizi

ŞEKİL 14. 23 Eylül Saat: 14:00 Analizi

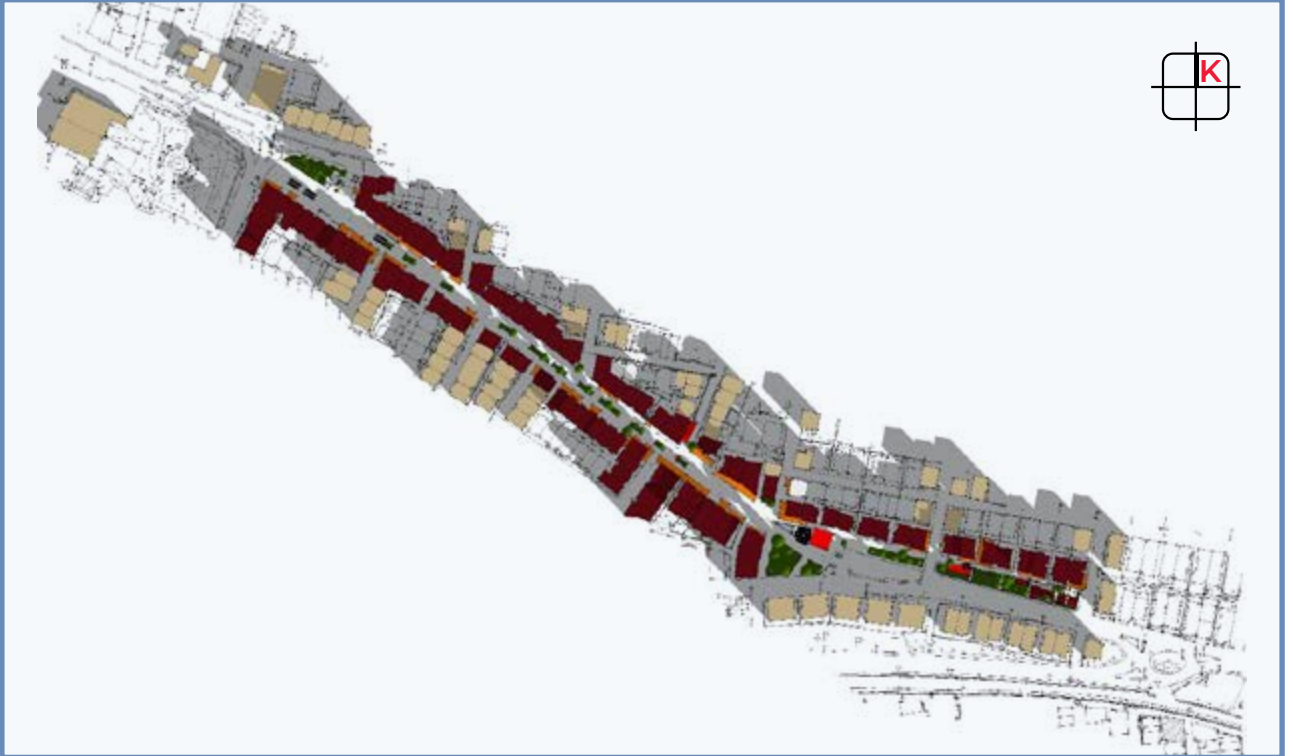

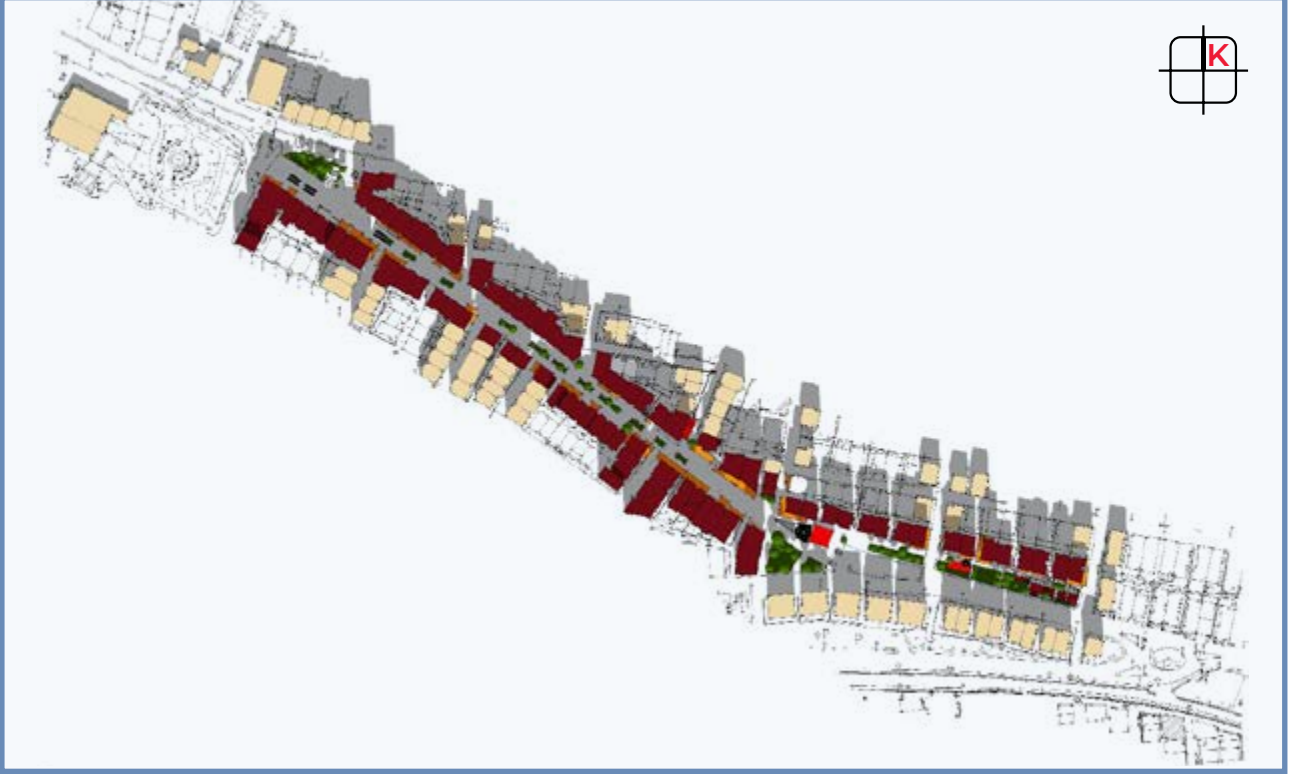
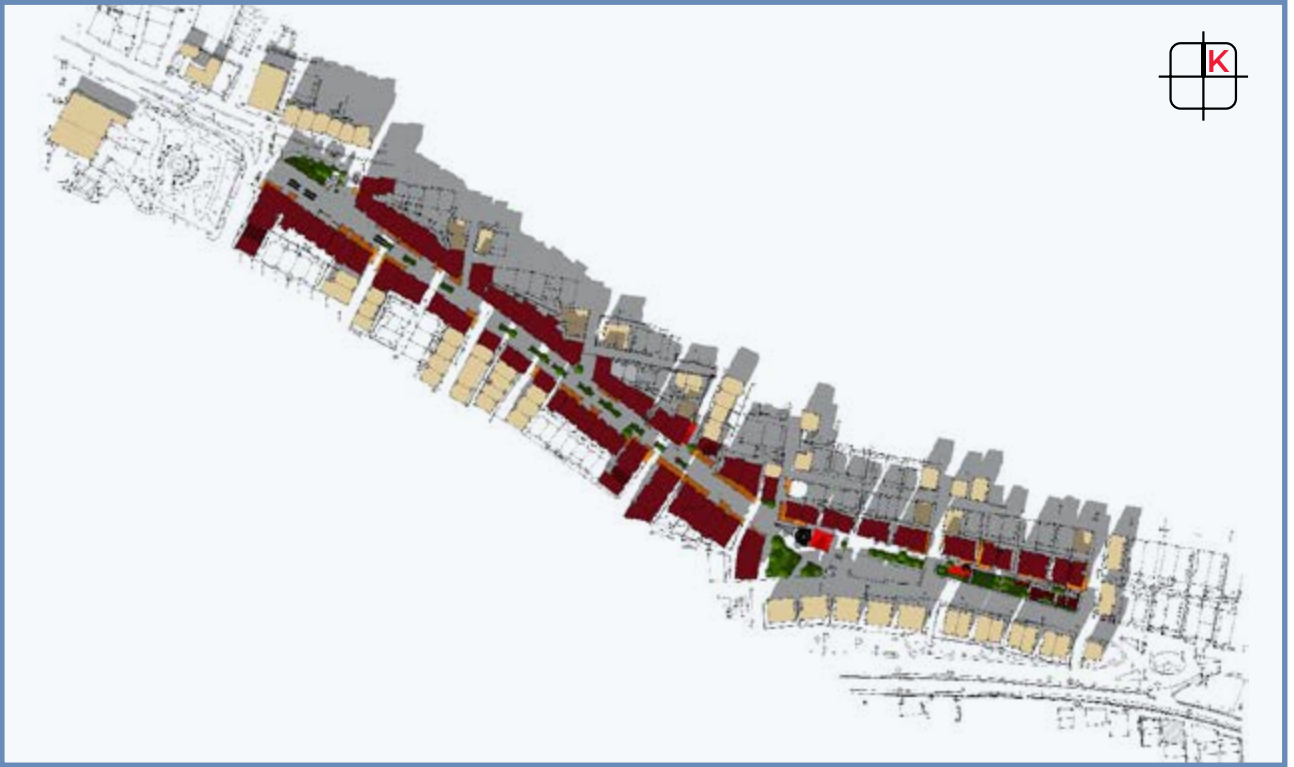
ŞEKİL 15. 23 Eylül Saat: 16:00 Analizi

6.5.4. Alan Güneşlenme Analizi (21 Aralık)

ŞEKİL 16. 21 Aralık Saat: 10:00 Analizi

ŞEKİL 17. 23 Aralık Saat: 13:00 Analizi**ŞEKİL 18.** 23 Aralık Saat: 15:00 Analizi

6.6. Ulaşım/Erişilebilirlik Olanakları Analizi

Kent içi ulaşımda erişilebilirliğin sağlanabilmesi için ulaşım ağının bütün kullanıcılara kolaylık sağlayıcı nitelikte olması gerekmektedir. Ulaşım ağı içerisinde yer alan erişim sistemi çeşitliğinin birbirleri ile entegre olması ve bağlantı noktalarının nitelikli olması önemlidir. Birbirleri ile entegre olmuş ulaşım yolları ve bunların sağladığı kullanım kolaylığı kent içi ulaşım ağının güvenliğini ve erişilebilirliğini arttırmaktadır.

Forbes Caddesi yayalaştırılmış bir cadde olmasına karşın rahatlıkla erişilebilir olması için çevre

bağlantılarının da güvenli ve yönlendirici olması gereklidir. Bu nedenle Forbes Caddesi'ne yönelen taşıt erişimi ve ulaşım analizleri ile yaya kullanım yoğunlukları, çevre bağlantılarının trafik akış yönü, araç park yerleri ve mevcut otopark olanakları çerçevesinde caddenin taşıt ve yayalar açısından sağladığı olanak ve zorluklar tespit edilmiştir.

FOTOĞRAF 23. Forbes Caddesi oldukça yoğun bir taşıt/yaya trafik ağında yer almaktadır

(Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.6.1. Yakın Çevrede Taşıt Trafiği Yoğunluğu

Trafik akışı analizi ile Forbes Caddesi'ne bağlanan taşıt yolları üzerindeki trafik yönleri tespit edilmiştir. Yapılan analiz çalışması sonucunda yaya kullanımının yoğun olduğu cadde ile trafik güvenliği ve taşıt hizmeti ilişkisi anlaşılmaya çalışılmıştır.

Yapılan analizlerde Forbes Caddesi'ne 11 ayrı noktadan taşıt erişimi sağlandığı tespit edilmiştir. Forbes Caddesi'ne batıda Koşuyolu Caddesi üzerinden, güneyde 356 sokak, Atilla Eraslan Sokak, 348 Sokak, 344 Sokak, 358/3 Sokak, 340 Sokak ve 338 Sokak üzerinden taşıt erişimi sağlanabilmektedir. Kuzeyde ise Menderes Caddesi, 350 Sokak, 346 sokak, İhsan

Sezgin, 340 Sokak ve 338 Sokak üzerinden erişim sağlanmaktadır. Forbes Caddesi'nin yayalaştırma kısmının son bulunduğu noktada ise bir otopark alanı mevcuttur ve bu noktadan da taşıt erişimi sağlanmaktadır.

6.6.2. Toplu Taşıma Güzergâhları

Forbes Caddesi çevresinde oldukça yoğun olarak kullanılan toplu taşıma güzergâhları bulunmaktadır. Caddenin kuzeyindeki Menderes Caddesi, güneyindeki Cemil Şeboy Caddesi ve batıdaki Koşu Yolu Caddesi üzerinden otobüs ve dolmuş seferleri yapılmaktadır. Ayrıca Şirinyer İZBAN durağı, Forbes Caddesi'ne 430 metre mesafededir ve Caddeye İzmir'in pek çok noktasından raylı sistem ile kolaylıkla erişime olanak vermektedir.

FOTOĞRAF 24. Kentle cadde arasında önemli yaya erişim öğelerinden biri raylı sistemdir. Şirinyer İZBAN istasyonu doğu kapısı (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.6.3. Forbes Caddesi Çevresindeki Yaya Geçitleri

Yapım aşamasında olan Buca Metro hattında yer alan Şirinyer İstasyonu çıkışlarından bazıları çarşının batısında yer alan Şirinyer Parkı içinde yer almaktadır. Söz konusu hattın kullanıma başlamasıyla çarşının toplu taşıma erişim olanakları çok daha iyi hale gelecektir.

Forbes Caddesi'ne kuzeyindeki Menderes Caddesi ve güneyindeki Koşu Yolu üzerindeki yaya geçitleri ile erişim sağlanabilmektedir. Forbes Caddesi'nin batı ve doğu başlangıç noktalarında trafik lambalarının da bulunduğu kontrollü yaya geçidi olanakları bulunmaktadır.

FOTOĞRAF 25. Forbes Caddesi Batı girişi, Şirinyer Parkı yaya bağlantısı

(Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

Fotoğraf 11'de Forbes Caddesi Batı girişi, Şirinyer Parkı yaya bağlantısı görülmektedir. Yaya geçidi taşıt trafiğinin geometrisine uygun biçimde bükülerek ışıklarla

düzenlenmiştir. Ancak yaya tercihi çokluk caddeyi düz kat etmek biçiminde olmaktadır. Kaza riski yüksek bir bağlantı noktası olarak değerlendirilmiştir.

6.6.4. Forbes Caddesi Çevresindeki Otopark Olanakları

Forbes Caddesi'nin doğusunda yayalaştırılmış kısmın bittiği noktada bir otopark düzenlemesi yer almaktadır. Otoparkta çift şeritli parklanma olanağı bulunmaktadır. Otopark düzenlemesinde yaklaşık 35 araçlık yer bulunmaktadır. Söz konusu otopark ticari kullanımların yanı sıra çevrede oturan konut

sakinleri ve ziyaretçiler tarafından da sürekli olarak kullanılmaktadır. Forbes Caddesi'ne erişim sağlayan diğer servis yollarında da yol kenarında parklanma yapıldığı görülmektedir.

FOTOĞRAF 26. Forbes Caddesi Doğu girişi taşıt erişim ve parklanma olanakları

(Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

Fotoğraf12 Forbes Caddesi Doğu girişi taşıt erişim ve parklanma olanaklarına ilişkin görüntüler içermektedir. Çarşı Doğu Girişi kontrolü için kullanılan hareketli bariyerlerin olduğu girişte güvenlik açısından sorun olduğu, genelde park etmiş araçlar bulunduğu sıklıkla gözlenmektedir.

Forbes Caddesi ulaşım/erişilebilirlik olanakları açısından analiz edildiğinde temel bulgular şu şekilde sıralanabilir.

Güçlü Yönler

- ▶ Çevre ile güçlü ulaşım bağlantı sağlayacak taşıt güzergâhlarının varlığı,
- ▶ Güçlü yürüyüş rotası,
- ▶ Çok çeşitli toplu taşıma sistemlerinin olması,
- ▶ Caddenin batı ve doğu girişlerinde ana taşıt güzergâhları üzerinden yaya geçidi olanaklarının olmasıdır.

Zayıf Yönler

- ▶ Araç yoğunluğuna karşın otopark olanaklarının kısıtlı olması,
- ▶ Taşıtların sokakları işgal etmesi,
- ▶ Bağlantı noktalarında araç trafiğinin yoğunluğuna bağlı olarak trafik sıkışıklığı
- ▶ Yemek servisi için çalışan motosikletlilerin zaman zaman yaya bölgesine (taşıt trafiğine kapalı olan zamanlarda) giriş yapıyor olmasıdır.

6.6.5. Yaya Akış ve Birikim Yoğunluğu Analizleri

Forbes Caddesi'nde yaya erişimi açısından yapılan değerlendirmelerde yayaların kullanımının oldukça yoğun olduğu tespit edilmiştir. Forbes Caddesi'nin Şirinyer'de yer alan önemli işlev odaklarına bağlanan bir çarşı niteliğini taşıması ve çevresinde önemli ulaşım bağlantılarının bulunması nedeniyle alanda güçlü bir yaya trafiği mevcuttur.

FOTOĞRAF 27. Forbes Caddesi Batı girişi, Şirinyer Parkı tarafından bakış (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

Yaya akışı açısından güçlü olmasına karşın çarşıda amfi, meydan gibi güçlü biçimde tanımlanmış birikim alanlarının olmaması toplumsal etkinliklerin gerçekleştirilmesinde olumsuz bir etki yapmaktadır.

Yaya akışı ve birikim olanakları bakımından alanın güçlü ve zayıf yönleri şu şekilde sıralanabilir:

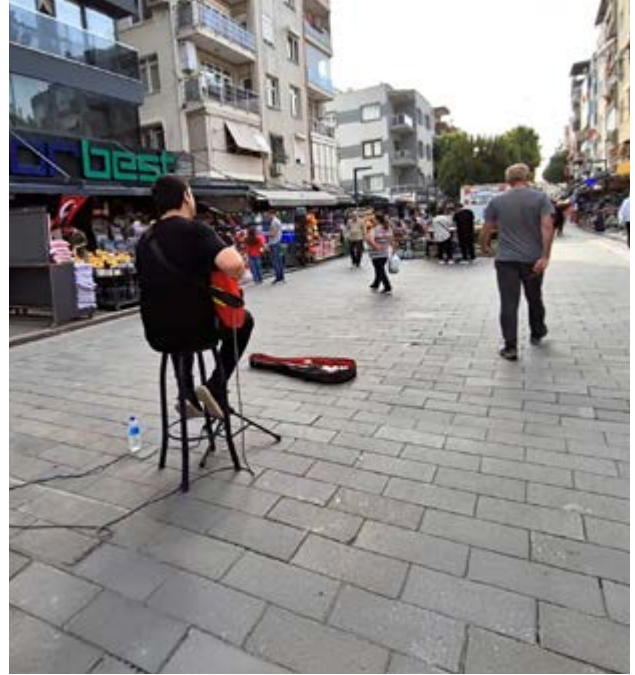
Güçlü Yönler

- ▶ Eğlence, ticaret ve dinlenme ağırlıklı kullanımların bulunması,
- ▶ Toplu ulaşım araçlarına yakınlık,
- ▶ Yaya potansiyelinin olması,
- ▶ Zemin katta ticari faaliyetlerin bulunmasına bağlı olarak yaya kullanımına talep olması,
- ▶ Yaya geçitlerinin kısmen engelli erişimine uygun olması,
- ▶ Kavşak noktalarında yaya geçitlerinin sık olması,
- ▶ Taşıtın yoğun olduğu caddelerde yaya geçitlerinin bulunmasıdır.

Zayıf Yönler

- ▶ Belirli bölgelerde taşıt trafiğinden ötürü yayaların yürüme ve karşıya geçme zorlukları yaşaması,
- ▶ Kaldırımların işgali nedeniyle yaya akışında güçlük yaşanması,
- ▶ Işıklıdırmanın yetersiz kalması ve kuytu köşelerin oluşmasından ötürü gün battıktan sonra yayalarda oluşan güvensizlik algısı,

- ▶ Yürüyüş yolu üzerinde serbest oturma elemanlarının azlığı, var olan elemanların gölge vb. konforu açısından yetersizliği,
- ▶ Net tanımlanmış birikim alanlarının olmaması olarak sıralanabilir.

FOTOĞRAF 28. Cadde Doğu girişindeki genişleme etkinlikler için değerli bir mekânsal olanak sunmaktadır (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.7. Kentsel Mekân Kalitesi

Kentsel mekânsal kalitesi kapsamında, yer döşemesi özellikleri, engelli erişimi, dinlenme olanakları, çöp kurları ve konteynerler, gölgelendirme elemanları, tenteler değerlendirilmiştir.

6.7.1. Zemin Kaplamaları

Yer döşemeleri ile ilgili gözlemlenen en önemli sorun zemin kaplamalarının yer yer sabitliğini yitirerek oynar hale gelmesidir. Kaplamalar altındaki boşluklar yaya

yürüyüşünün stabilitesini bozması ve zaman zaman yayaların düşmesi gibi olumsuz durumlara neden olmaktadır.

FOTOĞRAF 29. Caddede mevcut zemin kaplamaları (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

Zemin kaplaması olarak karma malzeme kullanıldığı görülmektedir. Ticari birimlerin önlerinde yer alan yaklaşık 3m'lik bant wash-beton olarak adlandırılan 40*40cm boyutlarında karolar ile kaplanmıştır. Karoların dokulu yüzeyleri, kaymazlığı arttırması nedeniyle yayaların güvenli seyirine önemli bir katkıda bulunmaktadır. Ancak bu dokulu yüzey toz tutma özelliği nedeniyle dükkân işletmecileri tarafından kısmen benimsenmektedir.

6.7.2. Engelli Kullanımına Uygunluk

Forbes Caddesi boyunca caddedeki zemin kaplamalarının engelli araçlarının kullanımı açısından görece uygun niteliğe sahip olduğu görülmektedir. Ne var ki cadde boyunca yer alan görme engellilere yönelik hatta gözlenen kimi bozulmalar yaralanma riskini

Çarşının aksında yer alan bölgede çoklukla bazalt taş kaplama ve yer yer desen verilerek 10*10cm küp granit kaplama kullanılmıştır. Cadde yaya ağırlıklı olmakla birlikte belirli saatlerde servis sağlama amacıyla taşıt trafiğine açıktır. Servis ve otopark amacıyla caddeyi kullanan taşıtlara ağırlık sınırlaması getirilmemiştir. Bu durum zemin kaplamalarında yer yer önemli tahribata yol açmaktadır.

arttırmaktadır. Bu tür olumsuz durumların yaşanmaması için kontrollerin sık yapılması ve kısa sürede müdahale edilerek uygun düzenlemelerin yapılması gereklidir.

FOTOĞRAF 30. (Diktaş, Kişisel Arşiv Mayıs 2024)

6.7.3. Altyapı

Forbes Caddesi esnafı ile yapılan görüşmelerde en çok şikâyet edilen konulardan biri yüzey suyu akçalaması için kullanılan kanallar ve kanal üstünde yer alan kapaklardır. Kanallarda katı atıkların birikimi,

yağmur suyunun deşarjını engellemekte ve çarşıda su taşması, yer yer koku gibi sorunların yaşanmasına neden olmaktadır.

FOTOĞRAF 31. Forbes Caddesi yüzey suyu drenaj hatlarında görülen sorunlar

(Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.7.4. Dinlenme olanakları

Forbes Caddesi'nde sınırlı bir dinlenme olanağı bulunmaktadır. Özellikle gölgelik dinlenme noktaları azdır, var olanlar ise yoğun biçimde kullanılmaktadır. Forbes Caddesi gündüzleri yaya tarafından yoğun

olarak kullanılan bir caddedir. Bu nedenle özellikle gölgelik dinlenme olanaklarının artırılması gerektiği tespit edilmiştir.

FOTOĞRAF 32. Forbes Caddesinde sınırlı oturma olanakları (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

Batı girişinde yer alan yeşil alan ile yaya caddesine bakan tarafta yer alan duvarların oturma elemanı olarak tasarlanmış olması girişte dinlenme olanağı sunmakta ve pek çok kişi tarafından tercih edilmektedir.

Bank ya da sıra düzen olarak var olan bu oturma

elemanları, ne yazık ki, grupların yoğun olarak birikmelerine, toplumsal etkinlik yapmalarına olanak vermeyen biçimler taşımaktadır.

FOTOĞRAF 33. Forbes Caddesinde çizgisel oturma elemanı (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 20204)

6.7.5. Katı Atık Yönetimi

Katı atıkların atılması ve toplanması çarşının önemli sorunlarından birisidir. Çarşıda görüntü kirliliği oluşmaması için katı atıkların toplandığı çöp konteynerlerinin caddenin dışına, bağlantı sağlayan sokaklara yerleştirildiği görülmüştür. Bu durum çöp kamyonlarının yanaşıp konteynerlerin boşaltılması açısından da kolaylık sağlamaktadır. Ancak bu durumda konteynerler uzaklaştığı için esnafın ve/veya konut sakinlerinin çöplerini poşetler halinde akşamları caddeye bıraktığı tespit edilmiştir. Caddeye bırakılan çöplerin ise akşamları çeşitli etkenlerle etrafa dağılması ve/veya dağıtılması söz konusu olmaktadır.

Esnaf ve konut sakinleri ile yapılan görüşmelerde katı atıklar ile ilgili bir başka şikâyetin ise özellikle restoran kafe gibi işletmelerin atıklarının çok fazla olması ve konteynerlerin temizlenmemesi ile ilgili olduğu görülmüştür. Sokağın yoğun olarak bu nedenle kirlendiği ve koku sorununun en büyük kaynağının bu olduğu dile getirilmiştir.

FOTOĞRAF 34. Forbes Caddesinde katı atıklar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

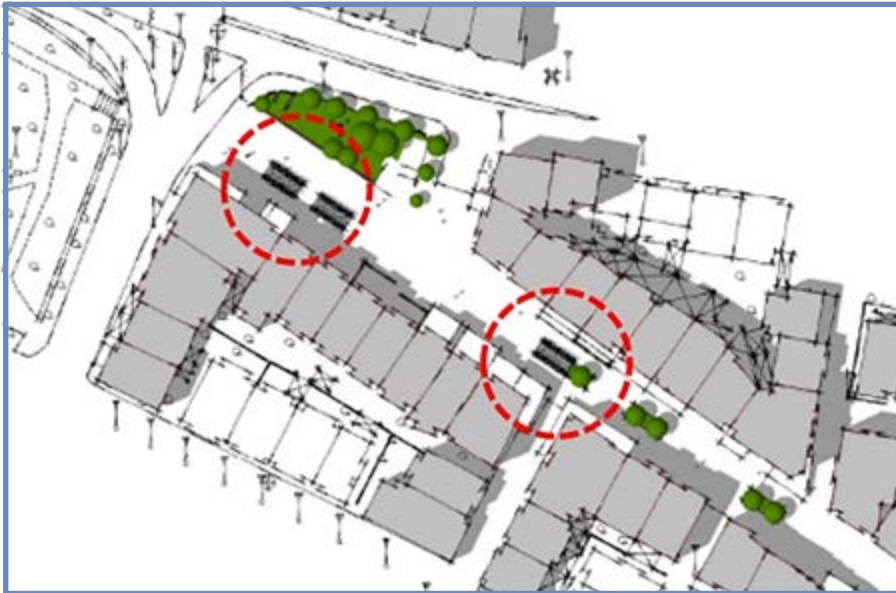

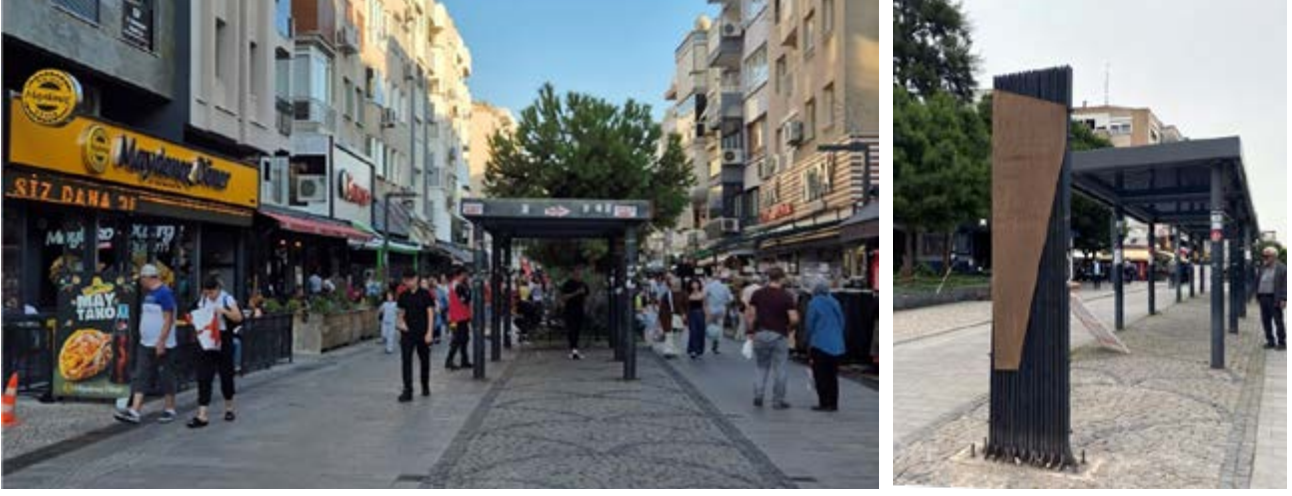
6.7.6. Güneş Kontrol Elemanları

Forbes Çarşısının batı girişinde metal profiller ile oluşturulmuş gölgelendirme elemanları yer almaktadır. Bu elemanlar üst örtü bakımından fazla geçirendirler. Bu nedenle sokak üzerinde yarattıkları

gölgelik alan kullanıcılar tarafından gerek nitel gerek nicel olarak tatmin edici bulunmamaktadır. Ayrıca söz konusu elemanların altında dinlenme olanağı da bulunmamaktadır.

ŞEKİL 20. Metal konstrüksiyonlu, boşluklu gölgelendirici üst örtülerin mevcut konumları (plan)

FOTOĞRAF 35. Metal konstrüksiyonlu, boşluklu gölgelendirici üst örtüler (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.7.7. Mağaza Tenteleri

Forbes Caddesi'nde perakende ticaret ve hizmet sektörü oldukça yoğun bulunmaktadır. Kafe-restoran gibi birimlerin sayıca fazla olması, cadde boyunca gölgelenme gereksinimini arttırmaktadır. Ticari birimlerin önünde sergilenen ürünlerin iklim koşullarından korunması için tente ve şemsiyelerin de çok yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu yoğun kullanım yer yer cadde üzerinde kapalılık hissi yaratmaktadır.

Söz konusu yoğun kullanımın yer yer birimlerin önündeki acil durum taşıt geçişlerine taşmakta olduğu görülmektedir. Bu durum caddenin güvenlik

koridorunun kullanımını sekteye uğratmakta ve risk oluşturmaktadır. Güvenlik koridorlarının kullanım zamanı belirsizdir, bu nedenle her an için açık olması son derece önem taşımaktadır.

Koridorun yalnızca zemin düzleminde değil araçların geçişine engel olmayacak biçimde üç boyutlu bir biçimde temiz tutulması gerekmektedir.

FOTOĞRAF 36. Alandan işletme önü üst örtü örnekleri (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.7.8. Mekânsal Ayırıcılar

Forbes Caddesi'nde mağazaların sokak üzerindeki iş alanlarını görsel olarak geçişliliğe olanak sağlayan

alçak bitkisel elemanlar ile kapatmaları işgalin olumsuz etkilerini kısmen hafifletmektedir.

FOTOĞRAF 37. Saksılı bitkisel elemanlarla oluşturulmuş ayırıcılar (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

FOTOĞRAF 38. Saksılı bitkisel elemanlarla oluşturulmuş ayırıcıların sokağa katkısı

(Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.8. Sokak Cephe ve Profil Analizi

Sokak cephe özelliklerinde ticari kullanımlara bağlı olarak vitrinler, mağaza tabelaları, cephe üzerindeki eklentiler ve malzeme kullanımları belirleyici

olmaktadır. Analiz için Cadde her iki cepheden fotoğraflanmış, fotoğraflardaki distorsiyonlar kısmen giderilmiş, ölçeklendirilerek cephe montajı yapılmıştır

FOTOĞRAF 39. Forbes Caddesi Cephe Analiz Çalışması (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.8.1. Vitrinler

Forbes Çarşısı ticaret ve hizmet unsurları açısından önemli bir çeşitliliğe sahiptir. Hizmet ya da ticari birimlerin vitrinleri de bu çeşitliliği yansıtmaktadırlar. Görece dingin, nötr etkili, ürünleri öne çıkaran

tercihlerin ağırlıkta olduğu söylenebilir. Geniş, geçirgen yüzeylerin ürün sergilenmesinde kullanıldığı görülmektedir.

FOTOĞRAF 40. Mağaza vitrinlerinden örnekler (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.8.2. Apartman Girişleri

Apartman girişleri zemin kotunda yer alan ticaret ya da hizmet birimlerinin işgal düzeylerine bağlı olarak bazen neredeyse hiç algılanmayabilmektedirler. Gerek olağan gerek olağanüstü zamanlarda bina yaşayanlarına müdahale ya da tahliye gerektiğinde söz

konusu girişlerin açık tutulması son derece önem taşımaktadır. Bunun yalnızca estetik ya da işlevsel bir sorun olmadığı doğrudan güvenlikle ilgili olduğunun anlaşılması müşterek yaşantının sağlıklı biçimde sürdürülebilmesi bakımından da gereklidir.

FOTOĞRAF 41. Konut/Apartman girişlerinden örnekler (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

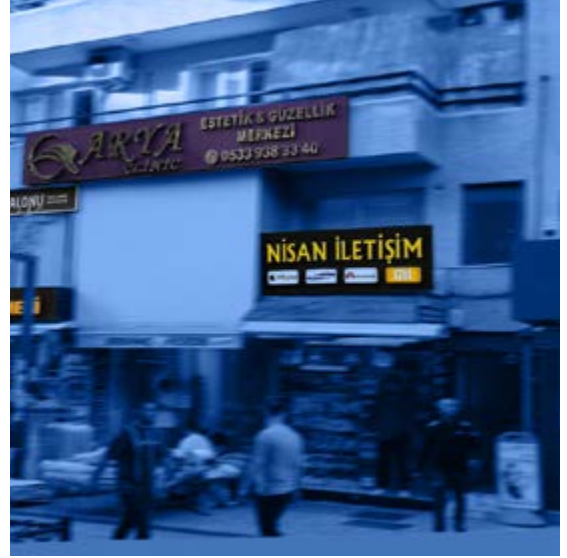
6.8.3. Mağaza Tabelaları

Sokak üzerinde yer alan pek çok işletmede çok çeşitli tabela kullanımları görülmüştür. Menülerin dahi sergileme unsuru olarak cephelere asılması görüntü kirliliği ve karmaşaya neden olmaktadır.

Tabelalar ahşap, taş desenleri ile çokluk koyu renkli düz akrilik/alüminyum arka planların önünde işletme adlarının metal dekupe harflerle oluşturulmuştur.

FOTOĞRAF 42. Forbes Caddesi'nden çeşitli tabela örnekleri 1 (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

FOTOĞRAF 43. Forbes Caddesi'nden çeşitli tabela örnekleri 2 (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

6.8.4. Bina Cepheleri

Çalışmada kuzey ve güney yönünde sokak cepheleri fotoğraflanmış ve ölçeklendirme yoluna gidilerek cepheler çizilmiştir.

ŞEKİL 21. Forbes Caddesi Güney ve Kuzey Bina Cepheleri (Ölçeklendirme ve Çizim: Y. Mim. Gülben ÖZSOY)

Forbes Caddesi Güney Cehesi

6.8.5. Cadde Profilleri

Çalışma kapsamında cephe çizimlerinin yanı sıra taşıt trafiğine açık/kapalı saatlerdeki sokak kullanımları simüle edilerek cadde profilleri çıkartılmıştır. Aşağıda bu profillerden sekiz adedi verilmiştir.

ŞEKİL 22. Forbes Caddesi Profilleri 1 (Ölçeklendirme ve Çizim: Y. Mim. Gülben ÖZSOY)

ŞEKİL 23. Forbes Caddesi Profilleri 2 (Ölçeklendirme ve Çizim: Y. Mim. Gülben ÖZSOY)

6.9. Aydınlatma Analizi

Mayıs ayında gecenin en karanlık olduğu saatlerde (01:00-01:30 arası) PPF Meter ile Samsung S24 akıllı telefon içinde yer alan SITRONIX STK33F11 LIGHT dâhili sensörü ile aydınlatma armatürleri altlarında yerden yaklaşık 75 cm. yükseklikte yapılan ölçümlerde ölçülen değerler çeşitlilik göstermekte olup, değerlerin büyük bir çoğunluğu yaklaşık 240 lüks

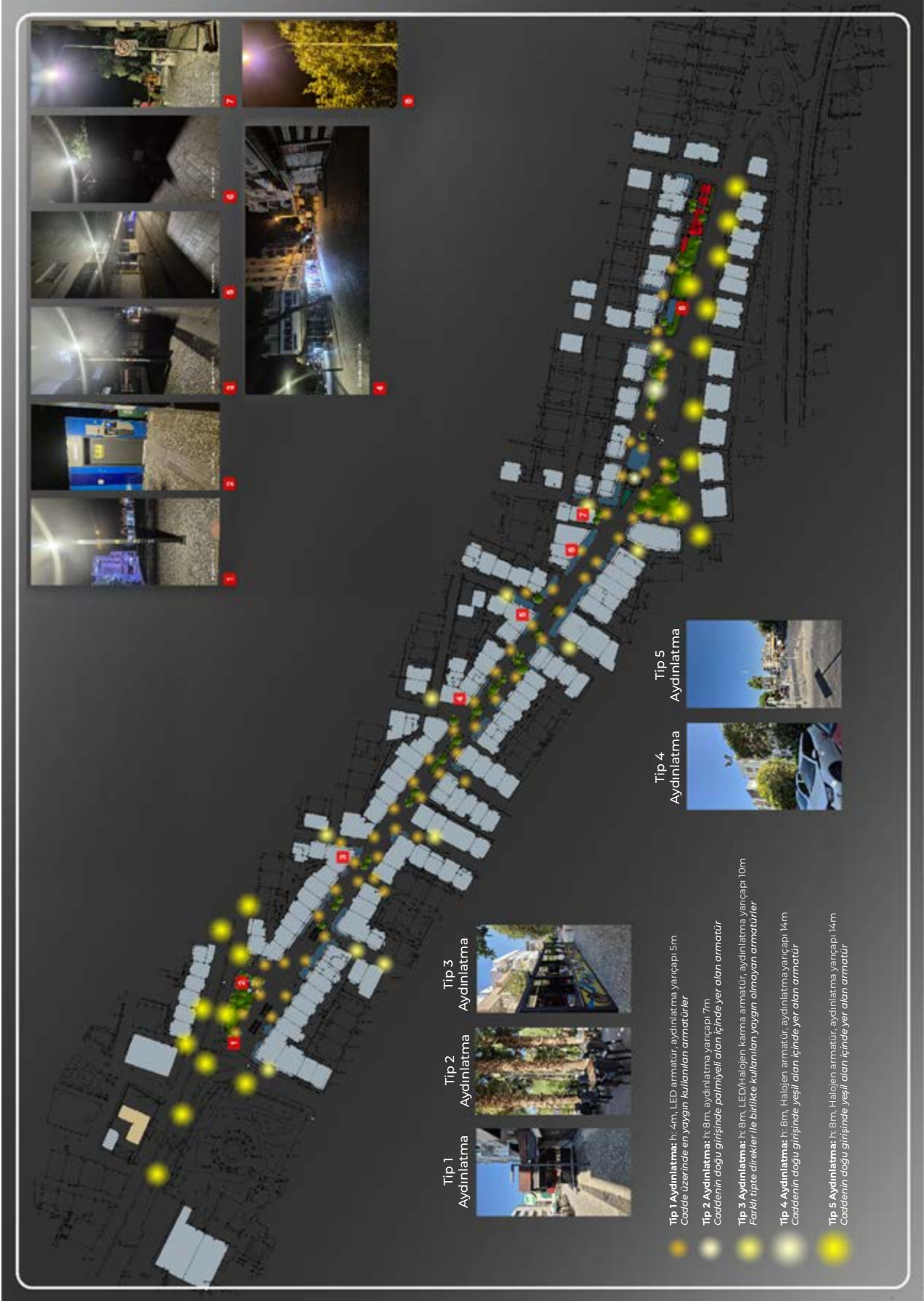
civarındadır. Bu o seviyedeki yüzey üzerinde yetersiz bir aydınlatma olarak algılanmaktadır.

Paralel sokakta yapılan ölçümde 350 lüks değere sahip armatürler ile daha tatmin edici bir aydınlık seviyesine ulaşıldığı tespit edilmiştir.

FOTOĞRAF 44. Sokak Armatürleri Işık Ölçümleri

ŞEKİL 24. Forbes Caddesi Aydınlatma Analizi

6.10. Sokak Sergi ve İşgal Analizi

Forbes Caddesi boyunca ticari işletmeler yoğun olarak yer almaktadır. Söz konusu işletmelerin neredeyse tamamı sokakta mağaza önlerini sergileme alanı olarak kullanmaktadır. Ancak sergileme pek çok noktada, yasal olarak belirlenmiş olan ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2018 yılında uygulanan Kentsel Tasarım Projesi'nde öngörülen ölçülerin (2,40m) yer yer 2-2,5 kat ötesine geçmektedir. Bu işgal fazlalığı, yürüyüş ve yeşil alan için kullanılabilir kamusal mekânı yaklaşık olarak %70 oranında daraltmaktadır. Sokak sergilerinin işgal haline dönüşümü bir yandan yürüyüşü, diğer taraftan konutların yer aldığı apartmanlara girişi engellerken aynı zamanda görüntü kirliliğine de neden olmaktadır.

Çeşitli kafe ve restoranların ise sokak kullanımını sabit elemanlarla tamamen sınırlı hale getirdiği de tespit edilmiştir. Caddenin iyileştirilmesi konusunda uzlaşıya varılması gereken en önemli konulardan birisini sokak işgalleri oluşturmaktadır.

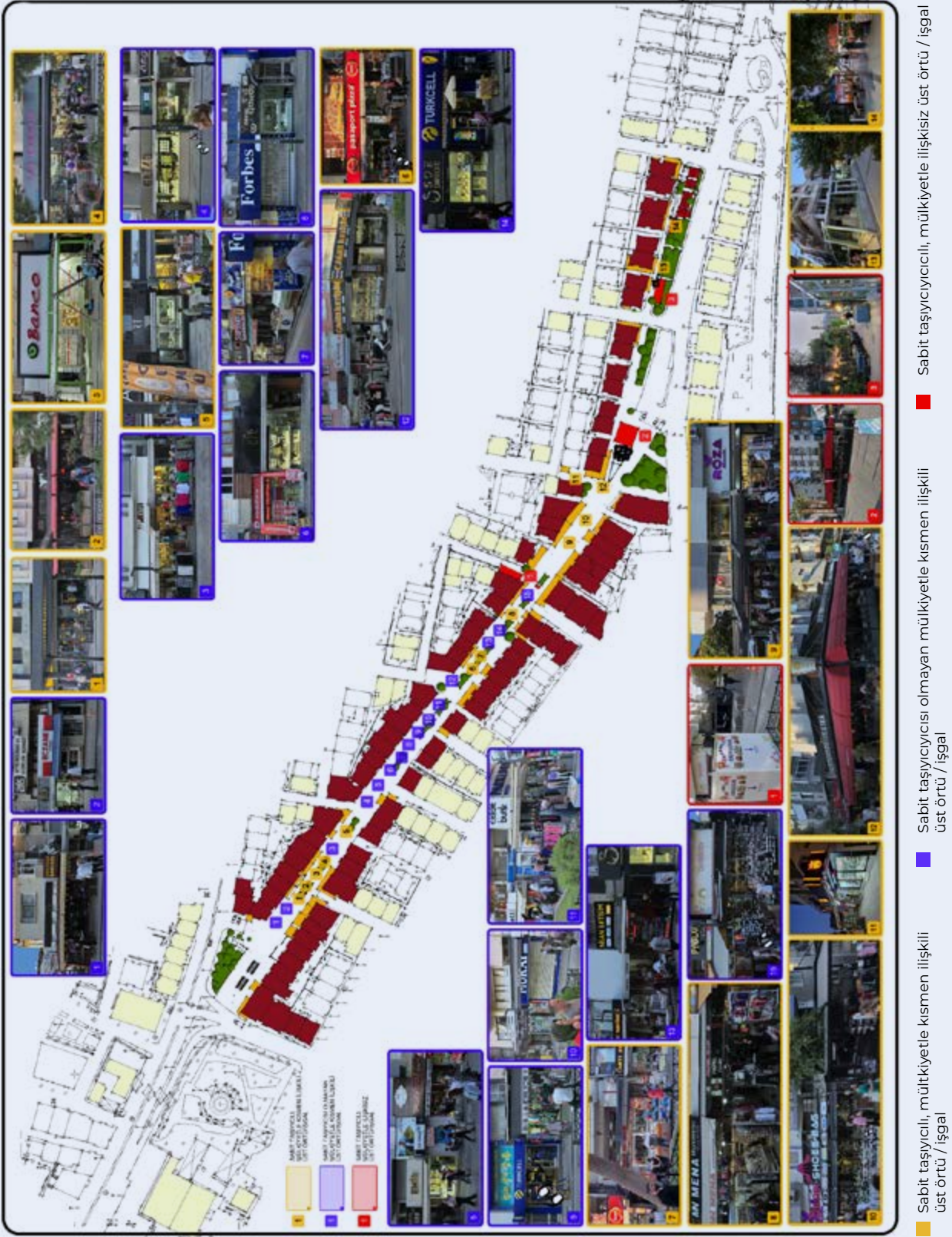
Forbes Caddesi'ne bağlanan ve taşıt yolu olarak kullanılan yollarda ise yine işgallerin olduğu ancak bu örneklerde kaldırım işgallerinin olduğu görülmektedir.

Forbes Caddesi'ne bağlantı sağlayan sokaklarda işgallerin daha da fazla olabildiği görülmektedir. Bağlantı sağlayan taşıt yolları acil durumda müdahalenin yapılacağı yollar olmasına karşın aşırı derecede işgal altındadır, yaya girişini ve gerektiğinde taşıt girişini engellemektedir.

FOTOĞRAF 45. Forbes Caddesi Yaya Bağlantı Yollarındaki İşgaller (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

ŞEKİL 25. Forbes Caddesi Güney Cephesi İşgal Analizi

ŞEKİL 26. Forbes Caddesi Kuzey Cephesi İşgal Analizi

Güçlü Yönler

- ▶ Dinlenme olanaklarının az olsa da mevcut olması,
- ▶ Yer döşemelerinin yer yer kaliteli olması,
- ▶ Gölgeleme olanaklarının kısmen olmasıdır.

Zayıf Yönler

- ▶ Mağazaların sergileme alanının caddeyi işgal etmesi,
- ▶ Sergileme alanı, tabelalar ve farklı tente kullanımlarının görüntü kirliliğine neden olması,
- ▶ Görüntü kirliliği içerisinde apartman girişlerinin algılanabilirliğini yitirmesi,
- ▶ Gölge alanların yetersizliği,
- ▶ Gölge dinlenme alanlarının yetersizliği,
- ▶ Aydınlatma elemanlarının yetersizliği,
- ▶ Kaldırımlardaki tabela ve pano karmaşasıdır.

7. ÇARŞI KULLANICILARININ (ESNAF, ZİYARETÇİLER, KONUT SAKINLERİ) PROFİLLERİ VE ÇEVRESEL ALGILARI

Kentsel mekanlar öncelikle kullanıcılarının gereksinimlerine yanıt vermek durumundadır. Söz konusu bu gereksinimler geçmişe dayalı alışkanlıklara dayalı olabileceği gibi, güncel popüler eğilimlere ve henüz belirsiz olmakla birlikte gelecekte potansiyel olarak duran eğilimlere de dayanmalıdır. Bu geniş gereksinim spektrumunun kullanıcıların profillerine dayanmadan netleşmesi olanaklı değildir. Bu çalışmada da Çarşı Kullanıcısı olarak tanımladığımız yerel esnaf, çarşı ziyaretçileri ve elbette burada bulunma süreleri itibariyle hayatlarını bu bölgede geçiren konut sakinlerinin profillerinin anlaşılması son derece önemlidir. Profillerin anlaşılması için doğrudan odağa alınan gruplarla toplantıların, birebir görüşmelerin ya da anketlerin yapılması yaygın yöntemler olarak kullanılmaktadır.

Bu çalışmada da söz konusu bu yöntemlere başvurulmuştur. Çalışmanın yönteminde belirtildiği gibi süreçte toplam on yedi toplantı gerçekleştirilmiştir. Bunların bir kısmı dile getirilen profillerin çıkarılmasında dolaylı ya da dolaysız olarak önemli katkı sunmuşlardır. Toplantı ve görüşmelerde çalışmanın amacı ve hedefleri doğrultusunda yöneltilen sorular ve alınan yanıtlar bir yanda sınıflandırılmış ve değerlendirilmiştir.

Daha standart bir çerçeveye ve akış sunan Anket çalışmaları ise nitel çalışma açısından daha ölçülebilir sonuçlar vermektedir. Ancak yorumlama sırasında diğer toplantılardan, görüşmelerden edinilen izlenimler, değerlendirmeler son derece önem taşımaktadır.

Toplantı ve görüşmeler neredeyse çalışmanın tamamına yayılmıştır. Anket çalışmaları ise ağırlıklı olarak Haziran, Temmuz 2024 aralığında gerçekleştirilmiştir. Alanda gerçekleştirilen toplam anket sayısı 84 adettir. Bu sayının 32 adedi Esnaf'la, 43 adedi Ziyaretçilerle ve 9 adedi ise Konut Sakinleri ile gerçekleştirilmiştir. Esnaf ve Ziyaretçi anketleri bire bir görüşme sürecinde anketçilerin sorulara ilişkin yanıtları dijital ortamdaki anket formlarına işlemeleri ile gerçekleşmiştir. Konut anketlerinde ise konut sakini sayısı görece fazla olmakla birlikte yaş grubu olarak yüksek bir aralıkta olmaları, dijital anket formatına aşına olmamaları ya da doğrudan görüşmek istememeleri gibi nedenlerle basılı olarak evlerine bırakılarak gerçekleştirilmiştir. Konut sakini profili sınırlı anketlerden daha çok, çarşıda enformel sohbetler sırasında edinilen izlenimlere dayanılarak netleştirilmiştir.

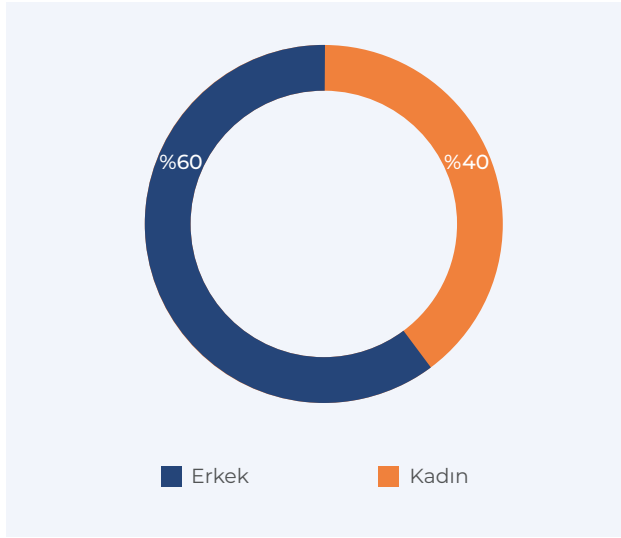
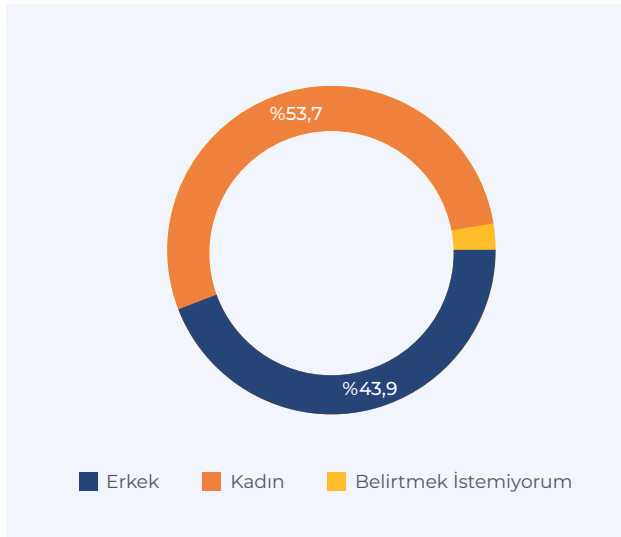
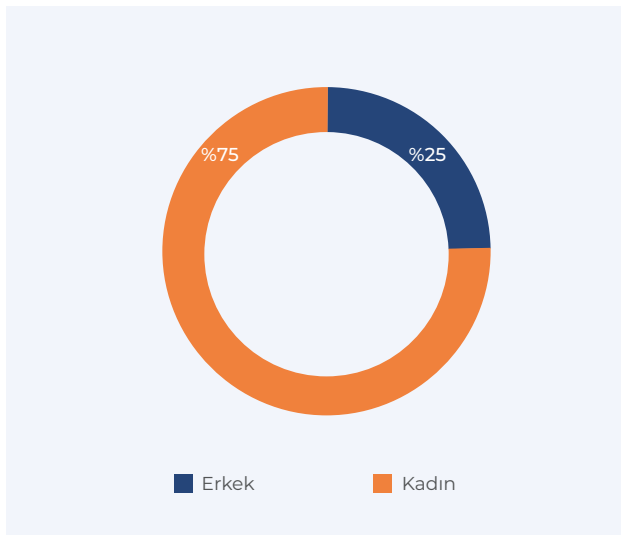
7.1. Cinsiyet, Yaş, İş Durumu, Eğitim

7.1.1. Cinsiyet dağılımı

Anket uygulamalarını yanıtlayan Forbes Çarşısı esnafının %40'ünün kadın, %60'ünün ise erkek olduğu tespit edilmiştir. Oransal olarak erkek çalışan sayısı baskın gibi görünse de çarşıda çalışan kadın sayısının da oldukça fazla olduğu görülmektedir.

Anket uygulamalarını yanıtlayan ziyaretçilerin %53,7'si kadın, %43,9'u ise kadındır. Anket dağılımlarından

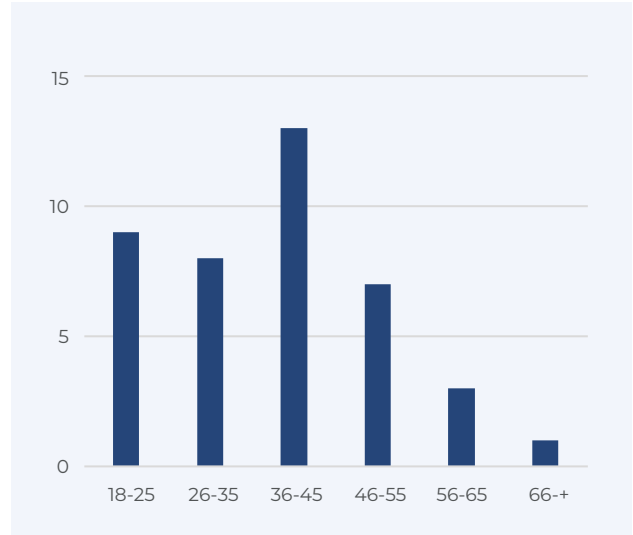
da görüldüğü üzere çarşının ziyaretçileri açısından kadınların biraz daha baskın olması durumu bulunmaktadır. Benzer biçimde anket görüşmesi yapılan konut sakinlerinin çoğunluğu da kadındır.

GRAFİK 2. Esnafın Cinsiyet Dağılımı**GRAFİK 3. Ziyaretçilerin Cinsiyet Dağılımı****GRAFİK 4. Konut Sakinlerinin Cinsiyet Dağılımı**

7.1.2. Yaş Durumu

Yaş durumuna göre anket görüşmesi yapılan en genç ziyaretçi 22 yaşında, en yaşlı ziyaretçi ise 67 yaşındadır. Ziyaretçilerin yaş ortalaması 38'dir.

Ziyaretçilerin yaş dağılımına göre 36-45 yaş aralığındakiler Forbes Çarşısı'nı en çok ziyaret eden kesimdir. Grafikten 18-25 yaş aralığındaki yaş gruplarının da Forbes Çarşısı'nı ziyaret etmeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

GRAFİK 5. Ziyaretçi Yaş Dağılımı

Forbes Caddesi'nde konut sakinleri ile yapılan görüşmelerde, görüşme yapılan konut sakinlerinin 4'ü 66 yaş üzerinde, ikisi 56-65 yaş aralığında, birisi ise 42 yaşındadır. Görüşme yapılan konut sakinlerinin yaş ortalaması 67'dir.

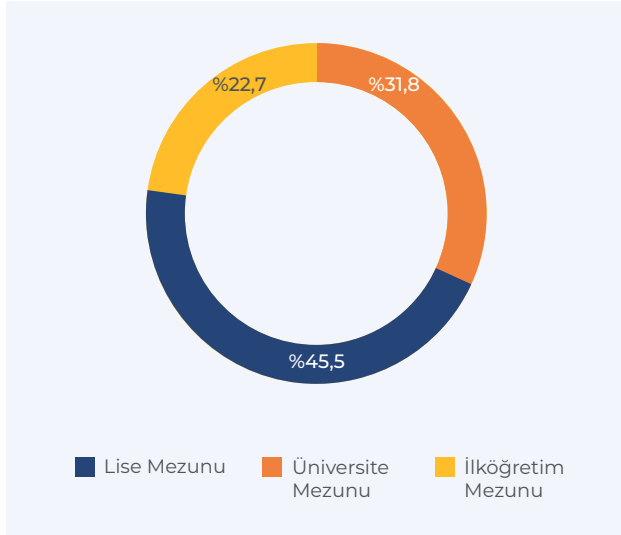
7.1.3. Eğitim Durumu

Forbes Caddesi esnafının mağaza sahibi ya da çalışanlarına yapılan anket uygulamasında eğitim durumuna ilişkin değerlendirmede çoğunluğunun (%45,5) lise mezunu olduğu, %31,8'inin üniversite mezunu olduğu ve %22,7'sinin ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre Forbes Çarşısı esnafının eğitim seviyesinin çoğunluğunun lise ve üniversite mezunu olmaları nedeniyle yüksek seviyede olduğu anlaşılmaktadır.

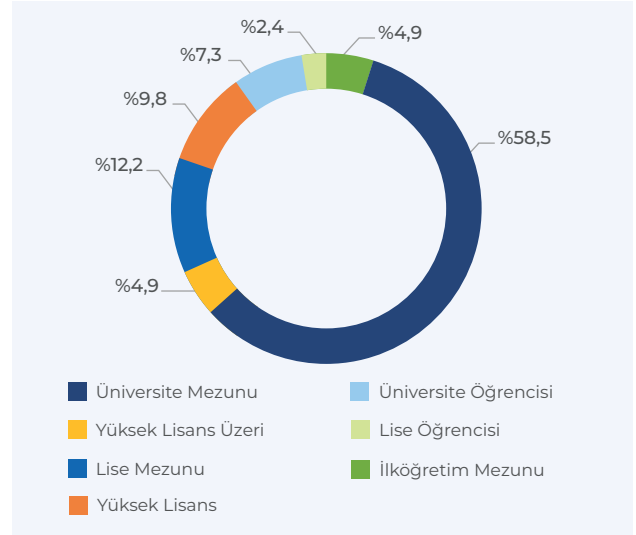
Eğitim durumu tespitlerine göre ziyaretçilerin çoğunluğu %58,5'i üniversite mezunudur. %12,2'si lise mezunu, %4,9'u lisansüstü mezunudur. Ziyaretçilerin %19,5'u öğrencidir. Öğrencilerin çoğunluğunu

üniversite ve lisansüstü öğrencileri oluşturmaktadır. Konut sakinlerinin çoğunluğu lise ve ilköğretim mezunu iken, %14,3'ü üniversite mezunudur.

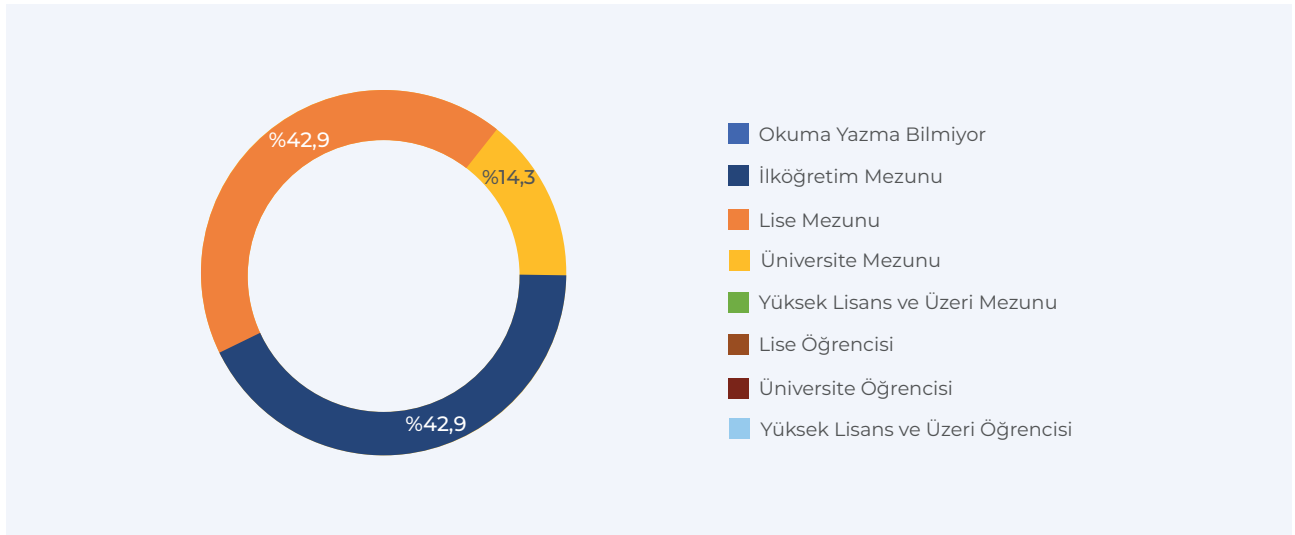
GRAFİK 6. Esnafın Eğitim Durumu

GRAFİK 7. Ziyaretçi Eğitim Durumu

GRAFİK 8. Konut Sakini Eğitim Durumu

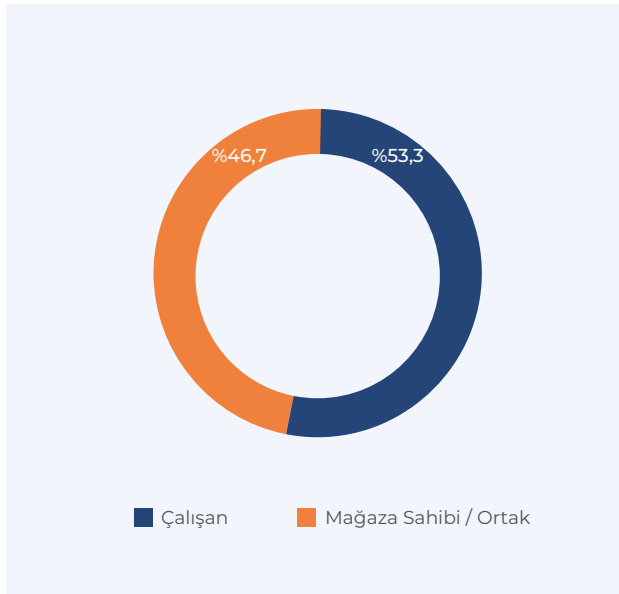
7.1.4. İş Durumu

Anket uygulaması yapılan esnafın %53,3'ü çalışan, %46,7'si ise mağaza sahibi ya da ortağıdır.

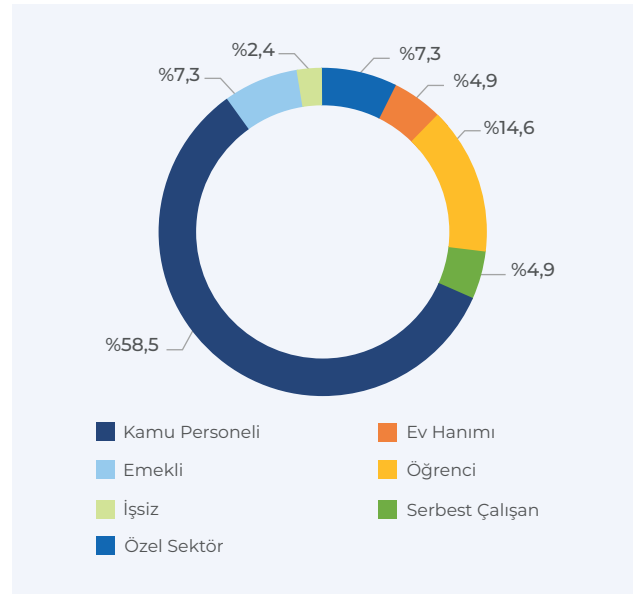
Ziyaretçilerin önemli bir bölümü yakın çevrede, belediye gibi resmî kurumların bulunması nedeniyle kamu personelidir. Ziyaretçilerin %58,5'nin kamu personeli olduğu, %14,6'sının öğrenci ve %7,3'ünün

emekli olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu tespitlere göre Forbes Caddesi'nin en yüksek orandaki ziyaretçileri kamu personeli, öğrenciler ve daha sonra emeklilerdir. Konut sakinlerinin ise %50'si emekli, %37,5'i ev hanımı, %12,5'i ise özel sektör çalışanıdır.

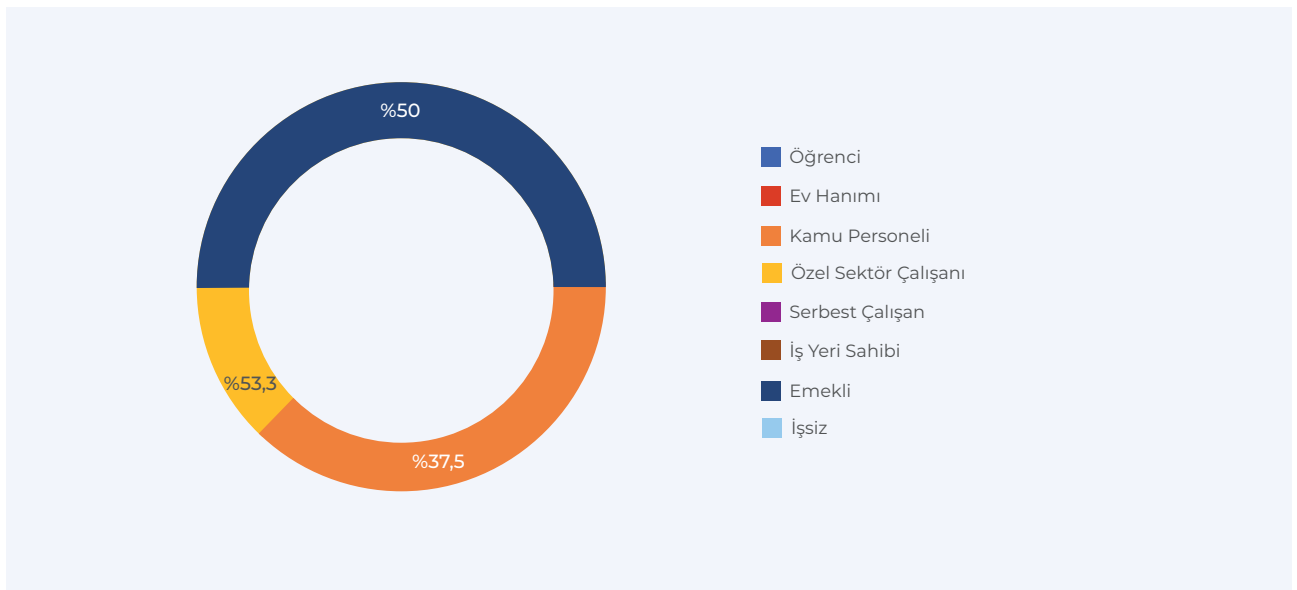
GRAFİK 9. İş Yeri Sahipliği ve Çalışan Oranı

GRAFİK 10. Ziyaretçi Meslek Yapısı

GRAFİK 11. Konut Sakini Meslek Yapısı

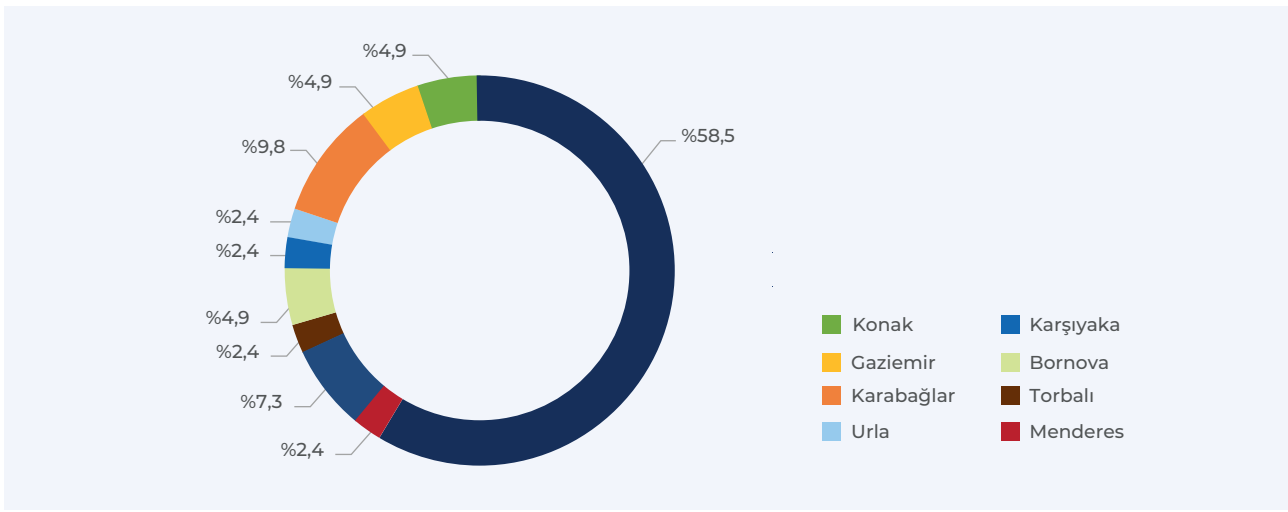
7.2. Kullanıcıların Çevre ile İlişkileri

7.2.1. İkamet Edilen İlçe

Ziyaretçiler büyük ölçüde, Forbes Caddesi'nin yer aldığı İzmir'in Buca ilçesinde ikamet etmektedir. %58,5'i Buca ilçesinde, diğer ziyaretçiler ise çoğunlukla komşu ilçeler olan Karabağlar, Konak, Bornova ve Gaziemir

ilçelerinde ikamet etmektedirler. Ziyaretçilerin Forbes Caddesi'nin bulunduğu Buca ilçesinden gelmesi, çarşının çoğunlukla yerel halka hizmet ettiğini göstermektedir.

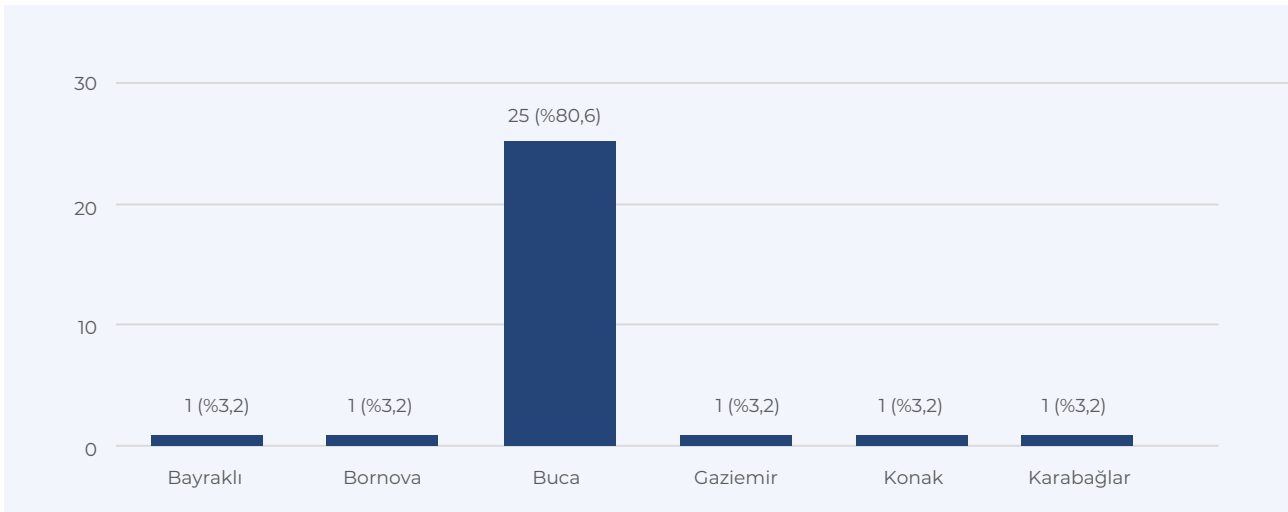
GRAFİK 12. Ziyaretçilerin İkamet Ettiği İlçeler

Anket uygulaması yapılan Forbes Çarşısı esnafının büyük ölçüde Buca ilçesinde ikamet ettiği görülmektedir. Buca'da ikamet edenler %80,6 oranındadır. Buca dışında, Bayraklı, Bornova, Gaziemir, Konak ve

Karabağlar gibi merkez ilçelerden esnafın olduğu görülmektedir.

GRAFİK 13. Esnafın İkamet Ettiği İlçeler

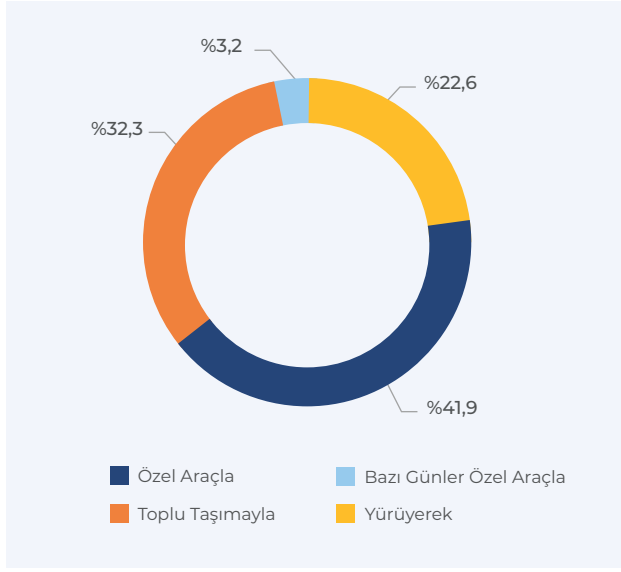
7.2.2. Forbes Çarşısına Erişim

Ziyaretçilerin büyük çoğunluğu toplu taşıma araçları ile çarşıya ulaşmaktadır. Toplu taşıma ile erişim sağlayanlar arasında %43,9'u otobüs ile, %4,9'u ise İZBAN ile ulaşım sağlamaktadır. Yaya olarak erişim sağlayan ziyaretçilerin oranı da %34,1'dir.

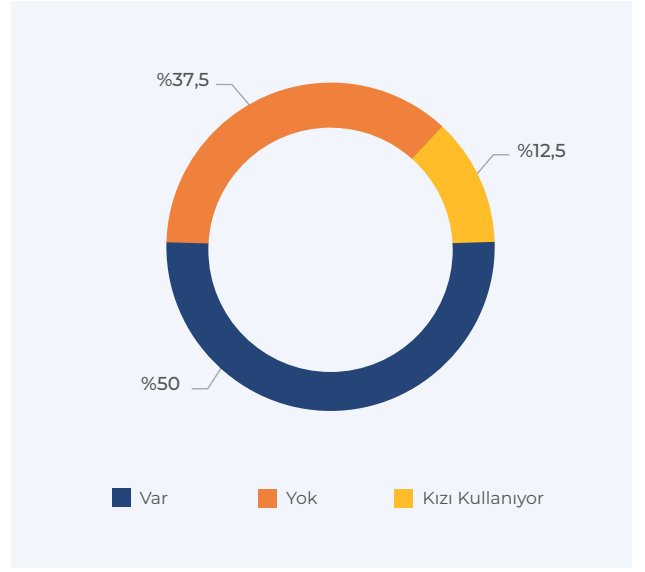
Forbes Çarşısı esnafı ise büyük çoğunlukla özel aracı ile çarşıya erişim sağlamaktadır.

Özel araç erişiminden sonra toplu taşımanın ve yaya erişiminin sıklıkla tercih edildiği görülmektedir.

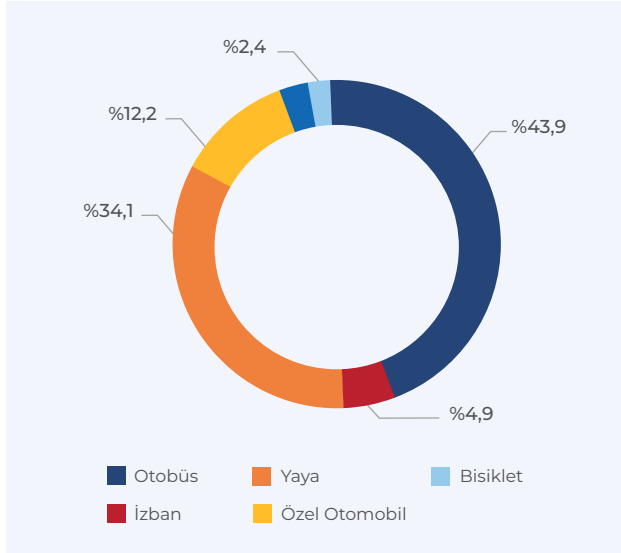
GRAFİK 14. Esnafın Çarşıya Erişim Biçimi

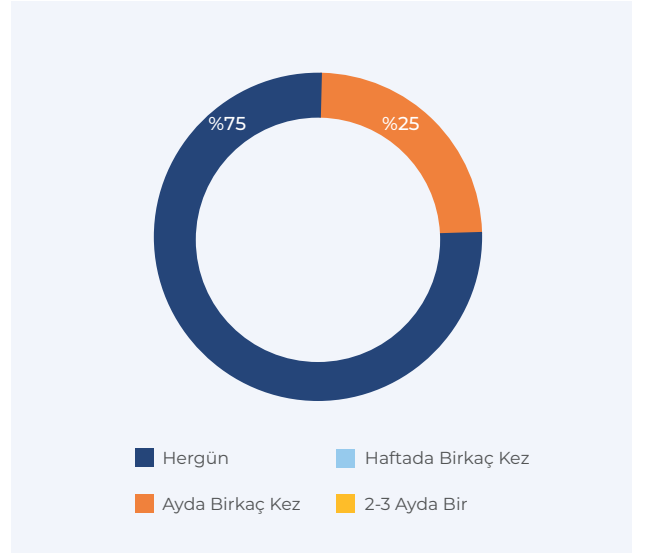
GRAFİK 16. Konut Sakinleri Otomobil Sahipliği

GRAFİK 15. Ziyaretçilerin Çarşıya Erişim Biçimi

GRAFİK 17. Konut Sakinlerinin Otomobil Kullanma Sıklığı

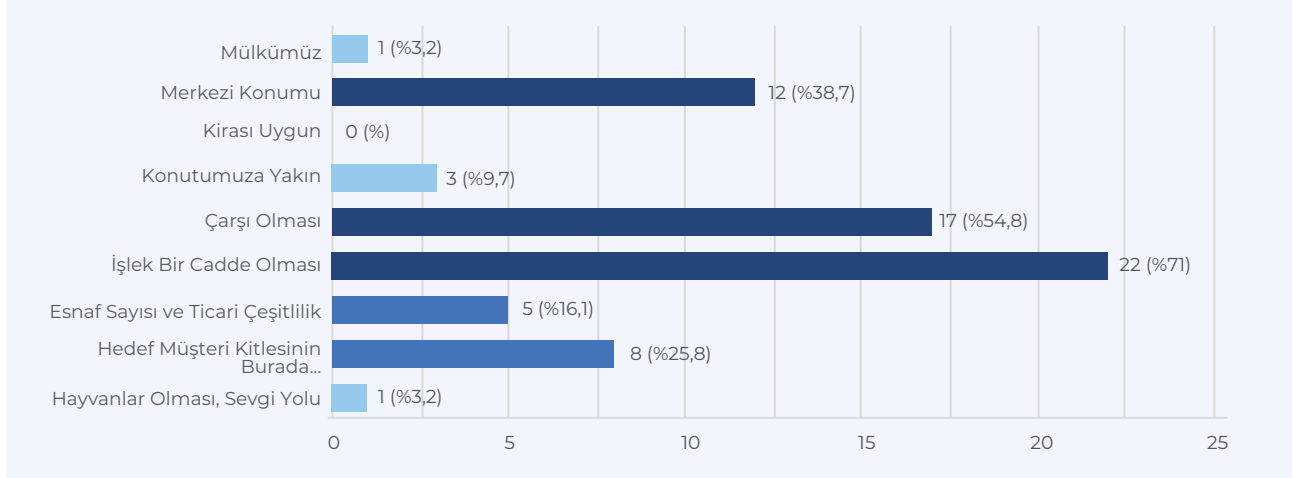

Konut sakinlerinin %62'si otomobil sahibidir. Konut sakinleri açısından da otomobil kullanımının yoğun olduğu anlaşılmaktadır. %75'i her gün otomobil kullandığını belirtmiştir. %100'ü otomobili park etme sorunu yaşadığını ve yine %100'ü, scooter, bisiklet gibi alternatif ulaşım araçları kullanmadığını belirtmiştir.

GRAFİK 18. Konut Sakinleri Otomobil Park Etme Sorunu

7.3. Caddenin Tercih Edilme Nedenleri

Forbes Çarşısı, ticari hacmi düşük olmayan yayalaştırılmış bir ticaret güzergâhıdır. Ayrıca kentin merkezi konumunda, toplu taşıma odaklarına da yakın konumdadır. Tüm bu özellikleri nedeniyle esnafı tarafından tercih edilen bir çarşıdır. Esnaf ile yapılan anket görüşmelerinde katılımcılar burada ticaret yapmayı sıklıkla işlek bir cadde olması, çarşı olması ve merkezi konumu nedeniyle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca hedef müşteri kitlesinin çevrede var olması da önemli bir tercih sebebi olmuştur. Bazı katılımcılar ise kendi mülkleri olduğu ve eskiden bu çarşıda var olan düzenlemeler nedeniyle (hayvanlar olması, sevgi yolu olması) gerekçesiyle tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

GRAFİK 19. Forbes Çarşısının Esnafı Tarafından Tercih Edilme Nedenleri

Ziyaretçilerin Forbes Çarşısı'nda bulunma sebebi, çarşının tercih nedenini göstermektedir. Ziyaretçilerin büyük çoğunluğu alışveriş amacıyla, daha sonra ise arkadaşlarıyla buluşma amacıyla tercih etmektedir. Çarşı, düşük oranlarla spor, yürüyüş ve dinlenme amaçları ile tercih edilmiştir.

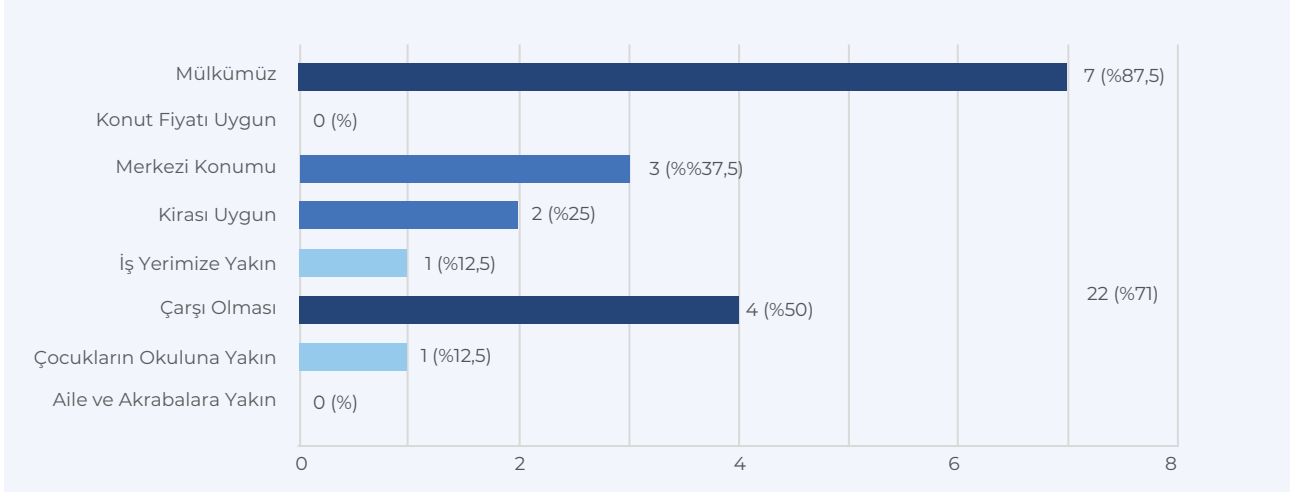
TABLO 2. Ziyaretçilerin Forbes Çarşısını Tercih Etme Nedeni

Çarşıda Bulunma Nedeni	Sayı
Alışveriş	29
Çarşıda çalışma	2
Arkadaşlarla Buluşma	10
Bir yere ulaşım	1
Spor/Yürüyüş	2
Dinlenme	1
Yemek Yeme	1
TOPLAM	46

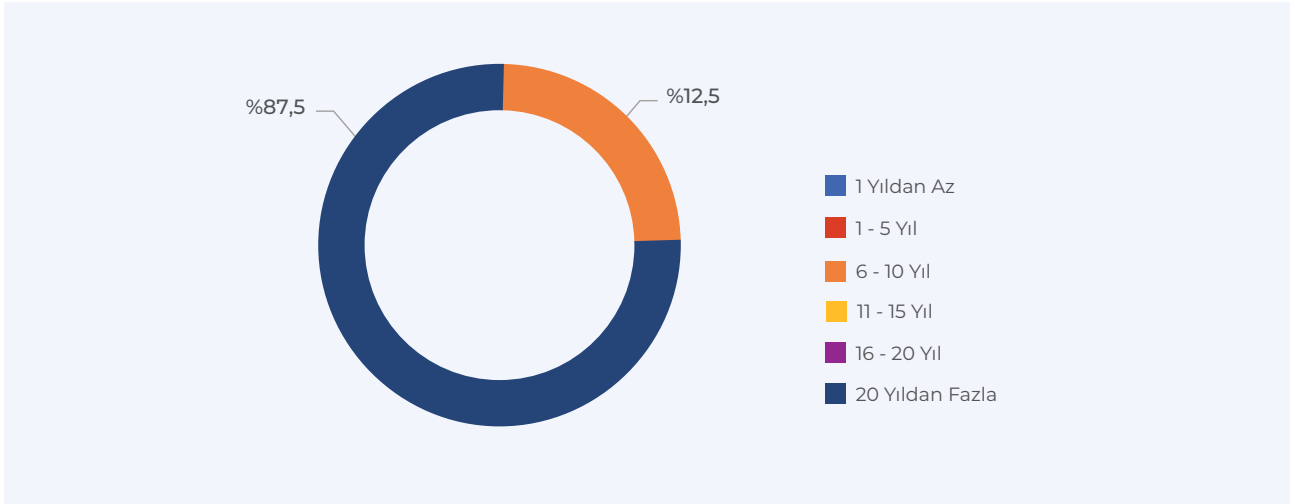
Konut sakinlerinin büyük çoğunluğu Forbes Çarşısı'nı kendi mülkleri olduğu için tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Merkezi konumu, kirasının uygun olması ve çarşı olması diğer tercih sebepleridir. Konut sakinlerinin

yüzde 87 gibi çoğunluğu bu caddede 20 yıldan uzun bir süredir oturduklarını belirtmişlerdir. Bu kişiler aynı zamanda mülk sahibidir.

GRAFİK 20. Konut Sakinlerinin Yerleşim Tercih Nedeni

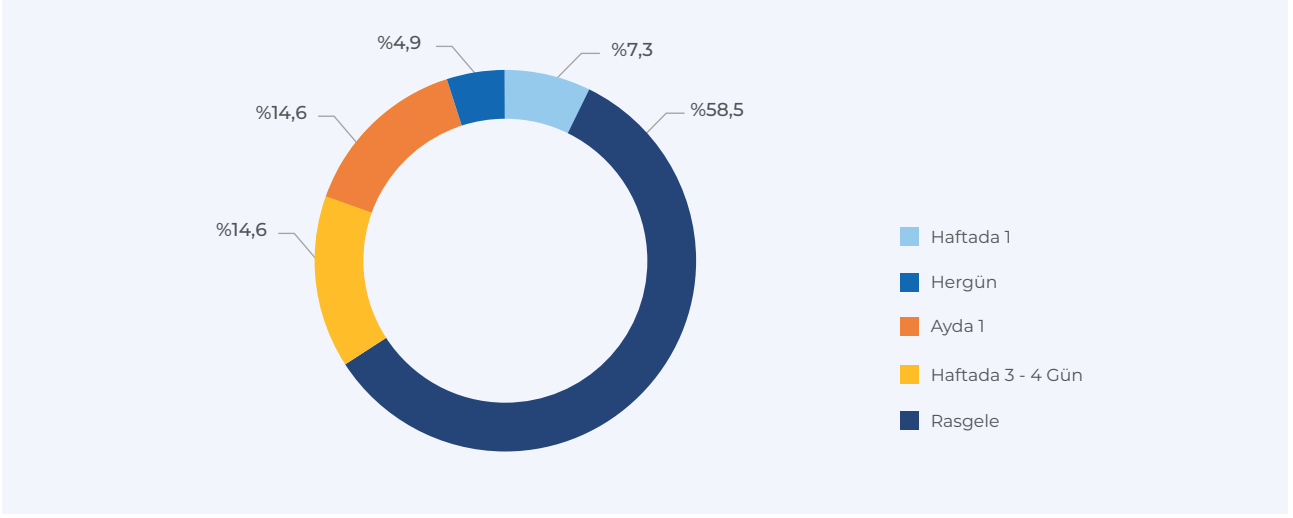
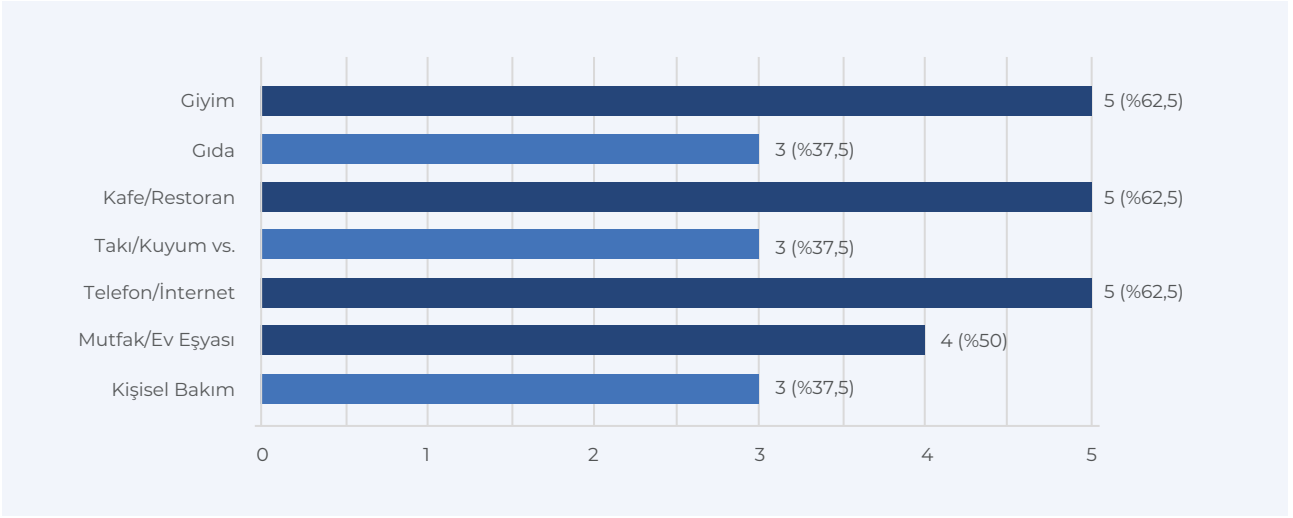

GRAFİK 21. Konut Sakinlerinin Bu Caddede Yerleşik Oldukları Süre

7.3.1. Çarşının Ziyaret Edilme Sıklığı

Çarşının ziyaret edilme sıklığı incelendiğinde, çarşının rasgele ziyaret edildiği, %58,5'inin, rasgele, %13,5'i ayda bir kez, %14,6'sının ise haftada 3-4 kez ziyaret ettiği tespit edilmiştir. Ziyaret sıklıklarına göre Forbes Çarşısı'na düzenli ziyaretlerin sıklıkla olmadığı tespit edilmiştir.

GRAFİK 22. Ziyaretçilerin Forbes Çarşısı'nı Tercih Etme Sıklığı**GRAFİK 23. Konut Sakinlerinin Talep Ettiği Ürünler**

Konut sakinleri Forbes Çarşısı'ndan çoğunlukla giyim, telekomünikasyon, mutfak/ev eşyası alışverişi talep etmektedir ve aradıkları ürünü bulduklarını belirtmişlerdir.

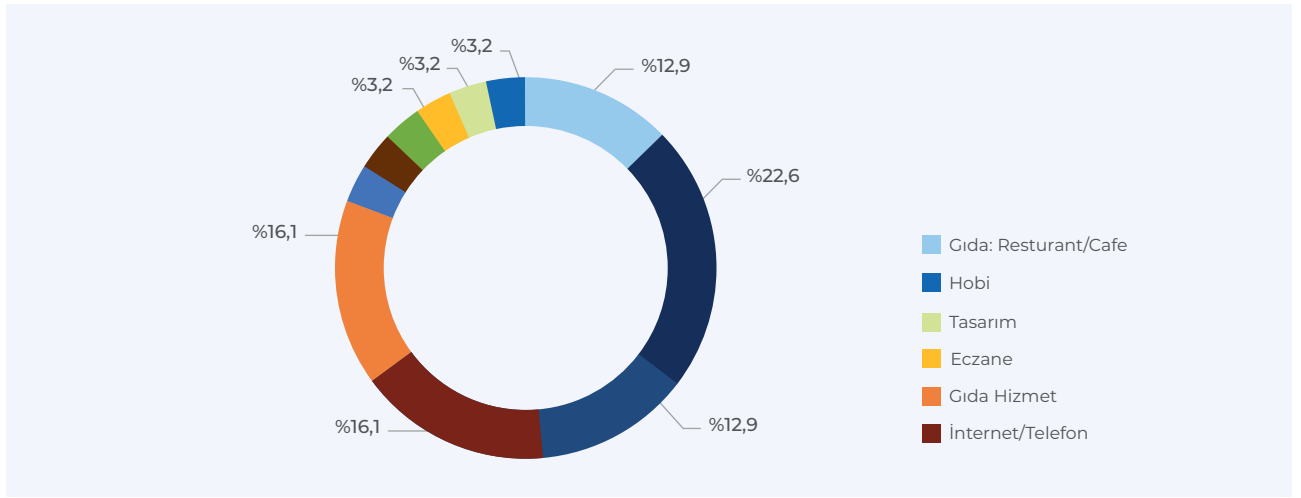
7.4. İşletme Özellikleri

7.4.1. İş Yerlerinin Faaliyet Dağılımı

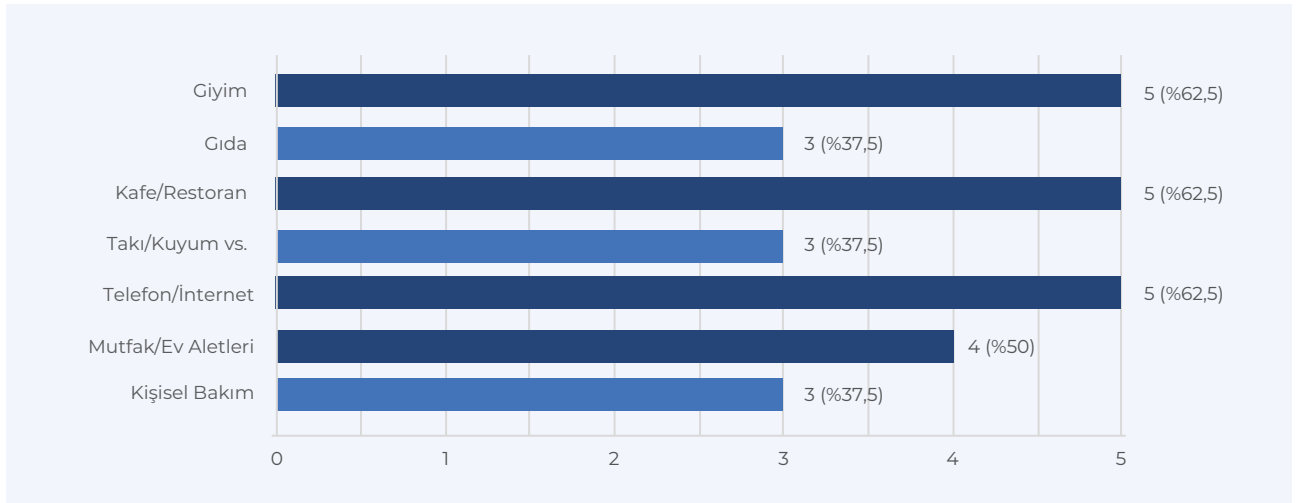
Anket görüşmesi yapılan iş yerlerinin türlerine ilişkin değerlendirmede en sıklıkla görüşülen işletmeler sırasıyla giyim/tekstil, gıda/restoran ve daha sonra gıda ticareti gelmektedir. İnternet/telefon ticareti ve

kuyum ticareti yapan işletmeler ile de sıklıkla görüşülmüştür. Görüşülen işletmelerin türleri ile arazi kullanım sınıflandırmasında belirlenmiş olan işletme türleri paralellik göstermektedir.

GRAFİK 24. Anket Görüşmesi Yapılan İşletme Türü

GRAFİK 25. Anket Görüşmesi Yapılan İşletme Türü

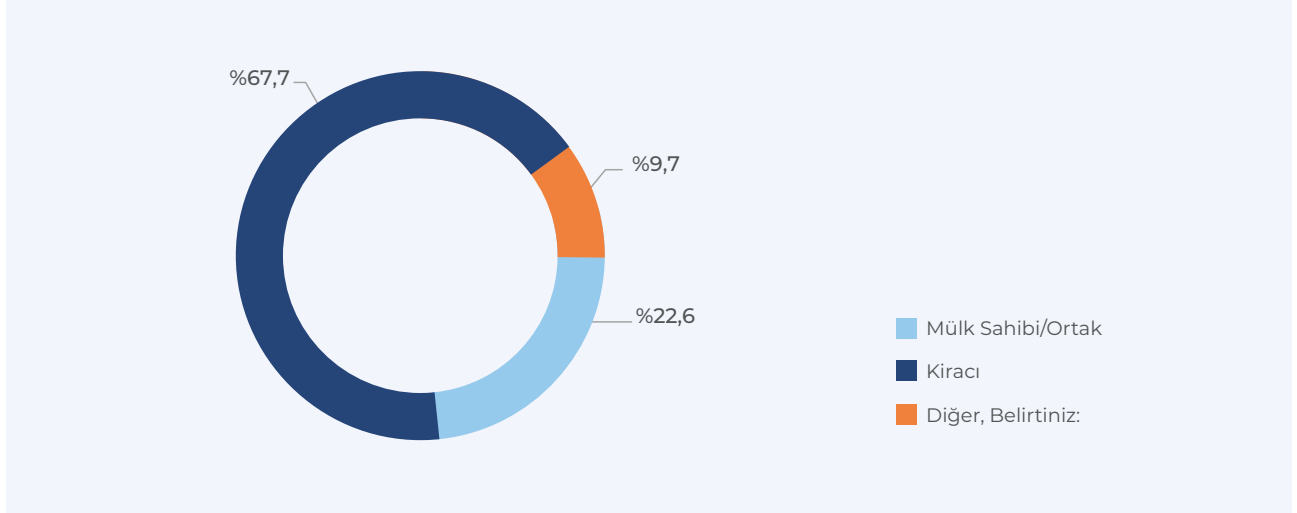

7.4.2. İş Yeri Sahipliği

Forbes Çarşısı'nda anket görüşmesi yapılan işletmelerin %22,6'sının mülk sahibi oldukları, %67,7'sinin ise kiracı oldukları tespit edilmiştir. %9,7 katılımcı görüş

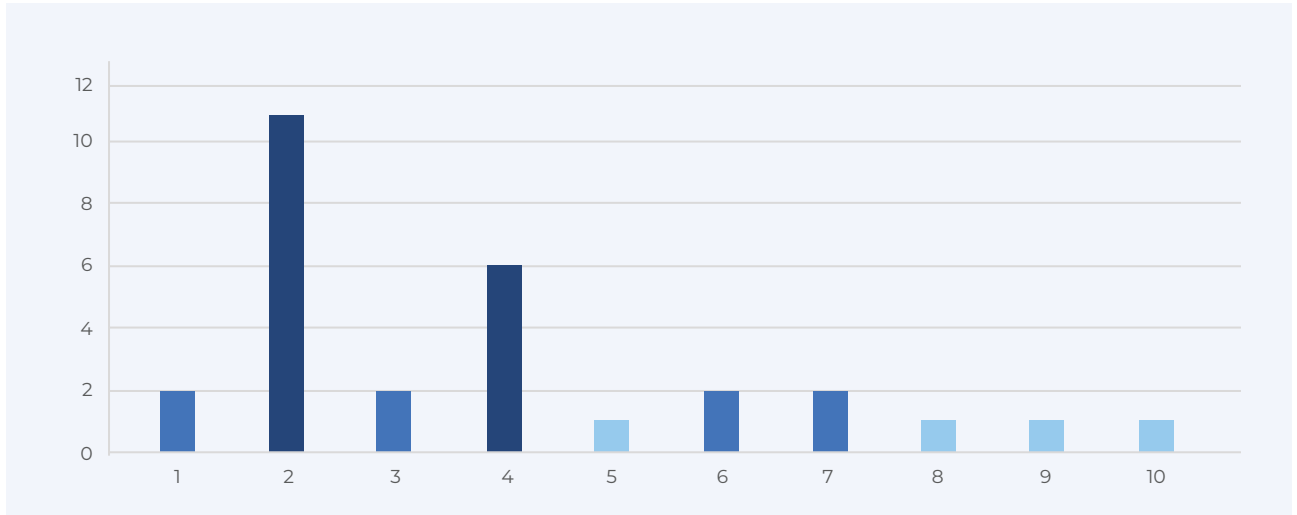
belirtmek istememiştir. Forbes Çarşısı'nda kiracı olarak işletilen mağazaların çok sayıda olduğu tespit edilmiştir.

GRAFİK 26. Anket Görüşmesi Yapılan İşletmelerde İş Yeri Sahipliği Durumu

7.4.3. İş Yerinde Çalışma Süresi

GRAFİK 27. İş Yerinde Çalışma Süresi

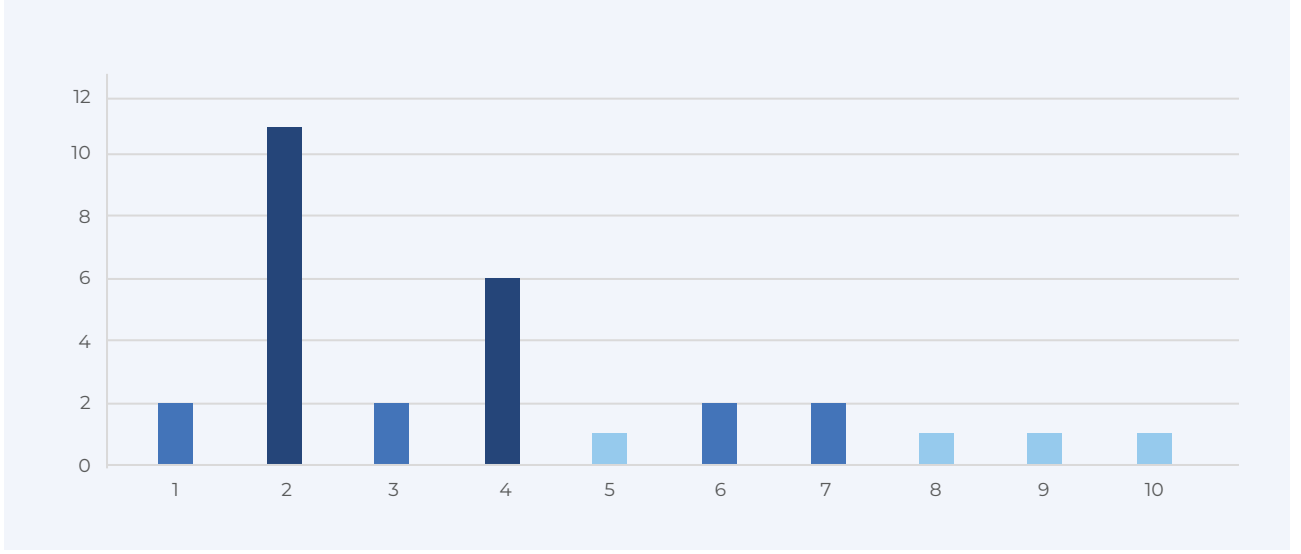
İş yerinde çalışma süreleri incelendiğinde katılımcıların çoğunun 1-5 yıl arasında çalışıyor olduğu görülmektedir. Bu da Çarşı'da uzun dönem çalışma oranının nispeten düşük olduğu sonucunu vermektedir.

7.4.4. İş Yerinde Çalışan Sayısı

Forbes Çarşısı'nda iş yerlerinde çalışan sayısının en sık olarak 2 olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra 3-4 kişi çalıştıran işletmeler de sıklıkla gözlenmiştir.

Ancak 4 kişiden fazla çalışanı olan işletme sayısı oldukça azdır. Bu durum Forbes Çarşısı'ndaki işletmelerin küçük olmasından kaynaklanmaktadır.

GRAFİK 28. İş Yerinde Çalışan Sayısı

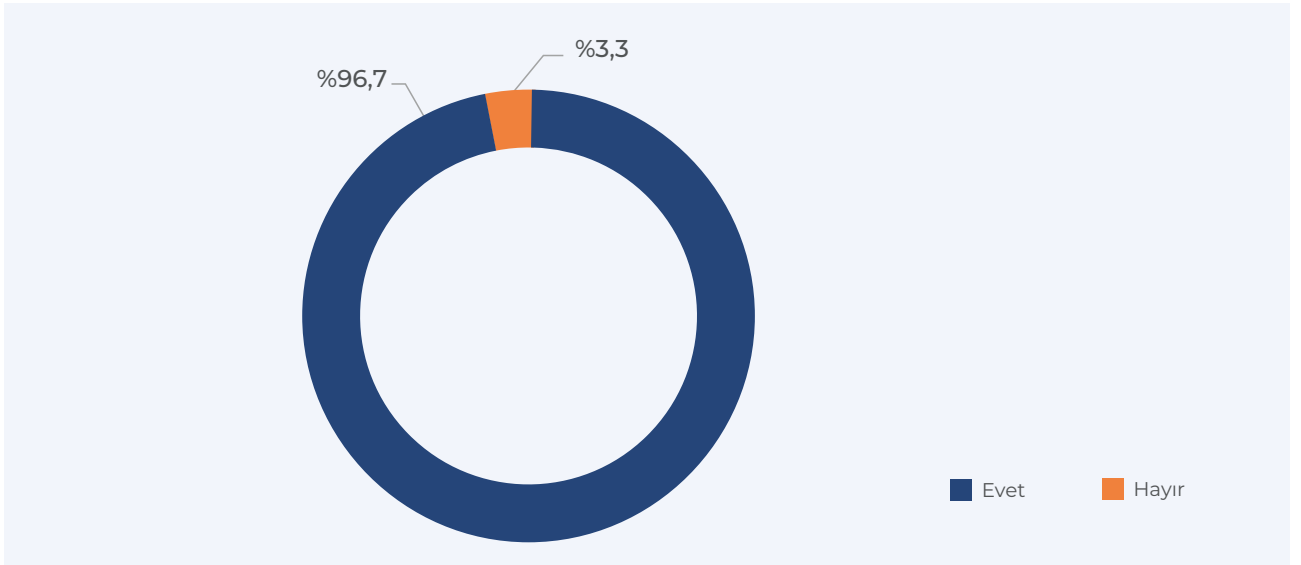

7.4.5. İş Yerinde Faaliyetlerin Devamlılığı

Forbes Caddesi esnafı ile yapılan görüşmelerde bu iş yerinde faaliyetlerini sürdürmeyi devam ettirmek istedikleri anlaşılmaktadır. %96,7 oranında esnaf bu

iş yerinde faaliyetlerini sürdürmek istediklerini belirtmişlerdir. Bir anlamda Forbes Çarşısı iş imkanları yönünden halen tercih edilen bir caddedir.

GRAFİK 29. İş Yerinde Faaliyetlerinin Devamı Değerlendirmesi

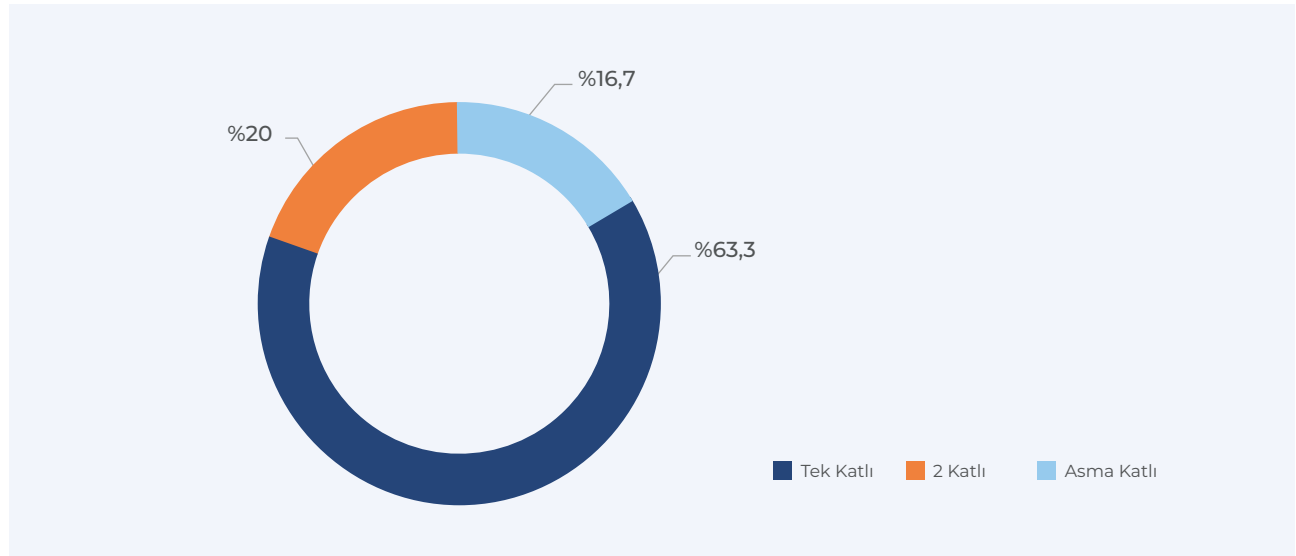
7.5. İş Yeri Konforu ve Mekânsal Özellikleri

7.5.1. İş Yerinin Kat Adedi

Anket görüşmesi yapılan işletmelerin büyük bir kısmı tek katlı mağaza niteliğindedir. %20'si iki katlı, %16,8'i ise asma katlıdır. Forbes Caddesi'nde işletmelerin küçük olması nedeniyle çoğunlukla tek katlı mağaza

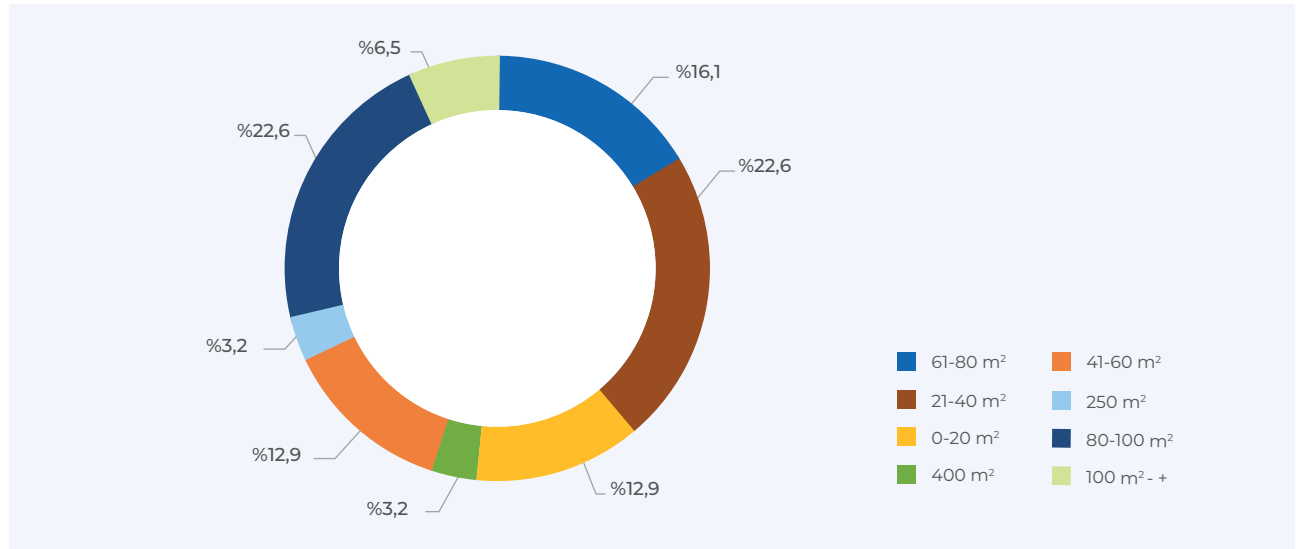
şeklinde oldukları görülmektedir. Anket görüşmesi yapılan işletmelerden sadece bir tanesi 4 katlıdır. O da gıda sektöründe (fast-food) hizmet vermektedir.

GRAFİK 30. İş Yeri Kat Kullanımı

7.5.2. İş Yeri Büyüklüğü ve Konforu

GRAFİK 31. İş Yeri Büyüklüğü

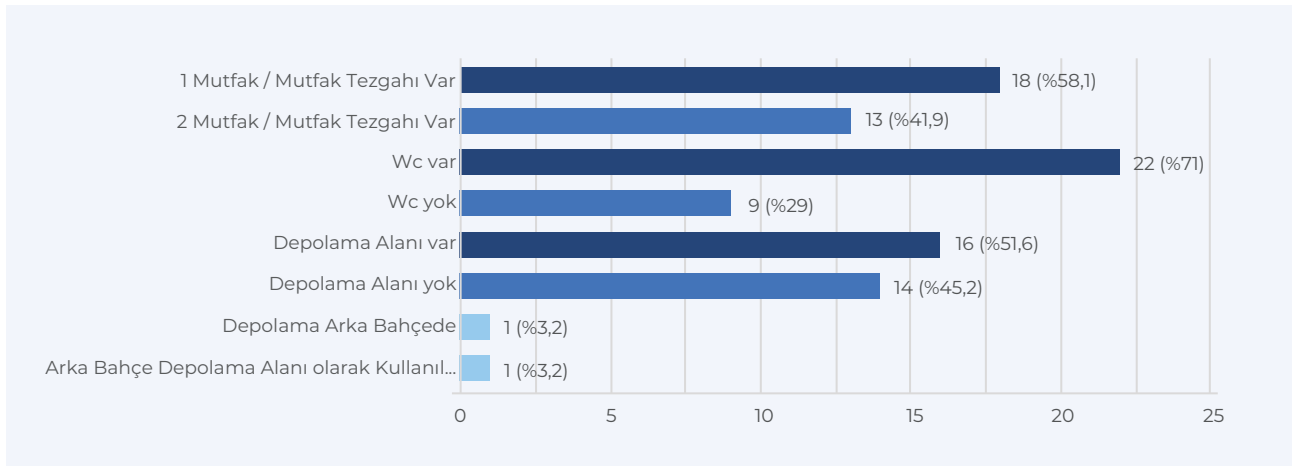

Forbes Caddesi'ndeki iş yerlerinin büyüklükleri incelendiğinde çoğunluğunun (%74,2) 100 m²'nin altında olduğu görülmektedir. Ancak, 40 m² altında olan iş yeri sayısı da oldukça fazladır. %35,5'i 40 m² büyüklük altındadır.

Forbes Çarşısı'nda iş yerlerinin sorunlarını ve konforlarını değerlendirebilmek için bazı mekânsal

olanakların varlığı sorulmuştur. Mağazaların %58 gibi bir çoğunluğunda mutfak tezgâhı ya da mutfak bulunmaktadır. Mağazaların %29'unda tuvalet yoktur ve bu önemli bir eksiklik olarak belirtilmiştir. Mağazaların %52'sinde depolama alanı var iken, %45'i depolama alanı olmadığını belirtmiştir. %3'lük kesim ise arka bahçeyi depolama alanı olarak kullandığını belirtmiştir.

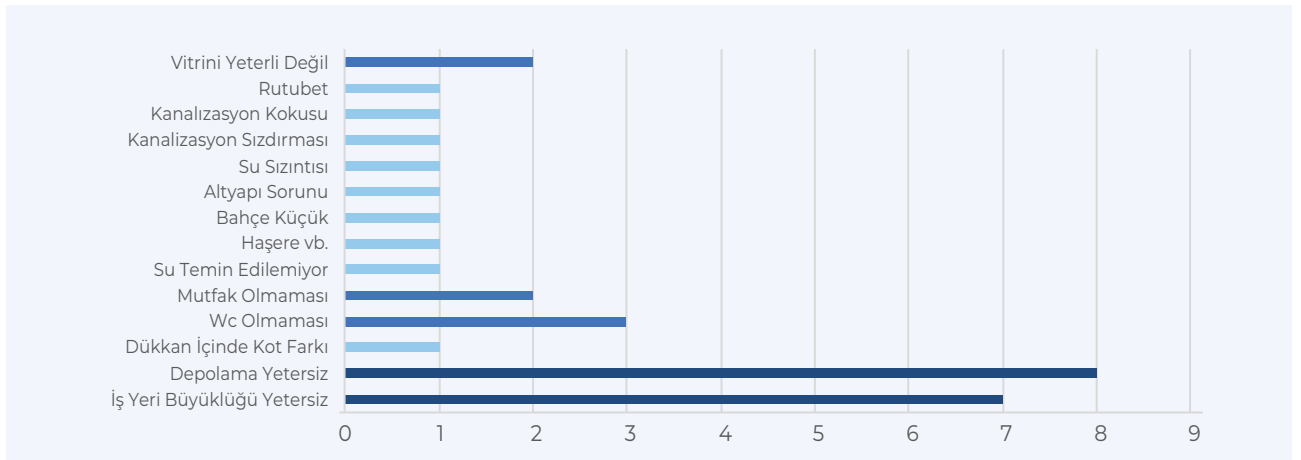
GRAFİK 32. İş Yeri Konforu

İş yerlerine ilişkin olarak katılımcılar en sık olarak iş yeri büyüklüğü ve depolama alanı yetersizliğini vurgulamışlardır. İkincil olarak sıklıkla belirtilen sorunlar WC ve mutfak olmaması ile vitrinin yeterli olmamasıdır. Bu sorunların dışında bazı katılımcılar tarafından

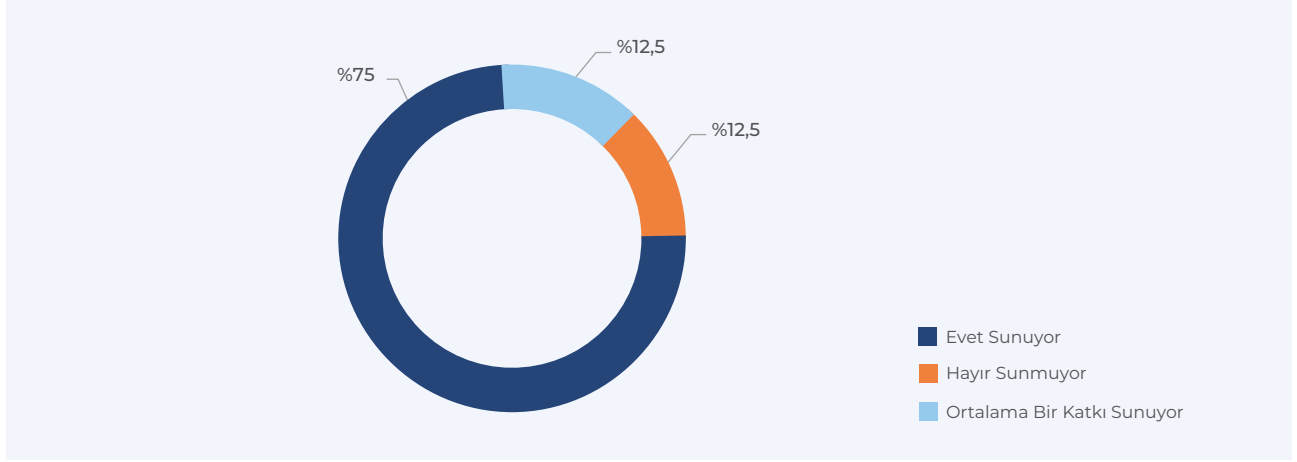
rutubet, su sızıntısı, altyapı sorunları, sokaktan gelen lağım kokusu, kanalizasyonun sızdırması, su temin edilememesi, bahçenin küçük olması, dükkân içindeki kot farkları gibi sorunlar belirtilmiştir.

GRAFİK 33. Yapıya ve Çevresine İlişkin Sorunlar

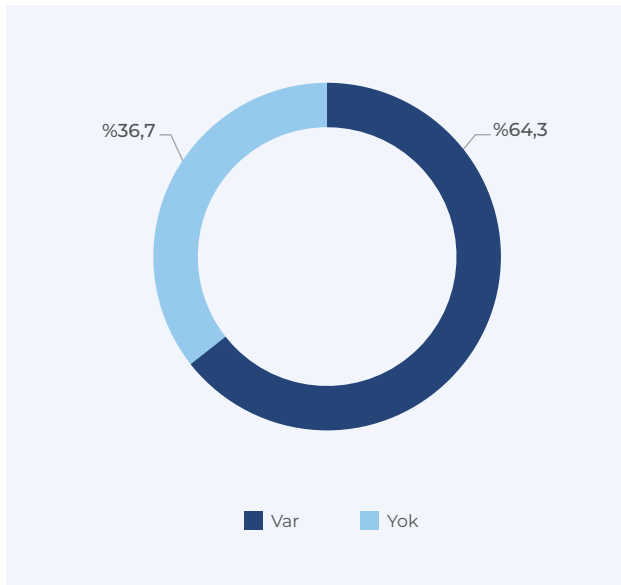
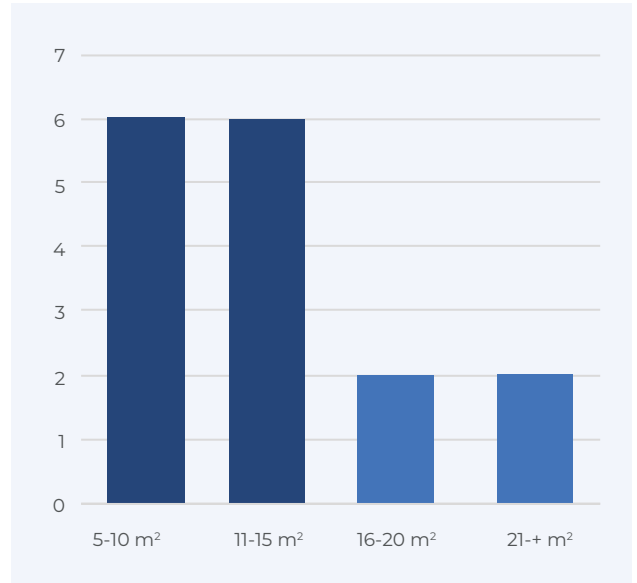
Konut sakinlerine çarşının günlük gereksinimlerini karşılayıp karşılamadığını da sorulmuştur. Yerel

kullanıcıların %75'i günlük gereksinimlerinin çarşıdan karşılandığını belirtmiştir.

GRAFİK 34. Konut Sakinlerinin Günlük Gereksinimlerini Karşılama Çarşının Katkısı

7.5.3. Açık Mekân Kullanımı

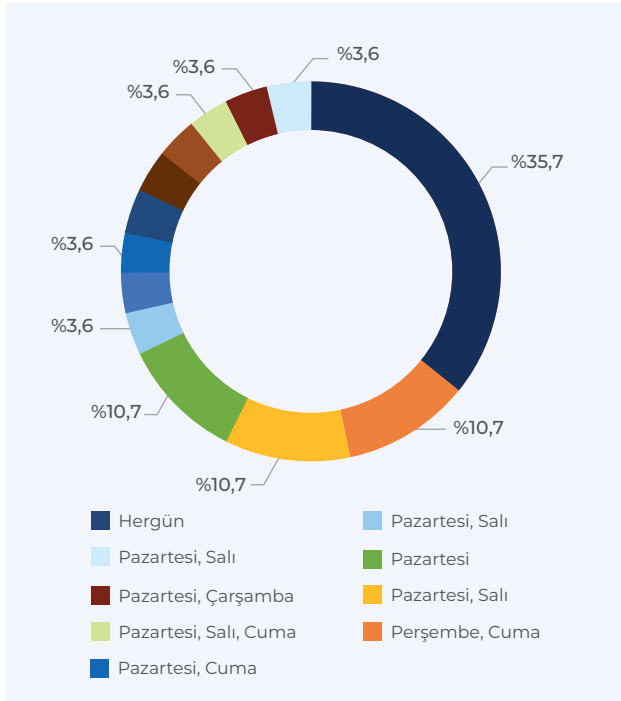
Forbes Caddesi'nde yer alan işletmelerin %64'ünde açık mekân kullanımı söz konusudur. Açık mekân kullanmayan işletmeler kuyumcu ya da teknolojik hizmetler sunan işletmelerdir. İşletmelerin kullandıkları açık alan miktarının ise yaygın olarak 5-15 m² arasında olduğu değerlendirilmiştir. 16 m² üzerinde açık mekân kullanımının ise az olduğu belirtilmiştir.

GRAFİK 35. İş Yerinde Açık Mekân Kullanımı**GRAFİK 36. İş Yerinde Açık Mekân Kullanım Miktarı**

7.6. İş Yerine Ürün Temini

İş yerine ürün temini konusunda sektörler göre farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, gıda sektöründe her gün ürün temini daha yaygın iken diğer sektörlerde değişen günler tercih edilebilmektedir. Ürünün en sık olarak her gün temin edildiği ancak pazartesi ve Salı günlerinin de ürünlerin temini için oldukça sık olarak tercih edilen günler olduğu görülmektedir.

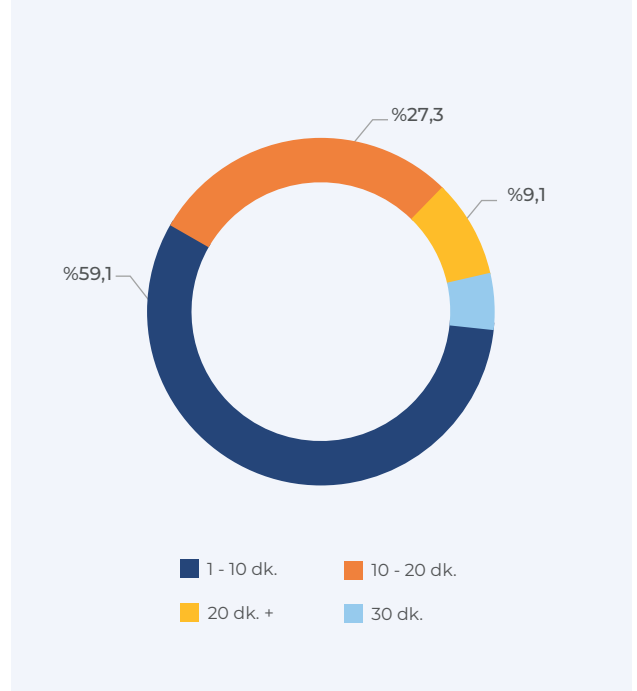
GRAFİK 37. Ürün Temininin Gerçekleştirildiği Günler

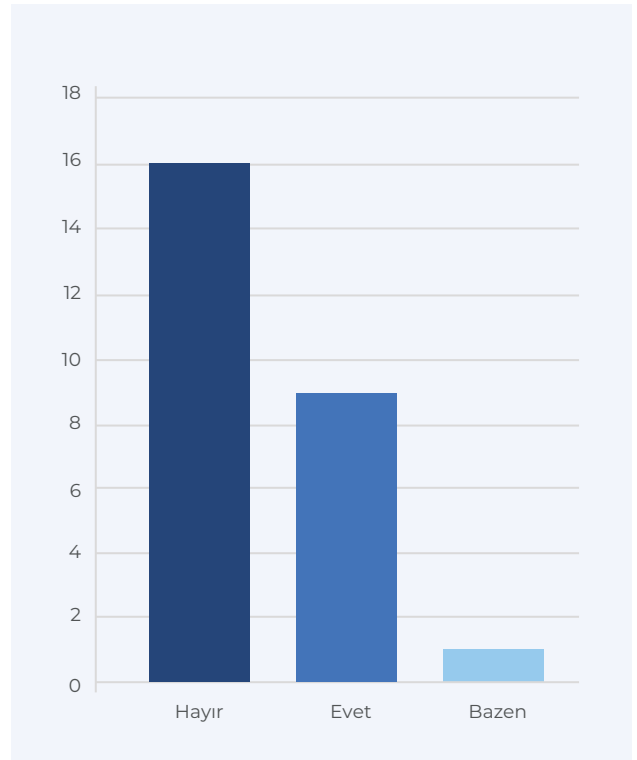
Ürün temininde araçların büyük bir çoğunlukla kısa süreli parklanmalar ile ürünlerin transferini yaptığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, sabah 10.00'a kadar ve akşam saat 23.00 sonrası Forbes Caddesi'nin trafiğe açık olması da ürünlerin mağazalara temini için olanak tanımaktadır.

Katılımcılara ürün temininde sorun yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda çoğunluğu yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Ürün temininde sorun yaşayanlar ise çoğunlukla parklanmanın kısa süreli olması, ürünleri mağazaya taşımak zorunda olmaları ve araç parklanma yerlerinin kısıtlı olması nedeniyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

GRAFİK 38. Ürün Temininde Araçların Parklanma Süresi

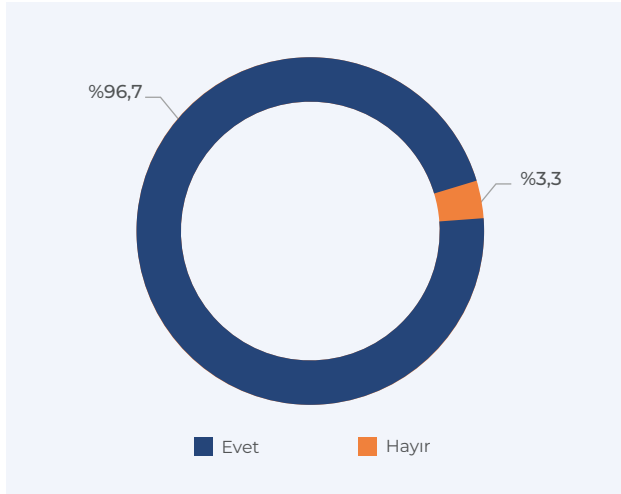
GRAFİK 39. Ürün Temininde Sorun Yaşanıyor Mu?

7.7. İş Yerinin Geleceğine İlişkin Esnaf Değerlendirmeler

Forbes Çarşısı esnafı büyük bir çoğunlukla (%96,7) caddedeki işyerlerinde işlerini sürdürmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu da ticari anlamda Çarşı'da memnuniyetin sağlandığının göstergesidir.

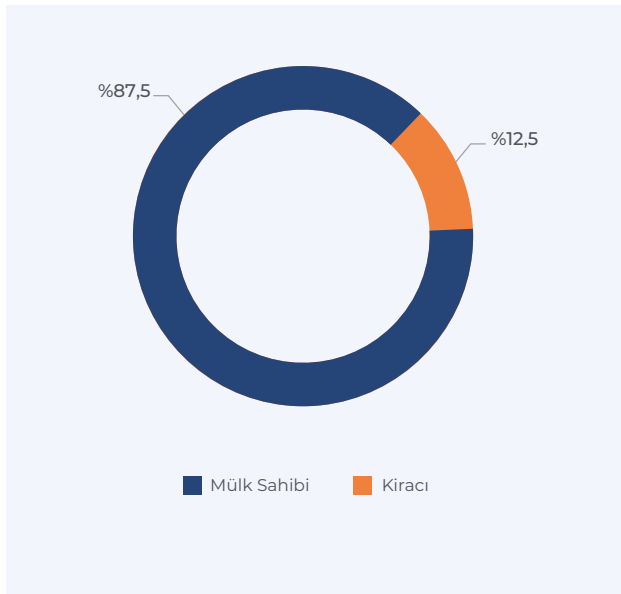
GRAFİK 40. İş Yerinde İşleri Devam Ettirme Düşüncesi

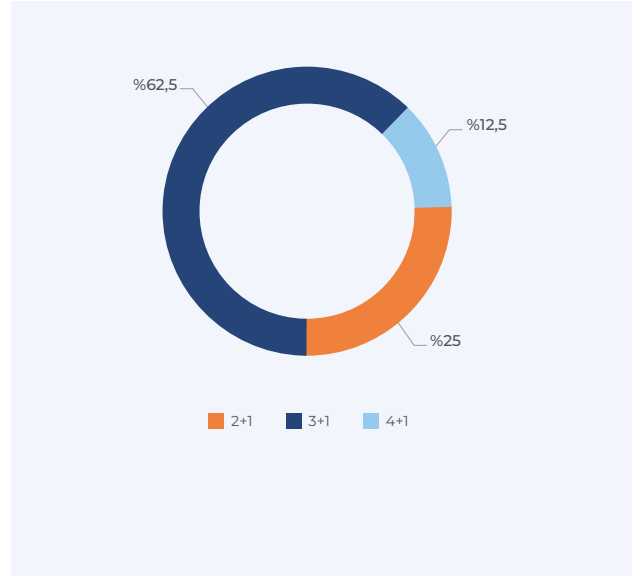
7.8. Konut Özellikleri

Konutlarda yaşayanların çoğunluğu mülk sahibidir. Konutlar çoğunlukla 3+1 ve 2+1 tipte konutlardan oluşmaktadır. Konutta yaşayan kişi sayısı 1 ila 4 kişi arasında değişiklik göstermektedir.

GRAFİK 41. Konut Mülkiyet Durumu

GRAFİK 42. Konut Oda Sayısı

7.9. Çevresel Algı (Esnaf – Ziyaretçi – Konut Sakini)

Çevresel algının ölçülebilmesi için caddenin kullanıcıları olan esnaf ve ziyaretçiler ile likert ölçeği metodu kullanılarak analiz çalışması yapılmıştır. Likert ölçeği yöntemi ile kullanıcıların çevresel algıları 5'li ölçek ile değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ölçeğin iki ucunda birbirinin zıttı tanımlar kullanılmış, ortada ise kararsızlık ifadesine yer verilmiştir. Örneğin, mimari karakter ile ilgili olarak belirlenen ölçekte iki uç kullanıcı "çekici" ve "itici" olarak belirlenmiştir. Katılımcının seçimi aşağıda yer alan tablodaki gibi puanlanmakta, tüm katılımcıların görüşlerinin ortalaması ise katılımcıların hangi yönde yanıt verdiğini yansıtmaktadır.

Çok Çekici	Çekici	Kararsız	İtici	Çok İtici
1 - 1.99	2.00 - 2.99	3.00	3.01 - 4.00	4.01 - 5.00

S.1. Mimari Karakter: Çekici- İtici

Caddenin mimari karakterinin "çekici ya da iticilik" ölçeği içerisinde değerlendirilmesi istenmiştir. Yerel esnaf mimari karakteri "çok itici" (4.63) olarak değerlendirirken, ziyaretçiler (3.60) ve konut sakinleri (3.62) "itici" olarak değerlendirmiştir.

S.2. Bakım: Bakımlı – Bakımsız

Caddenin bakım durumunun, "bakımlı ve bakımsızlık" ölçeği içerisinde değerlendirilmesi istenmiştir. Yerel esnaf caddeyi çok bakımsız (4.4), ziyaretçiler bakımsız (3.90), konut sakinleri ise çok bakımsız (4) olarak değerlendirmiştir.

S.3. Peyzaj Özellikleri: Peyzaj Çekici – Peyzaj İtici

Caddenin "peyzaj özellikleri" konusunda yerel esnaf, peyzajı "çok itici" (4.67), ziyaretçiler ve" (3.76) konut sakinleri "itici" (3.75) olarak değerlendirmiştir.

S.4. Düzen: Düzenli – Karmaşık

Caddenin düzeni ile ilgili olarak "düzenli ve karmaşık" ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Esnaf caddeyi "çok karmaşık" (4.4) ziyaretçiler ise karmaşık (3.90) olarak değerlendirmiştir.

S.5. Huzur: Huzurlu – Rahatsızlık Veren

Caddenin huzur algısı ile ilgili olarak "huzurlu ve rahatsızlık veren" ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Esnaf caddeyi huzurlu (2.87) bulunduğunu belirtirken, ziyaretçiler rahatsızlık veren (3.56), konut sakinleri ise huzurlu (2.87) olarak değerlendirmişlerdir.

S.6. Güzellik: Güzel- Çirkin

Caddenin güzellik algısı ile ilgili olarak "güzel ve çirkin" ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda sadece ziyaretçilerden değerlendirme istenmiştir. Ziyaretçiler caddenin güzelliği konusunda "çirkin" (3.24), konut sakinleri (2.5) ise "güzel" olduğunu belirtmişlerdir.

S.7. Görsel Uyum

Caddede görsel uyum olup olmadığı konusunda esnaf ile görüşülmüştür. Görsel olarak "uyum ve uyumsuz ölçeği" üzerinden değerlendirme yapmaları istenmiştir. Esnaf caddenin görsel olarak "çok uyumsuz" (4.3) olduğunu değerlendirmiştir.

S.8. Gündüz Güvenliği: Güvenli – Güvensiz

Caddenin gündüz vakitlerindeki güvenliği ile ilgili olarak "güvenli ve güvensiz ölçeği" üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf

"güvenli" (2.06), ziyaretçileri "çok güvenli" (1.56), konut sakinleri ise "güvenli" (2.12) olarak değerlendirmiştir.

S.9. Gece Güvenliği: Güvenli – Güvensiz

Caddenin gece vakitlerindeki güvenliği ile ilgili olarak "güvenli ve güvensiz" ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf caddeyi geceleri "çok güvensiz" (4.3) olarak değerlendirmiştir. Ziyaretçiler (3.90) ve konut sakinleri (3.12) geceleri "güvensiz" olarak değerlendirmiştir.

S.10. Afet Koşulları: Güvenli – Güvensiz

Caddenin doğal afetler konusundaki güvenliği ile ilgili olarak "güvenli ve güvensiz" ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf caddeyi "güvenli" (2.18) olarak değerlendirirken, "ziyaretçiler" (4.09) caddeyi afet koşullarında "çok güvensiz", konut sakinleri ise "güvenli" (1.75) olarak değerlendirmiştir.

S.11. Sosyal Yaşam: Yeterli – Yetersiz

Caddenin sosyal yaşamı konusunda "yeterli ve yetersiz" ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf caddedeki sosyal yaşamı "yeterli" (2.03) olarak değerlendirirken, ziyaretçiler (3.65) yetersiz, konut sakinleri ise (2.37) sosyal yaşamı yeterli olarak değerlendirmiştir.

S.12. Çarşı: Kalabalık – Tenha

Caddenin ziyaretçi kalabalığı ile ilgili "kalabalık ve tenha" ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf (1.8) ziyaretçiler (1.23) ve konut sakinleri (1.87) caddeyi çok kalabalık olarak değerlendirmiştir.

S.13. Çarşı: Eğlenceli – Sıkıcı

Caddenin eğlenceli olup olmadığı konusu ile ilgili "eğlenceli ve sıkıcı" ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf caddeyi "eğlenceli" (2.96) olarak değerlendirirken ziyaretçiler (3.73) "sıkıcı", konut sakinleri (2.25) "eğlenceli" olarak değerlendirmiştir.

S.14. Çocuklar İçin Uygunluk: Uygun – Uygun Değil

Caddenin çocuklar için uygunluğu ile ilgili olarak “uygun ve uygun değil” ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf “uygun değil” (3.77) olduğunu belirtirken, ziyaretçiler caddeyi çocuklar için “hiç uygun değil” (4.27), konut sakinleri ise (3.37) “uygun değil” olarak değerlendirmiştir.

S.15. Gençler İçin Uygunluk: Uygun – Uygun Değil

Caddenin gençler için uygunluğu ile ilgili olarak “uygun ve uygun değil” ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda hem yerel esnaf (2.00), hem ziyaretçiler (2.83), hem de konut sakinleri (2.37) gençler için “uygun” olarak değerlendirmiştir.

S.16. Yaşlılar İçin Uygunluk: Uygun – Uygun Değil

Caddenin yaşlılar için uygunluğu ile ilgili olarak “uygun ve uygun değil” ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda hem yerel esnaf (3.01), hem de ziyaretçiler caddeyi yaşlılar için “uygun değil” (3.21) olarak değerlendirirken konut sakinleri (2.75) “uygun” olarak değerlendirmiştir.

S.17. Çarşı Dinlendirici – Yorgunluk Veren

Caddenin dinlendirici mi, yorgunluk veren bir yer mi olduğu konusu ile ilgili olarak “dinlendirici ve yorgunluk veren” ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf caddeyi “yorgunluk veren” (3.77) olarak değerlendirirken ziyaretçiler (4.34) “çok yorgunluk veren”, konut sakinleri (2.37) ise “dinlendirici” olarak değerlendirmiştir.

S.18. Trafik Gürültüsü: Var – Yok

Caddenin trafik gürültüsü ile ilgili olarak “trafik gürültüsü var ve trafik gürültüsü yok” ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf trafik gürültüsüne ilişkin “hiç yok” (4,41) derken, ziyaretçiler (2.83) ve konut sakinleri (3.62) “trafik gürültüsü var” olarak değerlendirmiştir.

S.19. İnsan Gürültüsü: Var – Yok

Caddedeki insan gürültüsü ile ilgili olarak “insan gürültüsü var ve insan gürültüsü yok” ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda

yerel esnaf “insan gürültüsü var” (2.2) derken, ziyaretçiler caddede insan gürültüsü “çok var” (1.32), konut sakinleri (2.00) ise “insan gürültüsü var” olarak değerlendirmiştir.

S.20. Aydınlatma: Yeterli – Yetersiz

Caddenin aydınlatma durumu ile ilgili olarak “yeterli ve yetersiz ölçeği” üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf aydınlatmayı “yetersiz” (3.96) bulunduğunu belirtirken, ziyaretçiler ve (1.85), konut sakinleri de (2.5) “yeterli” olarak değerlendirmiştir.

S.21. Yürünebilir – Yürünebilir Değil

Caddenin yürünebilirlik durumu ile ilgili olarak yürünebilir ve yürünebilir değil ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf caddeyi yürünebilir (2.6) bulunduğunu belirtirken, ziyaretçiler caddeyi yürünebilir değil (3.12), konut sakinleri (2.0) ise yürünebilir olarak değerlendirmiştir.

“Trafığe kapatıldığı ilk yıllarda yapılan düzenleme hoşumuza gidiyordu. 2018 yılında tekrar yapılan düzenlemede yeterince kaliteli malzeme kullanılmayıp işçiliğe gereken özen gösterilmeyince ortaya başarısız ve hoş gitmeyen bir sonuç çıkmıştır.” (Konut Sakini Görüşü, Ağustos, 2024)

S.22. Koku Sorunu: Var – Yok

Caddede koku sorunu ile ilgili olarak “koku sorunu var ve yok” ölçeği üzerinden değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu konuda yerel esnaf caddede “koku sorunu olmadığını” (3.1), ziyaretçiler (2.78) ve konut sakinleri (2.62) koku sorunu olduğunu değerlendirmiştir.

TABLO 3. Çevresel Algı Değerlendirme Sonuçları

Caddenin Özellikleri	Yerel Esnaf	Ziyaretçi	Konut Sakinleri
Mimari Karakteri	Çok itici	İtici	İtici
Bakımı	Çok bakımsız	Çok bakımsız	Çok bakımsız
Peyzaj özellikleri	Çok itici	İtici	İtici
Huzur	Huzurlu	Rahatsızlık veren	Huzurlu
Güzellik		Çirkin	Güzel
Düzen	Çok karmaşık	Çok karmaşık	Karmaşık
Görsel Uyum	Çok uyumsuz		Çok uyumsuz
Gündüz Güvenliği	Güvenli	Çok güvenli	Güvenli
Gece Güvenliği	Çok güvensiz	Güvensiz	Güvensiz
Afet Koşulları	Güvenli	Çok güvensiz	Güvenli
Kalabalık	Kalabalık	Kalabalık	Çok Kalabalık
Sosyal Yaşam	Yeterli	Yetersiz	Yeterli
Eğlence	Eğlenceli	Sıkıcı	Eğlenceli
Çocuklar için uygunluk	Uygun değil	Hiç uygun değil	Uygun değil
Gençler için uygunluk	Uygun	Uygun	Uygun
Yaşlılar için uygunluk	Uygun değil	Uygun değil	Uygun
Dinlendiricilik	Yorgunluk veren	Çok yorgunluk veren	Dinlendirici
Trafik gürültüsü	Hiç yok	Var	Var
İnsan gürültüsü	Var	Çok var	Var
Aydınlatma	Yetersiz	Yeterli	Yeterli
Yürünebilirlik	Yürünebilir	Yürünebilir değil	Yürünebilir
Koku sorunu	Yok	Var	Var

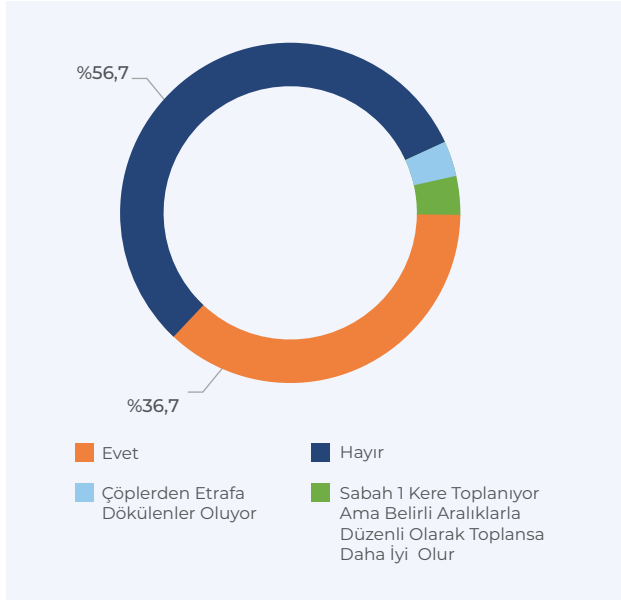
Özetle, yere esnaf, ziyaretçiler ve konut sakinleri genel olarak Forbes Çarşısı'nı:

- ▶ Mimari karakter açısından itici, bakımsız, peyzaj özellikleri açısından itici, karmaşık, görsel olarak uyumsuz,
- ▶ Gündüzleri güvenli ancak geceleri güvensiz, afet koşullarında güvenli,
- ▶ Kalabalık, sosyal yaşamı yeterli, eğlenceli, gençler için uygun olan ancak yaşlı ve çocuklar için uygun olmayan, yorgunluk veren, insan gürültüsü çok olan,
- ▶ Yürünebilirliğe uygun, koku sorunu olan bir cadde olarak algılandığını belirtilmiştir.

7.10. Katı Atıklar

Katı atıkların toplanması ile ilgili olarak ankete katılan esnafın %56,7'si katı atıkların yeterli ölçüde toplanmadığını belirtmiştir. Atıkların yeterli ölçüde toplandığını düşünenlerin oranı ise %36,7'dir. Aynı zamanda çöplerin toplanırken etrafa döküldüğü yönünde şikâyetler ile çöplerin sabah bir kere yerine gün içerisinde birkaç kez toplanması yönünde öneriler olmuştur.

GRAFİK 43. Çöpler Yeterli Ölçüde Toplanıyor Mu?

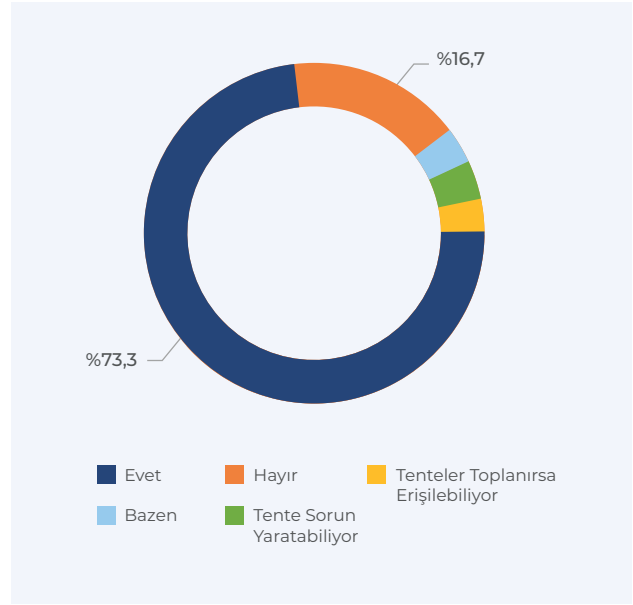
7.11. Erişilebilirlik

Forbes Caddesi esnafından acil durumlara ilişkin değerlendirme yapmaları istenmiştir. Özellikle ambulans ve itfaiye araçlarının caddede erişim olanaklarına yönelik görüşleri sorulmuştur. Ambulansın erişimi konusunda esnafın %73,3 gibi bir çoğunluğu ambulansların erişimini sağladıklarını belirtmiştir. Ancak bir kısmı tentelerin geçiş sorununa neden olabildiğini belirtmiştir. Tenteler toplandığında erişimin sağlandığını belirtenler de olmuştur.

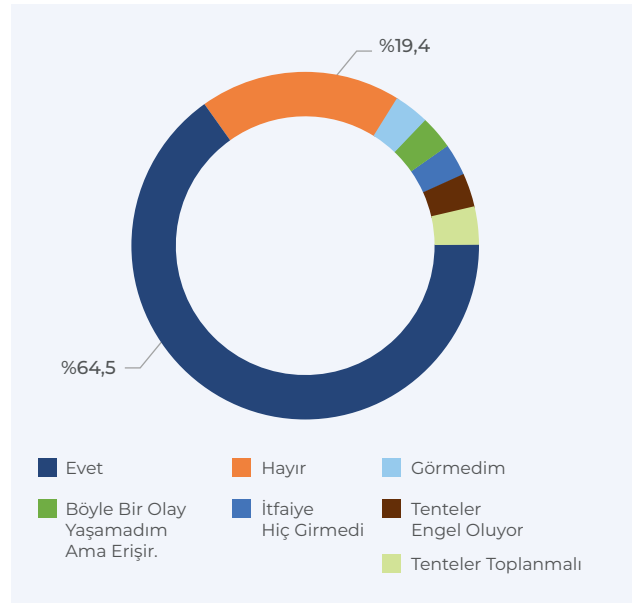
İtfaiye araçlarının Forbes Çarşısı'na girişlerinde sorun yaşanmadığına ilişkin değerlendirmelerde, ankete katılan esnafın %64,5'i itfaiyenin çarşıda erişiminin kolaylıkla sağlandığını belirtmişlerdir. %19,4'ü itfaiyenin

erişiminin kolaylıkla sağlanamadığını, bir kısmı ise tentelerin sorun yarattığını ve toplanmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

GRAFİK 44. Ambulansların Erişimi Kolaylıkla Sağlanabiliyor Mu?

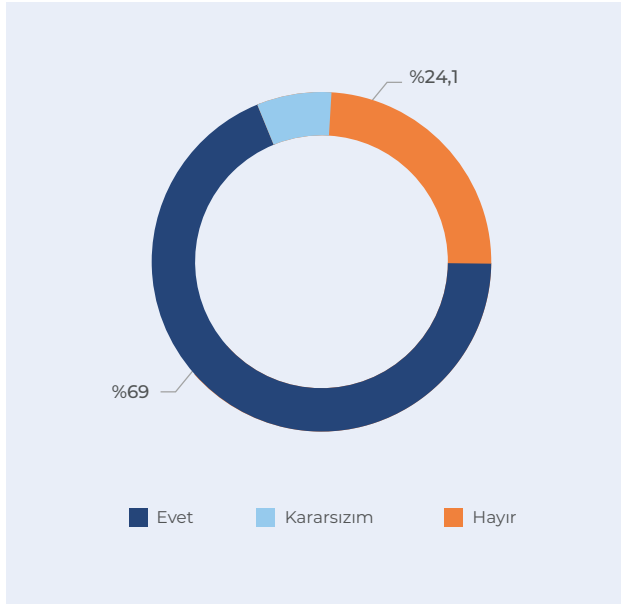
TABLO 4. İtfaiyenin Erişimi Kolaylıkla Sağlanabiliyor Mu?

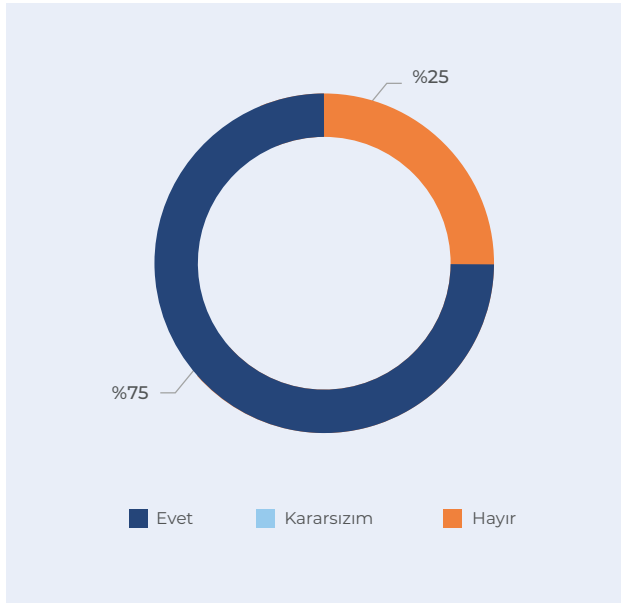
7.12. Aidiyet – Komşuluk İlişkileri – Farkındalık

Konut sakinleri ile yapılan görüşmelerde hemen hemen tüm sakinler komşuluk ilişkilerinin olumlu özelliklerine değinmişler ve %75'i kendilerini yaşadıkları caddeye ait hissetlerini belirtmişlerdir.

GRAFİK 45. Esnafın Çarşıya Aidiyet Hissi

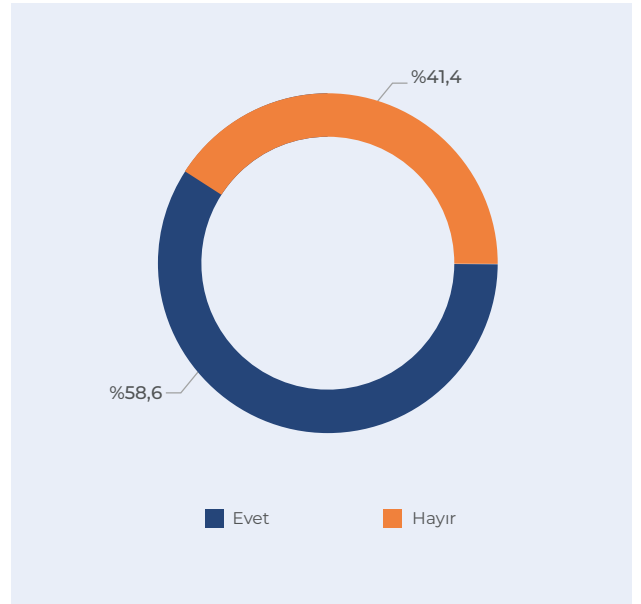
GRAFİK 46. Konut Sakinlerinin Çarşıya Aidiyet Hissi

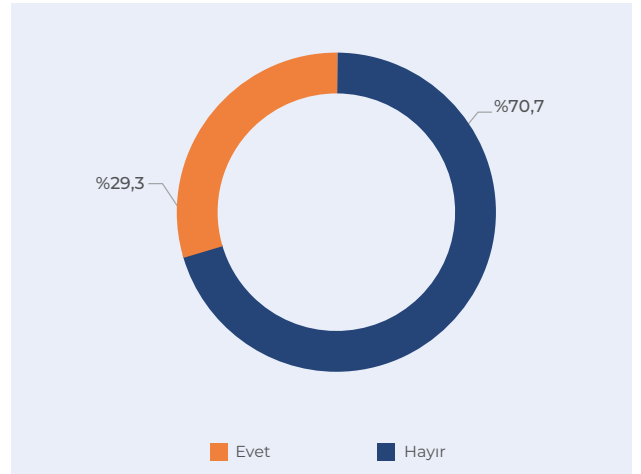
7.12.1. Sokağın Adının Nereden Geldiğini Biliyor Musunuz?

Forbes Çarşısı'nın adının nereden geldiğine ilişkin bilgi, sokağa aidiyetin saptanması amacıyla sorulmuştur. Konut sakinlerinin hepsi sokağın adını bildiklerini belirtmişlerdir. Ancak %50'si sokağının adının nereden geldiğini bilmediklerini belirtmişlerdir. Aynı şekilde esnaf ve ziyaretçilerin de yaklaşık yarısı sokağının adının nereden geldiğini bilmediklerini belirtmişlerdir.

GRAFİK 47. Esnafın Sokağın Adının Nereden Geldiğine İlişkin Farkındalığı

GRAFİK 48. Ziyaretçilerin Sokağın Adının Nereden Geldiğine İlişkin Farkındalığı

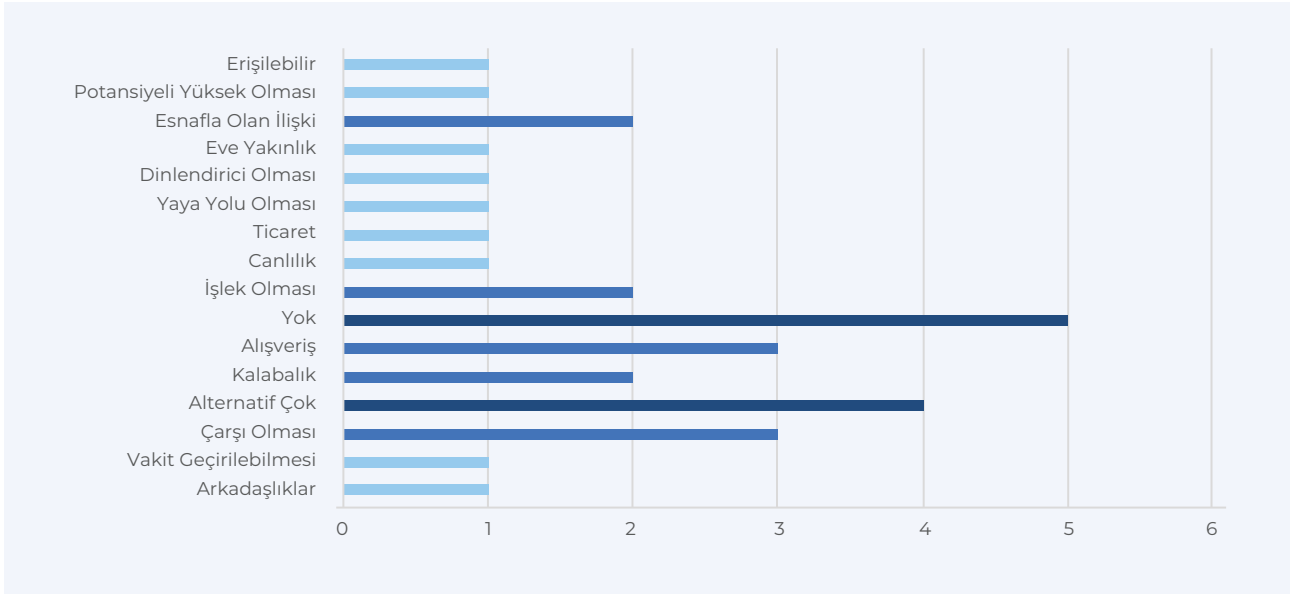

7.13. Forbes Çarşısının En Beğenilen Özellikleri

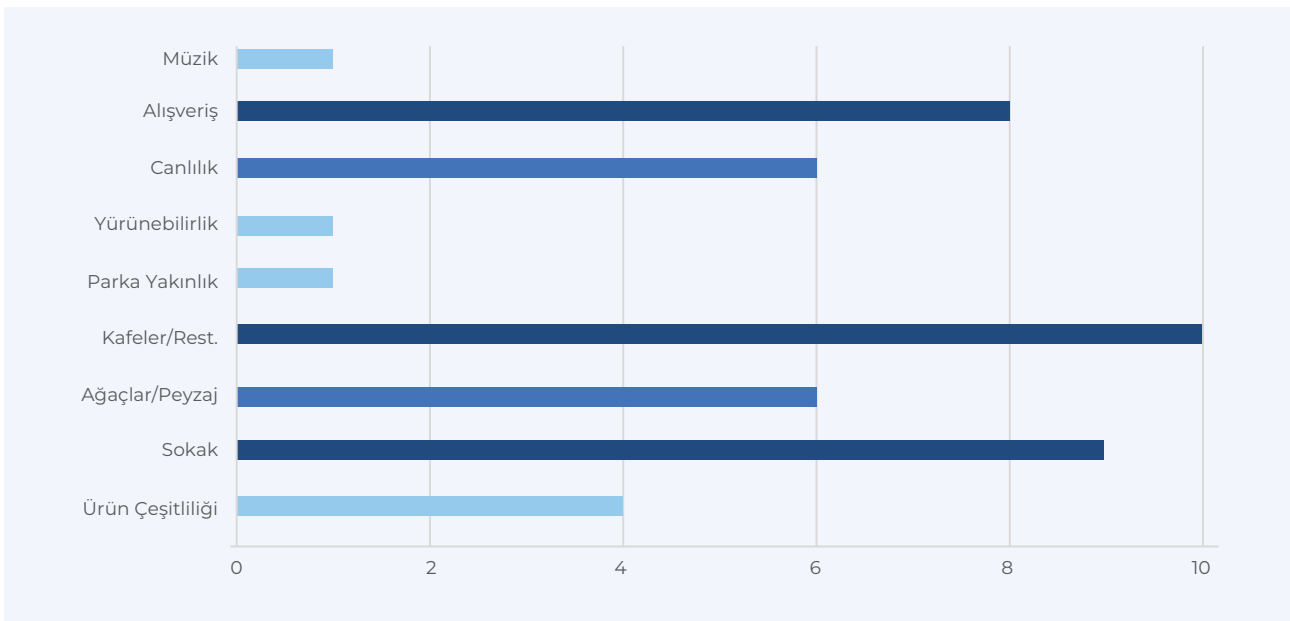
Forbes Çarşısı'na ilişkin esnaf ile yapılan anket uygulamalarında Çarşıda en çok hoşlarına giden özellikler sorulmuştur. Esnaf içerisinde bir kesim çarşıda beğendikleri bir özellik olmadığını belirtmiştir. Ancak anket katılımcısı kimi esnaf buna karşıt olarak çarşı ile ilgili beğendiği pek çok özelliği dile getirmiştir. Bunlar

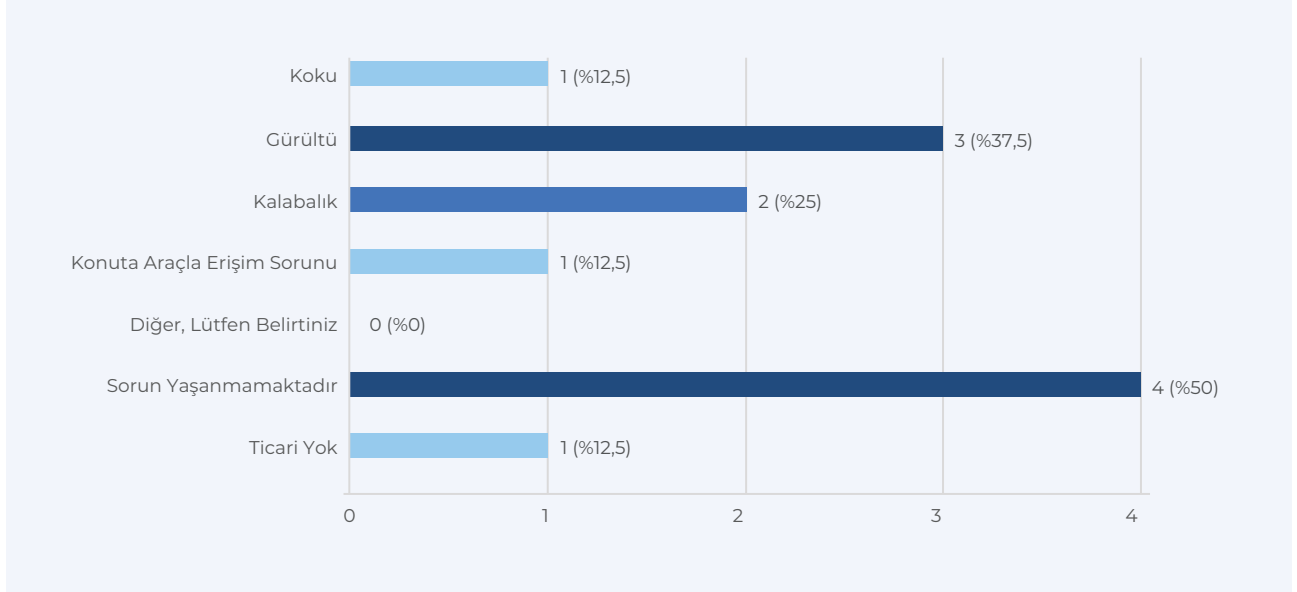
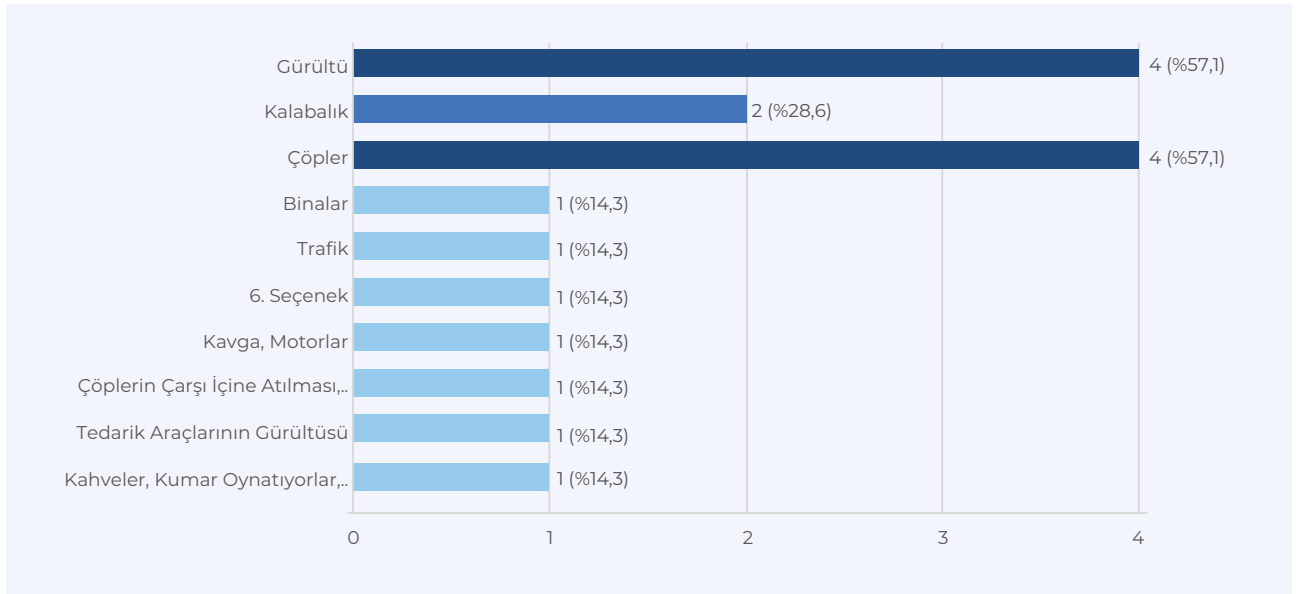
çarşının alışveriş potansiyeli, çarşı olması, alternatiflerin çok olması, kalabalık ve işlek olması esnafa olan ilişkiler olarak belirtilmiştir. Konut sakinleri de caddenin kalabalık ve eğlenceli olmasını, komşuluk ilişkilerini, araç trafiğine kapalı olmasını beğenilen özellikler olarak belirtmişlerdir.

GRAFİK 49. Esnafın Sokakta En Çok Beğendikleri

GRAFİK 50. Ziyaretçinin Sokakta En Çok Beğendikleri

GRAFİK 51. Konut Sakinlerinin Ticari Birimler ile İlgili Yaşadıkları Sorunlar**GRAFİK 52. Konut Sakinlerinin Genel Olarak Yaşadıkları Sorunlar**

Konut sakinleri en çok gürültü ve çöp konularını sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Daha sonra aşırı kalabalık, binalar, trafik, kavgalar, motorlar, çöplerin çarşı içerisinde atılması, tedarik araçlarının gürültüsü,

kahveler ve kumar gibi oyunların oynatılması şikâyet konusu olarak belirtilmiştir.

7.14. Forbes Çarşısının En Rahatsız Edici Özellikleri

TABLO 5. Esnafın Caddede En Rahatsız Oldukları

Özellikler	Adet
Aydınlatma azlığı	7
Oturma yeri azlığı	7
Akşamları güvenlik sorunu	5
Çöpler / Çöp kokusu	5
Peyzajın bakımsızlığı	5
Motorlar / motor park yerleri /motor gürültüsü	4
Gölgelik alan azlığı	4
İşgaliye kontrolsüzlüğü	4
Rögarların yanında koku sorunu	4
Akşamları sorunlu insanları gelmesi	2
Bakımsızlık	2
Yer döşemeleri bakımsız	1
Akşamları çarşının işlememesi	1
Çöp kutusu olmaması	1
Çiğirtkanlık	1
Sokağın yürümeye elverişli olmaması,	1
İşletme çeşitliliği az	1
Ticari kapasite düşük	1
Çöp yerleri yıkanmıyor	1
WC olmaması	1
Su olmaması	1
Çeşme yok	1
Reklamı yok	1
Sokağa gece çöp konulması	1
Temizlik araçlarının girmemesi	1
Çöplere tüm ev eşyalarının atılması	1
Banklarda tüm gün şarkı söylenmesi	1
Küçük çöp kutularına ev çöpü atılması	1
Banklarda yatanlar	1
Fiziki özellikleri	1
İşporta olması, pazaryeri gibi olması	1
Sokağın kalitesinin olmaması	1
Belediyenin çalışmaması	1
Hırsızlık	1
Kamera olmaması	1
Park alanı olmaması	1
Kahve ve oyun salonları	1
Mevsimsel böceklerin olması	1
Görünüşü dümdüz, eskiden ağaç ve oturulacak yer vardı	1

TABLO 6. Ziyaretçinin Caddede En Rahatsız Oldukları

Özellikler	Adet
Gürültü	27
Kalabalık	29
Çöp	14
Trafik	11
Binalar	10
Yiyecek alternatif azlığı	1
Gölge olmaması	1
Kalite düşüklüğü	1
Sosyal seviye	1
Mağazaların sokak işgali	2
Yer döşemesi sorunu	1
Düzensizlik	2
Güvenlik sorunu	1
Sokak hayvanları	1
Evcil hayvanlar	1
Sıkışıklık	1
Kurumsal mağaza olmaması	1
Bar olmaması	1
Kütüphane olmaması	1
Ambulans ve itfaiyenin rahat girememesi	1

7.15. Forbes Çarşısı'nın Geleceğine İlişkin Öneriler

7.15.1. Esnafın Çarşının Geleceğine İlişkin Önerileri

Bu bölümde esnafın anket sonunda Çarşının geleceği için dile getirdikleri öneriler düzeltilmeden, yorumlanmadan, kendi ifadeleri ile yazılmışlardır.

Estetik/Bakım/Düzenleme/Kalite

- ▶ Düzen olmalı
- ▶ Düzenleme ile cazibe merkezi olması
- ▶ Güzelleşmeli
- ▶ Bakım olmalı
- ▶ Çöpler kalkmalı
- ▶ Eski kamelyalar güzeldi, turuncu taşlı hali iyiydi
- ▶ Çirkinleştirildi
- ▶ Tek tipleştirildi
- ▶ WC park tarafına taşınabilir
- ▶ Giriş açık olmalı
- ▶ Ufak yeşil alanlar, çiçeklendirme olmalı
- ▶ Ortadaki yeşil alanların düzenlenmesi
- ▶ Kaliteli ağaç
- ▶ Etrafına koruma gerekli
- ▶ Dümdüz Karşıyaka çarşısı gibi olsun
- ▶ Market olması (konut sakini talebi)
- ▶ Esnafın bir araya gelmesi ve çözüm üretmesi

Isı Etkisinin Azaltılması

- ▶ Zemin malzemesi ışığı hapsediyor, soğumuyor

Sokak İşgallerinin Azaltılması

- ▶ İşgaliyeye zam yapılmalı
- ▶ İşgaliye sorunu, aşırı yayılma çözülmeli
- ▶ Çarşıdaki işportanın kaldırılması
- ▶ Kapı önünde malların satılmasının engellenmesi

Kimlik

- ▶ Cazibe merkezi haline gelmesi
- ▶ Fotoğraf çekim noktası olmalı

Güvenlik

- ▶ Akşam ışıklandırma olsun
- ▶ Güvenlik sağlanmalı
- ▶ Güvenli bir sokak olması

Mekânsal Konfor

- ▶ Sosyalleşme olanakları olmalı
- ▶ Orta kısma banklar yerleştirilebilir
- ▶ Bankların üzerinde gölgelik olabilir
- ▶ Eskisi gibi banklar konulabilir
- ▶ Caddenin başına ve sonuna ATM konulabilir, kirasını belediye alsın
- ▶ Zemin döşemeleri kaliteli olmalı ve iyi uygulanmalı, insanlar düşmemeli
- ▶ Gölgelik alanlar ilave edilmeli
- ▶ Çöp kutuları
- ▶ Oturma grubu
- ▶ Hayvanlar için mama kapları
- ▶ WC yapılması
- ▶ Çeşme yapılması
- ▶ Panellerle gölgelendirme yapılmalı
- ▶ Işıklıdırma arttırılmalı

Erişim/Otopark

- ▶ Gündüz daha geç trafiğe kapatılabilir

Yerel Yönetim Görevleri

- ▶ Belediye ilgilenmeli
- ▶ Köhne bir yer var orası kapatılabilir, Atatürk panosu yapılabilir
- ▶ Çöp atana zarar verene ceza yazılmalı
- ▶ Temizliğin dikkate alınması

Sosyalleşme Olanakları Olmalı

- ▶ Canlı müzik olabilir
- ▶ Reklam yapılabilir, tanıtım olabilir
- ▶ Çocuklar için belli bir alan olmalı
- ▶ Şenlik, konser olabilir

7.15.2. Ziyaretçilerin Çarşının Geleceğine İlişkin Önerileri

Bu bölümde ziyaretçilerin anket sonunda Çarşının geleceği için dile getirdikleri öneriler düzeltilmeden, yorumlanmadan, kendi ifadeleri ile yazılmışlardır.

- ▶ Eski hali daha güzeldi

Estetik/Bakım/Düzenleme/Kalite

- ▶ Sade bir düzenleme, modernlik
- ▶ Kalitesi yükseltilmeli
- ▶ Estetik artabilir
- ▶ Sessizlik
- ▶ Renklendirilebilir
- ▶ Sokak temizliği
- ▶ Su ögesi ilave edilebilir (Fiskiye)
- ▶ Yeşil alan artırılması
- ▶ Peyzaj düzenlemesi yapılması (Herkes için)
- ▶ Sokak döşemesi düzenlemesi
- ▶ Engelli erişimi
- ▶ Bina dış cephe düzenlemesi
- ▶ Bahçe duvarları tasarlanması

Isı Etkisinin Azaltılması

- ▶ Isı etkisinin peyzaj ile azaltılması
- ▶ Serinletecek önlemler alınmalı
- ▶ Yağmur ve güneşten koruyan üst örtü olabilir

Sokak İşgallerinin Azaltılması

- ▶ Dükkan işgalinin azaltılması, sınırlandırılması
- ▶ Satıcılar yola bir şey koymasın, sokak genişlesin
- ▶ Esnaf düzenli olmalı
- ▶ Tüm cadde sakinlerinin diğerlerine karşı hak ve sorumluluklarının daha fazla bilincinde olması gerekli

Kimlik

- ▶ Binalar için ortak kimlik oluşturulması
- ▶ Çarşının karakterinin değişmesi, gelişmesi
- ▶ İsmi anlamını yansıtmalı
- ▶ Sokakta hafif bir müzik sesi olsun

Güvenlik

- ▶ Sokak daha güvenli hale gelsin
- ▶ Akşam – gece güvenli olmalı
- ▶ Ev altı ticaret sorun olabilir, onlar düzenlenmeli
- ▶ Su yağmurda birikiyor, önlenebilir
- ▶ Afetler için önlem alınmalı

- ▶ Güvenlik artırılmalı

Mekânsal Konfor

- ▶ Çöp atacak yerler artabilir
- ▶ Yaşlıların rahatça oturacağı alanlar olmalı
- ▶ Gölge alan artırılması
- ▶ Gölge alan için ağaçların çoğaltılması
- ▶ Bakım ve düzenleme yapılmalı
- ▶ Banklar konulabilir
- ▶ Dinlenme alanları yaratılmalı
- ▶ Işıklandırma
- ▶ Otopark ilavesi

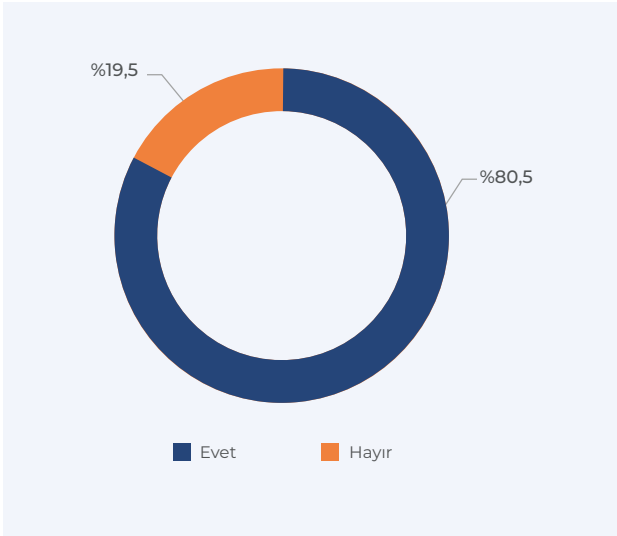
Sosyalleşme Olanakları Olmalı

- ▶ Alışveriş dışında sosyalleşecek yerler olmalı
- ▶ Çocukların eğleneceği yerler olmalı
- ▶ Çocuklar için alanlar yaratılmalı, aktiviteler yaratılmalı, çocuklarla ilgili bir etkinlik yok
- ▶ Her şey gençlere yönelik, orta yaş veya yaşlılara yönelik olabilir
- ▶ Sokağın canlandırılması
- ▶ Popülerliği artmalı
- ▶ Gençler içinde düzenlemeler olmalı
- ▶ Akşam pazarı, kitapçılar, entel pazarı
- ▶ “Zemin katlardaki ticarethanelerin tabela, tente, çıkma mesafelerine tek bir standart belirlenmesi. Binaların cephe bütünlüğüne özen gösterilmesi. Trafiğe kapalı saatlerde ambulans ve itfaiye gibi acil durumlarda ulaşılması gereken araçların giriş ve çıkışlarının kolay sağlanması için güvenlik kulübesi yapılabilir. Cadde üzerinde hiç çöp kutusu olmamasından kaynaklı yeraltı çöp haznelerinin konumlandırılması, çevre kirliliğini önlemek adına vb...” (Konut sakini görüşler, Ağustos, 2024)

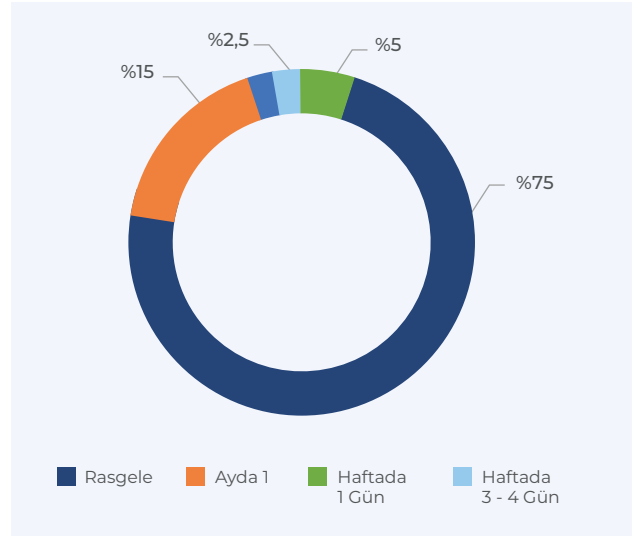
8. FORBES CADDESİNİN EKONOMİK KAPASİTESİ

8.1. Ziyaretçilerin Tercih Ettiği Ürünler, Ürünlerin Bulunabilirliği

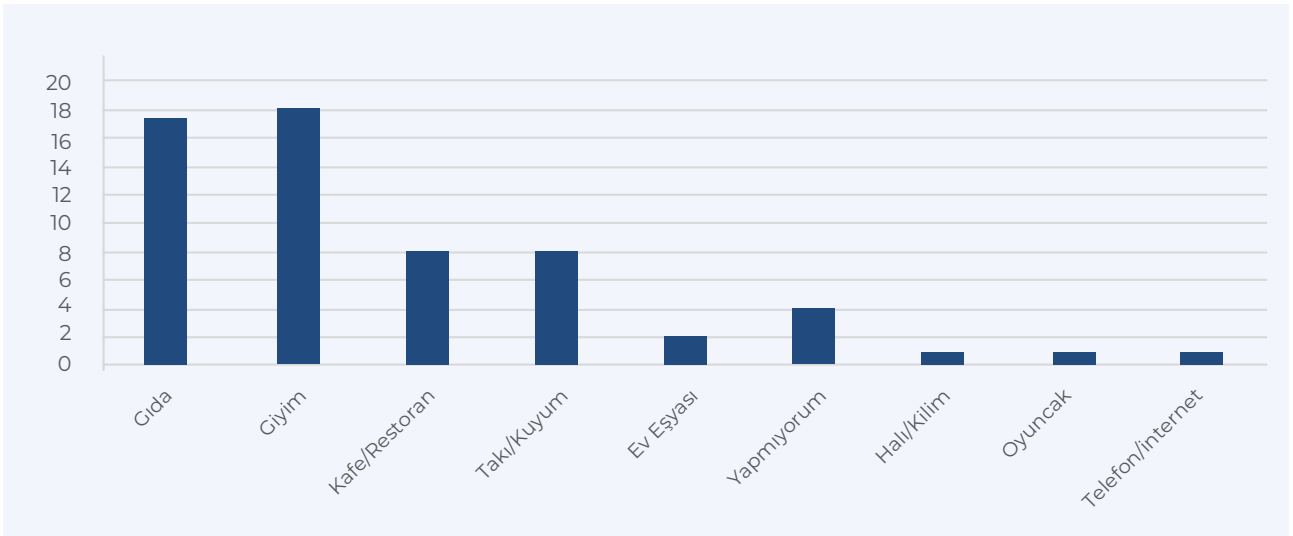
GRAFİK 53. Ziyaretçinin Sokakta Alışveriş Yapma Oranı

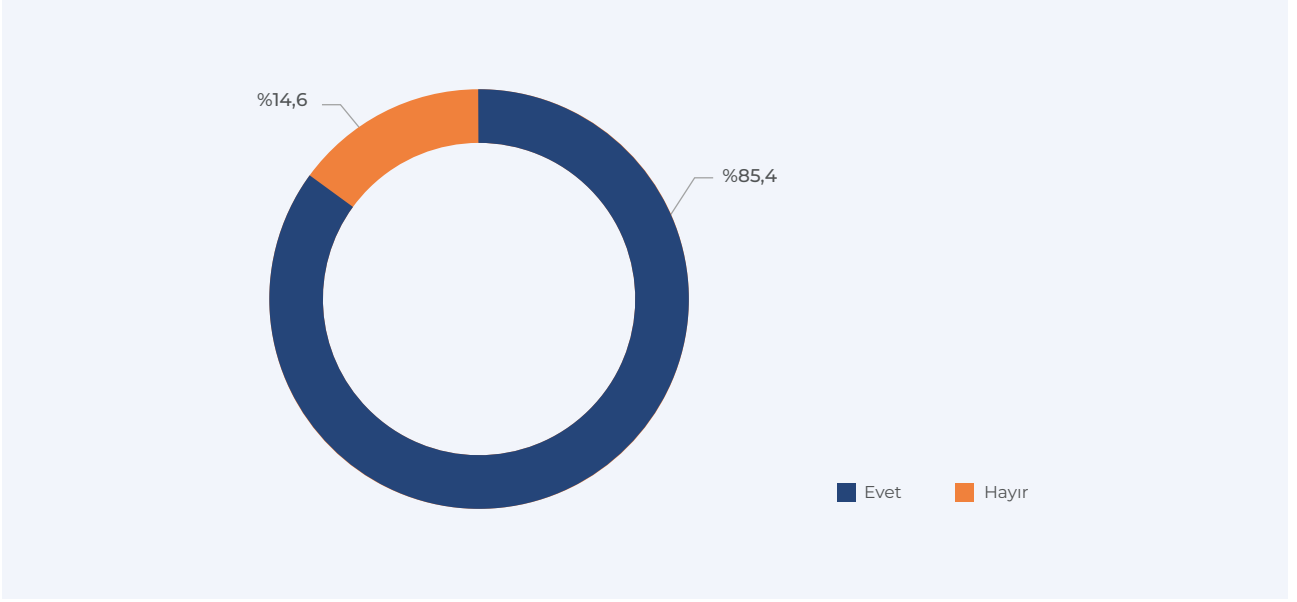

GRAFİK 54. Ziyaretçinin Sokakta Alışveriş Yapma Sıklığı

GRAFİK 55. Ziyaretçinin En Fazla Alışveriş Yaptığı Ürün

GRAFİK 56. Ziyaretçinin Aradığı Ürünü Bulabilme Oranı

9. RAPORUN ANALİZ BÖLÜMÜNE İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME, VİZYON VE STRATEJİLER

Forbes Çarşısı'nın geleceğine ilişkin belirlenen vizyon ve stratejiler; toplumsal, ekonomik, politik, mekânsal ve çevresel olmak üzere beş başlık içerisinde değerlendirilebilir.

Toplumsal Stratejiler:

- ▶ Ziyaretçiler, konut sakinleri ve esnafın hemen her konuda katılımına olanak sağlayacak toplumsal ve kurumsal oluşumun gerçekleştirilmesi, bu şekilde çarşıya ilişkin aidiyetin geliştirilmesi,
- ▶ Kooperatifleşme ve dernek aracılığı ile hedeflenen stratejilerin gerçekleştirilebilmesi için kurumsal alt yapının oluşturulması,
- ▶ Çeşitli etkinlikler yoluyla esnaf, kullanıcılar ve konut sakinlerinin dayanışma ve uzlaşma ortamlarının geliştirilmesi.

Ekonomik Stratejiler:

- ▶ Esnafın kooperatifleşmesi ve dernekleşmesi ile ekonomik güçlenme olanağına katkı sağlanması,
- ▶ Enerji, bakım-onarım gibi konularda esnafın ortak girişimde bulunma olanağının sağlanması,
- ▶ Kullanıcılar ve esnaf açısından refah düzeyinin dengeli/uzlaşmacı yollarla artırılmasına katkı sağlanması.

Politik Stratejiler:

- ▶ Demokratik karar üretebilme pratiğinin gelişimine katkı sağlanması,
- ▶ Katılım ve yönetim olanaklarına katkı sağlanması,
- ▶ Özgürlük ve sınırların kavranması ve uyulması, oto kontrol gelişimine katkı sağlanması,
- ▶ Yerel inisiyatif olabilme gücüne katkı sağlanması,
- ▶ Ölçek bazında inisiyatif olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Buca Belediyesi üzerindeki kimi yüklerin azaltılmasına katkı sağlanması.

Mekânsal Stratejiler:

- ▶ Nitelikli/güçlü/çekici tasarıma sahip kamusal mekânlar oluşturulması,
- ▶ Basit, dayanıklı, ulaşılabilir, kullanışlı kent mobilyaları tasarlanması için rehber oluşturulması,
- ▶ Tüm üretimlerin maliyetlerinin optimum düzeyde olmasının sağlanması,
- ▶ Sembolik/akılda kalıcı unsurlar oluşturulması,
- ▶ Esnek/çeşitli kullanımlara olanak sağlayan tasarımların geliştirilmesi,

- ▶ İşlevsel ve biçimsel olarak yerel nitelikler barındıran tanıdık mekânların oluşturulması,
- ▶ Herkes için tasarlanmış/erişilebilir mekânlar oluşturulması. Geniş ölçekte, alan ve kent arasındaki erişilebilirlik olanaklarının geliştirilmesi, dar ölçekte alan içinde yayalar, bisikletliler gibi daha incinebilir kullanıcılar başta olmak üzere herkesin, yeşil alanlar, mağazalar, konutlar arasında rahatça dolaşımının gerçekleştirilmesi
- ▶ Müşterek mekanlar ve ticari/hizmetselel kullanımlar arasındaki dengenin müşterekler lehine yapılandırılması.

Çevresel Stratejiler:

- ▶ Verimli enerji üretim ve tüketim sistemlerinin kullanımının teşvik edilmesi,
- ▶ Su tutulması ve tüketiminin verimli hale getirilmesi için olanakların değerlendirilmesi,
- ▶ Atıkların geri dönüşüm ve yeniden kullanım olanaklarının geliştirilmesi,
- ▶ Organik atıkların kompostlaştırma yoluyla kıt kaynak olan toprağa katkı olarak kullanılması yöntemlerinin çarşının yeşil alanlarında değerlendirilmesi,
- ▶ Isı adası gibi etkilerin azaltılmaya çalışılması. Bu amaçla yeşil alan yüzeyinin gerek zeminde iki boyutlu gerek ağaç gibi unsurlarla üç boyutlu olarak artırılması; Alanda ısı depolanmasını arttıran Ultraviyole ışınları emerek elektrik üretimi yapabilen güneş pili teknolojilerinin kullanılması; Bina cephelerinde kullanılacak malzemelerin, renklerin ısı emisyonunu dengeleyebilecek nitelikte olması
- ▶ Çarşı kullanıcılarının sağlığını tehdit edebilecek kirlenimlere (Partiküller, SO₂, CO₂) karşı yeşil doku gibi doğal bariyerlerin geliştirilmesi
- ▶ Bu vizyon ve stratejiler doğrultusunda Forbes Çarşısı'nın öz dinamiklerinin harekete geçirilmesi ve Çarşının geleceğine ilişkin belirlenen gereksinimler ile olanak ve sınırların değerlendirilerek gerçekçi ve bütüncül bir programın oluşturulması Kentsel Tasarım Rehberinin başarısını arttıracaktır.

10. KENTSEL TASARIM REHBERİ: ORTAKLAŞA TASARIM SÜRECİ-KENTSEL TASARIM REHBERİ İHTİYAÇ PROGRAMI

Forbes Caddesi paydaşları ile yapılan arama toplantıları, anket değerlendirmeleri ve Caddede yapılan mekânsal analiz çalışmaları sonucunda tespit edilen sorunlar ve potansiyeller üzerinden Caddenin gelecek vizyonuna uygun olarak kentsel tasarımının gerçekleştirilebilmesi için gerekli kentsel tasarım rehberi ihtiyaç programı belirlenmiştir. Kentsel Tasarım Rehberi kapsamında

Bu konular rehberde yer alma sırasıyla şöyledir:

1. Kimlik oluşturma

1.1. Logo tasarımı

1.2. Çarşı peyzajının düzenlenmesinde kullanılan insan ölçeğinde objeler/heykeller

1.3. Yansıma havuzları ve origami heykeller

2. Sokak estetiği

2.1. Apartman girişleri

2.2. Bina cephe renkleri

2.3. Mağaza tabelaları

3. İklimsel koşullara uyumlanma

3.1. Ortak birimlerin optimal yönlendirmeleri

3.2. Mağaza önü üst örtüler

4. Sürdürülebilirlik

4.1. Ayırıştırılmalı atık toplama üniteleri

4.2. Elektrik enerjisi için güneş panelleri kullanımı

4.3. Suyun korunumu, yeşil doku ve sağlıklı yaşamın sürdürülebilirliği

5. Dinlenme/oturma: Çarşı kamusal mekânında müşterek kullanım olanakları

5.1. Tekil, basit platform şeklindeki oturma birimleri

5.2. Karmaşık işlevli, ortak kullanım üniteleri

5.2.1. Modül A- Serisi

5.2.2. Modül B- Serisi

5.2.3. Modül C- Serisi

5.3. Mağaza önü dinlenme birimleri

6. Mağazaların sokak kullanımı

6.1. Giyim sergileme üniteleri

6.2. Ürün teşhir sepeti

6.3. İşlevler/Mekânlar arası ayırıcılar

6.4. Düşey ve yatay soğuk içecek dolabı kutuları

belirlenen ihtiyaçlar kimlik, estetik, iklimsel koşullara uyumlanma, estetik, kimlik, sürdürülebilirlik, iklimsel, özel ve kamusal mekân kullanımına ilişkin ihtiyaçlar, peyzaj ihtiyaçları, dinlenme, aydınlanma, erişilebilirlik, yürünebilirlik, temizlik ve çeşitli kullanımlara ilişkin ihtiyaçlara odaklanmaktadır. Bu ana başlıklar altında tasarım rehberinin odaklanacağı konular belirlenmiştir.

6.5. Ayakkabı, çiçek sergileme ünitesi

7. Mekânsal/ işlevsel (yeniden) yapılanma ve okunabilirlik

7.1. Çarşı Batı Girişi

7.2. Batı Meydanı, Kuğulu yansıma havuzu ve Amfi

7.3. Ortak gereksinim bölgesi: Bilgilenme, ATM, WC, İBB Hizmet noktaları ve Taksi Durağı

7.4. Çocuk Oyun Alanları

7.4.1. Doğu Girişi Çocuk Oyun Alanı

7.4.2. Çocuk Oyun Alanı & Kuru Havuz

7.4.3. Orta giriş meydanı çocuk oyun alanı ve yeterlilik ünitesi

7.5. Çok işlevli kamusal mekân: Çocuk/Yetişkin Atölye alanı

7.6. Çok işlevli kamusal mekân: Amfi – Toplanma Alanı

8. Afet destek birimleri

9. Bilgilendirme

9.1. Bilgilendirme alanları

9.2. Bilgilendirme panoları

10. Erişilebilirlik, engelsiz güzergâh oluşturulması

10.1. Engelli Aracı Şarj Bağlantı Noktaları

10.2. Bisiklet Park/Bakım ve Şarj Alanı

11. Motosiklet parkı

12. Otopark

13. Peyzaj/yeşil alan düzenlemesi

14. Aydınlatma

15. Bina cephelerinde ortak bir dil üretimi

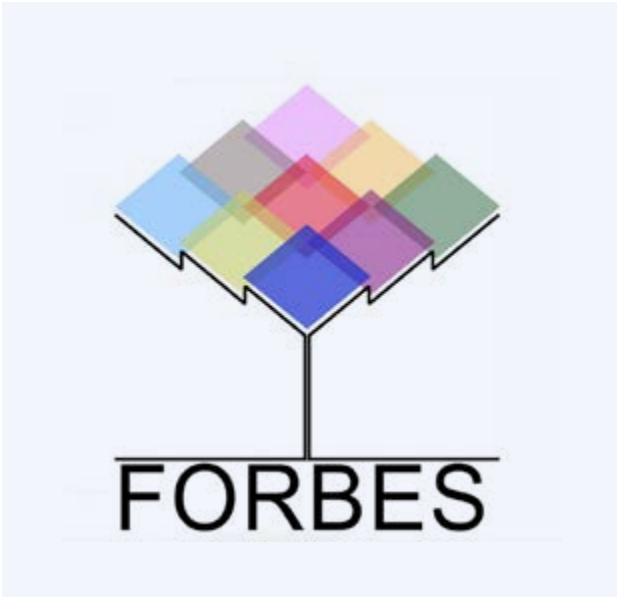
10.1. Kimlik oluşturma

Forbes Caddesi kullanıcıları ve esnafı ile yapılan görüşmelerde en önemli sorunlardan birisi Caddenin eski kimliğini yitilmiş olması olarak dile getirilmiştir. Söz konusu sorunu hem ziyaretçiler, hem de esnaf önemle vurgulamıştır. Her iki grup, caddenin ağaçlar, bitkilendirme, su ögesi ve kafes içerisindeki kuşlar gibi eski çekici unsurlarını yitirdiğini belirtmişler ve Caddeyi yeniden çekici kılabilecek bir kimliğin tespit edilmesi gerektiğini önemle vurgulamışlardır. Ancak zaman içerisinde söz konusu kimlik öğelerinin bakımında/sürdürülmesinde yaşanan sorunlar neticesinde tavşan, muhabbet kuşu, maymun gibi hayvanlar ve barındıkları kafesler çarşıdan kaldırılmışlardır.

10.1.1. Logo Tasarımı

Caddenin kimliğin belirlenmesi sürecinde hem geçmişe ait öğelere referans veren ve renk/çeşitlilik temasından etkilenen, hem de Caddede önerilen kentsel öğelerin tasarımından etkilenen, bu öğelere referans veren, Çarşığı bir çatı altında toplanmayı ve birliği temsil eden bir logo tasarlanmıştır.

ŞEKİL 27. Forbes Çarşısı Kimlik Çalışması, Öneri Logo

Bu kapsamda esnaf ve ziyaretçiler ile yapılan görüşmeler sonucunda Caddenin eski kimlik öğelerine referans veren çağdaş sembolik tasarım öğeleri ile Caddenin yeniden kimliğine kavuşabileceği düşünülmüş ve Cadde açısından çekici unsurların geliştirilmesi planlanmıştır.

Kimliğin belirlenmesinde tercih edilen bir diğer unsur ise renk olarak belirlenmiştir. Renk aynı zamanda çeşitliliğin de ifadesidir. Caddenin renkli kullanımlarını ve çok çeşitli canlılığını ifade eden renk teması üzerinden tasarımlar geliştirilmiştir. Cadde üzerindeki tasarım öğeleri ve oturma birimi gibi kentsel elemanların çeşitli ve canlı renklerle tasarlanarak cadde için çekici bir unsur oluşturmaları hedeflenmiştir.

ŞEKİL 28. Caddenin batı girişinde yapılacak amfinin kenarında Çarşı Logo'su olan bir pano önerilmiştir.

ŞEKİL 29. Çarşı Logo'sunun Öneri Ünitelerde Kullanımı

Çarşı kimliğini yansıtan önemli bir unsur olarak logonun alandaki çeşitli donatılar üzerinde yer alması kimliğin alımlayıcılarca benimsenmesinde önemli rol oynayacaktır.

10.2. Çarşı Peyzajının Düzenlenmesinde Kullanılan İnsan Ölçeğinde Objeler/Heykeller

Çarşı kimliği çalışmaları sürecinde, esnaf, ziyaretçi ve konut sakinleri ile yapılan görüşmelerde, Çarşıda daha önce kafeslerde yer alan tavşan, muhabbet kuşu, papağan ya da maymun gibi hayvanların çok ilgi çektiği ve ortamı neşelendirdiği dile getirilmiştir. Olumlu kimi tınıları olmakla birlikte, hayvanların bu şekilde sergilenmesi ve tutsak edilmesi ekolojik etik anlamında ciddi bir sorun olarak düşünülmektedir. Hayvan vb. diğer varlıkların sokakta özgürce yaşayan kedi, köpek ve kuşlar dışında simgesel olarak çarşıda

varlık bulabileceği bir form araştırılmış, yapılan çalışmalar tasarımcıları origami tekniği ile biçimlendirilmiş ve serbestçe renklendirilmiş hayvan objelerine ulaştırmıştır.

Yapılan literatür taramalarında benzer karakterde örnekler rastlanmıştır. Aşağıda bu örneklerden bazıları verilmektedir.

FOTOĞRAF 46. Origami Heykel Uygulama Örnekleri 1

20

21

20 <https://letterpile.com/memoirs/Paper-Airplanes-Metal-Sculpture-by-Ed-Wilson>

21 <https://www.hongkiat.com/blog/giant-origami-installations/>

FOTOĞRAF 47. Origami Heykel Uygulama Örnekleri 2

22

23

24

25

- 22 https://www.thisiscoossal.com/2021/09/hacer-origami-sculptures/?mc_cid=e9c71e0d74&mc_eid=4bd4bccfdf
23 <https://www.vickerscollection.com/kevin-box/>
24 https://www.thisiscoossal.com/2021/09/hacer-origami-sculptures/?mc_cid=e9c71e0d74&mc_eid=4bd4bccfdf
25 <http://detallelogia.blogspot.com/2014/12/fiesta-de-las-luces-amsterdam-light.html>

FOTOĞRAF 48. Origami Heykel Uygulama Örnekleri 3

26

27

28

29

Çarşı peyzajında, özellikle yeşil alanlarda serbestçe kullanılması düşünülen origami heykellerin üç boyutlu görselleri aşağıda verilmiştir. Söz konusu görseller

Çarşı için yapılan tasarım çalışmalarında ve görselleştirmelerde de yer yer göze çarpacaktır.

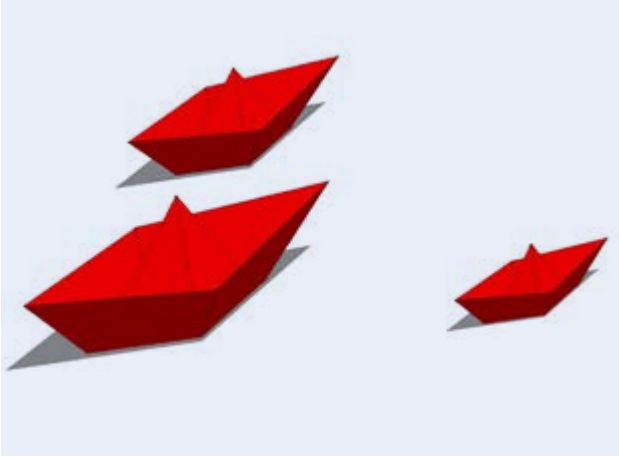
26 https://www.thiscolossal.com/2021/09/hacer-origami-sculptures/?mc_cid=e9c71e0d74&mc_eid=4bd4bccfdf

27 https://www.thiscolossal.com/2021/09/hacer-origami-sculptures/?mc_cid=e9c71e0d74&mc_eid=4bd4bccfdf

28 <https://www.hongkiat.com/blog/giant-origami-installations/>

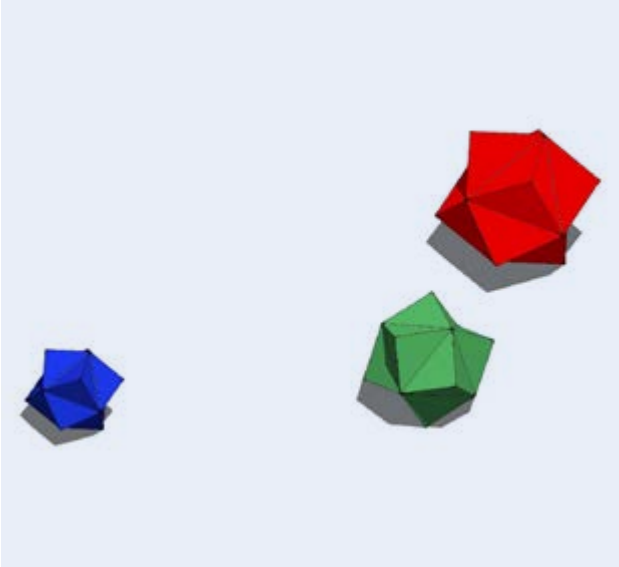
29 <https://www.vickerscollection.com/kevin-box/>

ŞEKİL 30. Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Origami Kayıklar

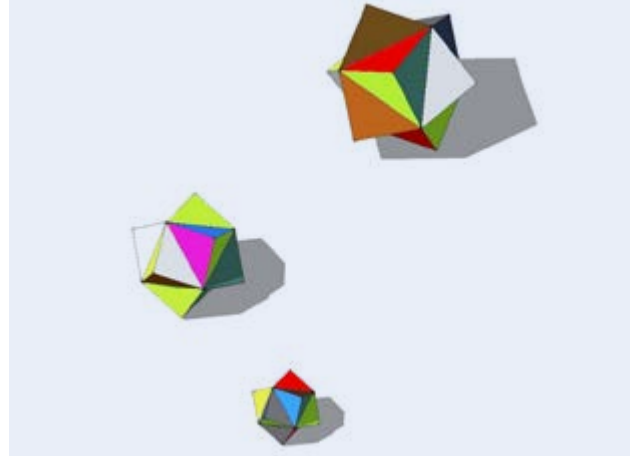
Origami kayıklar, Çarşıda, özellikle Batı ana girişindeki yansıma havuzlarında kullanılacaktır. Aydınlatmalı olmaları ve farklı renklerde opak malzeme ile uygulanmaları gece etkilerini güçlendirecektir. Buna benzer bir uygulama önceki dünya örneklerinde yer almaktadır.

ŞEKİL 31. Çarşı İçin Çokgen Prizma/Kristal Biçimli Origami Heykeller, Tek Renkli Versiyonlar

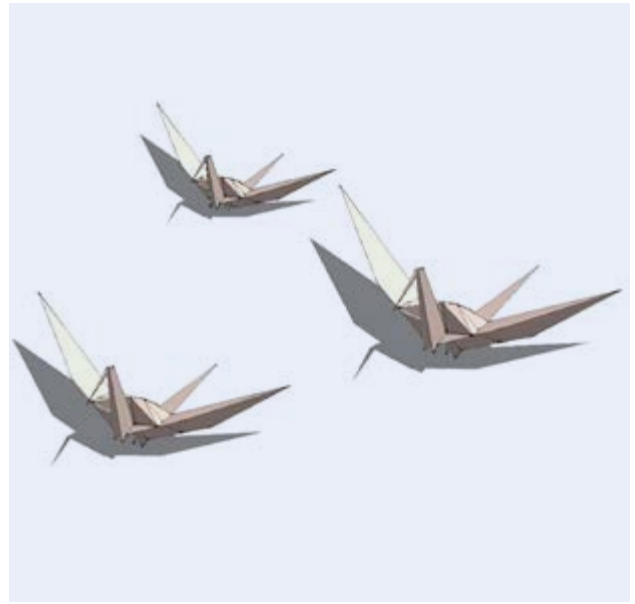
Çokgen prizma/kristal biçimli origami heykeller, tek renkli versiyonlar. Batı girişi amfi üstü platformda ve çarşının orta bölgesinde yer alan yeşil alanlarda kullanılacaktır. Gerek tek renkli gerek çok renkli versiyonlar aydınlatma olanağı sunarak Çarşının gece atmosferini zenginleştireceklerdir.

ŞEKİL 32. Çarşı İçin Çokgen Prizma/Kristal Biçimli Origami Heykeller, Çok Renkli Versiyonlar

Çarşı Batı girişinde yeniden düzenlenen ATM, Bilgilendirme Panosu, Danışma, WC alanında kullanılacaktır. Çarşı boyunca özellikle yeşil alanlarda oturma elemanlarının etrafında tek renkli versiyonlarla birlikte karma olarak kullanılacaktır. Aydınlatmalı olmaları, çarşı genel aydınlatmasına da katkıda bulunmalarını sağlayacaktır.

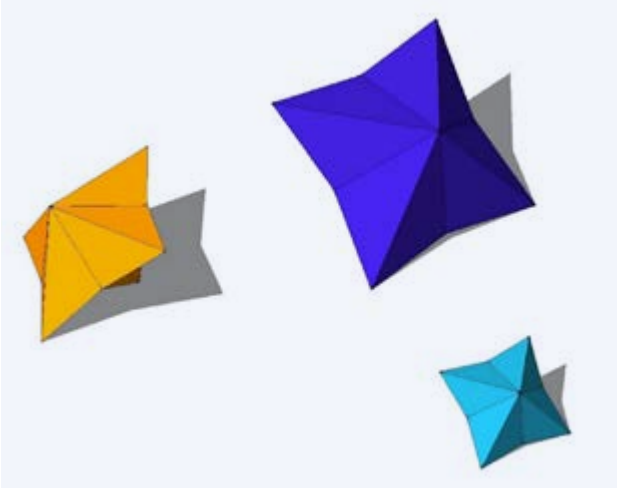
ŞEKİL 33. Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Origami Turnalar

Origami turnalar Çarşının Batı Girişinde (Şirinyer Parkı tarafı), Orta Bölgede ve Doğu Girişinde yer alan yansıma havuzlarında ziyaretçileri karşılayan unsurlar olarak düşünülmektedir. Doğu tarafındaki havuzda

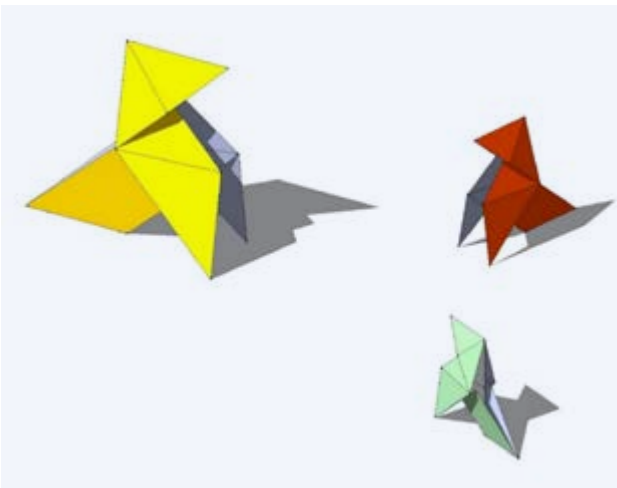
suya indikleri, orta bölgedeki havuzda su yüzünde salınarak dinlendikleri, Batı Girişindeki havuzda ise batıya doğru kanatlarını çırparak havalandıkları versiyonları yapılacaktır. Turnaların da yarı opak malzemelerle üretilmesi ve içten aydınlatmalı olması etkilerini artıracaktır.

ŞEKİL 34. Çarşı İçin Uygulama Önerisi-Origami Tuzluk

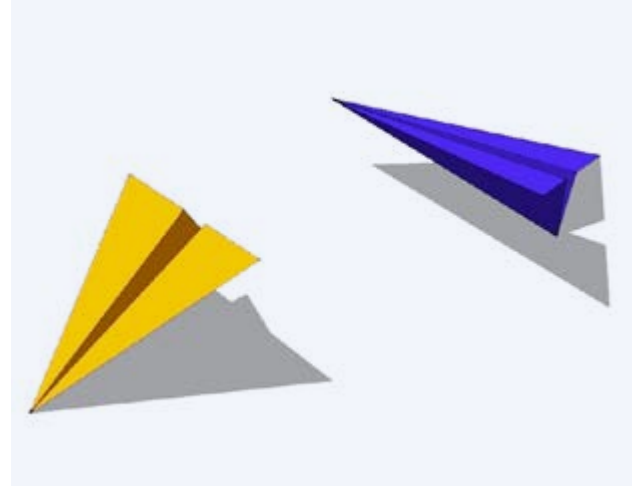
Yaygın adıyla origami tuzluk da çok tanıdık formu ile ziyaretçilere dramatik geri dönüşler (flash-back) yaptıracığı düşünülen bir unsur olarak Çarşı yeşil alanlarında kullanılacaktır. Çarşının özellikle yaya girişlerinin yoğun olduğu bölgede kullanılmaları düşünülmektedir. Diğer heykeller gibi Çarşı boyunca yeşil alanlarda sürpriz karşılaşmalar oluşturmak üzere dağıtılabılır.

ŞEKİL 35. Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Origami Papağan

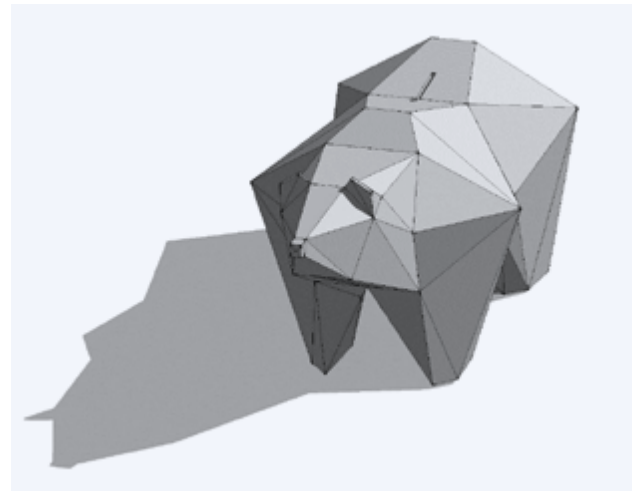
Origami papağan heykelleri, farklı renk ve boyutlarda yeşil alanlarda konumlandırılacaklardır. Bu heykeller de içten aydınlatmalı olarak kullanılacaklardır.

ŞEKİL 36. Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Origami Uçak

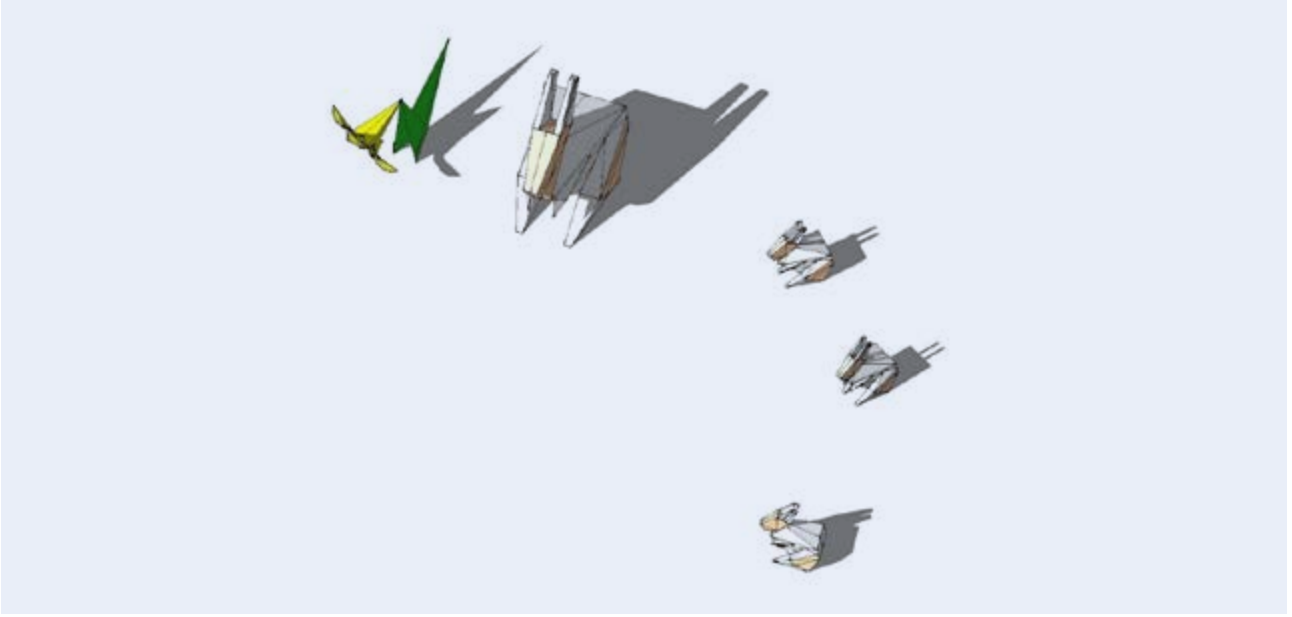
Origami uçak heykelleri, bazen sivri uçlarından toprağa saplanmış, bazen gövdeleri ve bir kanadına doğru yatmış olarak kullanılabilir.

ŞEKİL 37. Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Ayı

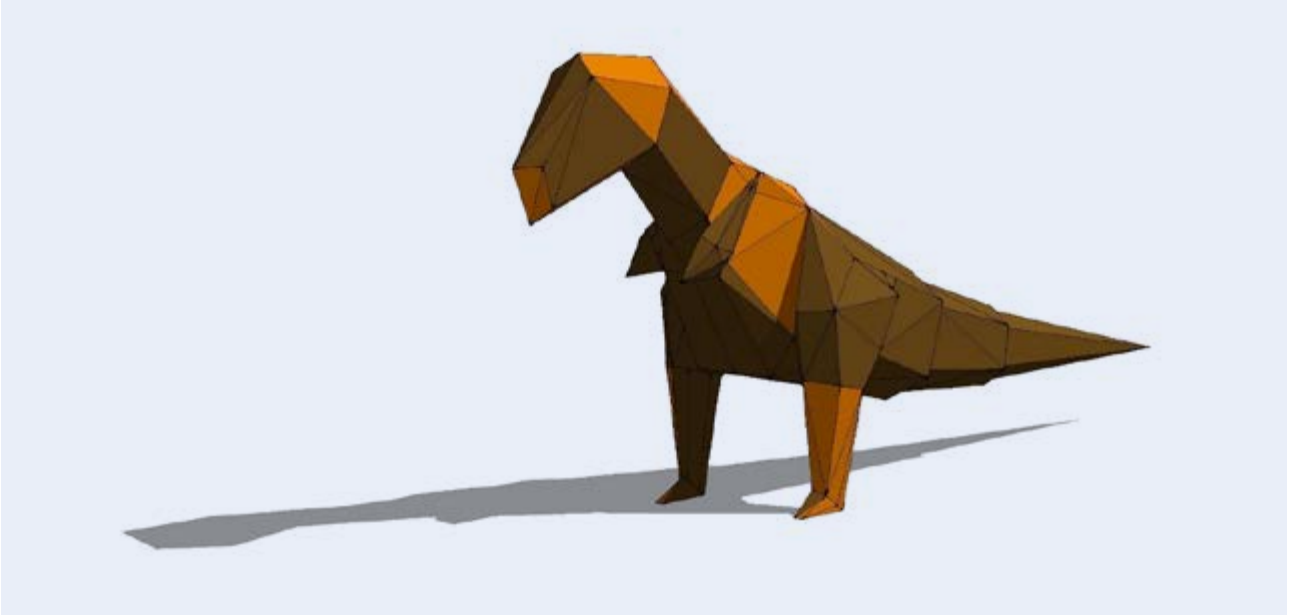
Origami tekniğinden farklı olarak üçgen topografik yüzeyler ile bir hacim olarak oluşturulan bu ayı heykeli Çarşının orta bölgesinde yer alan etrafı diğer çocuk oyun alanı gibi 0,90'm'lik ayırıcı ile sınırlandırılmış alanda yer almaktadır. Çocukların temasına olanak vermesi, üzerine tırmanılabilmesi, oturulabilmesi önemsenmektedir. Gece kullanımı için hacmin opak malzeme ile oluşturulması ve aydınlatılması çocuk oyun alanı için olumlu bir etki yaratacaktır.

ŞEKİL 38. Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Origami Tavşanlar

Tavşanlar ayı heykelinin olduğu çocuk oyun alanında çocukların yerde oynayabilmesine olanak veren bir döşeme kaplaması üzerine yerleştirilecektir.

ŞEKİL 39. Çarşı İçin Uygulama Önerisi- Dinozor

Ayı heykeline benzer teknikle üretilmiş dinozor heykeli (T-Rex) Çarşının doğu girişindeki pasif yeşil alanın yeniden farklı yaş gruplarına oyun olanağı verecek biçimde düzenlenmiş halinde yer bulacaktır. Üzerine

tırmanılmasına, oturulmasına olanak verecek biçimde tasarlanıp üretilecektir. Görselde yer alan sivri kenarlar yalnızca çizim ve görselleştirme tekniğinden kaynaklanmaktadır.

10.2.1. Yansıma havuzları ve origami heykeller

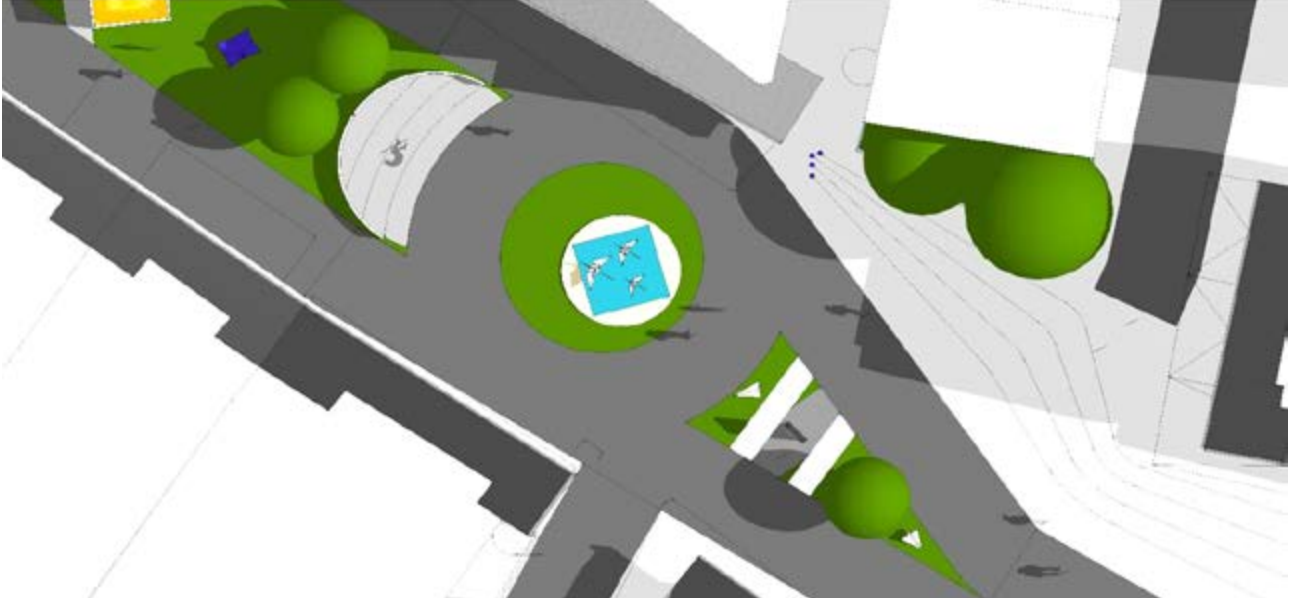
ŞEKİL 40. Batı Girişinde Önerilen Su Ögesi ve Origami Turnalar

Caddenin batı girişinde su ögesi üzerinde akrilik ya da polyester gibi suya/neme dayanıklı malzemeden yapılmış ve origami tekniğine benzer biçimde tasarlanıp üretilmiş uçan turna figürlerinin yerleştirilmesi önerilmiştir.

Doğu girişinde de yine simgesel eleman olan su ögesi ve origami tekniği ile üretilen kuğular önerilmiştir. Bu alanda oturma olanağı ise alçak basamaklar ile üretilen küçük bir amfi ile karşılanabilecektir. Amfinin su/heykel ögesine yönelmesi, etkinliklerde fon olarak alan kimliğini veren bir unsuru referans alması açısından önemsenmiştir.

ŞEKİL 41. Doğu Girişinde Önerilen Su Ögesi/Origami Turnalar ve Mini Amfi Tiyatro

Su ögesinin hemen yanında ise tanıtım panosunun yerleştirilmesi önerilmiştir. Pano yaya akışını engellemeyecek şekilde konumlandırılmalıdır.

ŞEKİL 42. Simgesel Eleman Olarak Önerilen, Estetik Değeri Güçlü Origami Kayıklarla Donatılmış Havuz ve Cadde Girişine Ait Perspektif

10.3. Sokak Estetiği

Cadde üzerinde önemli ölçüde karmaşa algılandığı için öncelikli hedeflerden biri, bu karmaşanın en aza indirilmesini içermektedir.

Caddede mekânsal unsurlar gerek zamansal birikim gerek gündelik ihtiyaçların görece geçici ve hızla çözümlenmesi ve bu çözümlerin bütüncül bir tasarım anlayışı içinde gerçekleştirilmemiş olması nedeniyle

karışık/karmaşık bir örüntü halinde algılanmaktadır. Okunabilirliğin, kolay algılanırlığın yeniden tesis edilmesi için mekânsal düzenlemelerde sadeleşmeye gereksinim vardır. Bu kapsamda kentsel tasarım rehberi ile apartman girişlerine, bina cephelerine, mağaza tabelalarına ilişkin okunabilirlik, arındırma ve dil birliği stratejileri geliştirilmiştir.

10.3.1. Apartman Girişleri

FOTOĞRAF 49. Mevcut Apartman Girişleri (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

Çarşı daha çok ticari niteliği ile gündeme gelmektedir. Ancak yaklaşık iki bin kişilik konut sakinine de ev sahipliği yapmaktadır. Konut yapılarının, daha farklı söylendiğinde apartmanların girişleri ise çoklukla Forbes Caddesi'nde yer almaktadırlar. Bu girişler ticari etkinliğin mekânsal gereksinimlerinin karşılanması

sürecinde çoklukla göz ardı edilmişlerdir. Bu nedenle bazı girişlerde ilgili numara ve isimlerin görülmesinde bile sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların giderilmesi için birtakım ilkeler, öneriler getirilmiştir.

- ▶ Kentsel tasarım rehberi ile apartman girişlerinin daha okunabilir ve algılanabilir olması için, apartman girişine bitişik olan mağazaların sergi ürünlerini apartman girişten en az 1 metre uzakta sergilemeleri gereklidir.
- ▶ Restoran-kafe gibi birimlerin apartman girişine bitişik olmaları durumunda masa ve sandalyelerini girişten 1 metre uzaklıkta yerleştirmeleri gereklidir. Bu şekilde hem konut kullanıcılarının mahremiyeti sağlanmış olacak hem de apartman girişleri daha okunabilir olarak sokağa estetik bakımdan katkı sağlayacaktır.
- ▶ Cephenin çok dar olması gibi durumlar dışında, mağaza ürün sergileme alanı ile apartman girişi arasına ayırıcı/separatör olarak yatay olarak geliştirilmiş saksı gibi unsurlar kullanılabilir.

ŞEKİL 43. Apartman Girişi Önerisi

10.3.2. Bina Cephesi Renkleri

Forbes Caddesi'nde yer alan ve neredeyse tamamı betonarme karkas tarzdaki yapıların çoğu 20-30 sene önce inşa edilmiştir. Bina cephelerinde gözlemlenen en önemli sorun ise bir dil birliğinin bulunmamasıdır. Dil birliğinin bozulmasındaki önemli nedenlerinden biri cephelerde yapılan balkon kapamaları, panjurlar, klima dış üniteleri ve mağaza tabelaları gibi ilavelerdir.

Bu tarz eskimiş binaların tamamında öncelik cephesel yenileme ile eksiklik ve eskimelerin giderilmesinin sağlanmasıdır. Ardından, cadde geneli için kullanılabilir renk skalaları ile tüm binaların renklendirilmesi yoluna gidilmelidir. Bu biçimde Caddenin tamamında dil birlikteliğinin oluşturulabileceği düşünülmektedir. Bu uygulamaların en başında, Cephelerin tüm (klima dış ünitesi, reklam panoları vb.) fazlalıklardan arındırılması gelmektedir.

ŞEKİL 44. Örnek Apartman Dış Cephe Yenilemesi

- ▶ Klima, kombi gibi dış üniteleri cephe üzerinde gizleyebilmek için metal mesh malzeme içeren dekoratif/karakteristik kutular kullanılmalıdır.
- ▶ Klima dış üniteleri/kombiler ve dış mekân buzdolabı elemanlarının cadde genelinde metal profil çerçeve ve metal mesh malzeme ile oluşturulmuş sade tasarım öğeleri aracılığıyla dil birliğinin sağlanması olanaklıdır.
- ▶ Örtücü/gizleyici unsurlar cephe renkleri ile etüt edilmelidir. Cephe renkleri ile ya yakın ya da tam kontrast içerecek tonlarda olmalıdır.
- ▶ Firma tabelaları cephelerden kaldırılmalıdır.

10.3.3. Mağaza Tabelaları

Forbes Caddesi'nde mağazaların tabelaları çok çeşitli renk, büyüklük ve şekilde yer almaktadır. Bu aşırı ve uyumsuz çeşitlilik Caddenin estetik bakımından karışık ve aynı zamanda karmaşık algılanmasına neden olmaktadır.

FOTOĞRAF 50. Forbes Çarşısında Tabela Örnekleri (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

Forbes Caddesi bir çarşı içermektedir ve bolca yer alan mağaza ürün sergileme unsurları mevcut durumda zemin katların oldukça renkli ancak çokluk uyumsuz bir görünüme sahip olmasına yol açmaktadır. Bu nedenle bina dış cepheleri için önerilen renk skalası daha nötr ve iklim koşullarına da uygun olarak daha açık renkleri içermektedir. Bu çerçevede kırık beyaz başta olmak üzere açık gri tonların seçilmesinde yarar vardır. Bu renk seçimi yaya seviyesinde önerilen çok renkli ortam için de uygun bir fon oluşturacaktır.

Aşağıda planlanan çarşı kimliği bağlamında, optimal estetik, maliyet olanağı sunabilecek tabela örnekleri yer almaktadır:

FOTOĞRAF 51. Çarşı Mağaza Tabelası Örnekleri 1

30

31

30 <https://tr.pinterest.com/pin/70579919154715721/>

31 <https://tr.pinterest.com/pin/472033604713446744/>

FOTOĞRAF 52. Çarşı Mağaza Tabelası Örnekleri 2

32

33

34

35

Çarşı için geliştirilmesi düşünülen kimlik doğrultusunda elenerek seçilmiş örnekler çerçevesinde, Çarşı yeni tasarımında kullanılacak olan tabelaların:

- ▶ Belirli standartlar içerisinde yer alarak birbirleri ile uyum sağlamaları kentsel dokuda birliğin sağlanması açısından uygundur.
- ▶ Tabelalar metal (kutu ya da L) profil çerçeve içinde hafifletilmiş ve geçirgenliği artırılmış metal mesh levhalar ile üretileceklerdir. Tabela boyları dükkân cephe boylarına göre değişmekle birlikte maliyet

ve taşıma olanakları düşünülerek en fazla 6m'lik parçalar olacaktır. Ana tabela 0,6m yüksekliğindedir. Tabelanın düşey elemanı ile aynı karakterdeki örtü altı tavan elemanını birleştirmek üzere aynı malzeme ve biçimle yapılandırılmış bir köşe dönüş elemanı da olacaktır.

- ▶ Metal mesh malzemenin geçirgenliği kullanılarak tavan strüktürü içinde aydınlatma armatürleri kullanılacaktır. Buna ilişkin örnek önceki görsellerde yer almaktadır.

32 <https://tr.pinterest.com/pin/825847650453979953/>

33 <https://tr.pinterest.com/pin/472033604713093945/>

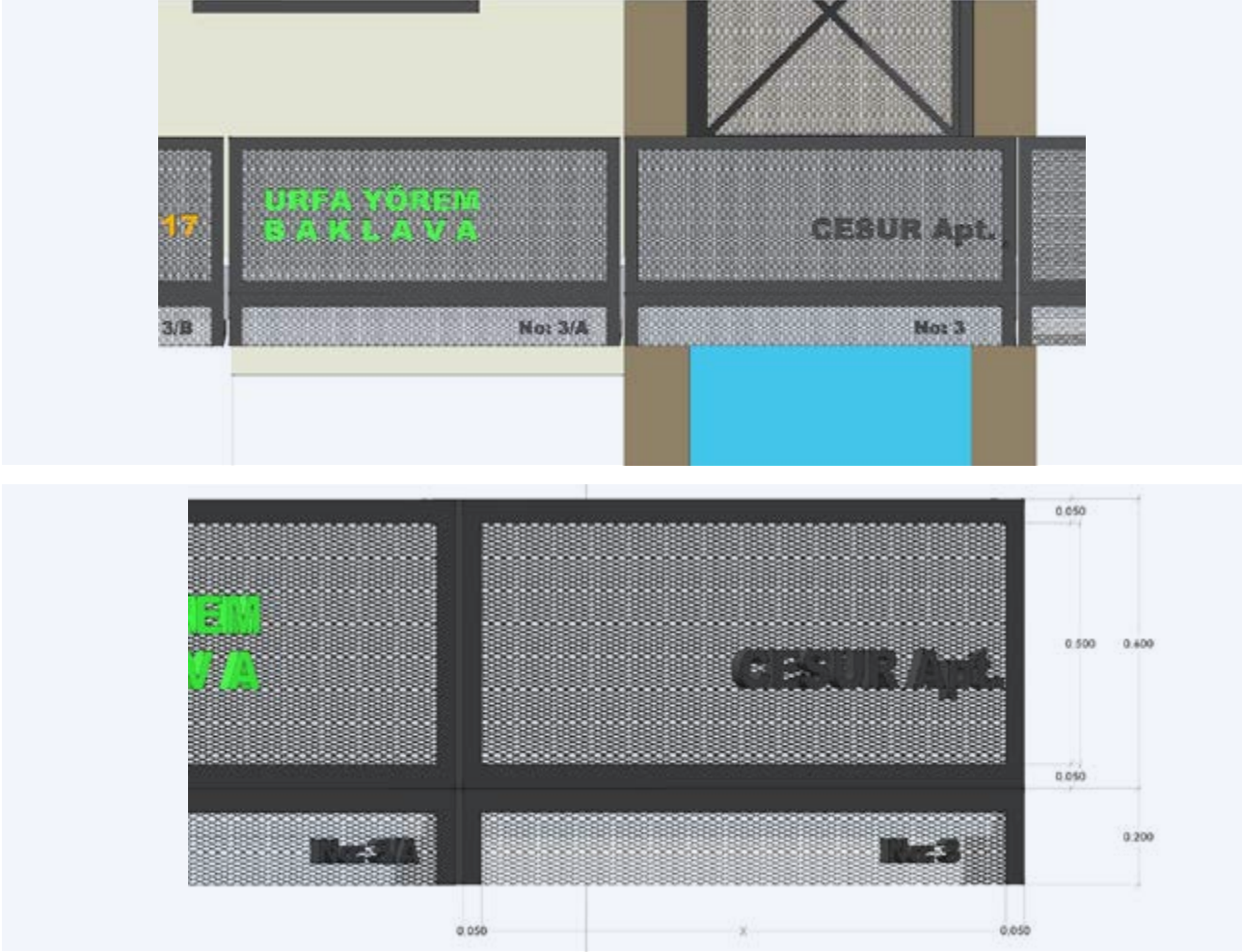
34 <https://tr.pinterest.com/pin/472033604713102382/>

35 <https://tr.pinterest.com/pin/472033604713102215/>

- ▶ Mağaza isimlerini gösterir harfler/sözcükler cephe-
de yer alan öneri tabelalarda tabelaların uzunlukları
dikkate alarak yerleştirilmelidir. Görece kısa ($2m \leq$)
tabelalarda ortalanarak; iki metreden daha uzun
tabelalarda ise mağaza ismi sola yakın yerleştiril-
melidir. Mağaza isimleri 15 cm yüksekliğinde Arial
gibi modern, basit ancak etkili yazı karakterleri kul-
lanılarak yazılmalıdır. Mağaza kapı numarası ise
tabelada 5 cm yüksekliğinde ve yine Arial yazı ka-
rakterini kullanılarak sağa yakın olarak yapılmalıdır.
- ▶ Harfler doğrudan tabelaların metal mesh dolgusu
üzerine monte edilmelidir. Kullanılacak yazı tipleri
yukarıda dile getirildiği gibi Arial tarzı modern,
basit ancak etkili fontlardan seçilmelidir. Harflerin
boyutları genişlik ve yükseklik oranı 6,7/8 olmalıdır.
İsimler metal mesh yüzeyden 3 cm ofsetlenmiş bir
yazı yüzeyi olarak görülmelidir. Tabelalarda yalnızca
mağaza adları ve logoları yer alabilir.
- ▶ Cephelelerde elektronik, ışıklı ve hareketli işaret ve
levhalara izin verilmemelidir.
- ▶ Mağaza içinde ışıklı kullanımı yer alabilir.
- ▶ Cepheye dikey olarak tabela kullanımı tercih edil-
memekle birlikte zorunlu durumlarda tabela için
ölçüler net 0,50 mx2 m olmalıdır. Tabela kalınlığı
ise yatay tabelalarda olduğu üzere 10 cm olmalı
ve iki taraftan da okunabilirliğinin sağlanması için
iki tabaka metal mesh arasında opak, krem rengi
akrilik mat levha kullanılmalıdır.
- ▶ Vitrinlerde yer alan grafik ve yazılar zemin katta
vitrinin %20'sinden fazla olmamalıdır.
- ▶ Mağaza dış cephesinde yer alan aydınlatma öğe-
leri, giriş veya işaret levhaları gibi sadece işlevsel
amaçla kullanılmalıdır.

ŞEKİL 45. Örnek Apartman Donatımında Tabelalar

ŞEKİL 46. Örnek Apartman Donatımında Tabela Cephe Görünüşü ve Ölçüleri

10.4. İklimsel Koşullara Uyumlanma

10.4.1. Ortak Birimlerin Optimal Yönlenimleri

Forbes Caddesi ağırlıklı olarak doğu ve batı yönelimli bir eksene sahiptir. Bu nedenle güneşin hareketi tüm caddede yoğun olarak hissedilmektedir. Bunun olumlu yanlarından yararlanmak özellikle insan sağlığı açısından önemlidir. Olumsuz etkileri tamamen azaltmak olanaklı olmasa da kontrol altında tutmak gerekmektedir. Çarşıda ziyaretçilere oturma/dinlenme/yeme içme olanağı sunan çeşitli birimler bulunmalıdır. Bu birimlerin bir kısmı tamamen dış etkilere açık bir kısmı da söz konusu dış etkileri azaltmak ve mekân kullanımını daha konforlu hale getirmek üzere kontrollü kapalı olmalıdır.

Bunun yanında bu kontrollü birimler oturma/dinlenme dışında özellikle sürdürülebilirlik bağlamında ek işlevler de üstlenebilirler. Yağmur suyu hasadı, güneş ya da rüzgâr enerjisinden yararlanarak aydınlatma ve ziyaretçilerin düşük akımlı elektrik gereksinimi karşılamak gibi işlevleri yerine getirmek için ek biçimlenmeler ve donanımlar içermelidirler. Özellikle afet güvenliği söz konusu olduğunda bu birimlerin birer afet destek birimine dönüşmesi de önemlidir.

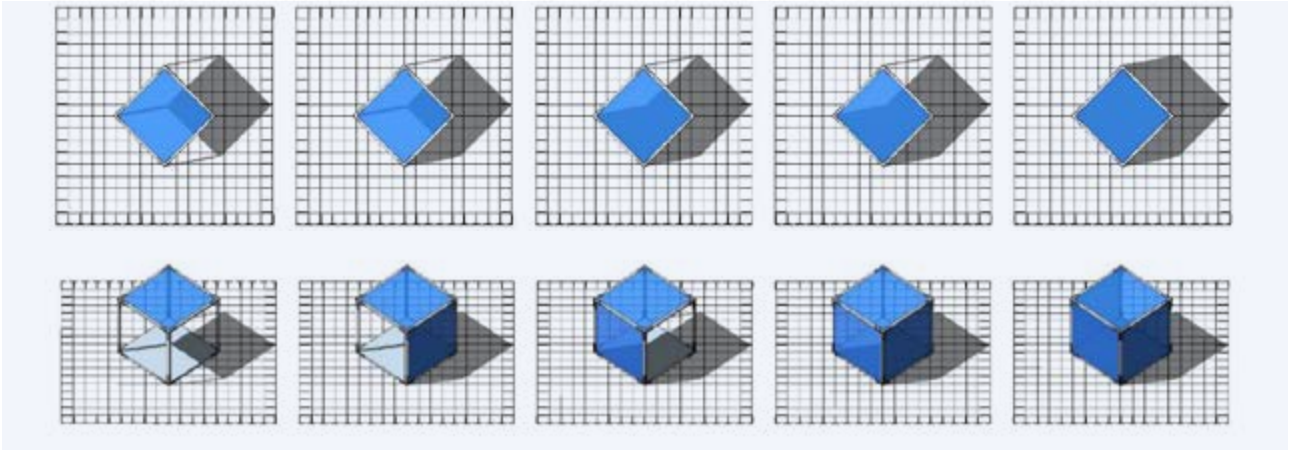
Bu bağlamda alanda kullanılabilecek birkaç birim önerisi geliştirilmiştir. Bunlar toplumsal, hijyenik, ekonomik ve teknik gereksinimleri farklı düzeylerde karşılayabilecek biçimlerde birimlerdir.

Önerilen birimlerin güneşten koruma kapasitelerine yönelik bir çalışma yapılarak en optimal çözümün sentezlenmesi konusunda duyarlılık gösterilmeye çalışılmıştır. Çıkış noktası basit, kolay ve makul üretim maliyeti yanında simgesel bakımdan güçlü biçimlerin gereksinimleri daha yeterli karşılayacağı yönündeki varsayımdır. Bu amaçla 3m*3m'lik küpler başlangıç olarak ele alınmıştır. Yalnızca üstü kapalıdan üst ve üç yan yüzeyin kapalı olduğu seçenekler güneşin en yoğun ve dik geldiği 21 Haziran günü, fiziksel mekânın ısı tutan elemanlarının enerjisinin oldukça yükselerek ortam sıcaklığını arttırdığı saatlerden biri olan 16:00 için test edilmiştir. Çarşının kimlik planlaması ve

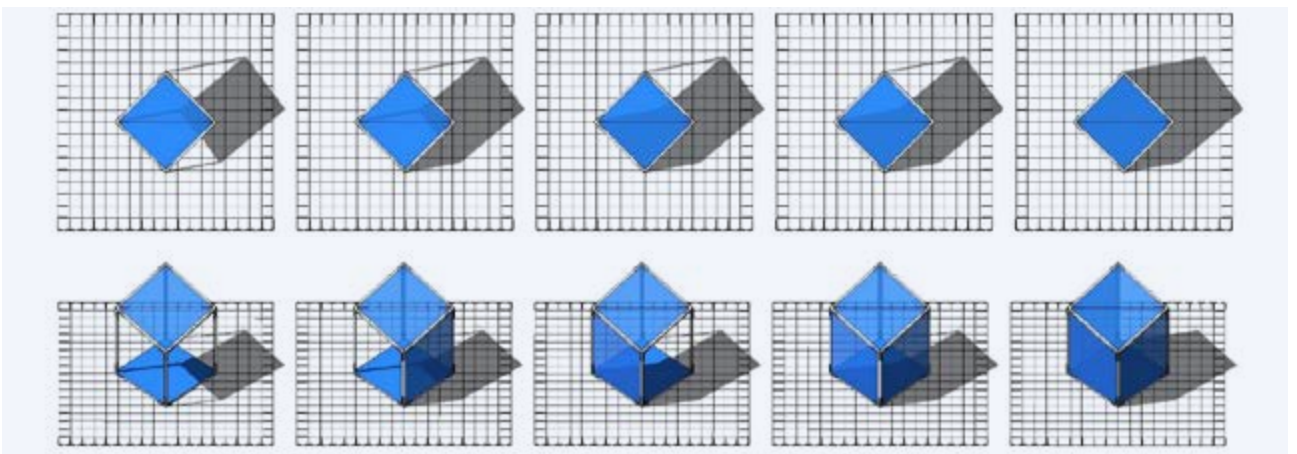
tasarımında öne çıkarılan renklilik, geçirgenlik ve çeşitlilik unsurlarını karşılamak üzere birimlerde, şeffaf olmakla birlikte sıcak iklimin etkilerini en aza indirecek ultraviyole filtre uygulanmış renkli polikarbonat levhalar kullanılmıştır.

Bu bağlamda iki tip küp test edilmiştir. Küplerden biri temel formdur. Diğeri ise çatı olarak kullanılan yüzeyin gerek yağmur suyunu akaçlamak ve hasat etmek gerek şeffaf olarak kaplanabilen güneş pilleri de kullanılabilmesi için İzmir koordinatlarında en uygun açı olan 28° derece eğimle oluşturulduğu örnektir.

ŞEKİL 47. Öneri Oturma Birimlerinin Gölgeleme Kapasiteleri Üzerine Test: Temel Küp Formu Sonuçları

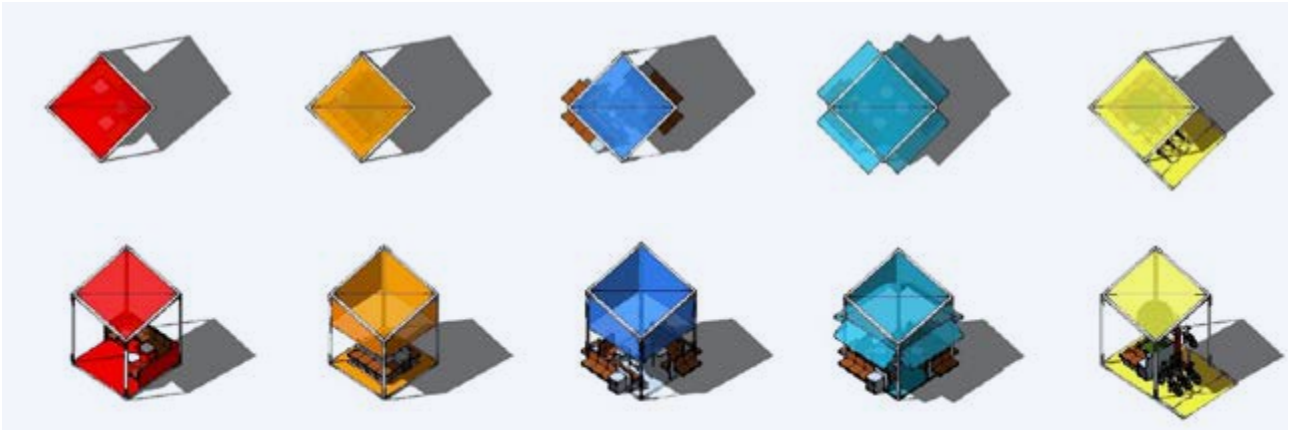
ŞEKİL 48. Öneri Oturma Birimlerinin Gölgeleme Kapasiteleri Üzerine Test: 28° Eğimli Çatıya Sahip Küp Formu Sonuçları

Küpler yalnızca üstü kapalı, yalnızca güney doğuya bakan yüzü kapalı, yalnızca güney batıya bakan yüzü kapalı, güney doğu ve güney batıya bakan yüzleri kapalı, güney doğu, güney batı ve kuzey batıya bakan yüzleri kapalı olacak biçimde teste sokulmuştur. Anlaşılabilirliği kolaylaştırmak amacıyla sonuç gölge kapasiteleri zemin olarak seçilen bir grid doku üzerinde verilmiştir.

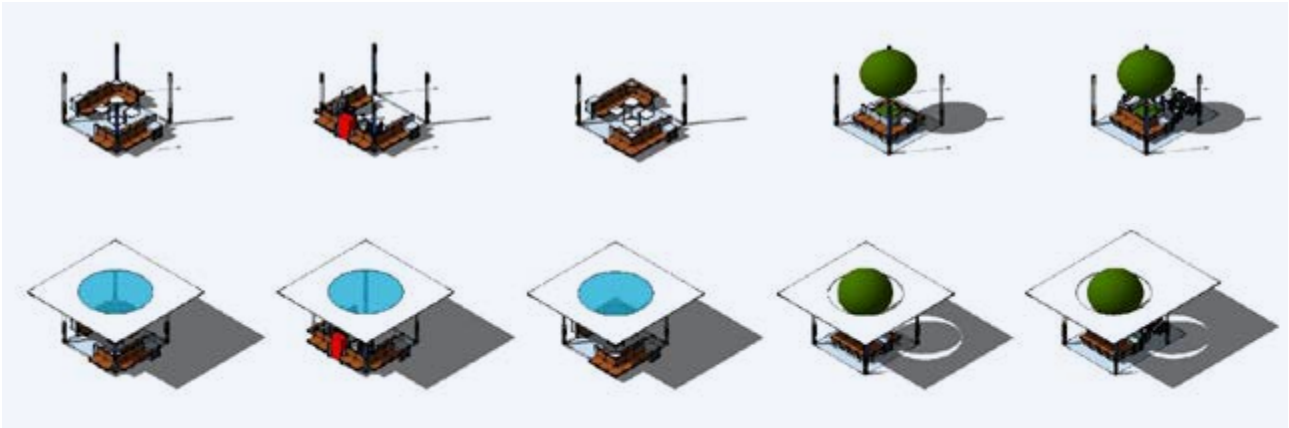
Yapılan karşılaştırmalı analizde aynı plan büyüklüğüne sahip iki küpten çatı örtüsü eğimli olanın basit temel forma göre maksimum kapalılık durumu olan üst ve üç yan yüzeyin kapalı olduğu seçenekte % 29 daha fazla gölge verdiği görülmüştür.

ŞEKİL 49. Eğimli Çatıya Sahil Küp Formlu Öneri Oturma Birimleri,

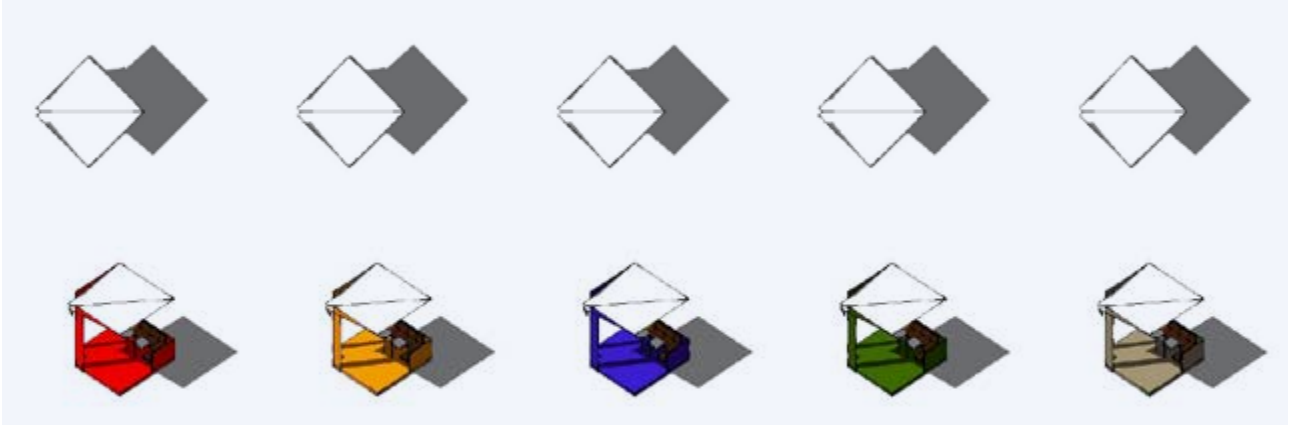
Eğimli Çatılı Küp Birimler farklı yapılandırmalar ile çeşitlilik gereksinimine de yanıt verebileceklerdir.

ŞEKİL 50. Düz Çatıya Sahip Oturma Birimi Önerileri (Üst Örtüsüz ve Örtülü)

Düz çatıya sahip, yanları açık öneri oturma birimleri, farklı yapılandırmalar ile çeşitlilik gereksinimine de yanıt verebileceklerdir. Üstü açık gösterimlerde görüldüğü gibi, gerek içte gerek dışta yer alan oturma grupları ve masalar yeme-içme ve dinlenme konusunda destek verebilecektir. Ayrıca engelli araçları ve elektrikli bisikletler/scooter'lar için şarj olanağına

sahip olma ya da bisiklet bakım/onarım ve park olanağı sunma gibi niteliklerde de üretilebilirler. Üst örtüde düşünülen geometrik yırtık ile gerek kontrollü ışık almak gerek birim içinde olabilecek bodur ağaçlar için uygun ışığı sağlamak olanaklı olabilecektir.

ŞEKİL 51. Origami Tekniğinin Kullanıldığı Oturma Birimleri

Origami tekniğini bir kimlik üretim aracı olarak kullanmak, daha sonra da detaylı olarak çarşı peyzajında kullanılan objelerde gösterileceği gibi, ana yaklaşımlardan biri olarak geliştirilmiştir. Bu çerçevede oturma birimlerinin tasarımına da taşımak seçeneklerinden biri olarak benimsenmiş ve yukarıda yer alan birimler oluşturulmuştur.

Birimlerin tasarım ve üretiminde dikkate alınan önermeler ve buna bağlı oluşturulan ilkeler aşağıda sıralanmıştır:

- ▶ Oturma birimleri üzerinde iklim koşullarına uyumlanma amacıyla üst örtü kullanılabilir.
- ▶ Sokak üzerinde peyzaj düzenlemesi ve ağaç olmayan kesimlerde üst örtüsü olan ve bodur ağaç (zeytin vb.) kullanılarak Çarşı peyzajı ile bütünleşen oturma birimleri yer alabilir.
- ▶ Renklilik/çeşitlilik temel ilke olarak ele alındığında süperpoze olabilen, kesişimlerinden yeni renklerin, dokuların oluşabileceği şeffaf katmanların kullanılması tasarımı zenginleştirebilir. Bu bağlamda üst örtü ve yan gölgeliklerin malzemesi akrilik/polikarbonat levhalar olabilir.
- ▶ Kullanılan tüm malzemelerde, özellikle petrol türevi olanlarda alev almama, alev yaymama, kırılmaya dayanıklı olma, UV filtrasyonu yapma, optik sorunlara yol açmama, sıcak ve soğuğa (-40*/115* aralığında), sert iklim koşullarına uygun olma niteliklerini içermesi güvenlik açısından son derece önemlidir (Solid polikarbonat levhalarda bu niteliklere sahip farklı ebatlarda ürünler bulunmaktadır).
- ▶ Tasarlanan üst örtülerin, kimi ünitelerde görüldüğü gibi, saçak biçiminde dışa uzanması, yağmur ve güneş korumasını berkitebilir.

10.4.2. Mağaza Önü Üst Örtüler

Forbes Caddesi'nde yer alan çok sayıdaki mağaza iklim koşullarından korunmak amacıyla açılıp/kapanabilir tenteler ve zaman zaman da büyük şemsiyeler ile sergilenen ürünleri iklim koşullarından korumaya çalışmaktadır. Tentelerde çok farklı boyut ve malzemeler kullanılmıştır. Bu durum Cadde üzerinde görsel karmaşaya neden olmaktadır.

Rehber çalışmasında Çarşı boyunca dükkânlar önünde 3,00 m derinlikte olacak biçimde optimize edilmiş bir işgal hattı tesis edilmesi öngörülmektedir. Bu işgaliyenin üst örtüsü iki etapta sabit, Çarşı boyunca devam eden bir koruyucu örtüye dönüştürülmelidir. İlk etapta mevcut tentelerin eğer bu sınırı aşmaları söz konusuysa 3,00 m sınırına çekilmesi önemlidir. Tabela ve tavan olarak kullanılacak görece hafifletilmiş metal mesh strüktür mevcut ancak 3,00 m sınıra çekilmiş üst örtüye entegre edilecektir.

İkinci etapta ise olası kentsel dönüşüm süreci içinde, üst örtüsünü yeniden yapacak ya da yeni mekânsal koşullar içinde değiştirecek olanların yine 3,00 m derinlikte olan öneri sabit üst örtüyü ve öneri tabela/tavan sistemini kullanarak mekânları tanımlamaları önemsenmektedir.

Sabit üst örtü ve öneri tabela/tavan kombinasyonu üretilinceye kadar:

- ▶ Mağazaların vitrininin yağmurdan ve güneşten koruyan tenteler olabilir. Tentelerde dil birliğinin olması gereklidir.

- ▶ Tente genişliği mağaza cephesinin en fazla %80 genişliğinde olabilir.
- ▶ Tentelerin bitişik mağaza tentesi birleşmemesi için ortalanarak yerleştirilmesi tercih edilmelidir.
- ▶ Apartman girişi var ise girişi tarif eden saksı ünitelerine kadar genişleme uygundur.
- ▶ Tentenler dışa doğru açıldığında en fazla 3 metre derinliğinde olabilirler.

- ▶ Önerilen tentelerin genişlikleri 2- 6 metre arasında değişebilir. Açılım mesafesi ise 1,5 metre ile en fazla 3 metre olmalıdır.
- ▶ Tenteler bitişikindeki mağaza tenteleri ile aynı yükseklikte olmalıdır.

Literatür araştırmasında karşılaşılan, uygun form ve renklere sahip olduğu düşünülen tente örnekleri aşağıda verilmektedir:

FOTOĞRAF 53. Tente Uygulama Örnekleri

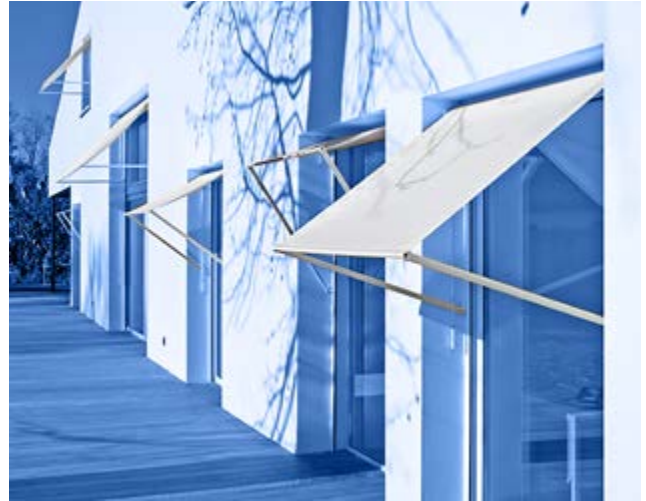
36

37

38

39

Alandaki tente kullanımlarında dil birliğinin sağlanması önemlidir. Tente altlarının çok koyu gölge olmaması, dükkân içlerine yeterince ışığın girmesi ve

gündüz aydınlatma için kullanılacak enerji gereksinimini azaltması önemlidir. Bu nedenle açık gri renkte tentelerin kullanılması ön görülmektedir.

36 <https://www.deansblinds.co.uk/greenwich-restaurant-awning-at-lamandine-cafe/>

37 <https://lh3.googleusercontent.com/-g3OZ3tO0wc8/UT4pqoei9AI/AAAAAAAAAH6Y/n57k7Dqj6v8/s640/blogger-image--2081033737.jpg>

38 <https://www.poggesiusa.com/photo-gallery/>

39 <https://tr.pinterest.com/pin/472033604713464482/>

10.5. Sürdürülebilirlik

Bu konu çok geniş bir aralığı kapsamakla birlikte bu çalışmada sınırlandırılması gerekmektedir. Bu çerçevede ana başlıklardan birisi katı atık yönetimidir. Katı atıkların kaynağında doğru biçimde ayrıştırılması geri dönüşüm, yeniden kullanım için gerekli maliyeti

önemli ölçüde düşürebilme potansiyeline sahiptir. Bir diğer önemli konu özellikle sokak aydınlatması için gereksinim duyulan elektrik enerjisinin doğru kaynaklardan edinilmesi ve verimli donanım ile gereksinimin/kullanımın optimizasyonudur.

10.5.1. Ayrıştırmalı Atık Toplama Üniteleri

Kentin kaynaklarını korumak ve sürdürülebilirlik ilkesini sağlamak için atık toplama ve bu atıkların ayrıştırılması önem taşımaktadır. Hem hızlı hem de kolay

yapılabilmesi için atığın toplanırken ayrıştırılması en etkin yöntemdir. Bunun için çöp kutuları özel olarak tasarlanmalı ve kullanılmaya teşvik edici olmalıdır.

FOTOĞRAF 54. Ayrıştırmalı Atık Toplama Ünite Örnekleri

40

41

42

43

40 <https://www.guyon-mobilier-urbain.com/blog/>

41 <https://www.urban360gradi.it/arredo-urbano/picasso/>

42 <https://www.guyon-mobilier-urbain.com/blog/>

43 <https://www.urban360gradi.it/arredo-urbano/picasso/>

ŞEKİL 55. Çöp Kutusu Uygulama Örnekleri

10.5.2. Elektrik Enerjisi İçin Güneş Panelleri Kullanımı

Elektrik gereksiniminin güneş gibi, insan ölçeğinde sonsuz bir kaynaktan elde edilmesi sürdürülebilir bir enerji yaklaşımı için önemlidir. Ne var ki halen yaygın olarak kullanılagelen güneş panelleri katı geometrileri, boyutları ve renkleri nedeniyle çatı, araç üstü, açık arazi gibi gözden uzak alanlara konumlandırılarak estetik sorunlardan uzak durulmaya çalışılmaktadır.

Forbes Caddesi'nde de elektrik enerjisinin elde edilmesi ve kullanımında sürdürülebilirlik ve verimli donanım önemsenmektedir. Caddede her ne kadar temel sorunlar zemin kotunda yaşanıyormuş gibi görünse de kentsel mekân ve yaşantı tüm sokak sakinlerince paylaşılmaktadır. Bu nedenle iklim koşullarına uyumlanma için kullanılmaya çalışılan üst örtülerde güneş paneli kullanımının dikkatlice düşünülmesi gerekmektedir. Konut sakinlerinin özellikle yukarı kotlardan yaşam mekânlarını algılamalarında estetik pürüzler oluşturulması istenmemektedir. Bu nedenle kullanılacak ünitelerin üst örtülerinin dış koşullar altında aşırı toz, kir, çöp tutmaması öncelikler arasında yer almaktadır. Seçilen doğru malzemeler, detaylar ve elbette eğim ile optimal bir sonuç elde edilmek istenmektedir.

Bu bağlamda elektrik için gerek duyulan güneş panellerinin üst örtülere entegrasyonu önem kazanmaktadır. Yapılan etütlerde ana konsept çıkış noktası olan çeşitlilik, renklilik, geçirgenlik, süperpoze olma yani üst üste binme ve ara değerlerin oluşturulması niteliklerinin tasarım ve malzeme kullanımı karşılığı olarak yarı opak renkli solid polikarbonat levhalara ulaşılmıştır. İzmir gibi güneşin son derece uzun süre ve güçlü etkin olduğu bir bölgede ise şeffaflıkla gelen sera etkisini gidermek için Ultraviyole filtreler kullanılması çözümlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

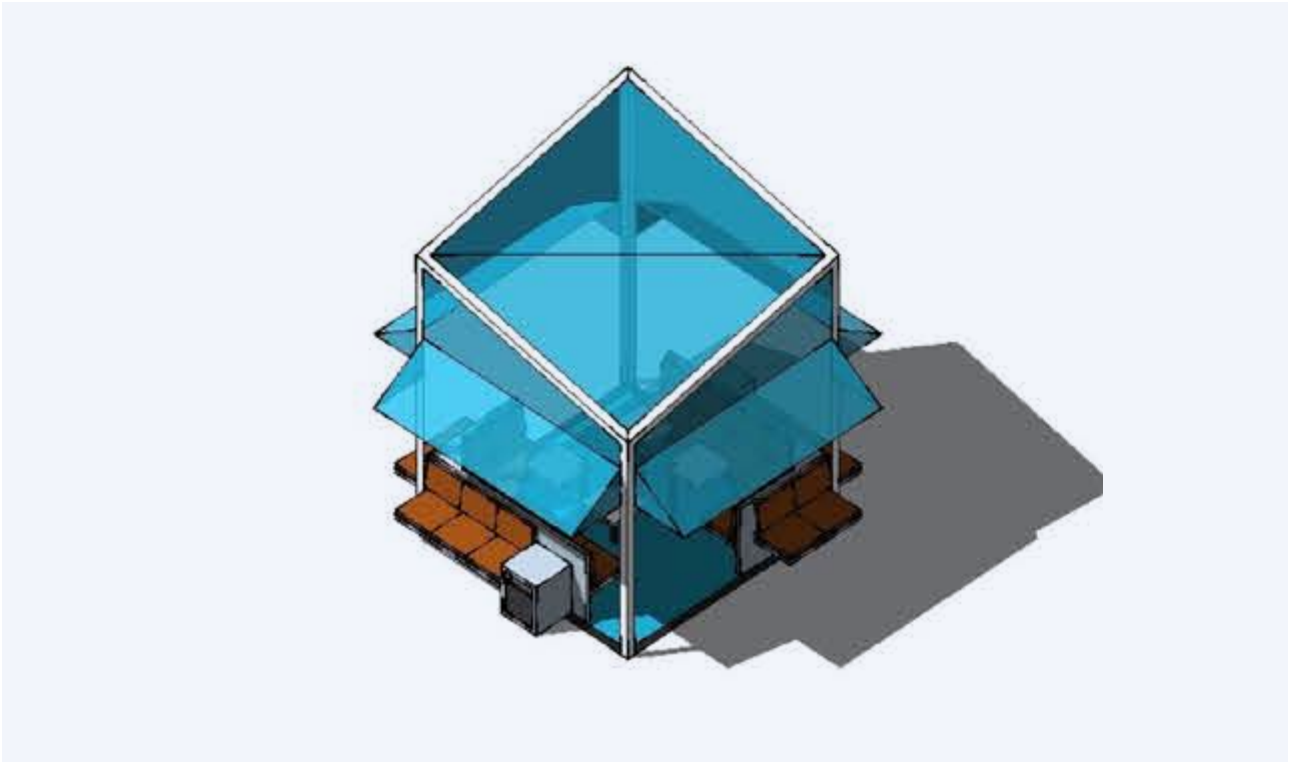
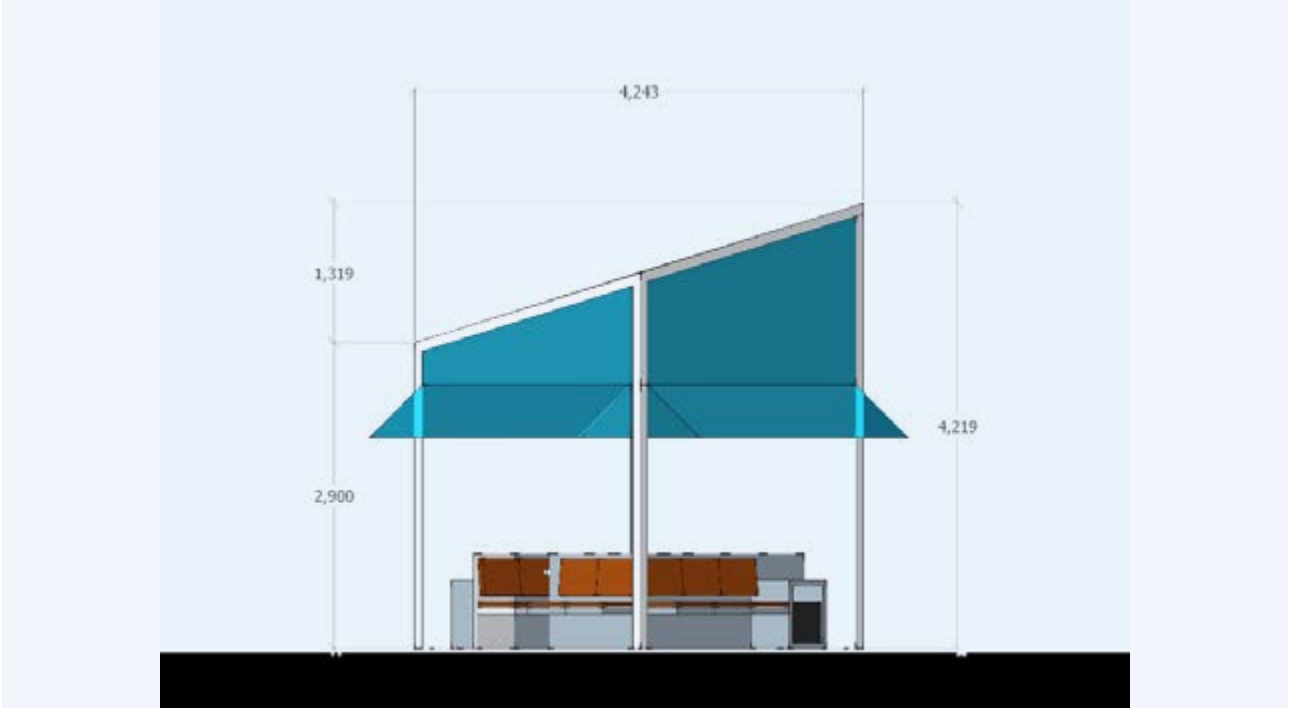
FOTOĞRAF 55. Şeffaf Güneş Paneli Çözümleri

44

Bunun yanında aynı şeffaf kaplama ya da gövde malzemesi üzerine applike edilebilen şeffaf güneş panelleri hem sürdürülebilir enerji hem de estetik gereksinimlerin karşılanması bakımından son derece güçlü bir seçenek olarak görülmektedir. İki şeffaf levha arasına uygulanan bu donanım aydınlanma için gerekli güçte elektrik üretimi için iyi bir seçenek olabilir.

Bu çözümün alandaki karşılığı ise, çatısı bu bölgede güneş enerjisi için önerilen 28 derecelik açıyla eğimlendirilmiş, UV filtreli solid polikarbonat levhalar ile giydirilmiş ortak kullanım ünitelerinde bulunmaktadır.

ŞEKİL 56. Eğik Üst Örtülü, Kübik, Şeffaf Yüzey Kaplamalı Ortak Kullanım Ünite Örneklerinden Biri (Modül İ)

10.5.3. Suyun Korunumu, Yeşil Doku ve Sağlıklı Yaşamın Sürdürülebilirliği

Alanda kamusal kullanım için yeşil alanın nicelik ve nitelik olarak artırılması hedeflenmiştir. Elbette gündelik yaşantının doğal ve güzel kabul edilen unsurlarla daha konforlu, keyifli geçmesi önemlidir. Ancak özellikle her açıdan güvenliğin önde tutulması gerekliliğine dair bir söylemle çalışmalar yürütülmek istendiğinde konunun sağlık açısından güvenli bir ortama uzandığı görülmektedir. Bu çerçevede dikkate alınması gereken önemli bir gösterge Şirinyer

bölgesindeki hava kalitesi ölçümlerinde değerlerin genelde uzun vadeli sınırların üstünde görülmesidir. Çarşı bölgesinin söz konusu kirlilik için tutucu ve onarıcı nitelik ve nicelikte bir yeşil dokuya sahip olması kamuya yönelik sorumluluk bağlamında tartışmasız bir gerekliliktir.

İzmir genelinde 03Aralık 2024 tarihli Pm10 ve SO₂ değerleri aşağıda görülmektedir.

TABLO 7. İzmir 03.12.2024 Tarihli PM10 ve SO₂ Değerleri

Tarih	İstasyon Adı	PM ₁₀	SO ₂
03.12.2024	Alsancak	85	17
03.12.2024	Bornova		
03.12.2024	Güzelyalı	13	13
03.12.2024	Karşıyaka	33	12
03.12.2024	Şirinyer	51	31
03.12.2024	Çiğli		16
03.12.2024	Bayraklı		
03.12.2024	Güzelbahçe		
03.12.2024	Bergama		

Önerilen ortak kullanım ünitelerinin çatıları ve bir teknik peyzaj ekibiyle çözülecek depolama ve kullanım çözümleri yağmur suyu hasadı ile yeşil alanların sürdürülebilirliği için önemli bir destek sunabilir.

10.6. Dinlenme/Oturma: Çarşı Kamusal Mekânında Müşterek Kullanım Olanakları

FOTOĞRAF 56. Çarşı'da Ortak Kullanım Alanı Örneği

Cadde üzerinde yapılan gözlemlerde ziyaretçilerin dinlenme ihtiyaçlarının olduğu ancak mevcut oturma elemanlarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Özellikle cadde ortasındaki yeşil şeritte yer alan ağaçların gölge alan sunduğu görülmektedir. Gölge nedeniyle yeşil alan kenarlarında yer alan banklarda ve hatta alanı çevreleyen alçak plastik çit malzemesinin üzerinde dahi oturulduğu tespit edilmiştir.

Bu gereksinim tespiti doğrultusunda, ziyaretçilerin dinlenme ihtiyacını giderebilmek için farklı dinlenme olanağı sunan oturma seçenekleri üretilmelidir. Dinlenme alanları kullanım amacına bağlı olarak üçe ayrılabilir; toplanma, aktivite ve geçiş. Her üç alanda da kullanımı etkin ve kolay hale getirebilecek dinlenme donatıları seçilmesi önemlidir. Cadde üzerindeki aktivite odakları, geçiş güzergâhlarındaki dinlenme olanakları için ayrıca bireysel ve sosyalleşmeye olanak veren oturma birimlerinin Cadde üzerinde yer alması gerektiği düşünülmektedir.

10.6.1. Tekil, Basit Platform Şeklindeki Oturma Birimleri

Aşağıda düşük bakım giderli, beton ve türevi malzeme ile üretilebilir temel geometrik formlarda oturma elemanı örneklerine yer verilmiştir.

FOTOĞRAF 57. Oturma Birimi Örnekleri

46

47

48

49

50

51

52

46 <https://www.citysquared.co.uk/products/curved-basic-bench-timber-seat.html>

47 <https://www.citysquared.co.uk/products/wall-mounted-essentials-bench.html>

48 <https://www.escofet.com/productos/urban-life/bancas/box>

49 <https://www.architonic.com/en/product/escofet-1886-mayo/1038933>

50 <https://www.escofet.com/productos/urban-life/bancas/box>

51 <https://tr.pinterest.com/pin/472033604713172788/>

52 <https://ind-eng-design.blogspot.com/2021/04/modular-architecture-design.html?m=1>

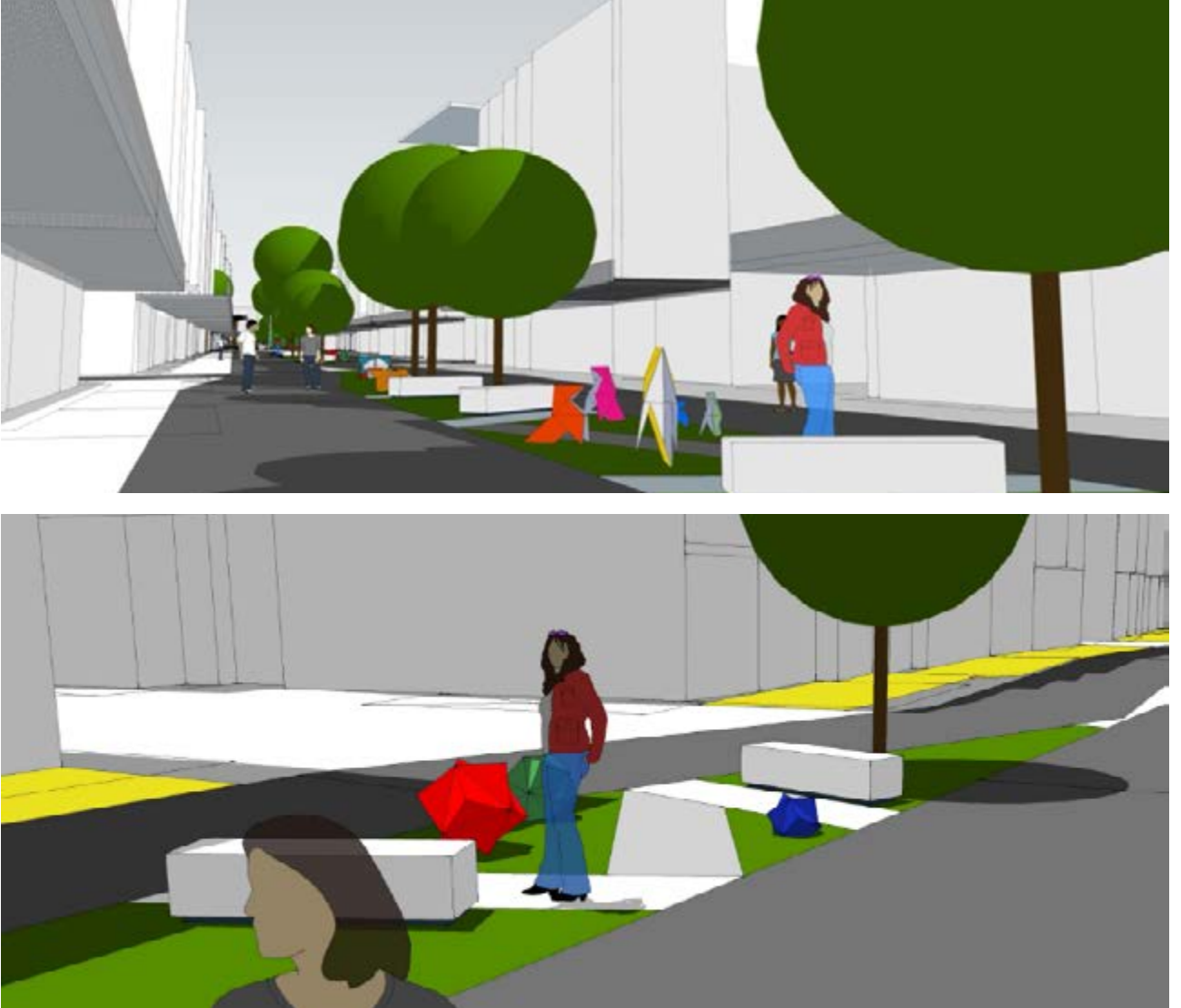
Dikkate alınan örnekler özellikle kıt kaynaklar söz konusu olduğunda vandalizmden az etkilenebilecek, bakım gideri düşük, uzun ömürlü örneklerdir. Basit temel formları ile kolay algılanabilir, kullanılan malzemeler ham olmalarına karşın belli bir estetik kaliteyi sağlayabilecek düzeydedir. Bu bağlamda bu elemanlarla yapılacak düzenlemelerde birtakım ilkelere de dikkat getirilmelidir:

- ▶ Cadde ortasındaki yeşil şerit içerisinde de yine sade oturma platformları düzenlenebilir.

- ▶ Yaşlı ve engelli bireylerin kolay oturup kalkabilmesi için oturma elemanlarında her 1.50 metrede bir kolçak yerleştirilmelidir.
- ▶ Dinlenme alanlarında oturma banklarının yanında tekerlekli sandalyenin yanaşabileceği biçimde en az 120 cm boşluk bırakılmalıdır.

Bu çerçevede alan için yapılan çalışmada bu elemanların kullanım biçimi ve yeri aşağıda yer alan örneklerdeki gibi olabilir.

ŞEKİL 57. Cadde Oturma Birimi Uygulama Örnekleri

ŞEKİL 58. Caddenin batı ve doğu girişlerinde amfi düzenlemesi

Caddenin batı ve doğu girişlerinde amfi düzenlemesi önerilmiştir. Bu düzenlemeler platform şeklinde oturma olanakları sunacaktır.

10.6.2. Karmaşık İşlevli, Ortak Kullanım Üniteleri

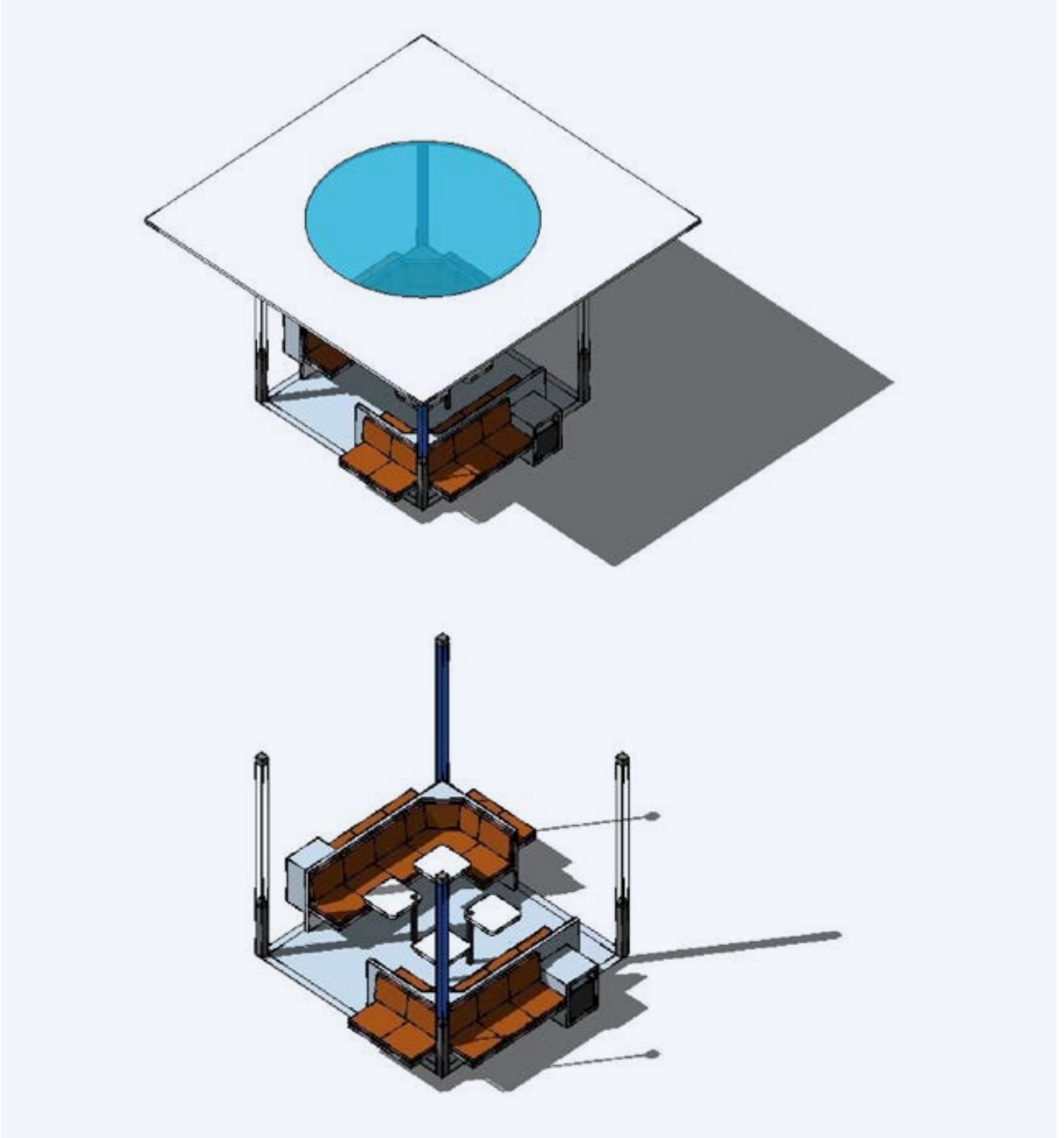
Uzun dönemde işgal sınırlarının 3,00 m olması ve bu sınırdan sonra 3,5m'lik yaya-taşıt izinin geçmesi Caddenin ortasında önemli bir miktarda boşluk açığa çıkarmaktadır. Kamuya ait boşluğun genişlemesi ve alanın aktif bir yeşil alan olarak değerlendirilmesi olanağı kaçırılmamalıdır. Elde edilen bu yeşil alan özellikle ortak dinlenme alanı, ortak yiyecek/içecek tüketim alanı, çocuk oyun alanı, satranç vb. görece

yetişkin oyun alanları ve yer yer daha kalabalık halk etkinlik alanları için kullanım kapasitesi olarak karşımıza çıkar.

Bu kapasitenin en iyi biçimde değerlendirilmesi için optimize edilmiş ünitelerin, modüllerin kullanılması önemlidir. Daha önceki bölümlerden birinde içinde bulunulan bölgenin iklim koşullarına karşı alınabilecek mekânsal biçimlenme stratejileri ve formlara ilişkin öneriler getirilmiştir. Bu bağlamda öneri modüllere/birimlere daha yakından bakılması amacıyla bu bölüm oluşturulmuştur. Bu sayede ünitelerin sunduğu olanaklar daha iyi anlaşılacak ve gereksinimleri en iyi karşılayabilecek birimlerin seçilmesi kolaylaşacaktır.

10.6.2.1. Modül A- Serisi

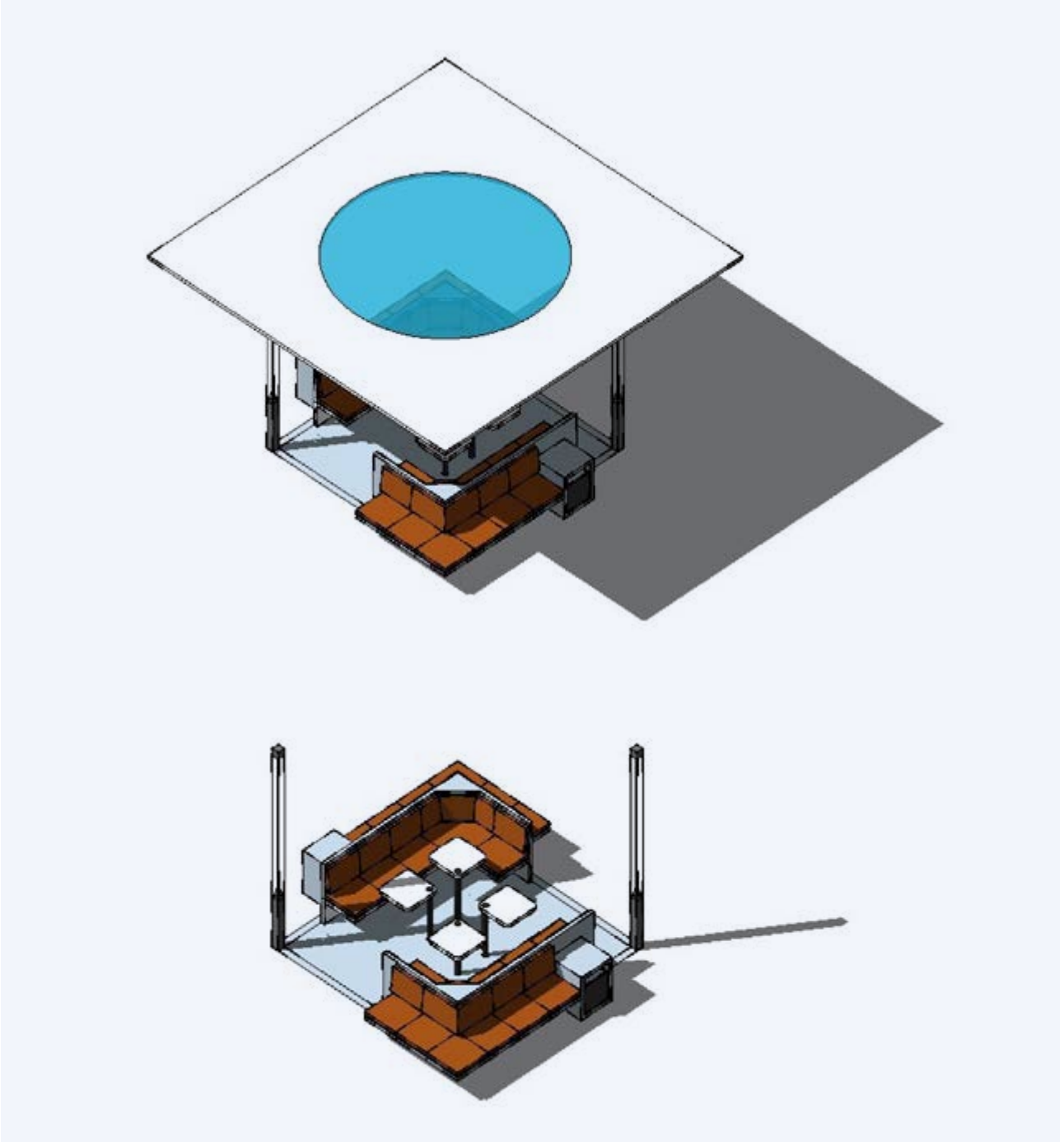
ŞEKİL 59. Modül A-1

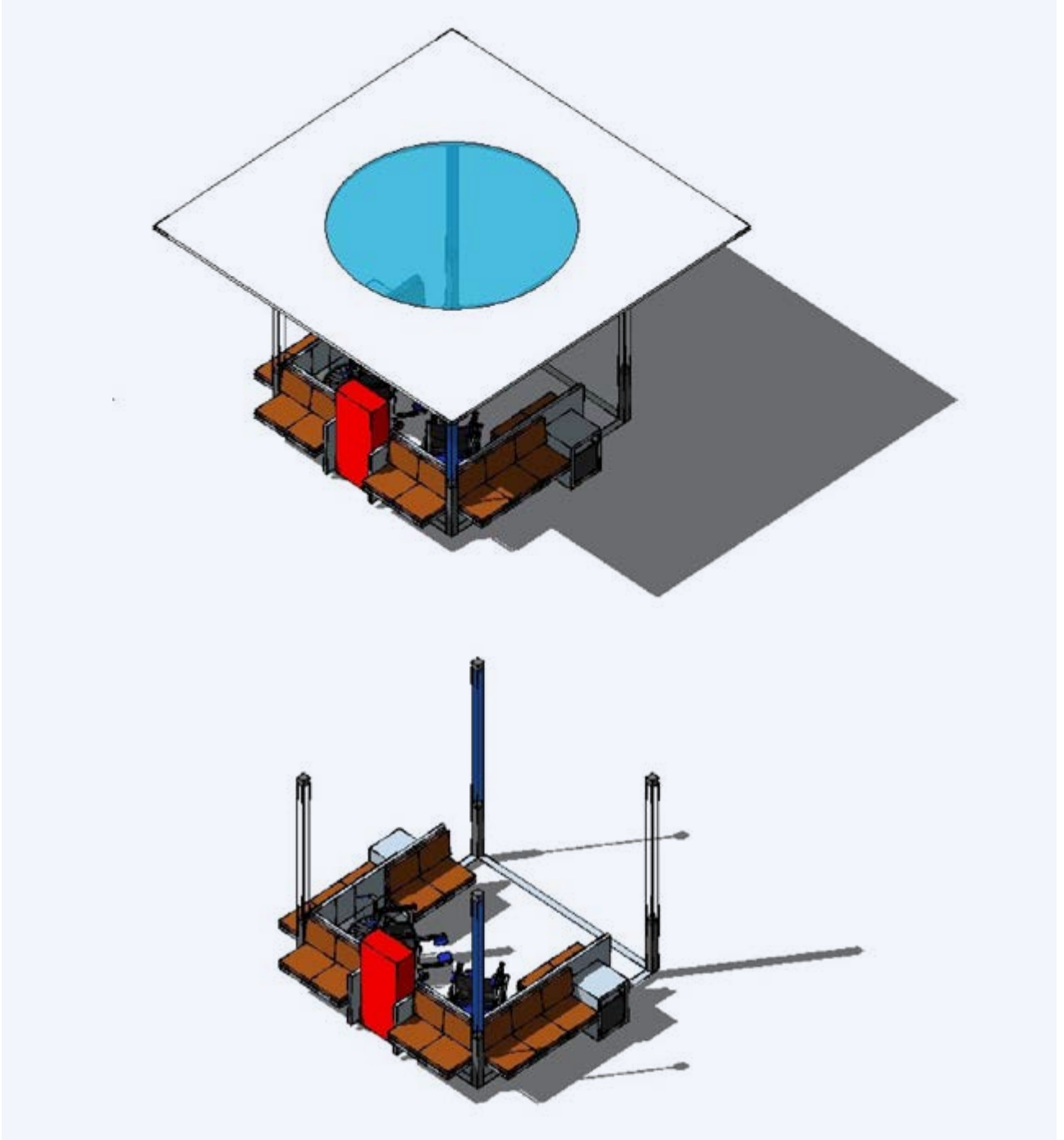
Dinlenim, yeme/içme gibi olanaklar sunacak modüller temelde imalat, taşıma ve ekonomik süreçlerinin optimizasyonu doğrultusunda malzeme standartlarına bağlı olarak 3,00 m*3,00 m'lik bir alan ve 3,00 m yükseklik baz alınarak tasarlanmıştır.

Hemen tüm modüllerde oturarak dinlenme sunulmuştur. Bunun yanında yeme/içme, çalışma olanakları da veren sabit masalar çoklukla önerilmiştir (Modül A-1, Modül A-2 yalnızca temel işlevlere sahip modüllerdir).

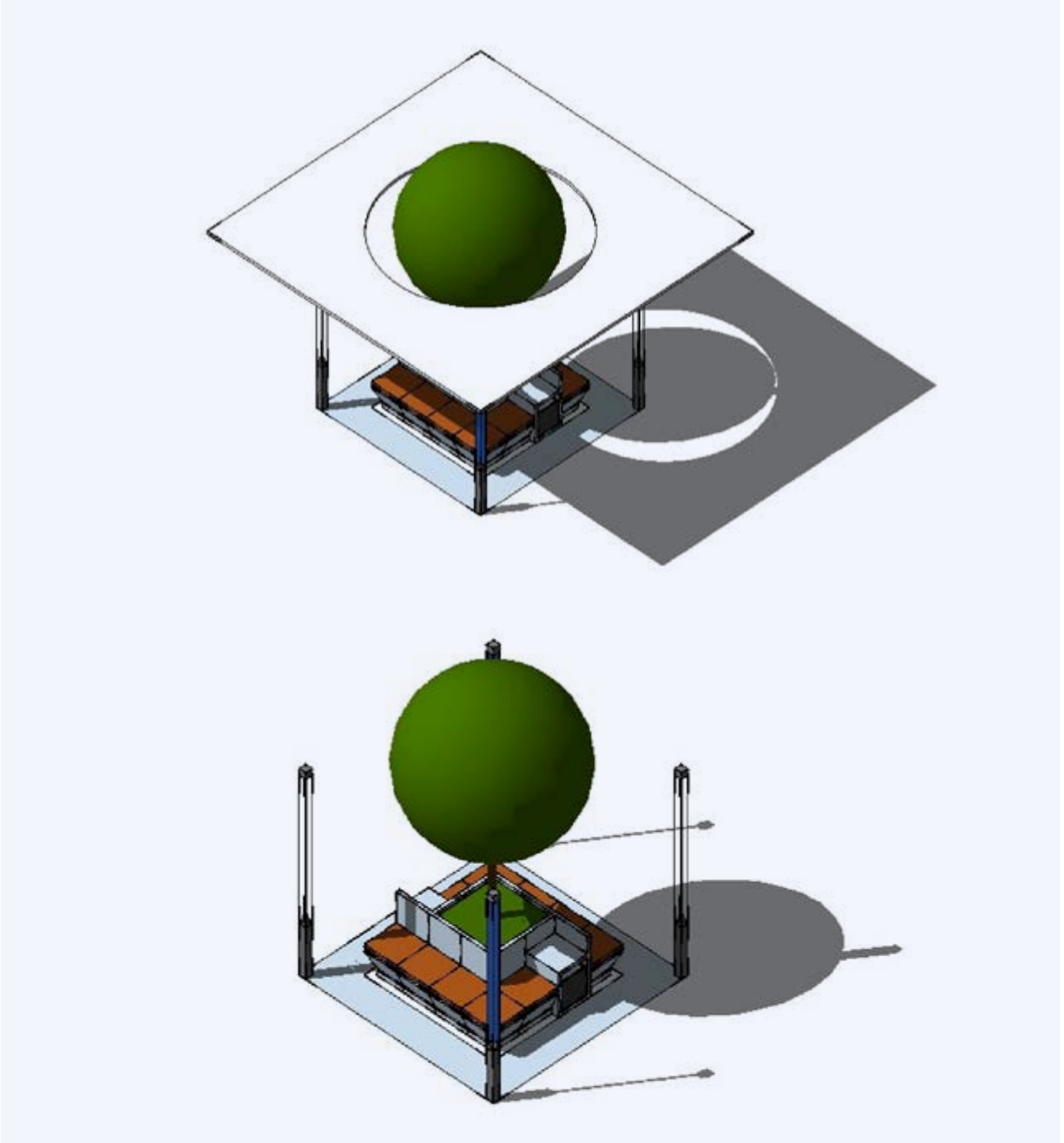
ŞEKİL 60. Modül A-2

Temel gereksinimler olarak sunulan bu işlevlerin ötesinde kullanıcı profiline genişlemesi, alana erişilebilirliğin artması bakımından ek işlevler de önerilmiştir. Engelli araçları ve elektrikli bisikletler için şarj istasyonları bu işlevlerden bazılarıdır (Modül A-3).

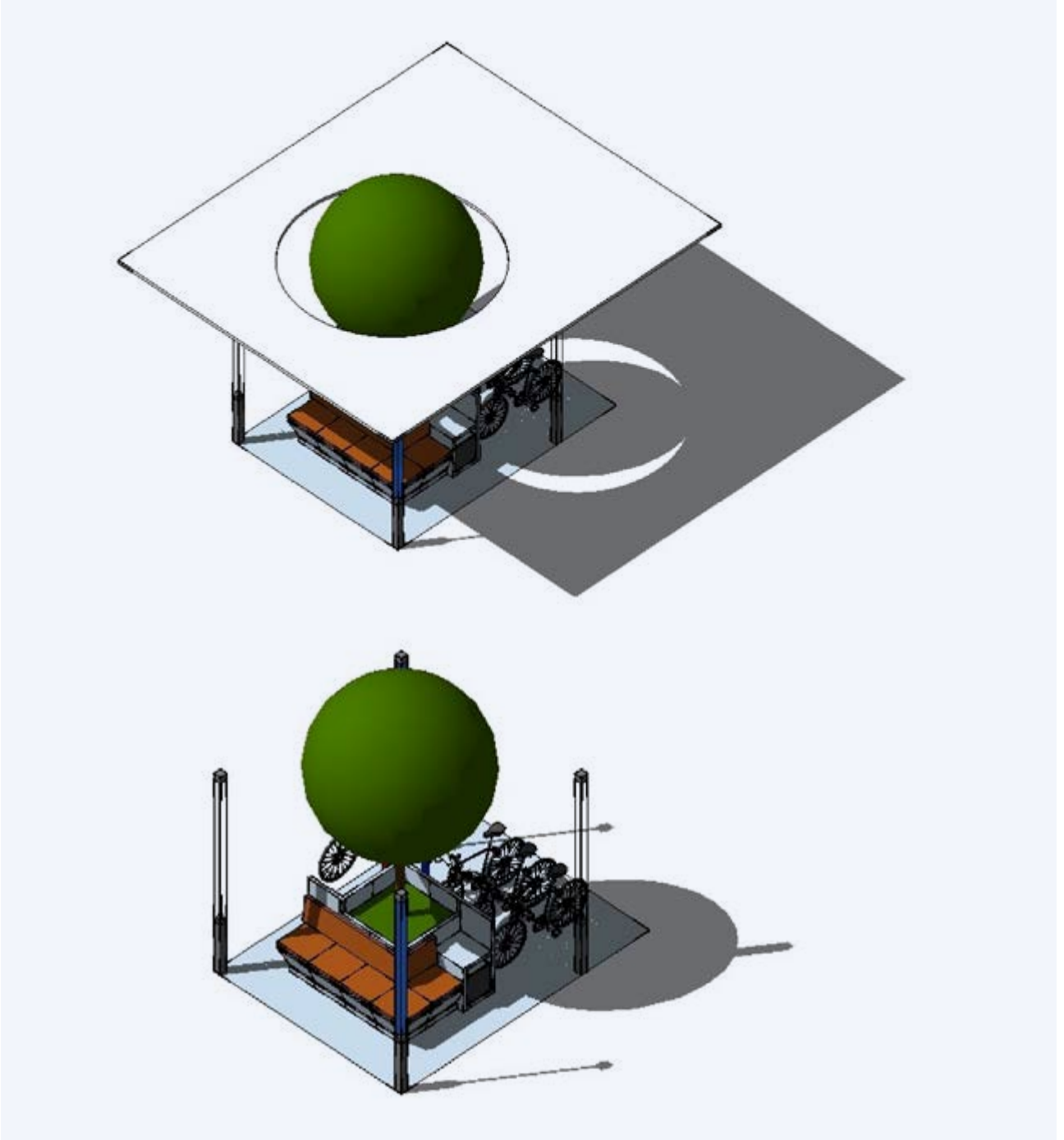
ŞEKİL 61. Modül A-3

ŞEKİL 62. Modül A-4

Modül A-4 masa olanağı olmadan yalnızca oturma ve basit atık kutusu içerme işlevi sunmakla birlikte, modül orta alanında zeytin gibi uzun ömürlü, yaprak dökmeyen ve modül mekânsal sınırları içinde uzun süre kalabilecek oranda bodur bir bitki ile karakterize

edilmiştir. Modül üst örtüsü bitkinin ışık olanağı için daire biçiminde uygun bir çapta yırtılmıştır.

ŞEKİL 63. Modül A-5

Modül A-5 ise Modül D'de yer alan donanımın yanı sıra, Modül C'de yer alan şarj istasyonu işlevine benzer bir çeşitlenme sunmak üzere bisiklet park yeri ve bisiklet bakım istasyonu da içermektedir. Modül A- Serisi 3,00 m*3,00 m kare bir zemine oturan, dört köşede yer alan taşıyıcı unsurların aynı zamanda aydınlatma

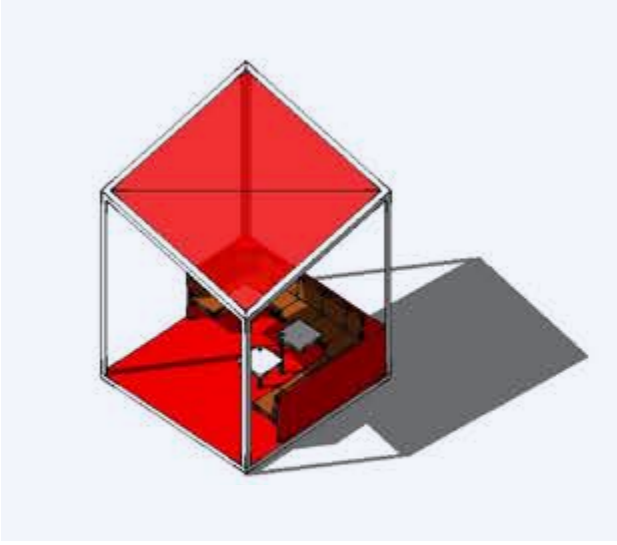
işlevini de üstlendiği birimlerdir. Birimlerin üst örtüleri hafif betonarme sistem olarak düşünülmüştür ve bu plak aynı zamanda daire şeklinde bir yırtıkla geçirgen hale getirilmeye çalışılmıştır.

10.6.2.2. Modül B- Serisi

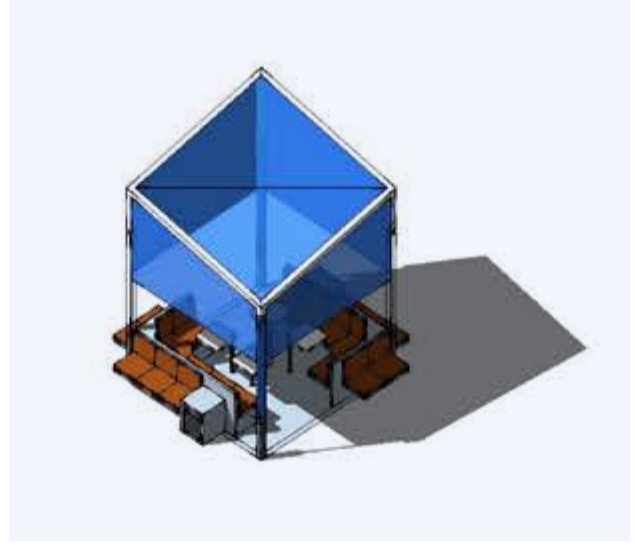
Bir diğer modül önerisi ise detayları daha önce kısmen verilen çelik profille yapılandırılıp, yüksek

dayanımlı solid polikarbonat şeffaf levhaları ile kaplı daha renkli ve geçirgen modüllerdir (Modül B- Serisi).

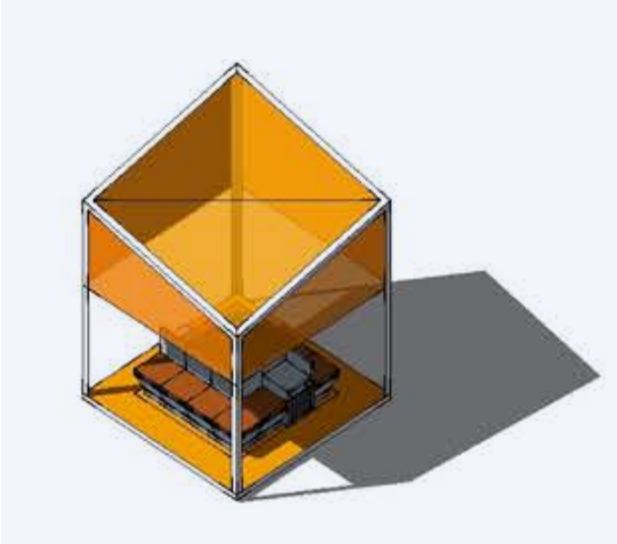
ŞEKİL 64. Modül B-1

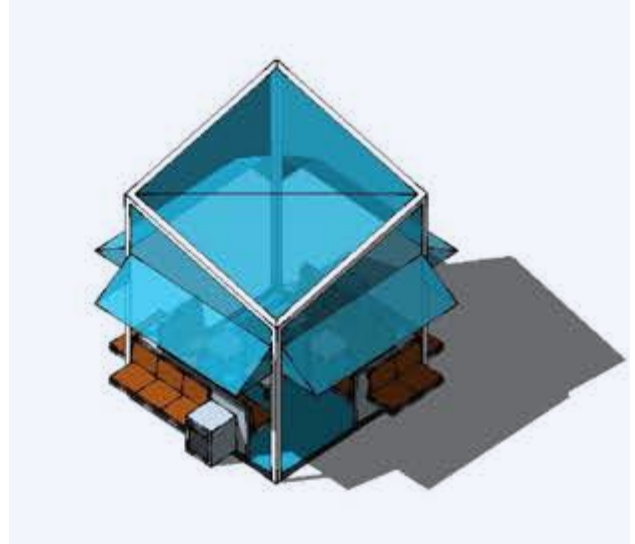
ŞEKİL 66. Modül B-3

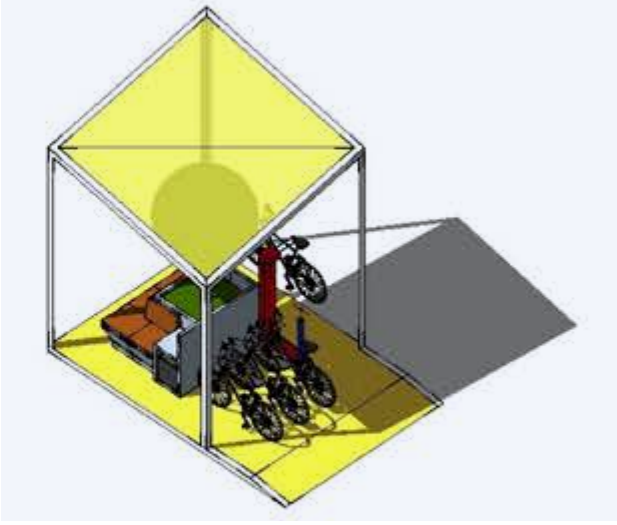
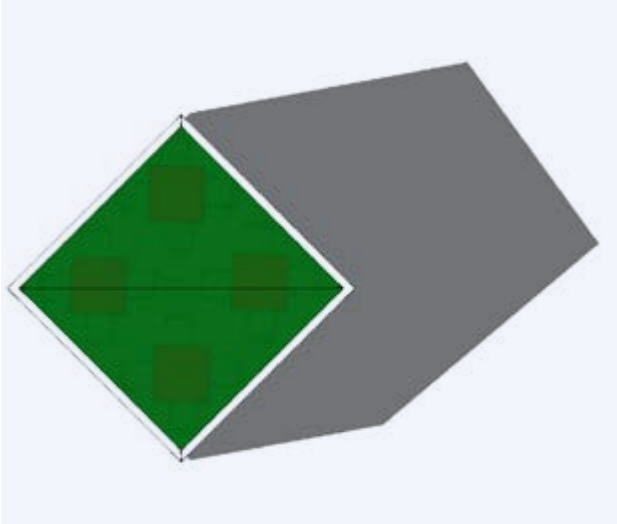
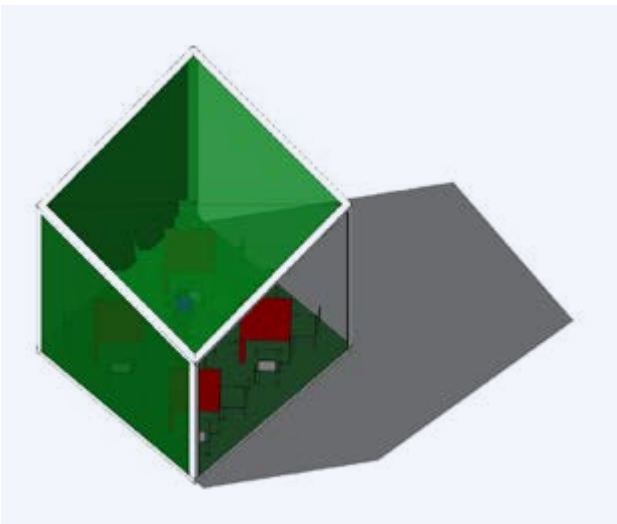
ŞEKİL 65. Modül B-2

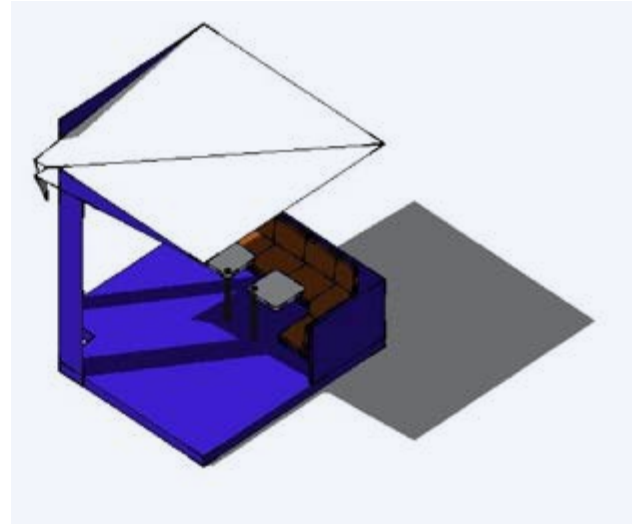
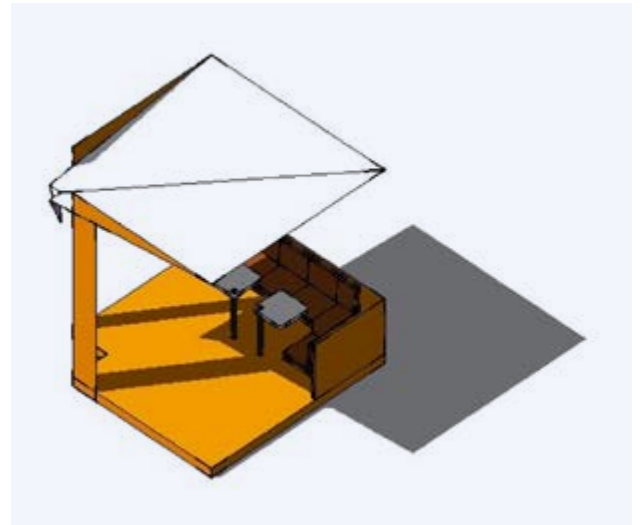
ŞEKİL 67. Modül B-4

Modül B-1, B-2, B-3, B-4, B-5 G, H, İ ve J olarak isimlendirilen bu modüller daha önceki analizde de görüldüğü üzere gölge kapasitesi düz çatıya eğim verilerek artırılmış modüllerdir. Güneş pili kullanımı için 28° açı ile optimize edilmiş bir eğime sahip modüller de önceki modüllere benzer biçimde temel işlevler yanında genişletilmiş işlevler içermektedir. Alanda masa/sandalye yapılandırılmalı ortak birimlerde zemin ölçüleri 4,50 m*4,50 m olarak düzenlenebilir. Orta bölgede söz konusu boyutlardaki iki örnek kullanılmıştır (Modül B-6).

ŞEKİL 68. Modül B-5**ŞEKİL 69. Modül B-6 Plan****ŞEKİL 70. Modül B-6****10.6.2.3. Modül C- Serisi**

Modül C- daha çok simgesel değer taşıyan bir modüldür. Origami objeler ile oluşturulmaya çalışılan naif atmosferin bir bileşeni olarak önerilmektedir. Gölge kapasitesi görece düşüktür. Üst örtüsünün biçimlenişi ve su akaçlamasının origamik katlayışla oluşturulmuş bir çörtenden yapılmasıyla kendine özgü bir tasarım olmuştur. Üst örtü ve çörtten yağmur suyu hasadı için önemli unsurlar olarak değerlendirilebilir. Çörtenden inen su zeminde alçak bir rezervuar havuz ile toplanıp kullanılabilir.

ŞEKİL 71. Modül C (Mavi)**ŞEKİL 72. Modül C (Okr sarı)**

Önerilen tüm modüller güneş pilleri ve jel akü gibi donanımlar ile elektrik kapasitörü olarak alanda işlev üstleneceklerdir. Ayrıca güncel gereksinimler doğrultusunda internete bağlanma olanağı sunan kablolu ağ donanımına sahip olacaklardır. Modüllerin

kriz anlarında gerek teknik gerek temel ihtiyaç destek birimi olarak işlev üstlenmesi önemsenmektedir. Bu işlevi güçlendirmek için oturma birimlerinin iç hacimleri gerekli destek malzemelerini barındıracak biçimde tasarlanmalıdır.

ŞEKİL 73. Öneri: Forbes caddesinin doğu kesiminde, yemek sektörünün ağırlıklı olduğu kesimlerde ve daha geniş açıklıkların bulunduğu alanda Modül L kullanımı

ŞEKİL 74. Batı girişinde ortak yeme içmeye olanak veren oturma birimlerine meydandan yaklaşım

10.6.3. Mağaza Önü Dinlenme Birimleri

ŞEKİL 75. Mağaza Önü Dinlenme Birimi Örneği

Mağaza sahipleri için mağaza önünde dinlenme birimleri yerleştirilebilir. Söz konusu birimlerin yüksekliği yaklaşık 85 cm. olmalıdır. Bu birimler oturmadan çok dayanma özellikli olabilirler.

10.7. Mağazaların Sokak Kullanımı

FOTOĞRAF 58. Çarşıda Mevcut Ürün Sergileme Örnekleri (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

Cadde üzerinde yer alan ticari birimlerin pek çoğunun mevcut durumda mağaza önünde ürün sergilediği görülmektedir. Söz konusu sergilemenin karmaşaya ve öncelikle yangın ve sağlık konusunda acil müdahale araç ve personeli olmak üzere yaya ve araç hareketine engel olmaması gereklidir.

Ürün önerilerine geçmeden önce çalışmanın amaç ve hedeflerine uygun olduğu düşünülen örnekler aşağıda verilmiştir.

FOTOĞRAF 59. Teşhir Ünitesi Örnekleri 1

54

55

FOTOĞRAF 60. Teşhir Ünitesi Örnekleri 2

56

57

Öncelikle ziyaretçilerin bir kısmının yiyecek ürünlerini işletmelerden alarak daha fazla zaman geçirebilecekleri ortak kullanım mekânlarına geçmesinin işletmelerin mekân ve servis giderlerini düşürebileceği esnaf-la yapılan görüşmelerde gündeme gelen ve görece kabul gören bir öneridir. Bu nedenle işletme kamusal mekân işgallerinde, ziyaretçilere ortak kullanım alanı ve aktif yeşil alan bakımından daha fazla kullanım olanağı sunması için 3,00 m gibi bir sınırlandırmaya gidilmesinde yarar görülmektedir.

Bu çerçevede farklı sektörlerde hizmet veren işletmeler için söz konusu sınır işgallerinde kullanılmak üzere çeşitli sergileme, oturma, mekân ayırma ve benzeri birimleri çarşının kimlik çalışması içinde tasarım önerileri olarak geliştirilmiştir. Malzeme, renk, doku gibi nitelikler açısından tipolojik bütünlüğe sahip bu öğeler aşağıda verilmektedir.

54 https://www.walmart.com/ip/Econoco-Grid-Dump-Bin-with-Levelers-Square-36-Black/213094787?wmlspartner=wlp&selectedSellerId=0&item_group_id=PG_213094787

55 <https://tr.pinterest.com/pin/5066618322477034/>

56 <https://tr.pinterest.com/pin/70437488657531/>

57 <https://tr.pinterest.com/pin/70437488657531/>

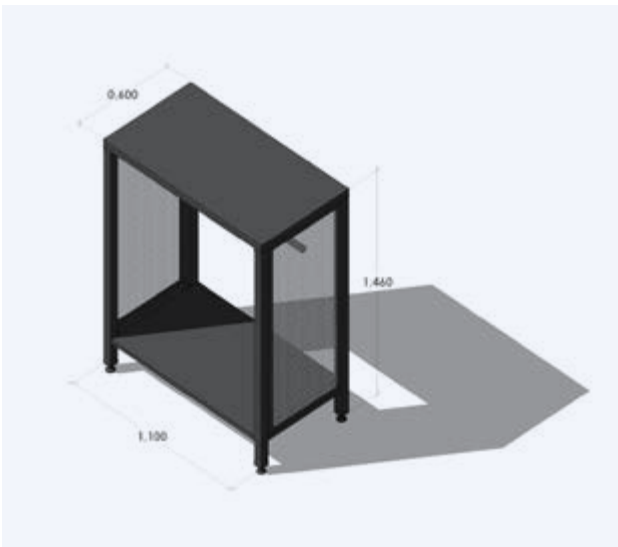
10.7.1. Giyim sergileme üniteleri

Tekstil ürünleri manken gibi büyük yer kaplayan ve görüntü kirliliğine neden olan elemanlar ile sergilenmemelidir. Manken gibi ürünler mağaza içlerinde kullanılabilir. Bunun yerine, tercihen tekerlekle hareketliliği artırılmış askılı ve raflı giyim sergileme elemanları kullanılmalıdır. Bu sergileme şekli görece mağaza dışı sergileme miktarını azaltabilir ancak ürünlerin, diğer sergilemeye göre, daha değerli olduğu algısını güçlendirecektir.

ŞEKİL 76. Giyim (Tekstil&-Ayakkabı) Sergileme Birimi

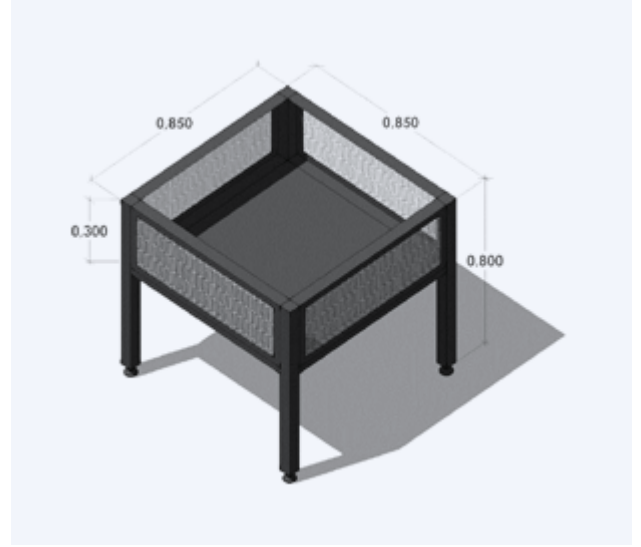
ŞEKİL 77. Giyim (Tekstil&-Ayakkabı) Sergileme Birimi (Ölçülü)

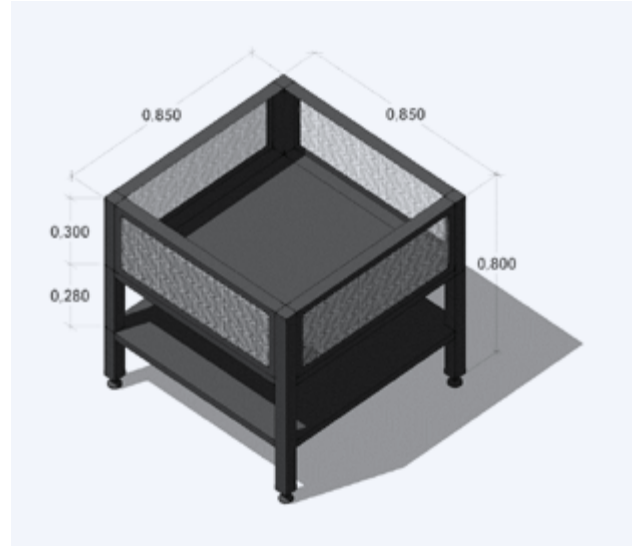
10.7.2. Ürün Teşhir Sepeti

Ürün teşhir sepetleri ya da bir diğer yaygın adıyla sergi havuzları oldukça sık kullanılan öğeler olarak çarşıda gözlemlenmektedir. Yalnızca sepet içerebildiği gibi alt raflı olarak da kullanılabilirler.

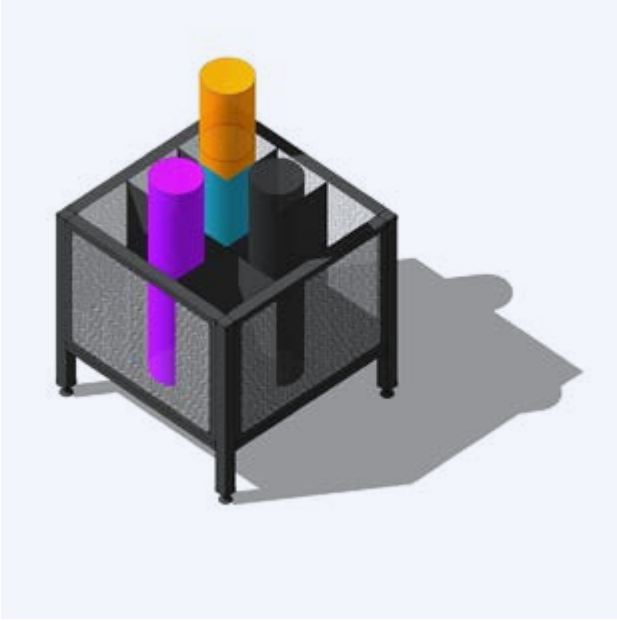
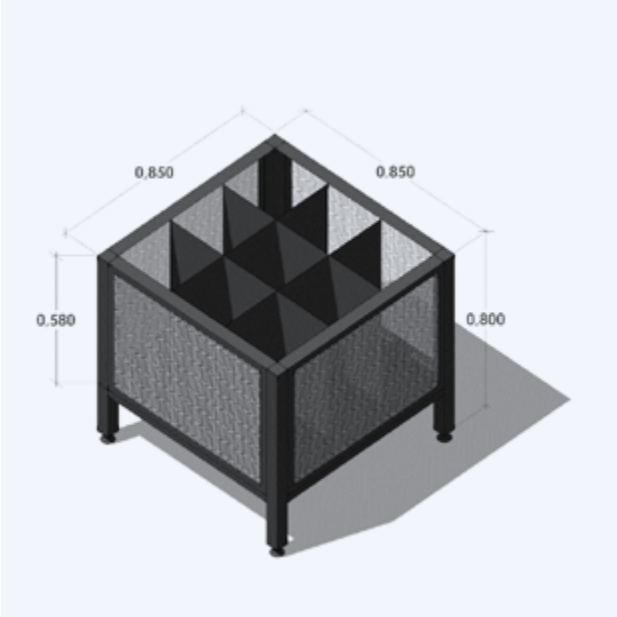
ŞEKİL 78. Ürün Teşhir Sepeti

ŞEKİL 79. Ürün Teşhir Sepeti (Raflı)

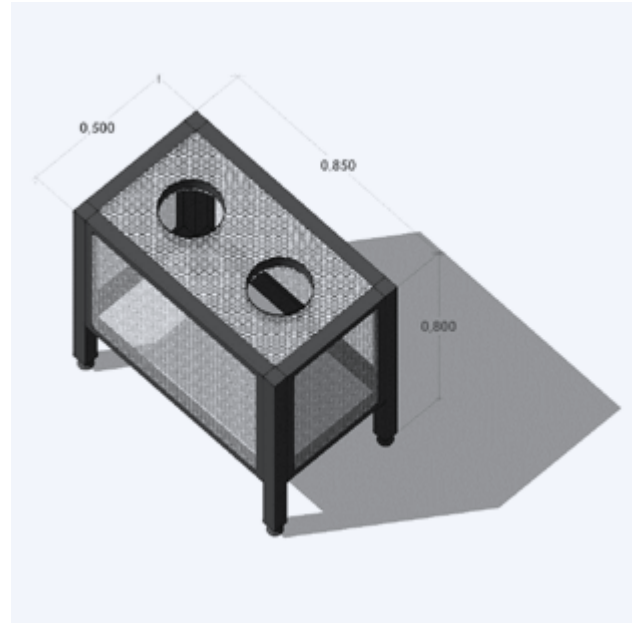
Kilim, halı benzeri rulo olarak sergilenebilir ürünler için ürünlerin dik olarak düzenli olarak yerleştirilebileceği, derinliği artırılmış ve içi ürün boyutlarına uyum sağlayabilecek biçimde değiştirilebilir gride sahip esneklikte birimler geliştirilmiştir.

ŞEKİL 80. Halı, Kilim Sergileme Ünitesi**ŞEKİL 81.** Halı, Kilim Sergileme Ünitesi (Ölçülü)

10.7.3. İşlevler/Mekânlar Arası Ayırıcılar

İşletmeler arasında ya da apartman girişleri ve işletme kullanımları arasında kullanılmak üzere içine saksılı bitki yerleştirilebilecek ayırıcı unsurlar geliştirilmiştir. Hacimli, dibi toprak ya da çakıl içeren birimler bakım açısından sorun yaratabilmekte, dip kısımları kullanıcıların sigara izmariti, atık bardak vb. hızlıca ellerinden çıkarmak istedikleri atıklarla dolabilmektedir.

Bir diğer önemli konu sokak hayvanlarıdır. Özellikle kedilerin hacimli saksı topraklarında tuvalet gereksinimlerini gidermeleri gerek sağlığa uygunluk gerek koku bakımından sorunludur. Bu nedenle elek biçimindeki metal mesh içinde saksı yerleştirilmesine olanak veren boşlukların olduğu bir ayırıcının daha kullanışlı olacağı düşünülmüştür.

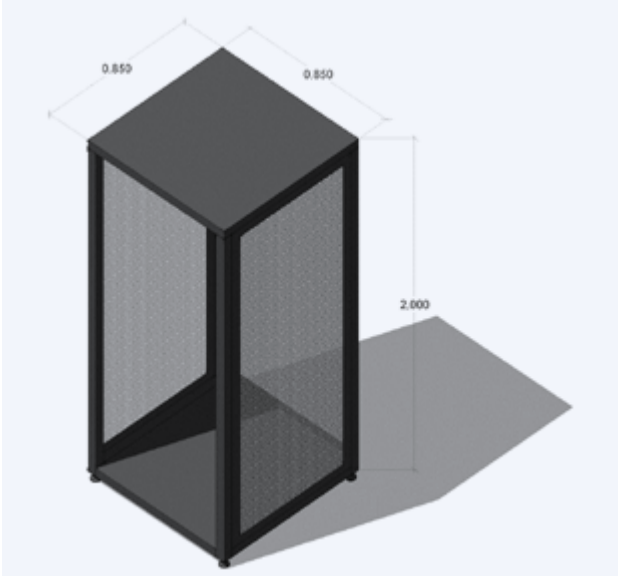
ŞEKİL 82. Ayırıcı Olarak Kullanılabilecek Saksılı Bitki Yerleştirme Olanaklı Üniteler

10.7.4. Düşey ve Yatay Soğuk İçecek Dolapları Kutuları

Bir diğer öge ise hemen tüm gıda ile ilgili işletmelerde yer alan soğuk içecek dolapları için üretilen kutulardır. İçecek firmaları haklı olarak kendi markalarını öne çıkaracak ve algı tekrarıyla kendi ürünlerini tüketicide hatırlatıcı grafikler içeren kaplamaları ile varlıklarını berkitmek istemektedirler. Bu renklilik Çarşının karakterine kısmen katkı sağlamakla birlikte kontrolsüz biçimde gelişmemelidir. Ayrıca, genelde sabit olan bu dolaplar güvenlik nedeniyle önüne kapak, zincir-kilitle sarma gibi koruyucu unsurlarla koruma altına alınmaya çalışılmakta, bu da kullanılmadıkları zamanda mekânın güvensiz olduğu algısını daha da güçlendirmektedir. Bu ve benzeri kaygıları gidermek ve Çarşıda bir kentsel tasarımın var olduğu algısını pekiştirmek için dolapları çarşı kimliğini barındıran,

aşırı ısınma ve benzeri teknik sorun çıkarmayan metal mesh & metal profil ve sac ile üretilmiş kutulara koymak önerilmektedir. Kutular portatif kapaklı ve kilitli olacaktır.

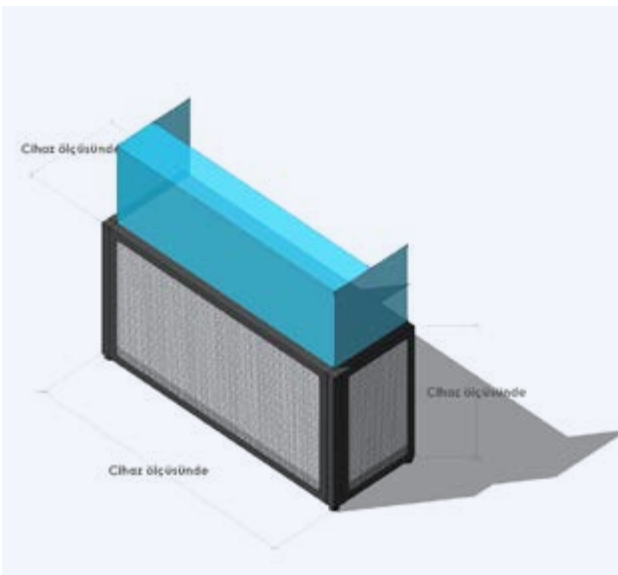
ŞEKİL 83. Düşey İçecek Buzdolabı Kutusu

Yatay soğuk dolaplarda da benzer bir durum vardır. Daha çok su, dondurma gibi ürünler için kullanılmaktadırlar ve bu tasarım boyutları itibarıyla uyarlanabilirler.

Bir diğer yatay dolap tipi ise kumpir vb. ürün hizmeti veren işletmelerin iç malzeme koydukları, sergiledikleri dolaplardır. Bu tip dolaplar için de tasarım esnetilerek kullanılabilirler.

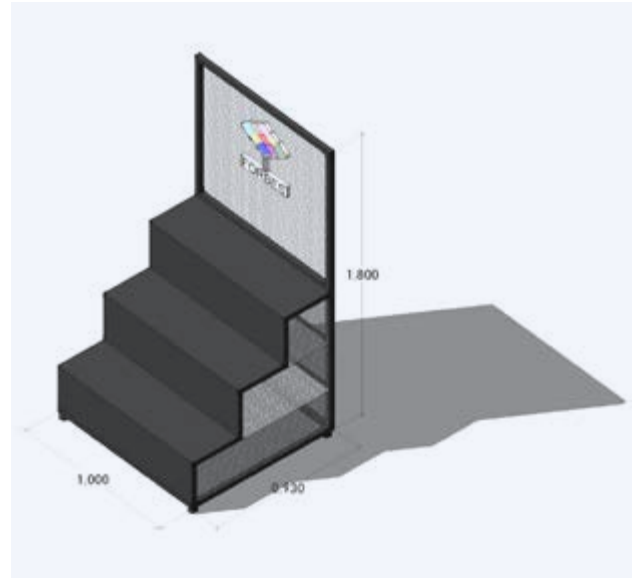
ŞEKİL 84. Yatay Buzdolabı Kutusu

10.7.5. Ayakkabı, Çiçek Sergileme Ünitesi

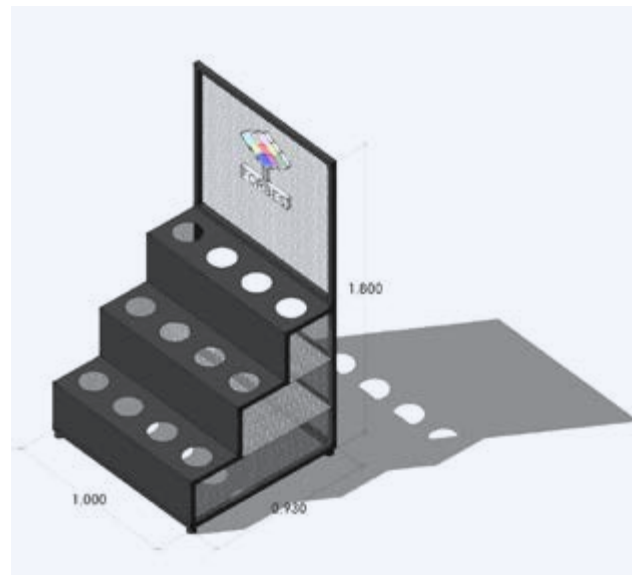
Çarşıda ayakkabı, terlik gibi ürünlerin ticaretini yapan işletmelerin dış mekânda ürün sergileyebilecekleri teşhir sepetleri dışında bir diğer seçenek ise kademeli raflara sahip sergi birimleri olacaktır. Ünitenin arka ya da yanlardan kullanılabilir gizli raf olanağı da bulunmaktadır.

ŞEKİL 85. Ayakkabı, Çanta vb. Ürün Sergileme Ünitesi

Bu sergileme ünitesinin raflarında yapılacak dekupe işlemiyle birim çiçek sergileme/satış standına dönüştürülebilir.

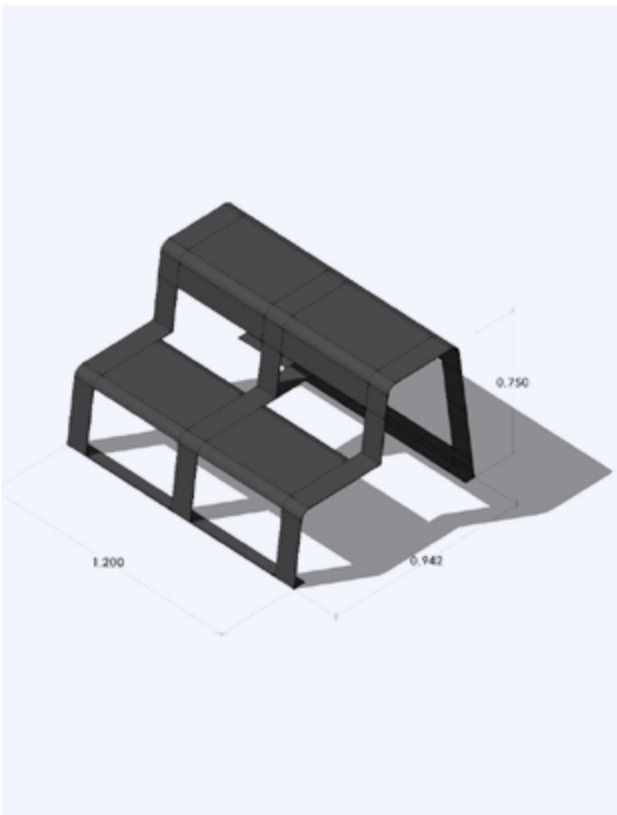
ŞEKİL 86. Çiçek Sergileme/Satış Ünitesi

10.7.6. Çok İşlevli Oturma Ünitesi

Kullanıcının bacaklarını dışarıda ya da dönüp içeride tutmasına bağlı olarak bank ya da çalışma, yemek masası işlevi gören bir ünite olarak düşünülmelidir. Oturmak, yazmak, bilgisayar, tablet gibi cihazlarla çalışmak için kullanılacak bu jenerik tasarım çoklu işlevselliği ile alanda bir boşluk dolduracaktır.

ŞEKİL 87. Masa ve bank olarak kullanımı destekleyen oturma birimi

10.8. Mekânsal/ İşlevsel (Yeniden) Yapılanma ve Okunabilirlik

Mekânsal/işlevsel okunabilirlik kullanıcılara yönlerini bulma, işlevlere odaklanabilme konusunda yardımcı açısından önem taşımaktadır. Okunabilirlik konusu biraz genişletildiğinde mekânların algısal haritalanmasında yollar, odak/düğüm noktaları, işaret noktaları, alanlar ve sınırlar gibi öğeler öne çıkmaya başlamaktadırlar. Bu öğelerin fiziksel/mekânsal eklemlemelerindeki başarı kullanıcıların zihinsel eklemleme konusunda da daha başarılı olabilmelerine ve yaşantılanan/kullanılan mekândan daha fazla keyif almalarına olanak verebilir.

Çarşıda işlevsel dağınıklık konusunda esnaf arama toplantılarında da gündeme gelen bir konu otomatik banka işlem cihazlarının dağınık halde bulunması olmuştur. Hatta bu konuda çalışma yaptırıldığı, birtakım tasarımlar oluşturulduğu da dile getirilmiş, örnek model çalışmalarının çıktıkları tasarım rehberi ekibiyle paylaşılmıştır.

Bankamatik cihazları, bir başka adıyla ATM'ler önemsenen bir konu olarak öncelik taşımaktadır. Ancak yapılan Çarşı görüşmelerinde, anket çalışmalarında tuvaletler, çocuk oyun ve etkinlik alanlarının yokluğu, oturma/dinlenme unsurlarının yetersizliği de öne çıkan konular olmuştur. Mevcut olan unsurların Çarşının varlıkları olarak yeniden değerlendirilmesi ve gerektiğinde bunlara yeni unsurlar eklenerek işlevsel/mekânsal odak/düğüm noktalarının yapılanması çalışmanın bu bağlamdaki hedeflerinden biri olmuştur.

10.8.1. Çarşı Batı Girişi

10.8.1.1. Batı Meydanı, Kuşulu Yansıma Havuzu ve Amfi

Bu konuda birkaç bölge öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki Çarşı'nın Menderes Caddesi ve Şirinyer Parkı ile kurulan temel bağ noktası olan ve bizim çalışmamızda Batı girişi olarak adlandırdığımız bölgedir.

FOTOĞRAF 61. Forbes Çarşısı Batı Girişi

İzmir Büyükşehir Belediyesi ile yapılan görüşmelerde Şirinyer Parkı'nın Metro yeraltı istasyonlarından biri olarak projelendirildiği bilgisi alınmıştır. Gerek istasyon gerek Şirinyer Parkı'nın yeni yer üstü düzenlemesi ile Çarşı arasındaki yaya akışının en güçlü bağlantı bölgesi söz konusu Batı giriş olacaktır. Bu nedenle bu girişin daha davetkar, ilgi uyandırıcı olması için basit ancak temel unsurlar eklenerek ve daha önceki konsept içinde üretilmiş metal üst örtüler başka yerde kullanılmak üzere taşınarak çok işlevli/esnek

bir kamusal mekâna, bir meydana dönüştürülmüştür. Giriş ve çıkışta karşılaşılan temel öge bir siğ yansıma havuzu üstünde yer alan kanatları açık origami turnalarlardır.

Diğer yanda tüm alanı farklı kotlardan görerek deneyimleyebilmeye olanak veren ve gerektiğinde toplumsal etkinlikler için kullanılacak bir amfiyi içermektedir.

ŞEKİL 88. Batı Meydanı, Yansıma Havuzları, Kontrollü Araç Girişi/Çıkışı ve Ortak Gereksinim Bölgesi Yerleşim Planı

Amfinin her bir katı, alın duvarları renklendirilerek insan gözü ölçeğinde daha fazla hareketin algılanabileceği bir biçimde düşünülmüştür. Ayrıca amfinin en üst kotunda yer verilen renkli, çok yüzlü origami heykeller en üste çıkma, onlara dokunma arzusunu uyandırarak amfinin deneyimlenmesi ve alanın farklı

algılanması için bir geçit oluşturmaktadır. Çarşı kimlik çalışmasını bir parçası olan Logo tasarımının üzerinde olduğu bir ekran duvar ve amfinin içe dönen kıvrımlı yüzeyleri yeniden yapılandırılarak zenginleştirilen ortak gereksinim bölgesine geçişi kolaylaştırmaktadır.

ŞEKİL 89. Forbes Çarşısı Batı Girişi, Amfi

ŞEKİL 90. Forbes Çarşısı Batı Girişi, Meydan Önerisi

10.8.1.2. Ortak Gereksinim Bölgesi: Bilgilenme, ATM, WC, İBB Hizmet Noktaları ve Taksi Durağı

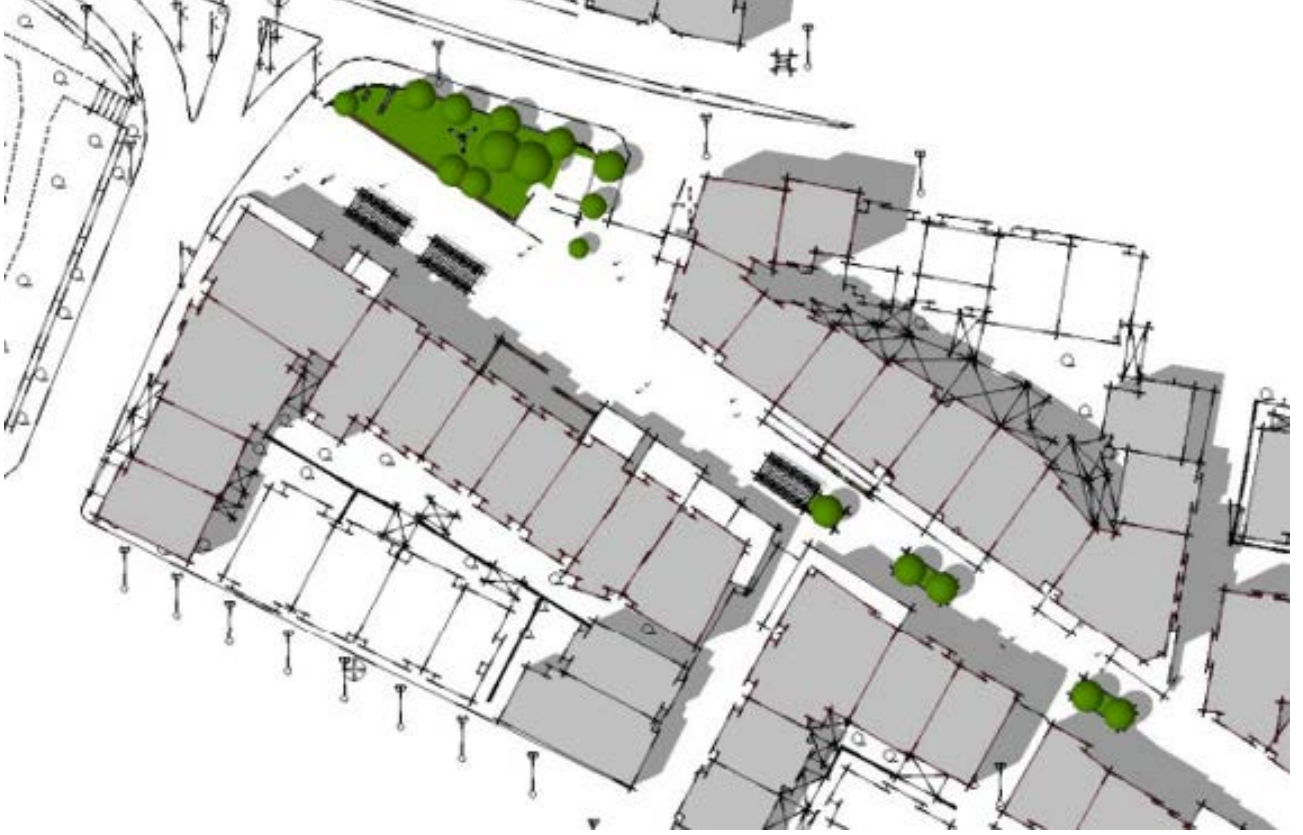
Mevcut durumda otomatik WC, İBB Zabıta, İBB Park Bahçe, İBB Çarşı girişi kontrol üniteleri ve Taksi Durağının olduğu sıkışık kümenin yeniden organize edilmesi hedeflenmiştir. Bu alan çarşı ziyaretçileri için temel kimi gereksinimleri de karşılamak üzere, yerinden çıkarılan metal üç üst örtünün yeniden uyarlanarak kullanımı ve yeni eklentiler ile zenginleştirilmiştir.

Yeni yapılanması ile alan yine İBB birimleri, tuvalet/ bebek bakım ünitesi, taksi durağı içermekte, bunların yanında, çarşı hakkında bilgilenme olanağı sunan, zemin, üst örtü ve bilgi panoları ile ayrıştırılmış bir odak mekânı; ATM'lerin toplulaştırıldığı ve daha küçük versiyonlarının kullanılarak niceliğinin artırıldığı bir mekânı; kullanıcıların bekleme, dinlenme için kullanabileceği karakteristik oturma birimini; kimlik çalışmaları içinde renklilik, çeşitlilik vurgusu ile geliştirilmiş/seçilmiş çok renkli origami çokyüzlü heykelleri ve bir bodur ağacı içermektedir.

FOTOĞRAF 62. Çarşısı Batı Girişi Mevcut Durumu:
İBB Birimleri, WC, Taksi Durağı Kümelenmesi

ŞEKİL 91. Forbes Çarşısı Batı Girişi Mevcut Durumunu Gösterir Plan

ŞEKİL 92. Batı Meydanı ve Ortak Gereksinim Bölgesi Yerleşim Planı

ŞEKİL 93. Forbes Çarşısı Batı Girişi, Amfi ve Ortak Gereksinim Bölgesine Geçiş**ŞEKİL 94.** Batı Meydanı ve Ortak Gereksinim Bölgesi Görünümü**ŞEKİL 95.** Batı Meydanı, Ortak Gereksinim Bölgesi, Bilgilendirme ve ATM Alanı

Meydanda araç trafiğinin olduğu saatlerde hareketi düzenlemek üzere üretilmiş dönüş adası simgesel origami kayıklarının yansımalarını da verecek siğ bir yansımaya havuzuyla tamamlanmıştır.

ŞEKİL 96. Origami Kayık Heykelli Yansımaya Havuzu ve Yönlendirme Panosundan Ortak Gereksinim Bölgesine Bakış

10.8.1.3. Çocuk Oyun Alanları

Esnafla görüşmeler sırasında özellikle kimi kadın görüşmecilerimizin çocuklarla ilgili duyarlılığı dikkat çekici olmuştur. Duygusal yaklaşımın ötesinde Çarşı ziyaretçilerinin profilinin bir kısmının çocuklu aileler olduğu; ancak, bu ailelerin çocukları için güvenli bir etkinlik ortamı bulamadığı açıkça görülmektedir. Mevcut durumda Çarşıda çocuk etkinliğine elverişli hiçbir mekân bulunmamaktadır. Bu haliyle daha çok yetişkinler ve kısmen de gençler çarşı mekânını verimli kullanmaktadırlar.

Çocuklara etkinlik alanı sunmak için iki yol izlenmiştir. Bu yollardan ilki mevcut yeşil alanların kullanımınıdır. İkincisi ise işgal sınırlamaları ve araç trafiği için ayrılan nizami sert zeminlerin dışındaki alanların kamusal kullanıma elverişli yeşil alanlara dönüştürülmesidir. Aşağıda alan için geliştirilen konseptte uygun örnekler verilmiştir.

FOTOĞRAF 63. Çocuk Oyun Alanı Örnekleri 1

58

59

FOTOĞRAF 64. Çocuk Oyun Alanı Örnekleri 2

60

61

62

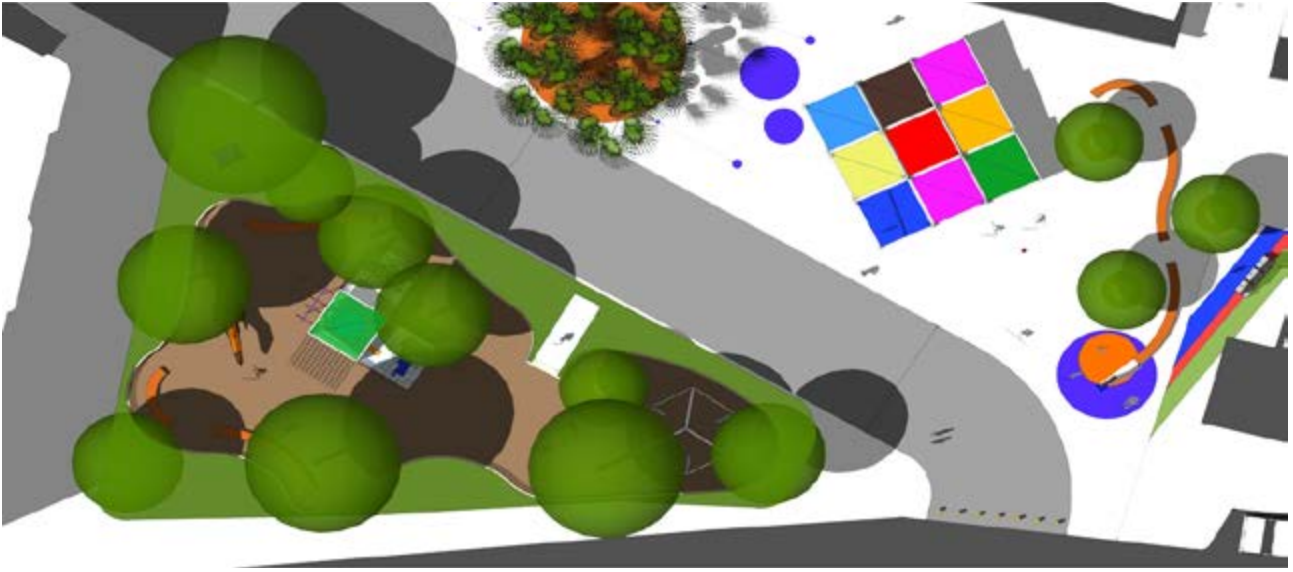
58 <https://thegoarchitects.com/plg>59 <https://tr.pinterest.com/pin/140806232642882/>60 <https://www.ebaumsworld.com/pictures/13-playgrounds-you-wish-you-had/84210394/>61 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1098877958913299&set=pcb.1098877992246629>62 <https://berliner-playequipment.com/us/product/the-cube-l/>

10.8.1.3.1. Doğu Girişi Çocuk Oyun Alanı

Bu çerçevede mevcut alanların yeniden değerlendirildiği örnek Forbes Caddesi'nin doğu kesimindeki yeşil alanın kullanılmasıdır. İçinde yıpranmış, bakımsız kalmış durumda bir heykel de bulunan bu yeşil alanın yeniden değerlendirilmesi önemsenmiştir. Bu yeşil alanının konum olarak güvenli olması nedeniyle,

ana çocuk oyun alanı olarak düzenlenmesi önerilmiştir. Tüm yaş grupları için oyun olanağı sunabilecek basit ama etkin bir alan olması hedeflenmiş, ilgi çekiciliği artıracak origami heykellerle içeriği zenginleştirilmeye çalışılmıştır.

ŞEKİL 97. Çarşı Doğu Girişinde Yer Alan Mevcut Yeşil Alanın Çocuk Oyun Alanı Olarak Yeniden Yapılandırılmış Planı

ŞEKİL 98. Çarşı Doğu Girişi Çocuk Oyun Alanı 1

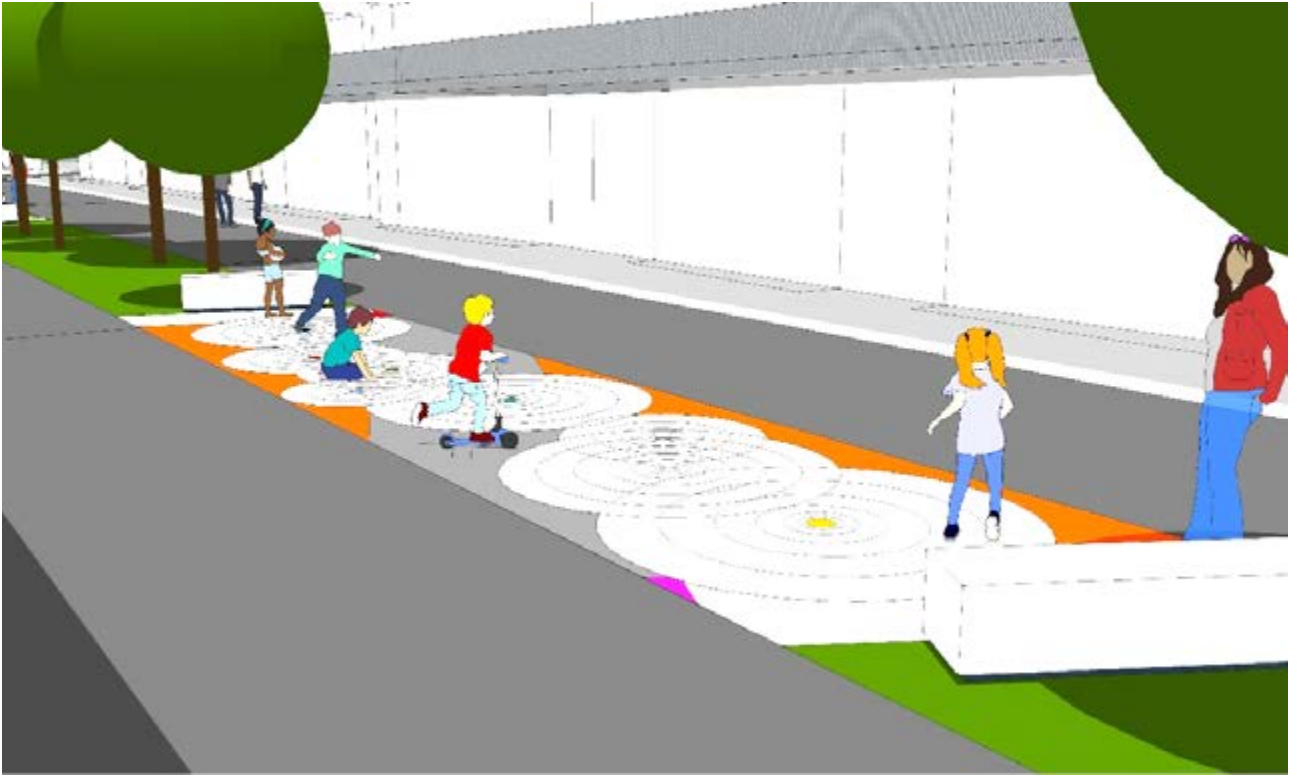
ŞEKİL 99. Çarşı Doğu Girişi Çocuk Oyun Alanı 2**10.8.1.3.2. Çocuk Oyun Alanı & Kuru Havuz**

Çarşının orta bölgesinde, sürekliliği sağlanmış yeşil bant içinde çocuk oyun alanı olarak da kullanılabilen bir kuru havuz işlevsel öneri olarak getirilmiştir. İki hedef gözetilerek yapılmıştır bu öneri. İlki çocuklar ve suyla oynama arasındaki güçlü ilişkinin hareketle

geçirilerek çocuklar ve ana-babalar için bir çekim noktası oluşturmaktır. Diğeri ise suyun serinletici etkisinin sert malzemelerle üretilmiş kentsel mekânda kullanılarak çarşı ısısını regüle edebilmektir.

ŞEKİL 100. Çocuk Oyun Alanı- Kuru Havuz plan

ŞEKİL 101. Çocuk Oyun Alanı- Kuru Havuz görünüm

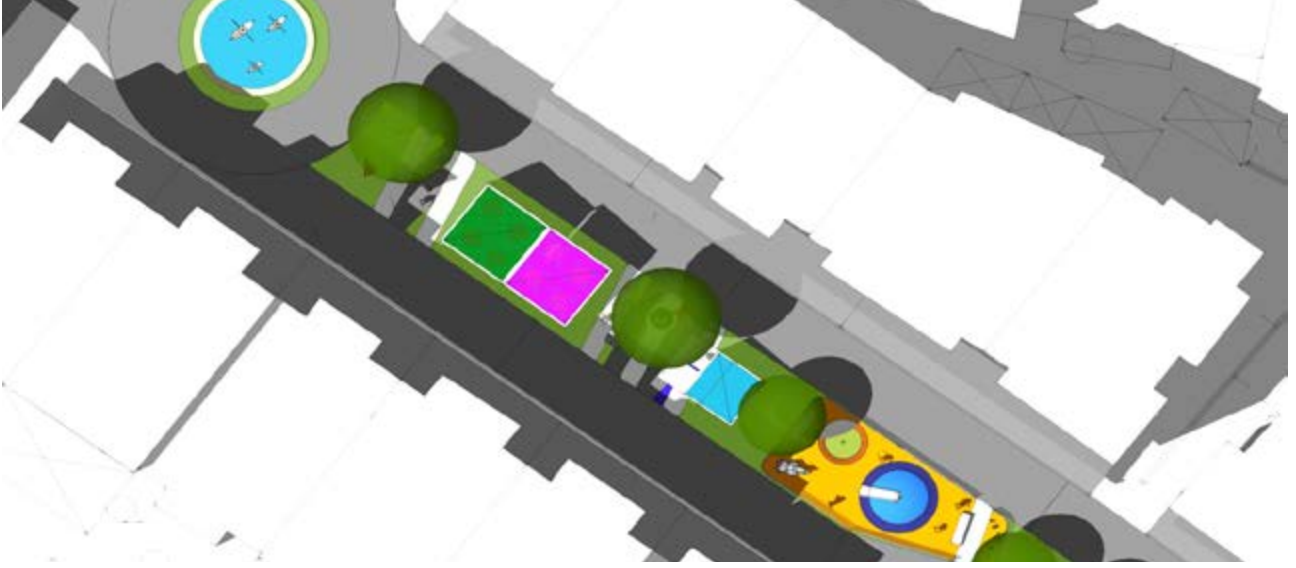

10.8.1.3.3. Orta Giriş Meydanı Çocuk Oyun Alanı ve Yeterlilik Ünitesi

Caddenin orta kesiminde çocukların oynaması için küçük bir oyun alanı planlanmıştır. Bu oyun alanı ve yeme, dinlenme, tuvalet/bebek bakım

ihtiyaçlarına yönelik ünitelerle bölgesel bir yeterlilik ünitesi oluşturulmuştur.

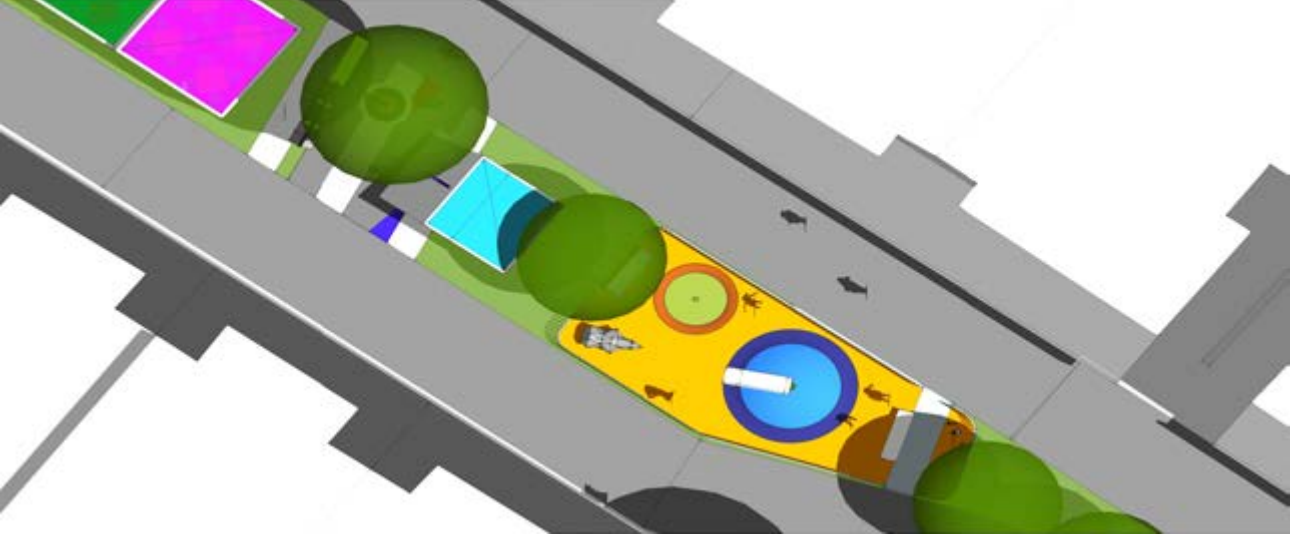
ŞEKİL 102. Orta Giriş Meydanı Çocuk Oyun Alanı ve Yeterlilik Birimleri Yerleşim Planı

ŞEKİL 103. Orta Giriş Meydanı Çocuk Oyun Alanı ve Yeterlilik Birimleri

ŞEKİL 104. Orta Giriş Meydanı, Çocuk Oyun Alanı Planı

ŞEKİL 105. Orta Giriş Meydanı, Çocuk Oyun Alanı Görünümü 1

ŞEKİL 106. Orta Giriş Meydanı, Çocuk Oyun Alanı Görünümü 2

10.8.1.4. Çok İşlevli Kamusal Mekân: Çocuk/Yetişkin Atölye Alanı

Forbes Çarşısı'nın önemli bir çekim alanı haline gelebilmesinde üstlendiği yeni işlevler değer taşımaktadır. Arama toplantıları ve birebir görüşmelerde Çarşı'nın toplumsal etkinlikler bakımından zayıf olduğu anlaşılmıştır. Kamusal mekân varlığının doğru değerlendirilerek söz konusu zayıf alanı güçlendirmek çalışmanın öncelikli hedefleri arasındadır. Bu hedef doğrultusunda alanın doğu girişinde yer alan kamusal boşluk mevcutta olan otopark kabiliyeti de dikkate alınarak bir etkinlik alanı olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Çarşı'nın önemli bir giriş noktası olma niteliğini güçlendirmek üzere yönlendirme/bilgilendirme panosu, oturma grupları, bitkilendirme önerilmiştir. Kapalı/kontrollü mekân gerektiren etkinlikler için alanda ortak kullanım amacıyla tasarlanıp önerilmiş eğik üst örtülü modüllerin kümeleşme yoluyla daha büyük mekânlara dönüştürülmesi düşünülmüştür. Bu modüllerin bazıları temel gereksinimleri karşılayacak tuvalet/bebek bakım işlevi taşıyarak mekânın kullanım niteliğini arttırabilecektir.

ŞEKİL 107. Çarşı Doğu Girişi, Çocuk-Yetişkin Atölye Alanı Yerleşim Planı

- ▶ Alanda çok amaçlı toplantılar için kullanılacak üst örtülü mekanların varlığı önemlidir
- ▶ Doğa girişinde yürüyüş güzergâhı üzerinde cadde'nin geniş olan orta kesiminde atölyelerin gerçekleştirilebileceği gerektiğinde yarı açık, iklim koşullarına göre gerektiğinde kapanabilen bir birim yerleştirilmesi önerilmiştir.
- ▶ Bu birim aynı zamanda doğu girişinde, cadde açısından simgesel eleman niteliği taşıyacaktır.

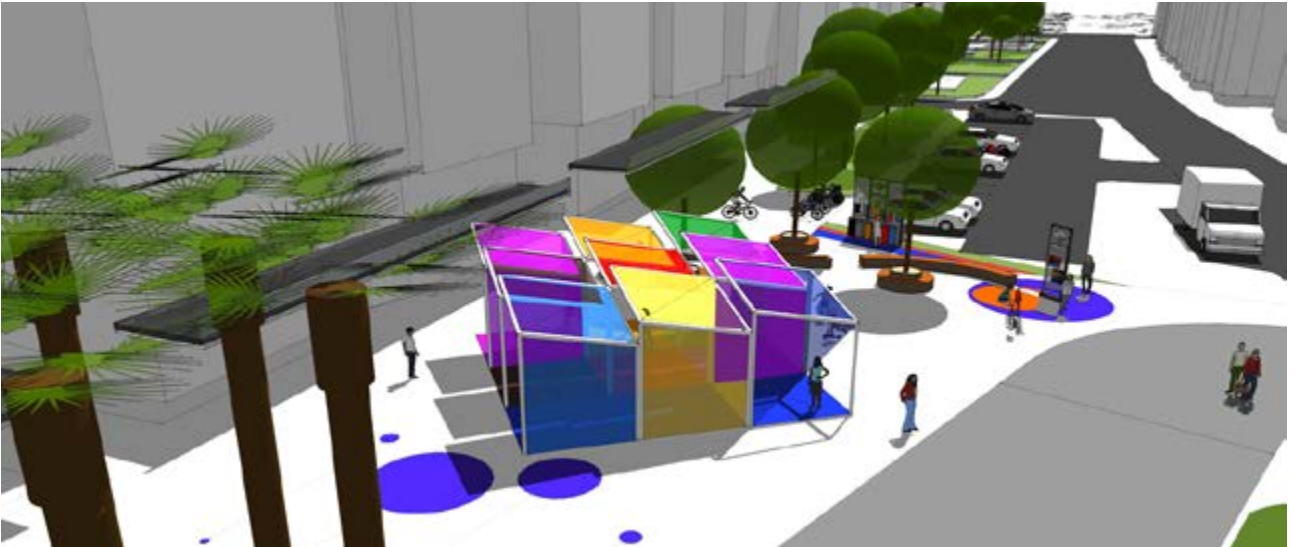
ŞEKİL 108. Çarşı Doğu Girişi, Çocuk-Yetişkin Atölye Alanı Araç Girişi Tarafından Görünümü

ŞEKİL 109. Çarşı Doğu Girişi, Çocuk-Yetişkin Atölye Alanı Otopark Tarafından Görünümü

ŞEKİL 110. Çarşı Doğu Girişi, Çocuk-Yetişkin Atölye Alanı Çarşı Ana Aksı Tarafından Görünümü

10.8.1.5. Çok İşlevli Kamusal Mekân: Amfi – Toplanma Alanı

Alanın doğu tarafının gençlerin daha fazla kullandığı bir bölge olma özelliği taşıdığı alandaki gözlemlerle ve esnaf görüşmeleri aracılığıyla saptanmıştır. Daha çok kahve tüketilen mekânları tercih eden gençlerin görece daha ekonomik, al-git tarzı ürün tüketimiyle birlikte kafe mekânlarından bağımsız, daha kalabalık

etkileşimde bulunabileceği toplanma mekânı olanağı sunulması önemsenmiştir. Bu çerçevede alanın bu giriş noktasında turnalı yansıma havuzu, çarşı yönlendirme panosu ve alçak basamaklardan oluşan bir küçük amfi önerilmektedir.

FOTOĞRAF 65. Çarşı Doğu girişi, sokak müzisyenleri için uygun bir mekân sumaktadır

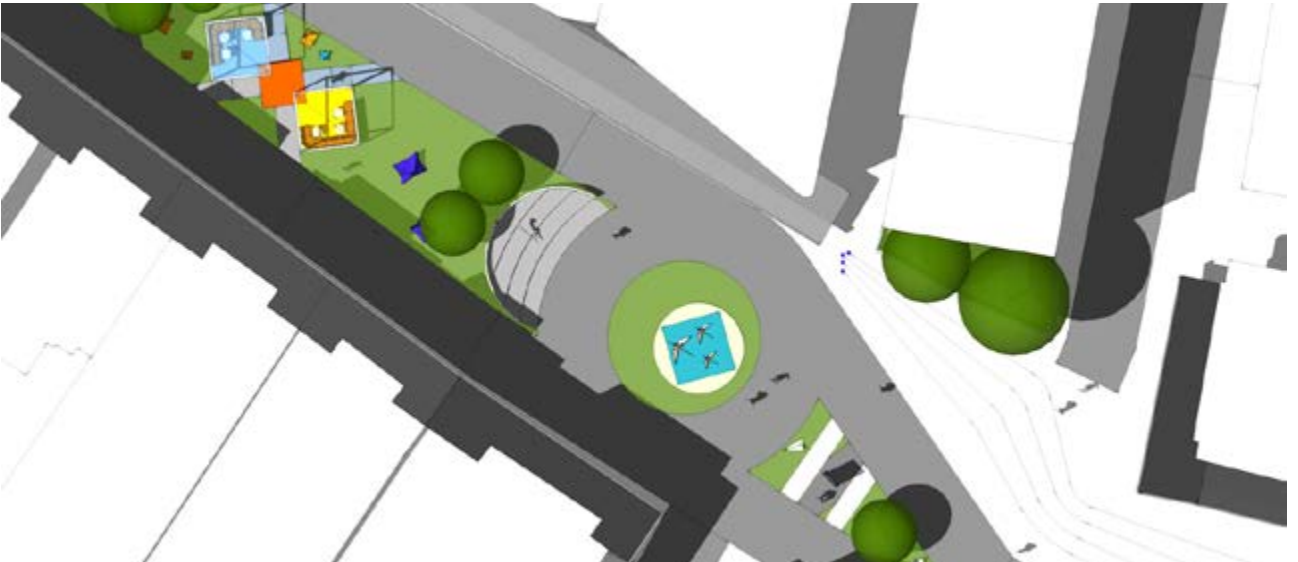

(Kişisel Arşiv 19 Mayıs 2024, Saat 17:30)

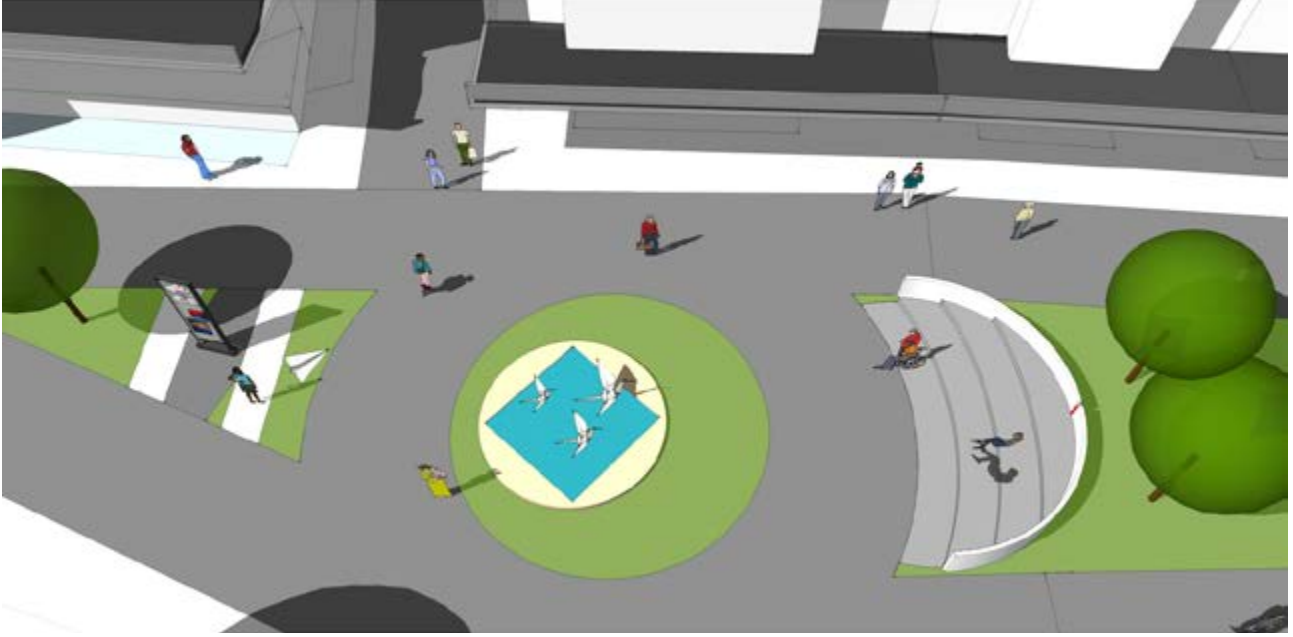
Alandan 19 Mayıs 2024 tarihinde alınan bu fotoğrafta da görüldüğü gibi mekânın bir sahne olarak kullanılması yadırganmamaktadır. Müzisyenin ilgi görmesi elbette o anda dinlemeye gelenler ve müzisyenin

repertuarı, söyleme tarzı ve içeriğine bağlı olarak değişkenlik gösterecektir. Bu noktada tasarımcılar için önemli olan bu tip etkinlikler için toplanma, sahne mekânı gibi olanakları yaratabilmektir.

ŞEKİL 111. Çarşı Doğu Girişinde Çok İşlevli Kamusal Mekân: Amfi – Toplanma Alanı yerleşim planı

ŞEKİL 112. Çarşı Doğu Girişinde Çok İşlevli Kamusal Mekân: Amfi – Toplanma Alanı

Özellikle gençlerin bir araya gelebilecekleri ve atölye alanları ile de bütünleşebilen küçük bir amfinin de

caddenin doğu girişinde yer alması önerilmiştir.

ŞEKİL 113. Çarşı Doğu Girişinde Çok İşlevli Kamusal Mekân: Amfi – Toplanma Alanı 2

Amfinin yönlendilmesi, havuzun konumlanmasındaki tercih sokak müzisyeni içeren fotoğrafta görüldüğü gibi çarşıda etkin olunan saatlerin öğleden sonra olması ve ışığın bu saatlerde havuza, origami kuğulara,

yeşil alana ve gösteri yapana cepheden gelmesine dayanmaktadır. Bu sayede izleyiciler mekânı, diğer insanları ve etkinliği çok daha net algılayabileceklerdir.

10.9. Afet Destek Birimleri

İçinde yer alınan coğrafyanın aktif fay hatları içermesi, iklim değişikliği nedeniyle yaşanan aşırı sıcak-aşırı yağış gibi anomaliler, uyumlanması gereken koşullar olarak hayatımızda yer almaktadır. Uyumlanma süreci kişisel, özel olanaklar açısından olumsuz geliştiğinde ise (depremde yapıların güven vermemesi nedeniyle hayatı dış mekânda geçirmek zorunda kalmak gibi) kamusal olanakların devreye girmesi bir gereklilik olarak belirir.

Afet toplanma alanları bu tip kriz zamanlarında güvenli, erişilebilir alanlar olarak tanımlanan ve temel gereksinimler için donatılan işlevsel alanlardır. Forbes Caddesi sakinleri için en yakın afet toplanma alanı Cadde'nin batısında yer alan Şirinyer Parkı'dır.

Ancak Caddenin kamusal bir boşluk olarak afet ve benzeri acil durumlarda sakinlere destek olanakları içermesi, bu olanakların olabildiğince güvenli ve yeterli düzeyde olması önemsenmektedir.

Bu amaçla alanda kullanılan birimlerin:

- Uzun ömürlü güneş panelleri ve akülerle yeterli akım verebilecek düzeyde elektrik donanımına sahip olması planlanmış ve tasarımı buna göre oluşturulmuştur.

- Afet koşullarından bilişim kanallarının da etkilenmesi nedeniyle destek birimlerinde internet ağına katılım olanağının sağlanması önemlidir. İBB tarafından sağlanan WIZMIRNET günlük yaşantıda da bu desteği birimler ve çevresinde verebilir.
- Yağmur suyu hasadı ve sağlığa uygun biriktirme koşullarının sağlanması ile tuvalet/bebek bakım ünitelerinin kullanım suyu gereksiniminin karşılanması öngörülmüştür.

Alanın topografik koşulları göz önünde bulundurularak daha üst kottaki Doğu girişinde yer alan kapalı etkinlik ünitesinin çoklu üst örtüleri yağmur suyu hasadı ve depolaması için en önemli potansiyele sahiptir. Burada oluşturulacak bir su deposu ile daha alt kotta yer alan ve suya gereksinim duyan ünitelerin, afet koşullarında elektrik yetersizliği ve su pompalarının çalışmama durumunda dahi doğal cazibe ile suya erişimi sağlanabilecektir.

Çarşı Doğu girişinde yer alan kapalı etkinlik alanı çatıları gerek elektrik üretimi gerek yağmur suyu hasadı için önemli yüzeylerdir.

ŞEKİL 114. Doğu Girişi Etkinlik Alanı Yapıları Elektrik Üretimi ve Yağmur Suyu Hasadı Kapasitesine Sahiplerdir

Etkinlik Alanı yapılarının temelinde yer alan Modül B-Serisi birimleri, bir afet destek birimi için öngörülen elektrik üretimi/depolaması ile yağmur suyu hasadı için uygun donatılar olarak öngörülmüş ve tasarlanmışlardır

ŞEKİL 115. Modül B-Serisi Afet Destek Birimleri

10.10. Bilgilendirme

10.10.1. Bilgilendirme Alanları

Kullanılan kentsel mekâna dair geçmiş, bugün ve öngörülen gelecek bilgisine sahip olmak isteyen çarşı kullanıcıları için çarşı tarihçesi, cadde üzerinde yer alan firmaların bilgilerini içeren tanıtım panolarının iklim koşullarına uygun bir alan içerisinde yer almaları

öngörülmektedir. Bu çerçevede çarşı batı girişinde yeniden düzenlenen ortak gereksinim alanında bu panolara özel bir yer oluşturulması öngörülmüştür. Kullanıcı oryantasyonu için gerekli harita/kroki gibi unsurların da burada yer alması önemlidir.

ŞEKİL 116. Batı Girişi Ortak Gereksinim Alanında Yer Alan Bilgilendirme Panoları

10.10.2. Bilgilendirme/Yönlendirme Panoları

Ziyaretçilerin Çarşı içinde kolayca yönlenebilmeleri için gerekli bilgileri içeren panolar günlük yaşamın kolaylaştırılması açısından son derece önemlidir. Panoların Çarşı yaya akışı içinde kullanıcıların yönlenebilmeye en çok gereksinim duydukları çok seçenekli dağılım noktalarında konumlandırılması gereklidir.

Bu bağlamda en gerekli unsurları içeren panolar Çarşı kimliğine uygun form ve malzeme ile oluşturulmuş ve Batı, Orta ve Doğu girişlerinde yer alan düğüm noktalarına yerleştirilmiştir. Panoların hazırlanmasında dikkate alınan örnekler aşağıda verilmiştir.

FOTOĞRAF 66. Bilgilendirme/Yönlendirme Pano Örnekleri

63

64

65

66

67

63 <https://rsmdesign.com/news/branding-wayfinding-and-creating-a-strong-community>

64 <https://www.iqbrandingsolutions.ie/our-services/wayfinding-directional/>

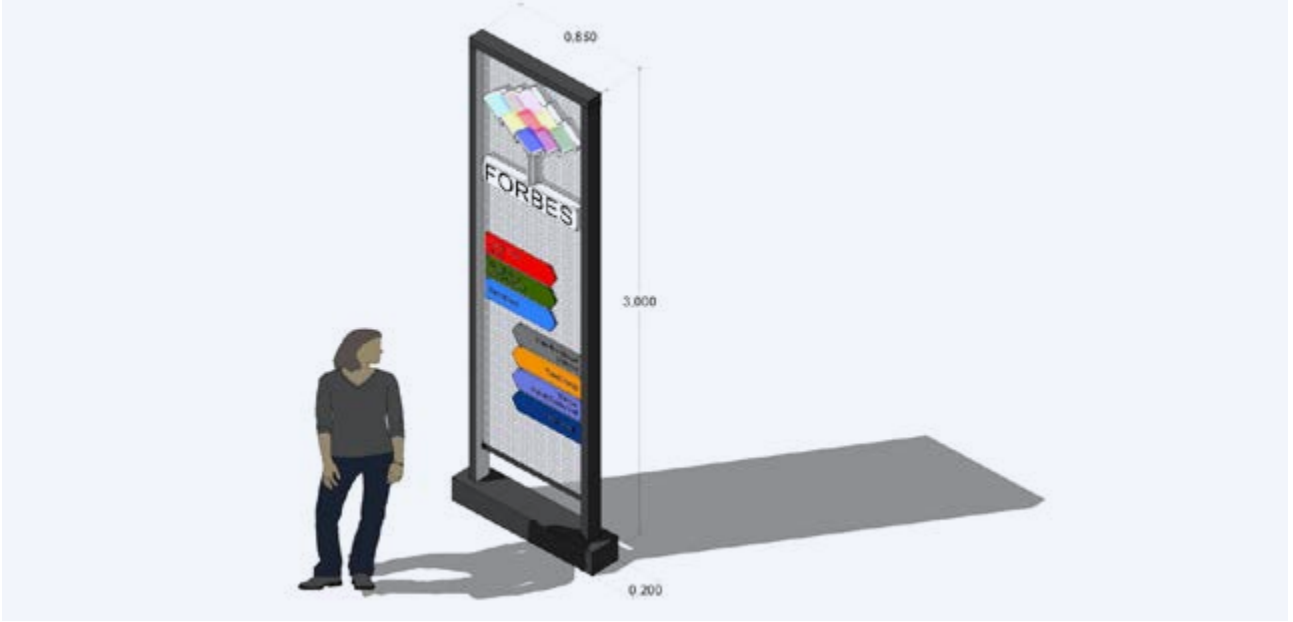
65 <https://tr.pinterest.com/pin/472033604713102370/>

66 <https://buerobauer.com/projekte/viertel-zwei-wien/>

67 <https://buerobauer.com/projekte/viertel-zwei-wien/>

Mağaza tabelalarında kullanılan temel geometrik form ve malzeme yapılandırılmasının alan yönlendirme birimlerinde tekrarlanmasıyla tasarım karakterinde süreklilik sağlanmaya çalışılmıştır.

ŞEKİL 117. Bilgilendirme/Yönlendirme Panosu

ŞEKİL 118. Doğu Girişi Etkinlik Alanında Yer Alan Bilgilendirme Panoları

ŞEKİL 119. Batı Girişinde Yer Alan Bilgilendirme Panoları

10.11. Erişilebilirlik, Engelsiz Güzergâh Oluşturulması

Forbes Caddesi aksı boyunca saptanan önemli sorunlarından birisi de erişilebilirlik sorunudur. Hem taşıt hem de yayalar erişilebilirlik sorunları yaşamaktadır. Yayalar mağazaların Caddeye aşırı yayılan sergileme ürünleri nedeniyle erişimde sorun yaşarken, Çarşı gündüz taşıt trafiğine kapalı olduğu zamanlarda acil erişim gereksinimi olan itfaiye ve ambulans gibi taşıtlar da benzer aşırı yayılma ve araç üst kotunun Caddeye uzanan tentelere takılma olasılığı nedeniyle erişilebilirlik engelleri ile karşılaşmaktadır. Rehber çalışmasında erişilebilirliğin güvenlik öncelikli olmak üzere yeniden kurgulanması ve Cadde üzerinde her türlü engelden arınmış engelsiz bir güzergâh oluşturulması son derece önemsenmiştir. Bu amaçla daha önce de dile getirildiği gibi işletme işgalleri gerek zeminde gerek tente/tabela kotunda 3,00 m'yi geçmeyecek biçimde sınırlandırılmıştır. Sınırın hemen dışından, taşıt erişim standartları için gerekli olan 3,50 m genişliğindeki hat gerek yaya gerek taşıt için uygun kaplama özelliklerine sahip olacak şekilde tanımlanmıştır.

- ▶ Boş bırakılan ve sadece erişime olanak sağlayan şeritlerde kesinlikle sergileme ürünleri ve tente uzantıları yer almamalıdır.
- ▶ Cadde üzerinde yayanın ve acil durumda taşıtın kullanımı için 3,5 m genişliğinde geliş ve gidiş şeritleri düzenlenmelidir.
- ▶ Yayanın ve engellilerin geçişi için en az 1,50 metre genişliğinde bir güzergâh sadece yaya kullanımına ayrılmalıdır.
- ▶ Kaldırım kot farkı Çarşı içinde kullanılmamalıdır. Çarşı

ve çevrede yer alan diğer yol kaplamaları söz konusu olduğunda bu fark 3 cm-15 cm arasında olmalıdır. Mevcut kaldırımların döşemelerinde yapılacak bakım ve onarımlarda 15 cm yükseklik sınırı aşılmamalı, kaldırım yükseltilmemelidir.

- ▶ Yaya yolu yüzeyi kaymaz nitelikte, boşluksuz olmalıdır. Eğer yol üzerinde ızgara, rögar kapağı gibi altyapı elemanları var ise, bunlar çukur ve çıkıntı oluşturmayacak şekilde yol yüzeyi ile eş düzey olmalıdır.
- ▶ Görme engellilerin sokakta güvenli bir şekilde ilerleyebilmeleri için yaya yolu yüzeyinde hissedilebilir kılavuz izler yapılmalıdır. Hissedilebilir yüzeyler, görme engellilerin ayakkabı tabanından hissedebilecekleri çıkıntıda veya yükseklikte olmalıdır. Yüzeyin diğer yayalara, özellikle de yürüeyen özürülere ve tekerlekli sandalye kullanıcılarına sorun çıkaracak kadar iri kaba olmamasına dikkat edilmelidir.
- ▶ Oluşturulan kılavuz izleri ana yaya hareketine paralel doğrultuda yerleştirilmeli ve 40 cm- 60 cm genişliğinde olmalıdır.
- ▶ Oluşturulan kılavuz izleri malzemesinin yırtılma ve kalkma yapmayacak türde malzemelerden seçilmesi gereklidir.
- ▶ Kaldırım gerektiren yerlerde rampa ile sokaktan taşıt yoluna bağlantı noktalarında, özellikle engelli yayaların hareketine engel olmayacak şekilde düzgün olmalı, birleşim noktasında herhangi bir çıkıntı veya çukurluk olmamalıdır.
- ▶ Engelsiz güzergâhın üzerinde mevcut durumda kısmen yer alan peyzaj düzenlemeleri korunmuştur.

ŞEKİL 120. Forbes Çarşısı Ana Aksı Boyunca Gerek Yayalar Gerek Acil Durum Araçları İçin Tam Erişilebilir Olarak Oluşturulmuş Güzergâh

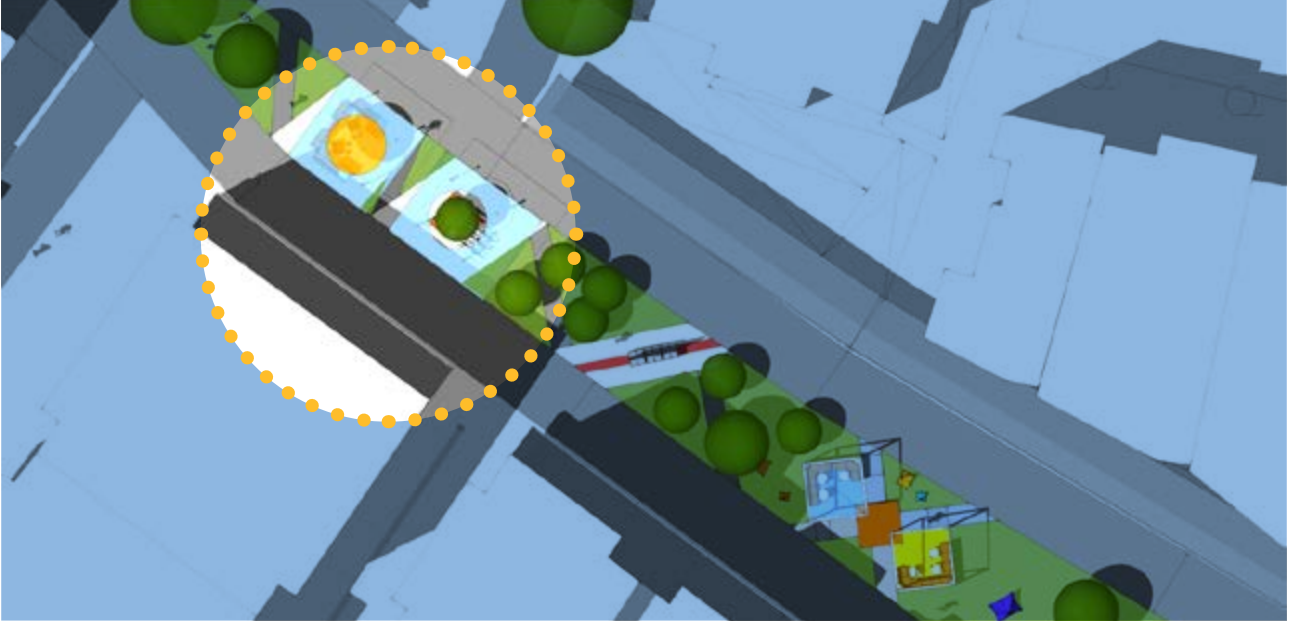
ŞEKİL 121. Erişilebilir, Engelsiz Güzergâhın Batı Girişinin Bir Bölümünden Detay Planı

Engelsiz giriş, güzergâh ve dinlenme olanakları önerisi/ Çarşı Orta Kesimi:

ŞEKİL 122. Erişilebilir, Engelsiz Güzergâh Üzerinde, Evrensel Tasarım İlkeleri Doğrultusunda Tasarlanıp Üretilmiş Hizmet Üniteleri

Erişilebilir, engelsiz güzergahın üzerinde engelli aracı şarj istasyonu ve bisiklet park/bakım istasyonları yer almaktadır:

ŞEKİL 123. Erişilebilir, Engelsiz Güzergahın Üzerinde Engelli Aracı Şarj İstasyonu ve Bisiklet Park/Bakım İstasyonları

ŞEKİL 124. Erişilebilir, Engelsiz Güzergahın Doğu Girişinin Bir Bölümünden Detay Planı

ŞEKİL 125. Erişilebilir, Engelsiz Güzergahın Doğu Girişinin Başlangıç Bölümünden Detay Planı**10.11.1. Engelli Aracı Şarj Bağlantı Noktaları**

Elektrik destekli engelli araçları günümüzde oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Araçların şarj edilebilmeleri için pek çok firma tarafından şarj üniteleri planlanmakta, tasarlanıp üretilmektedir. Aynı anda

birkaç aracı şarj edebilme kapasitesine sahip bu üniteler engelli araçlarının erişimine uygun yerlerde konumlandırılmakta ve çeşitli üst örtü olanakları da sunulmaktadır.

FOTOĞRAF 67. Engelli Aracı Şarj Bağlantı Ünite Örnekleri

68

69

70

68 <https://www.elektroart.com.tr/proje/engelli-araci-sarj-istasyonu>

69 <https://www.inego.bel.tr/guncel/haberler/2-engelli-sarj-istasyonu-daha-hizmete-alindi/?ai=2420>

70 <https://goldmedikal.com/engelli-araci-sarj-istasyonu.html#gallery-1>

Ne var ki söz konusu bu istasyonlar engellileri dış etkilerden korumakta yetersiz kalacak nicelik ve nitelikte olmaktadır. Yukarıda verilen örnekler bunların tipiklerinden sayılabilir.

Bazı örneklerde ise üst örtü kullanıcıları görece daha fazla koruyabilecek biçimde tasarlanmıştır. Ne var ki bu örneklerde engelli bireyin toplumsal bir varlık olduğu gerçeği çok arka planda kalmaktadır. Bireylerin araçları şarj olurken bırakıp gitme gibi bir şansları yoktur ve şarj süresince diğer bireylerle birlikte olabilmeleri için gerekli bir oturma grubu içinde yer almıyor olmaları da önemli bir eksiklik olarak düşünülmektedir. Bu eksikliğin giderilmesi için şarj cihazları, birlikte oturulabilme, yeme/içme faaliyetlerine olanak tanıyan üst örtülü üniteler olarak düşünülmüştür.

geliştirmeler sürdürülebilirlik anlamında çok değerlidir. Bu nedenle Çarşıda bisiklete yönelik yol ve park/bakım ve şarj ünitelerinin oluşturulması son derece önemsenmektedir. Bisiklet kullanıcılarının sağlanan doğru olanaklar nedeniyle alana rağbet etmeleri ve alanda daha görünür olmaları bu ulaşım moduna olan merakın artmasına da katkı sağlayacaktır.

Bisiklet park/bakım ve şarj donanımının dinlenme/oturma grupları ile bütünleştirilmesi ve iklimsel koşullara uyumu artıracak üst örtüler ile yapılandırılması öngörülerek ünite önerisi geliştirilmiştir. Şarj cihazı için gerekli enerji için bir katkı üst örtülerde yer alan güneş pilleri ve oturma birimleri içinde güvenlik koşulları sağlanarak oluşturulmuş akü, şarj ünitesi ve invertör devresi ile de sağlanabilir.

ŞEKİL 126. Çarşı'da Engeli Araçları Şarj Ünitesi Önerisi

ŞEKİL 127. Bisiklet Park/Bakım ve Şarj Alanı Önerisi

10.11.2. Bisiklet Park/Bakım ve Şarj Alanı

Kentsel ulaşımın sürdürülebilirliği açısından mikro mobilite araçları son derece önem taşımaktadır. Bu araçlar içinde görece basit ancak en efektif olanı ise hala bisiklettir. Kullanıcılarına sunduğu sağlık artışıyla, yüksek karbon kazancıyla, oldukça düşük maliyetli bu ulaşım aracına yönelik mekânsal/işlevsel

10.12. Motosiklet Parkı

Çarşıda yemek sektöründe yer alan pek çok işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin bir bölümü internet üzerinden de hizmet vermektedir. Hizmet ağırlıklı olarak scooter tarzı motosikletli elemanlar tarafından yapılmaktadır. Elektrik destekli bisikletler de bu hizmet için kullanılabilir. Bu çerçevede alan çevresinde motosiklet vb. taşıt trafiğinin yoğun olduğunu söylemek olanaklıdır.

Alanda trafik 10:00-23:00 saatleri arasında yaya öncelikli olarak işlemektedir. Motorlu taşıtların girmesi bu saatlerde zorunlu haller dışında yasaktır. Az önce dile getirilen motosiklet ağırlıklı hizmet sunumunun

bu koşullara uyması ve yasaklı zaman süresince yaya bölgesine giriş yapmaması gerekmektedir. Motosikletlerin servis alınan işletmelere yakın noktalardaki dış bağlantı noktalarında kısa süreli parklanma yaparak hizmetlerini sürdürmeleri öngörülmektedir. Mekânsal önlem getirilmesi gerektiğinde motosikletlerin manevra yapamayacağı ancak yaların, pusetle, tekerlekli sandalye ile de rahatlıkla girebilmesine olanak veren fiziksel bariyerler oluşturulmalıdır. Daha uzun süreli parklanma için ise Doğu girişinde yer alan otoparkın bir kısmı motosiklet parkı olarak düzenlenmiştir.

10.13. Otopark

Doğu girişinde yer alan otopark yeniden düzenlenmiştir. Mevcut durumda Çarşı girişinde yer alan hidrolik bariyerlerin olduğu alanda kısa süreli de olsa parklanma yapılmakta, bu da acil durumlarda alana giriş-çıkış yapacak araçlar için ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Yapılan görüşmelerde bu nedenle ambulans gecikmelerinin yaşandığı, kalp krizi, beyin

kanaması gibi vakalara zamanında müdahale edilemediği belirtilmiştir.

Daha önce otopark içinden alınan servis girişi yine hidrolik bariyer kontrollü olarak doğrudan taşıt yolunda bağlanmıştır. Otopark girişi de aynı hatta ancak biraz daha geriden alınmıştır.

ŞEKİL 128. Çarşı'da Doğu Girişinde Otoparkın Yeniden Düzenlenmiş Hali, Plan

ŞEKİL 129. Çarşı'da Doğu Girişinde Otoparkın Yeniden Düzenlenmiş Hali

10.14. Peyzaj/Yeşil Alan Düzenlemesi

Mevcut durumda Forbes Caddesi'nin üzerinde yeşil bir aks olarak ağaç ve diğer peyzaj öğeleri düzenlenmiştir. Söz konusu peyzaj öğeleri koruma amacıyla plastik elemanlar ile sınırlandırılmıştır. Bu durum peyzajın korunması için avantaj sağlarken peyzajın bakımı ve temizlenmesi konusunda da sorunlara neden olmaktadır. Plastik ayırıcıların Çarşıda yeterli oturma olanağı olmaması nedeniyle oturma amacıyla kullanılması bu işlev için tasarlanmamış/üretilmemiş olan bu elemanların kırılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle önerilerde Cadde üzerinde yer alan yeşil alan sisteminin hemzemin olması, sınırların kaldırılması ve yer yer karşı şeride geçişe imkân sağlayacak şekilde düzenlenmesi öngörülmüştür. Geçişlerde oturma olanağı sağlayacak blok elemanların kullanılması ve atmosferi yumuşatacak origami heykellerinin

yerleştirilmesi alanın niteliğini güçlendirecektir. Bunun yanında origami objelerin aydınlatma öğeleri olarak da işlev görmeleri alan atmosferini gece ortamında da olumlu yönde etkileyecektir.

Daha önceki bölümlerde İBB'nin hava kirlilik verilerini paylaşmış ve değerlerin uzun süreli sınır değerlerin üzerinde olduğunu görmüştük. Partikül tutma, karbon emme ve O₂ sağlama konusunda alanda yapılabilecek en etkin çalışma öncelikle bu konuda yüksek kapasiteli bitkilerin uzmanlarla birlikte yapılacak çalışmalarla seçilmesi ve applike edilmesi olacaktır. Bu bağlamda Çarşıda yeşil alanların niteliksel ve niceliksel olarak arttırılması yalnızca estetik bir gereksinim değildir. Bunun ötesinde sağlıklı, sürdürülebilir bir kentsel yaşantının da ön koşuludur.

FOTOĞRAF 68. Mevcut Yeşil Doku (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)

ŞEKİL 130. Forbes Çarşısı Boyunca Yeni Bitkiler ve Yeni İşlevler/Donatılar ile Güçlendirilmiş Yeşil Doku

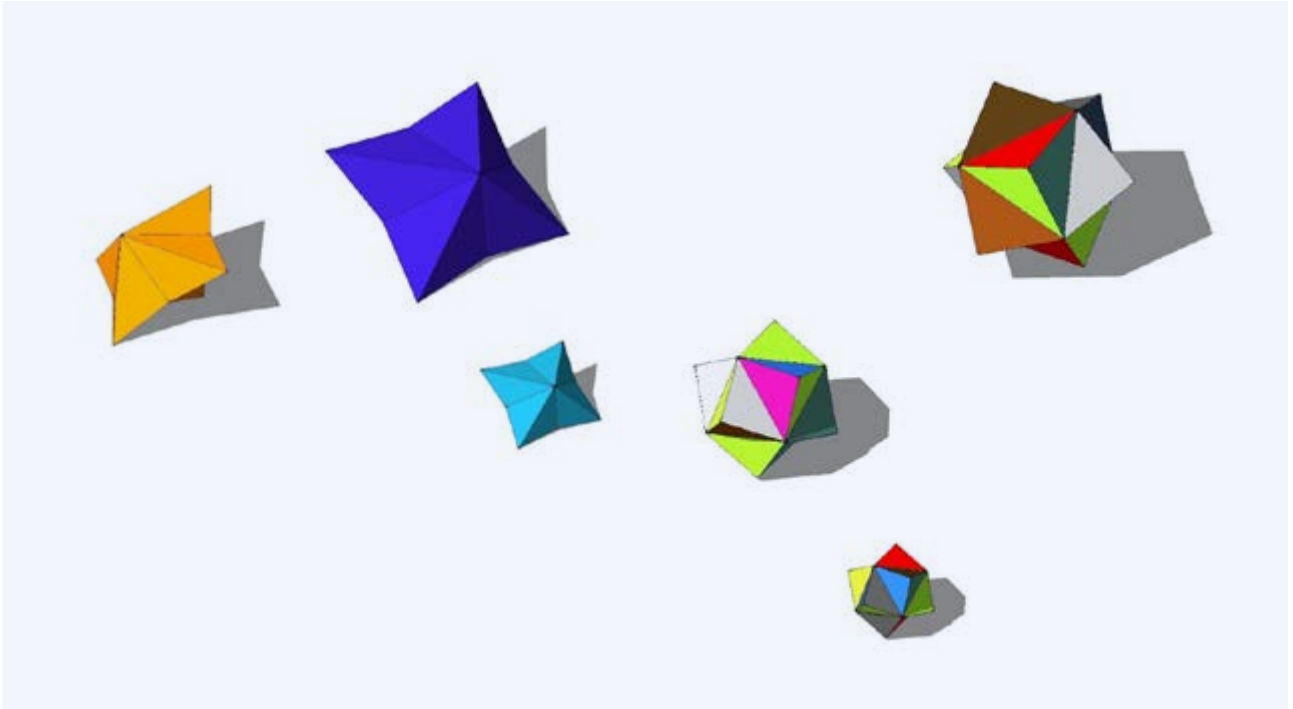
10.15. Aydınlatma

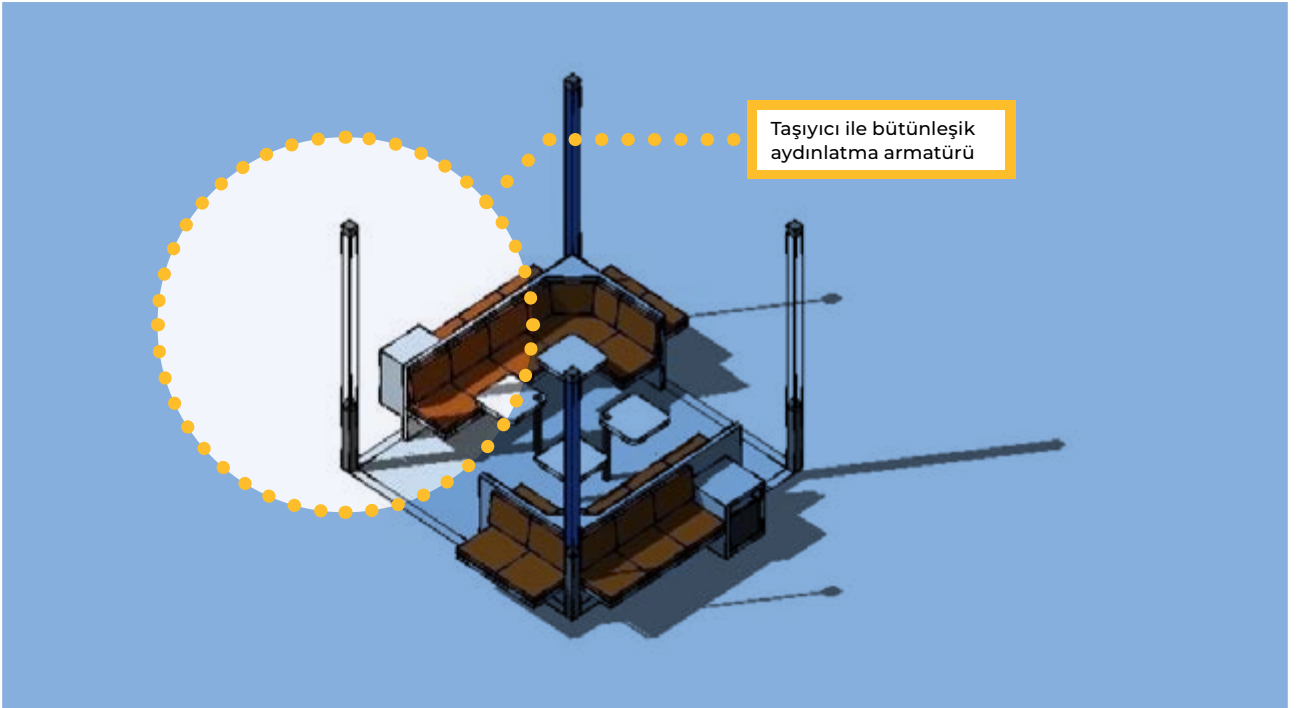
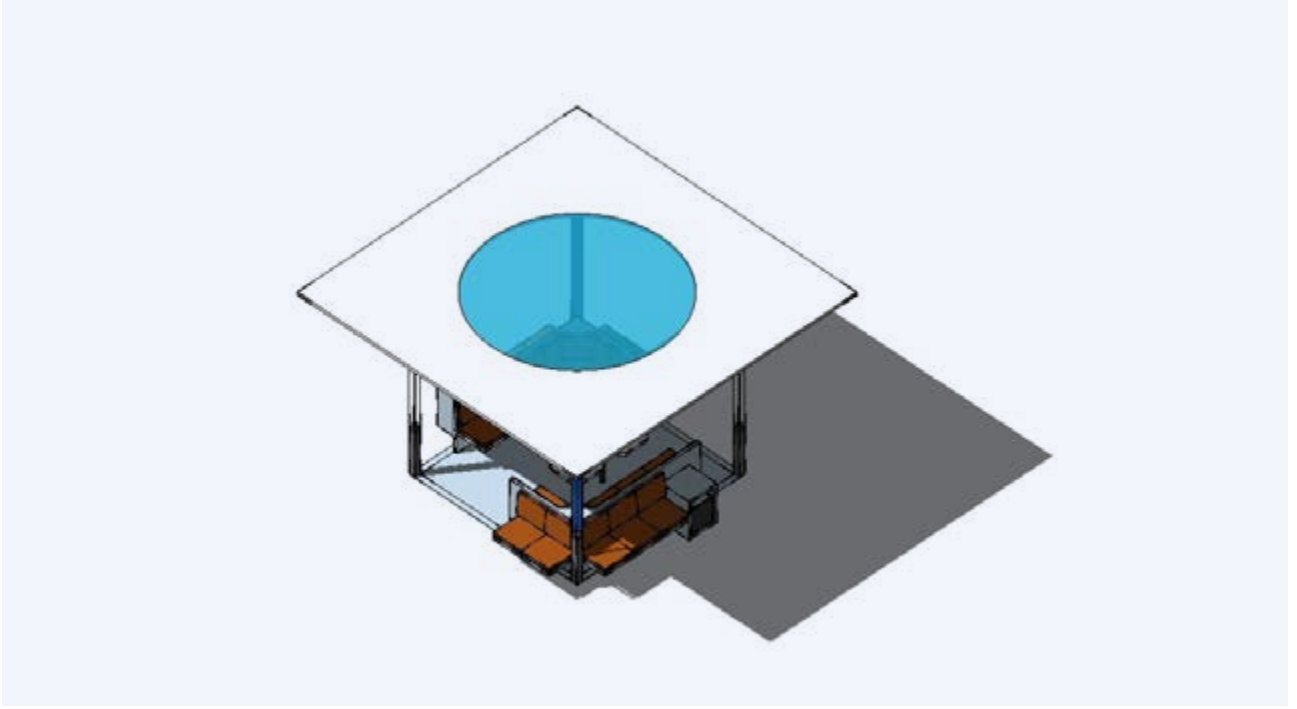
Forbes Caddesi'nde yapılan gözlem ve amatör ölçümlere analiz raporunda değinilmiş ve alanda kullanılan armatürlerin aydınlatma kapasitesi bakımından yetersiz olduğu görüşü dile getirilmişti. Armatürler form açısından başarılı olmakla beraber işlev açısından zayıf kalmışlardır. Bu zayıflık kullanılan led ampul güç değerlerinin uygun oranda yükseltilmesi ile giderilebilir.

Alanda gece yapılan gözlemlerde sabit örtülerin aydınlatma elemanlarının ışık konilerini keserek ışığın etkinliğini azalttığı saptanmıştır. Üst örtülerin devam

edeceği ön görüldüğünde orta alanda yapılacak alçak aydınlatma uygulamalarının yatay etkisiyle karanlık bölgelerin daha iyi aydınlanacağı düşünülmektedir. Bu amaçla alanda çok işlevli olacak biçimde, aydınlatma da içeren, insan ölçeğinde origami heykeller kullanılmıştır. Bunun yanında önerilen ortak kullanım ünitelerinin armatürleri de ortamın yaya ölçeğinde daha kabul edilebilir düzeyde aydınlatılmasına katkıda bulunacaktır.

ŞEKİL 131. Aydınlatma İşlevine Sahip Plastik Öğeler

ŞEKİL 132. Modül A-Serisi, Bütünleşik Taşıyıcı ve Aydınlatma Elemanları

10.16. Bina Cephelerinde Ortak Bir Dil Üretimi

Forbes Caddesi üzerindeki yapılar farklı zamanlarda farklı yapılaşma koşulları altında ve elbette farklı mimari yaklaşımlar ile tasarlanmış ve uygulanmış yapılardır. Zaman içinde yeni gereksinimler ya da yıpranımlar nedeniyle değişimler geçirmiş olmaları da olağan bir durumdur. Bir kısım müdahaleler doğrudan yapının kullanım alanına negatif ya da pozitif kazanımlar olarak gerçekleşmiştir. Bir kısmı ise teknolojik değişimlerle birlikte gelen çoklu yüzeysel eklentiler biçiminde olmuştur. Klima dış üniteleri, uydu-TV için anten çanakları, doğalgaz kombi dış üniteleri bu tip eklentilerden bazıları olarak sıralanabilir. Bunların yanında binaların konut ağırlıklı olmaktan işyeri ağırlıklı olmaya geçişleri cephede işyeri tabelalarının kullanımını da gündeme getirmiştir. Teknolojik ünitelerde nitelik benzer nicelik değişken iken (klima dış ünitelerinin iç mekân BTU gereksinimleri doğrultusunda büyüklüklerinin değişmesinde olduğu gibi) işyeri tabelalarında her iki özellik de çok değişkenlik gösterebilmektedir.

Bu durum belli bir planlama/tasarlama yaklaşımı içinde gerçekleşmediği için, bu donatıların yerleşimi, renk ve büyüklük tercihleri çok değişkenlik gösterebilmektedir. Bu koşullar altında da, uyum, ritim gibi temel tasarım ilkelerinin gerçekleşmesi çok düşük bir olasılık olarak belirmektedir. Söz konusu bu dağınıklık hali yüksek maliyetler göze alınmadan ne yazık ki kolayca ortadan kaldırılamaz. Bu nedenle cephelerde gelişen olumsuz eklentilerin çıkarılması, renk ve doku konusunda belli bir skala/ölçek içinde kalınması görece düşük maliyetli bir müdahale olarak görülebilir. Teknoloji eklentilerinin kaldırılması, gereksinimlerin devam etmesi ve yeni seçenek üretmenin de yüksek maliyeti nedeniyle daha basit bir seçenek olan “uyumlandırıcı çözümler” gündeme gelmektedir. Uyumlandırıcı çözümler az önce dile getirilen klima dış ünitesi, kombi benzeri unsurların alan için tercih edilen karakteristik bir biçimde kaplanması olabilir.

Bu cephe yeniden yapılandırma çalışması Forbes Caddesi'nin Batı girişinde yer alan çift cepheye sahip bir binada gerçekleştirilmiştir. Bina zemin katında iletişim, giyim, şans oyunu ve yemek, birinci katında bir dış tedavi kliniği ile sağlık, diğer katlarda ise konut işlevine sahiptir. Toplam beş katlı binada göze çarpan eklentiler öncelikle konut katlarında batı güneşine karşı bir kontrol aracı olarak kullanılan panjurlardır. Daha sonra birinci katta balkon kapatılarak yapılan iç mekân genişletilmesi görülmektedir. Klima üniteleri gerek batı gerek güney cephesinde önemli bir yer kaplamaktadır. Güney cephesinde yer alan küçük balkonlarda klima dış üniteleri ve doğalgaz kombileri görülmektedir. Dış kaplaması ve boyası yer yer yıpranmış bu yapıda müdahale için tercih edilen başlıklar:

- ▶ Yapının cephesini özgün haline geri döndürecek biçimde düzensiz eklentilerin sökülmesi,
- ▶ Dış cephe kaplaması ve boya yenilemesi,
- ▶ İşlevsel bir öge olan panjurların kutuları içeride olacak biçimde yenilenecek cephede yalnızca pencere boşluğunda tek parça olarak görülen yatay bir dokuya dönüştürülmesi. Tercihen metal (alüminyum eloksal) malzeme kullanılarak uygulamanın yapılması,
- ▶ Klima dış ünitelerini cephede düzenli biçimde yerleştirmek üzere kutu/L profil ve metal mesh kullanılarak kutular oluşturulması,
- ▶ Güney cephesinde küçük balkonların Caddeye bakan cephesinde, tüm katları kat eden, kutu/L profil ile çatkısı yapılmış ve dolgusunu metal mesh'in oluşturduğu bir panel üretilmesi,
- ▶ Güney cephesindeki bu uzun panelde klima dış üniteleri için batı cephesinde kullanıldığı gibi profil/metal mesh kutular yerleştirilmesi,
- ▶ Tüm Çarşı için bir tip olarak tasarlanmış yine kutu/L profil ve metal mesh dolgu ile oluşturulmuş tabela ve detayların uygulanması,
- ▶ Yine tüm Çarşı için kimlik araştırması sonucu tasarlanarak elde edilen teşhir, satış birimlerinin uygulanması olacaktır.

FOTOĞRAF 69. Çarşı Binası Cephe Örneği (Diktaş, Kişisel Arşiv, Mayıs 2024)**ŞEKİL 133.** Forbes Çarşısı Bina Dış Cephe Uygulama Önerileri 1

ŞEKİL 134. Forbes Çarşısı Dış Cephe Uygulama Önerileri 2

ŞEKİL 135. Forbes Çarşısı Dış Cephe Uygulama Önerileri 3

11. FORBES CADDESİ İÇİN KENTSEL TASARIM ÖNERİLERİ

Bu bölümde Forbes Caddesi için geliştirilen tüm öneriler rapor sayfa formatında yatay paftalar olarak sunulmaktadır. Pafta sunumu sırasıyla şöyle olacaktır:

- 11.1.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Bütün)
- 11.2.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Bütün-İşlevsel Dağılım)
- 11.3.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Batı)
- 11.4.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Merkez/Orta)
- 11.5.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Doğu)
- 11.6.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı 1
- 11.7.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı 2
- 11.8.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı Ortak Kullanım Alanları 1
- 11.9.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı Ortak Kullanım Alanları 2
- 11.10.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı 1
- 11.11.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı 2
- 11.12.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı 3
- 11.13.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı Çocuk Oyun Alanı
- 11.14.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı Ortak Kullanım Alanları
- 11.15.** Forbes Caddesi Doğu Meydanı Engelli Şarj ve Bisiklet Park/Bakım İstasyonu
- 11.16.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı Kuru Havuz
- 11.17.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı
- 11.18.** Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı Çocuk Oyun Alanı

11.1. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Bütün)

ŞEKİL 136. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Bütün)

11.3. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Batı)

ŞEKİL 138. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Batı)

11.4. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Merkez/Orta)

ŞEKİL 139. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Merkez/Orta)

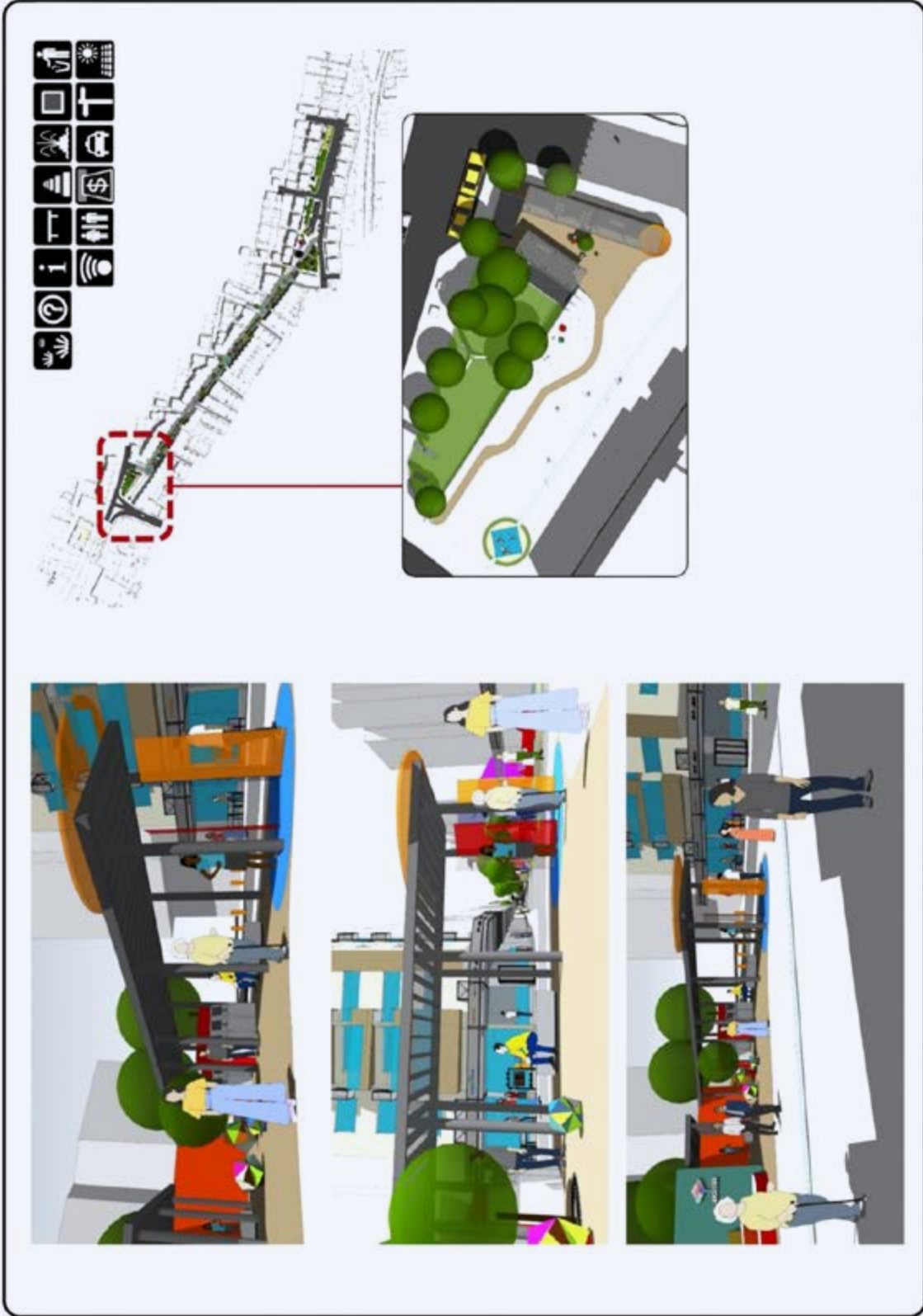

11.5. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Doğu)

ŞEKİL 140. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı (Doğu)

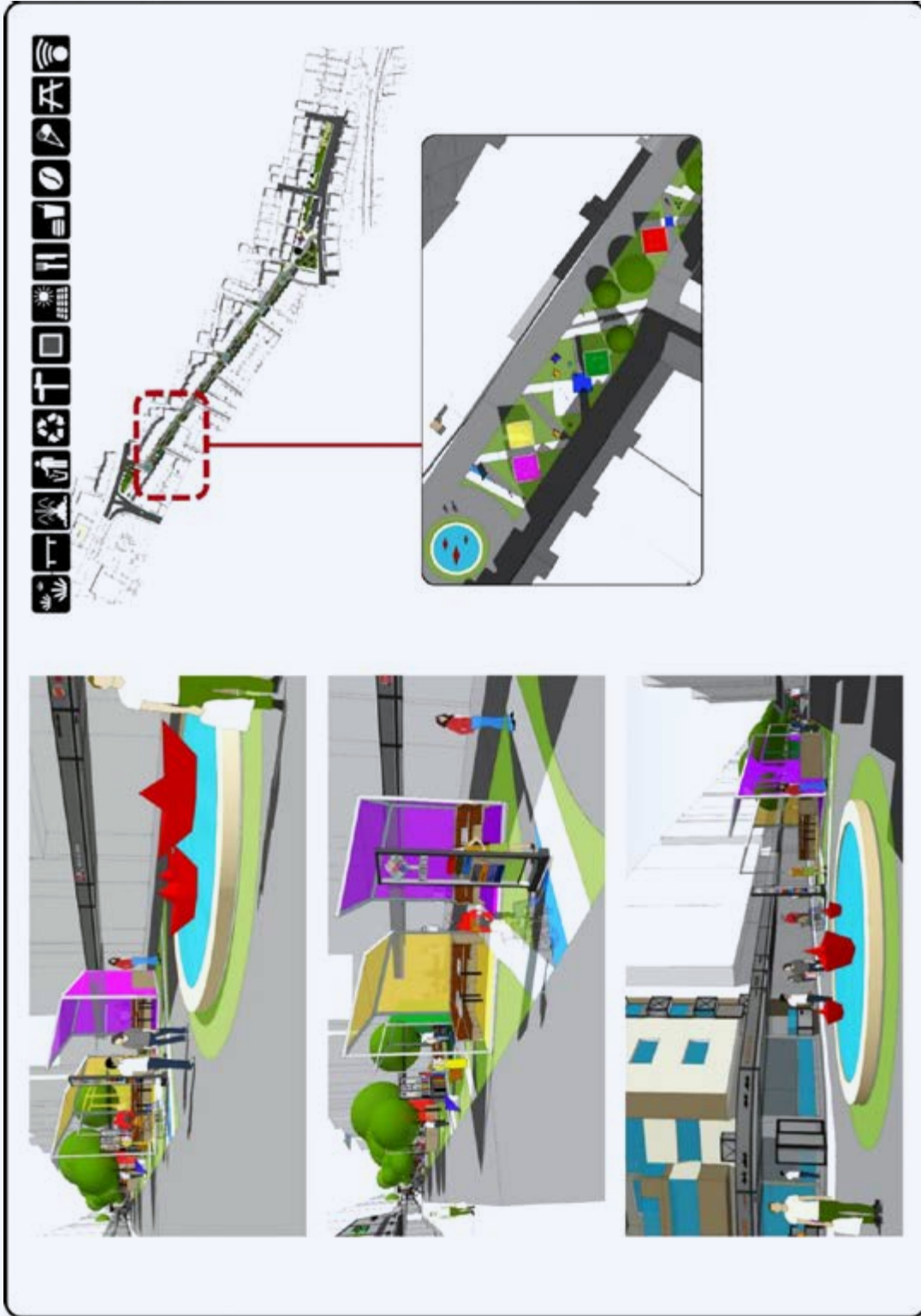

11.7. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı 2

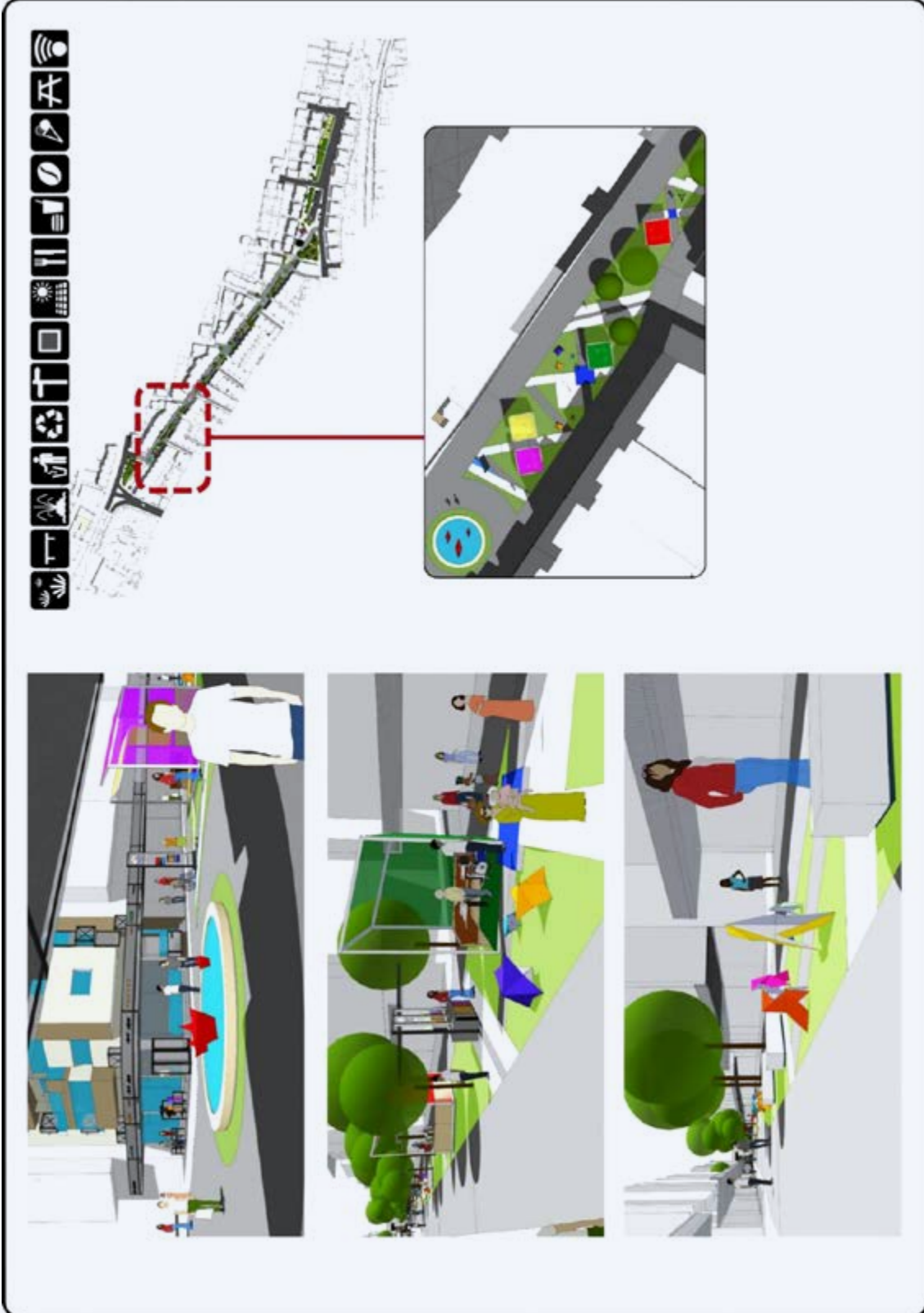
11.8. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı Ortak Kullanım Alanları 1

ŞEKİL 143. Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı Ortak Kullanım Alanları 1

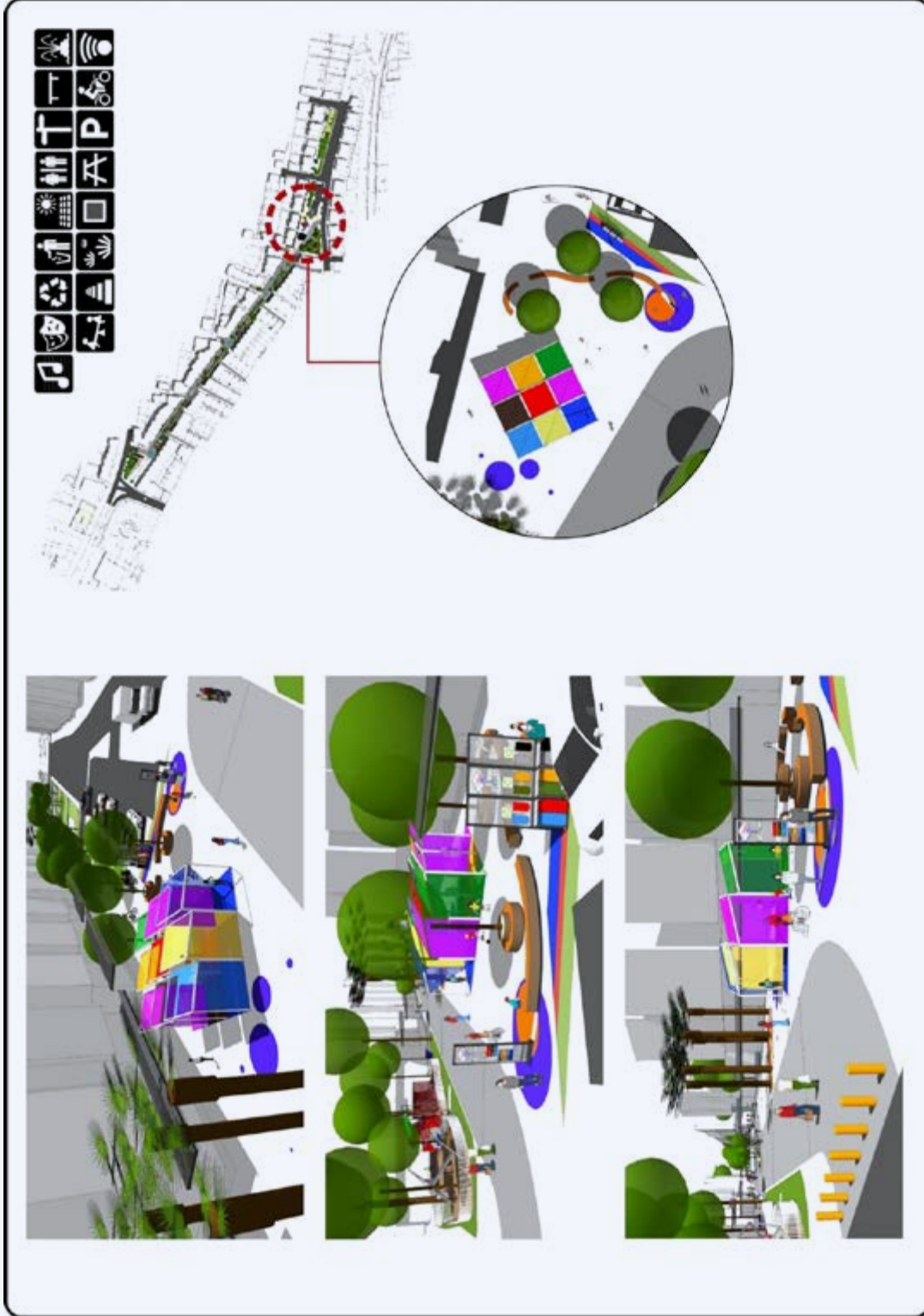
11.9. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı Ortak Kullanım Alanları 2

ŞEKİL 144. Öneri Yerleşim Planı Batı Meydanı Ortak Kullanım Alanları 2

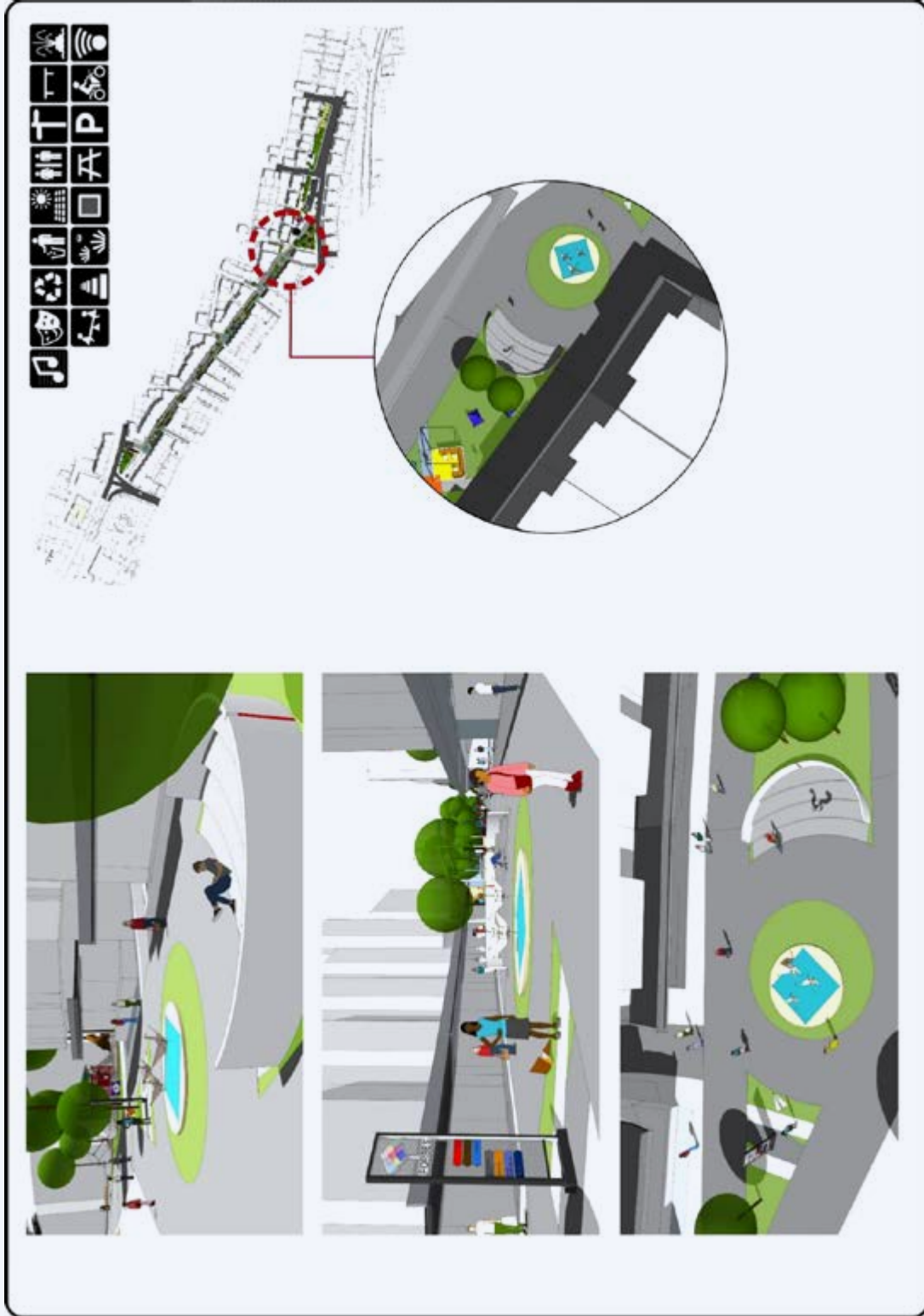
11.10. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı 1

ŞEKİL 145. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı 1

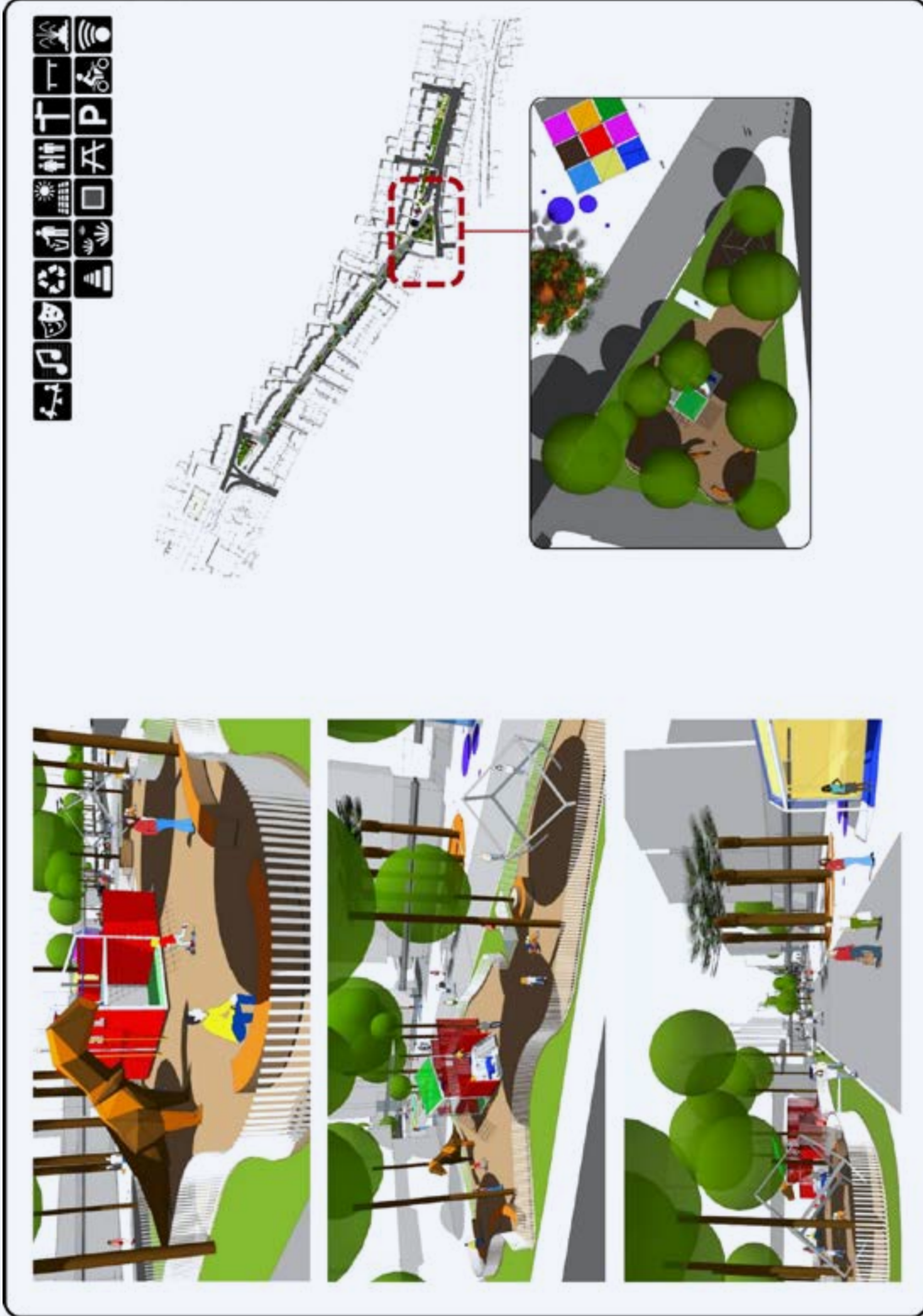
11.12. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı 3

ŞEKİL 147. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı 3

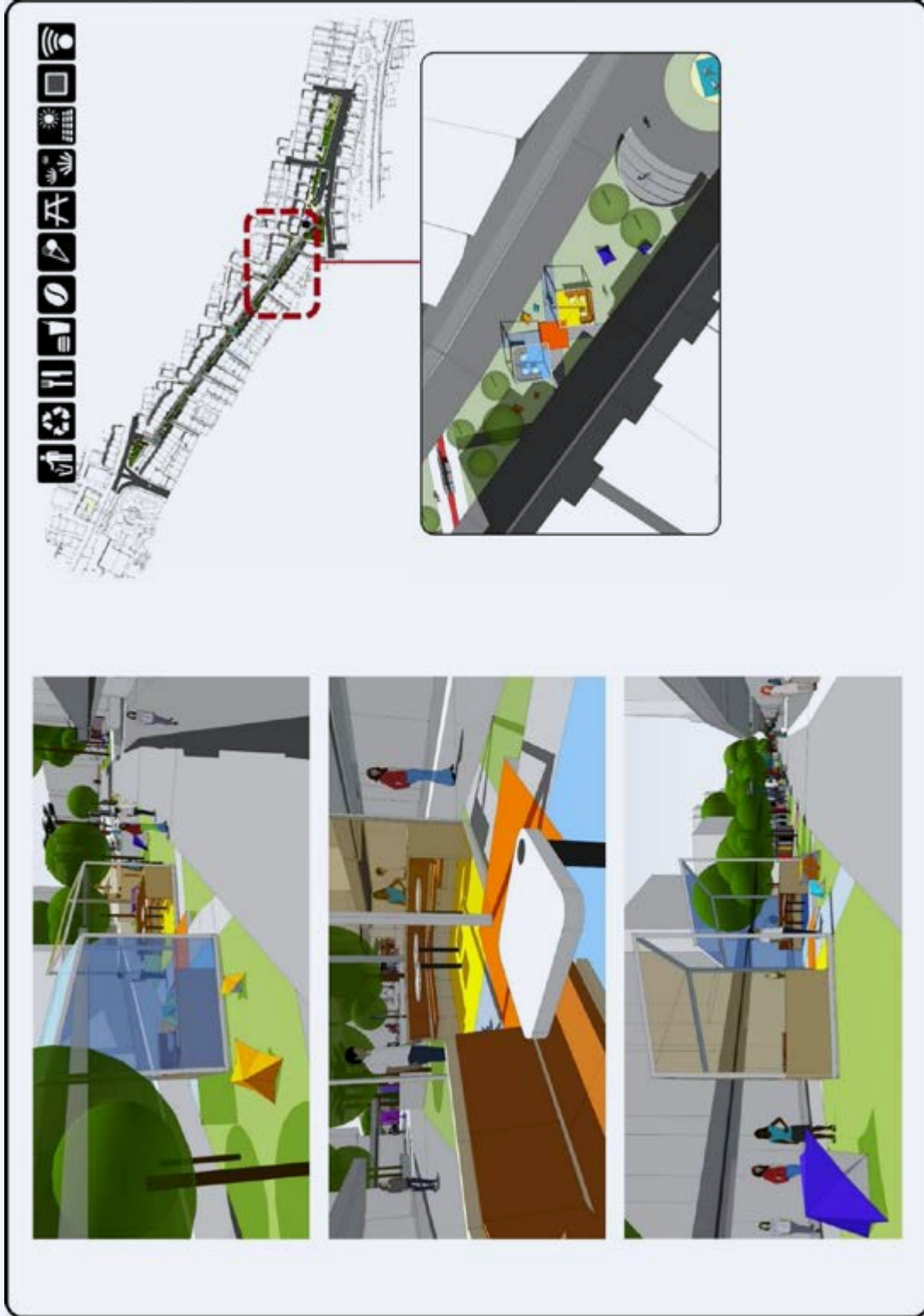
11.13. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı Çocuk Oyun Alanı

ŞEKİL 148. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı Çocuk Oyun Alanı

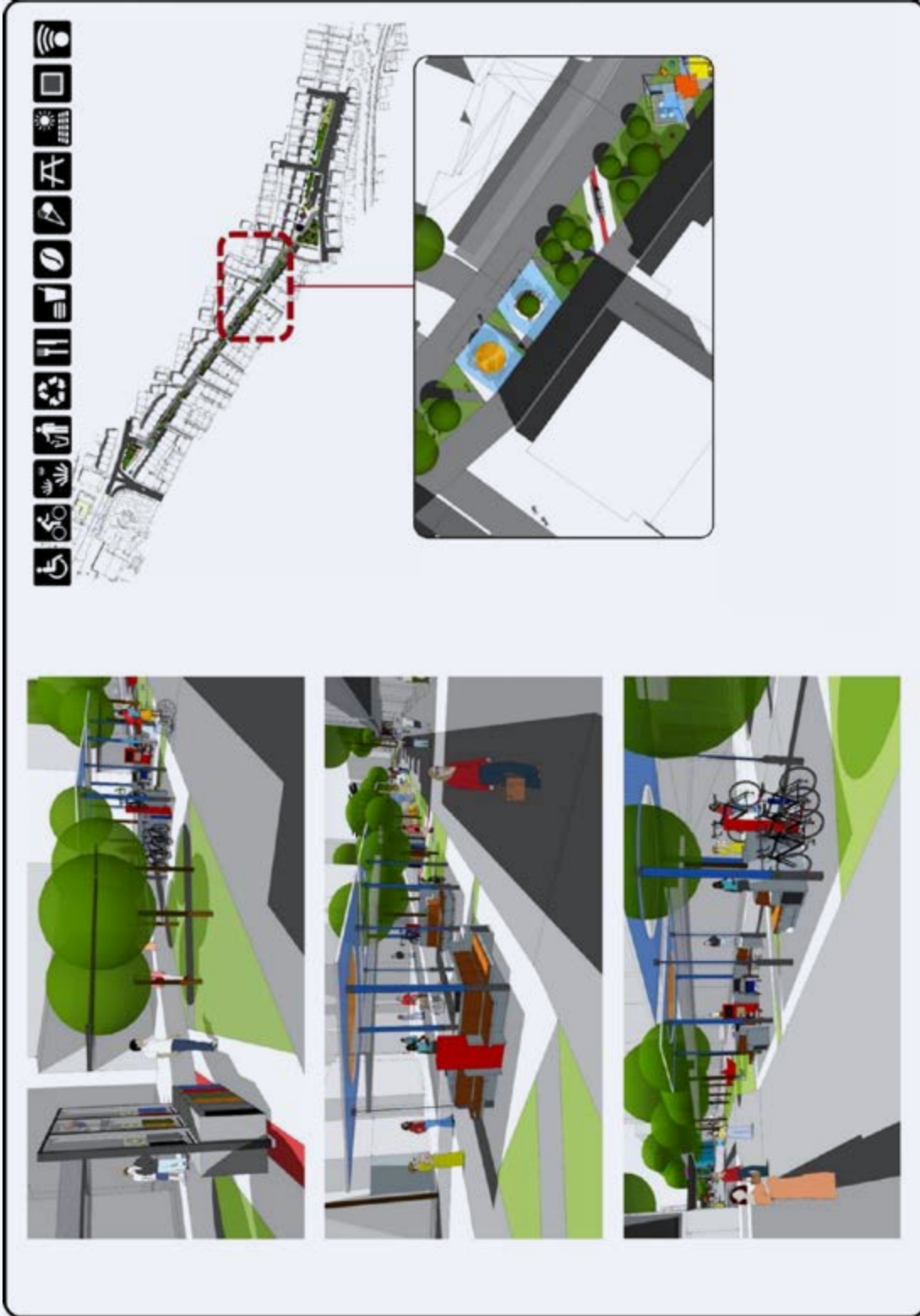
11.14. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı Ortak Kullanım Alanları

ŞEKİL 149. Öneri Yerleşim Planı Doğu Meydanı Ortak Kullanım Alanları

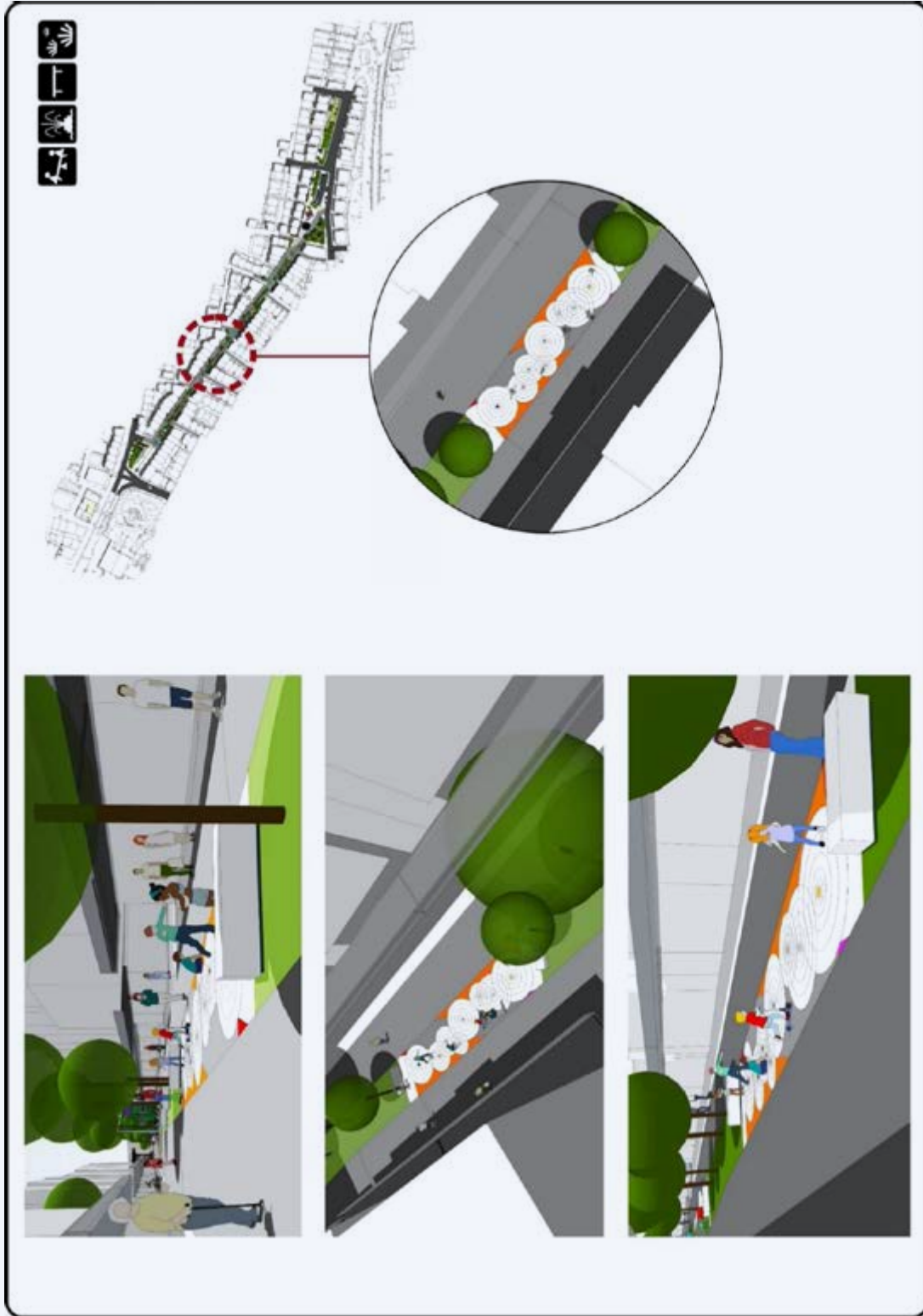
11.15. Doğu Meydanı Engelli Şarj ve Bisiklet Park/Bakım İstasyonu

ŞEKİL 150. Doğu Meydanı Engelli Şarj ve Bisiklet Park/Bakım İstasyonu

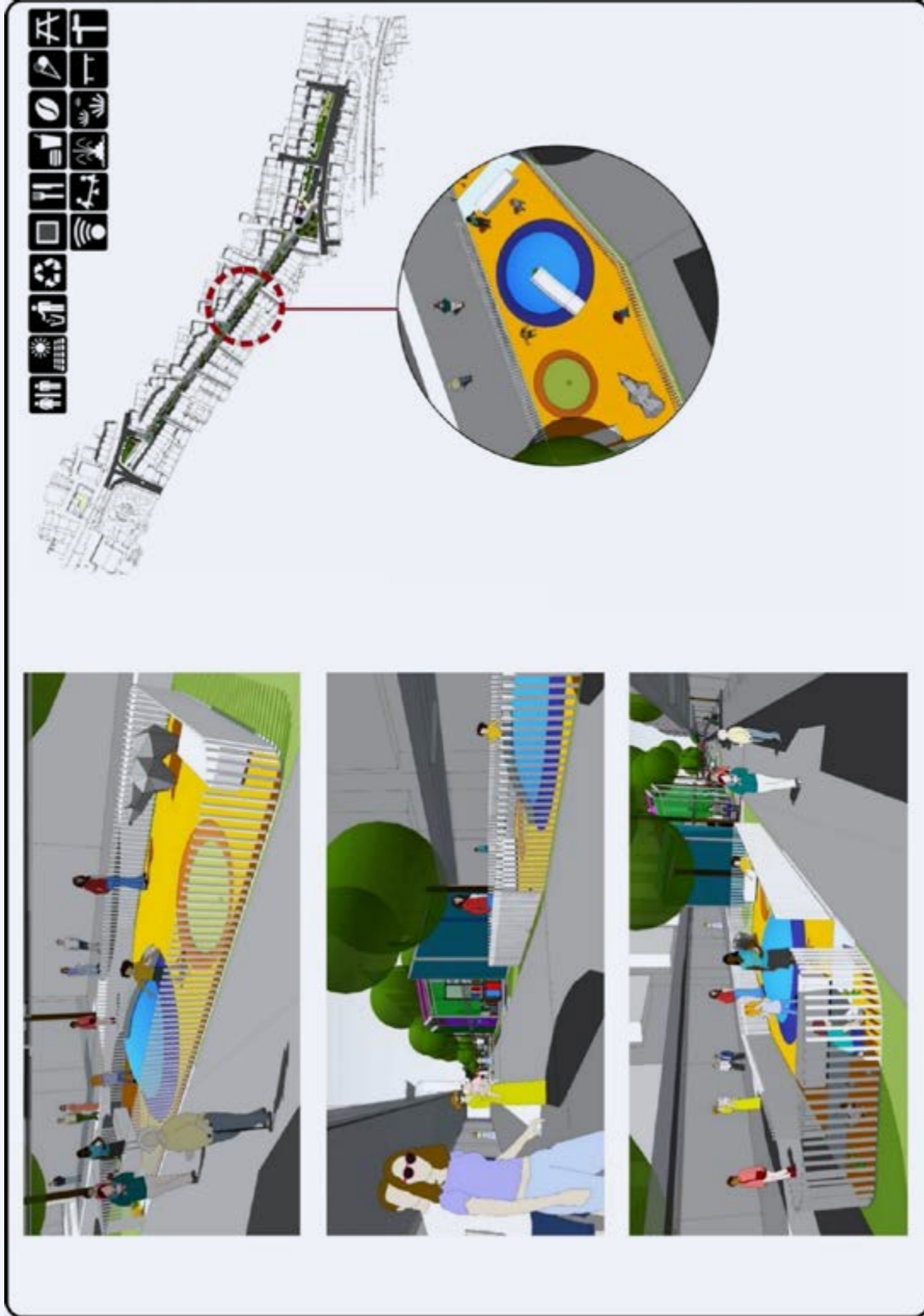
11.16. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı Kuru Havuz

ŞEKİL 151. Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı Kuru Havuz

11.18. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı Çocuk Oyun Alanı

ŞEKİL 153. Forbes Caddesi Öneri Yerleşim Planı Orta Giriş Meydanı Çocuk Oyun Alanı

12. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Forbes Caddesi İzmir kenti, Buca ilçesi, Şirinyer semtinde yer alan bir alt merkez olarak gelişme göstermiştir. Süreç içinde Caddenin yayalaştırılması ve düzenlenmesi, Çarşı'nın kullanım şeklini ve ticaret hacmini olumlu yönde geliştirmiştir. Bu yönüyle günümüzde İzmir kenti açısından önemli bir alt merkezdir. Ancak İzmir kentinde gelişmekte olan Alışveriş Merkezlerinin etkisiyle kent içi cadde boyu çarşılarda alışveriş kapasitesi ve türü azalma göstermektedir. Forbes Çarşısı'nın da bu kapsamda eski canlılığını ve kalitesini yitirmeye başladığı gözlenmektedir. Aynı zamanda Çarşı'nın işleyişine yönelik mekânsal sorunlar da bulunmaktadır. Bunların başında yürünebilirlik, güvenlik, görüntü kirliliği ve kentsel mekân kalitesi sorunları ile tüm bu etkenlere bağlı olarak Çarşı'nın geçmişteki mekânsal ve ticari çekiciliğini yitiriyor olması gelmektedir. Çarşı esnafı tarafından üzerinde önemle durulan bir diğer konu ise Çarşı'nın kendi kimliğini yitirmesi olarak ifade edilmiştir.

Forbes Çarşısı için yapılan bu çalışma daha önce alan için gerçekleştirilen ve kullanıcılar tarafından deneyimlenmiş bir dizi pratiğin ardılı olan bir yeniden yapılanma girişimi olarak ele alınmalıdır. Yapılan görüşmelerde ve anket çalışmalarında, Çarşının kullanıcıları içinde yer alan ziyaretçilerin çoğunluğunun görece genç ve bu nedenle Çarşının geçmişine pek vakıf olmayan insanlar olduğu tespit edilmiştir. Esnaf ve özellikle Konut Sakinleri ise Çarşıda yaşanan değişime tanıklık etmiş bu nedenle bu kentsel mekânın belleğinin de bir parçası olmuşlardır. Benzer biçimde mekân da onların belleklerinin bir parçası halindedir. Bu nedenle kimliğe ilişkin tartışmalar, zaman boyu geriyeye doğru gitmekte ve bazen oldukça Romantik bir nitelik kazanmaktadır. Bundan ötürü kimlik sorununu yalnızca geçmişle ilintisi ile tariflemek bugünü ve geleceği sağlıklı biçimde yaşamaya çalışan daha genç insanlar için son derece dar bir çerçeve oluşturmak anlamına gelecektir. Burada yapılacak çalışmayı eşzamanlı olarak hem romantik yaklaşımları hem de kentli modern insanın kurucu/tesis edici rolünü berkitmek için kullanmak önemlidir. Böylece geçmiş, bugün ve gelecekle barışık bir

kentsel müşterek yaşam ve mekanının inşa edilmesi de olanaklı olabilir.

Bir Çarşı için, belki daha doğru deyişle bir Kentsel Müşterek Mekân için yapılacak tartışmaların ve getirilecek önerilerin tam da bu nedenle kimlik bağlamı dışında yer alması pek de olanaklı değildir. Gereksinimlerin salt fiziksel ya da maddesel işlevlerden oluşmaması, hatta toplumsal ve bireysel bellekte gömülü varoluş sorunları ve psikolojik dinamikler ile biçimleniyor olması araştırmacının ve tasarımcının işini zor ama keyifli bir keşif sürecine dönüştürebilmektedir.

Bu çerçevede, proje ekibinin alan için özgün kimlik oluşturma hedefi bu çalışmayı da Kentsel Tasarım Rehberi olmanın biraz ötesine geçmeye zorlamış ve özgün bir proje önerisi olma noktasına getirmiştir. Bu doğrultuda Çarşı için mekânsalın görünmeyen köklerini de içermeye çalışan bütüncül bir önerinin elde edilmeye çalışılması önemlidir.

Proje kapsamında söz konusu örtük, derin köklere erişebilmek için görünürde açık, belirgin olan sorunlar ve beklentiler çerçevesinde mekânsal ağırlıklı olmak üzere, mekânı etkileyecek toplumsal, ekonomik, politik analizler yapılmış ve analiz sonuçları niceliksel ve niteliksel olarak ortaya konulmuştur. Hedeflerin arasında yer alan temel aktörlerle görüşmeler bağlamında, esnafla, ziyaretçilerle, konut sakinleriyle, ilgili derneklerle, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Buca Belediyesi birimleriyle yüz yüze ya da çevrimiçi görüşmeler yapılmıştır. Temel aktörlerden esnaf, konut sakini ve ziyaretçilerin görüşleri ayrıca etik kurul onaylı anketler ile alınarak analiz edilmiş ilgili sonuçlar ayrıntılı olarak raporda verilmiştir.

Geniş katılımlı arama toplantılarının, çalıştayların yapılması hedeflenmiştir. Süreçte kişisel görüşmeler ya da küçük grup toplantıları dışında 17 adet toplantı gerçekleştirilmiştir. En geniş katılımlı toplantı Buca Belediyesi Meclis Salonu'nda 01 Ağustos 2024 tarihinde gerçekleştirilen ve raporda da bilgileri verilmiş olan Esnaf Toplantısı olmuştur.

Belediyelerin, Kalkınma Ajansı'nın, Derneklerin ilgileri ile iletişime geçmek ve verimli toplantılar yapmak profesyonel yaşantı gereği elbette daha olanaklı olmuştur. Ağustos ayı içinde Buca Belediyesi'nin ya da İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ilgili birimleriyle gerçekleştirilen toplantılar bunun önemli örneklerinden olmuşlardır.

Yapılan analizler sonucu çarşıya ait çok yönlü bir "olanak ve sınırlar profili" oluşturulmuştur. Paydaşların gereksinimleri bu olanak ve sınırlar profili doğrultusunda sentezlenerek kentsel tasarıma yönelik bir ihtiyaç programına ulaşılmıştır.

Program, bir tersinden okumayla, analiz sonucu elde edilmiş olumlu, olumsuz tüm bulguların amaç, hedefler doğrultusunda yeniden yapılandırılması olarak görülebilir. Aşağıda detaylı olarak verilen program bu nedenle aynı zamanda bir bulgu listesi olarak da okunabilir.

Bu bağlamda Kentsel Tasarım Rehberi için temel olacak, süreçte ortak akıl ve analizler sonucu üretilen gereksinim programı başlıkları şunlar olmuştur:

- ▶ Kimlik oluşturma
- ▶ Sokak estetiği
- ▶ İklimsel koşullara uyumlanma
- ▶ Sürdürülebilirlik
- ▶ Dinlenme/oturma: Çarşı kamusal mekânında müşterek kullanım olanakları
- ▶ Mağazaların sokak kullanımı
- ▶ Mekânsal/ işlevsel (yeniden) yapılanma ve okunabilirlik
- ▶ Afet destek birimleri
- ▶ Bilgilendirme
- ▶ Erişilebilirlik, engelsiz güzergâh oluşturulması
- ▶ Motosiklet parkı
- ▶ Otopark
- ▶ Peyzaj / yeşil alan düzenlemesi
- ▶ Aydınlatma
- ▶ Bina cephelerinde ortak bir dil üretimi

Program Kentsel Mekânı oluşturan unsurların biçimlendirilmesinde çok değerli bir temel olarak kullanılmıştır. Bu başlıkların alt açılımları doğrultusunda çerçeve genişletilmiş ve her biri için yerli, yabancı örnekler incelenerek kimi zaman jenerik ancak çoğu zaman alanın kimlik gereksinimi doğrultusunda özgün öneriler geliştirilmiştir. Geliştirilen öneriler alan genelinde erişim, toplanma ve yeşil alan kullanımından yönlendirme, bilgilendirme, ayrıştırılmalı atık toplama elemanları ve ticari birimlerin satış/teşhir ünitelerine ya da alanda kullanılan plastik öğelere kadar çok farklı ölçeklerde dir.

Böylelikle proje kendisinden beklenen doğal ve yapay temelli fiziksel katkıyı da koymaya çalışmıştır. Örneğin mevcutta yaklaşık 1000m² olan yeşil doku yapılan yeni düzenlemeler ile 1700m² 'ye çıkarılmıştır. Bu artış Şirinyer bölgesinin ortalamasının üstünde olan Partikül (10mikron-40mikron) ve SO₂ (Kükürtdioksit) kirliliğine⁷¹ karşı Çarşı insanlarının yaşam kalitesini yükseltebilmek amacıyla çok önem taşımaktadır.

Bunun yanı sıra doğal ve yapay afetler karşısında Çarşı halkının ve Çarşının dayanıklı olabilmesi için gerekli mekânsal nitelik ve niceliğin sağlanması yönünde kayda değer öneriler getirilmeye çalışılmıştır. Bu önerilerden birisi taşıt izinin acil durumlarda daha sağlıklı kullanılabilmesi için gerçekleştirilen müdahaledir. Sokak işgalinin güvenlik lehine sınırlandırılması ve araçların hareketine uygun biçimde boyutlandırılması kentsel dayanıklılığı arttırmak üzere getirilen çözümlerden birisidir.

Güvenlik ve afet koşullarında toplumsal dayanıklılık/dirençlilik bağlamında getirilen önerilerden bir diğeri ise müşterek alanlarda kullanılan oturma vb. gereksinim ünitelerinin aynı zamanda birer afet destek birimi olarak kullanılabilmesidir. Yakın geçmişte yaşanan deprem gibi afetler bu ünitelerin ne kadar değerli olduklarını anlamımıza neden olmuştur.

Çalışmanın İzmir Büyükşehir Belediyesinin ve yakın çevrede yetkili olan Buca Belediyesinin alanla ilgili uygulamalarında yön gösterici olması beklenmektedir. Ayrıca gerek hazırlık, gerek proje üretim sürecinin yerel esnafın kendi gereksinimlerini karşılama, inisiyatif

71 <https://eislem.izmir.bel.tr/tr/HavaDegerleri/26>

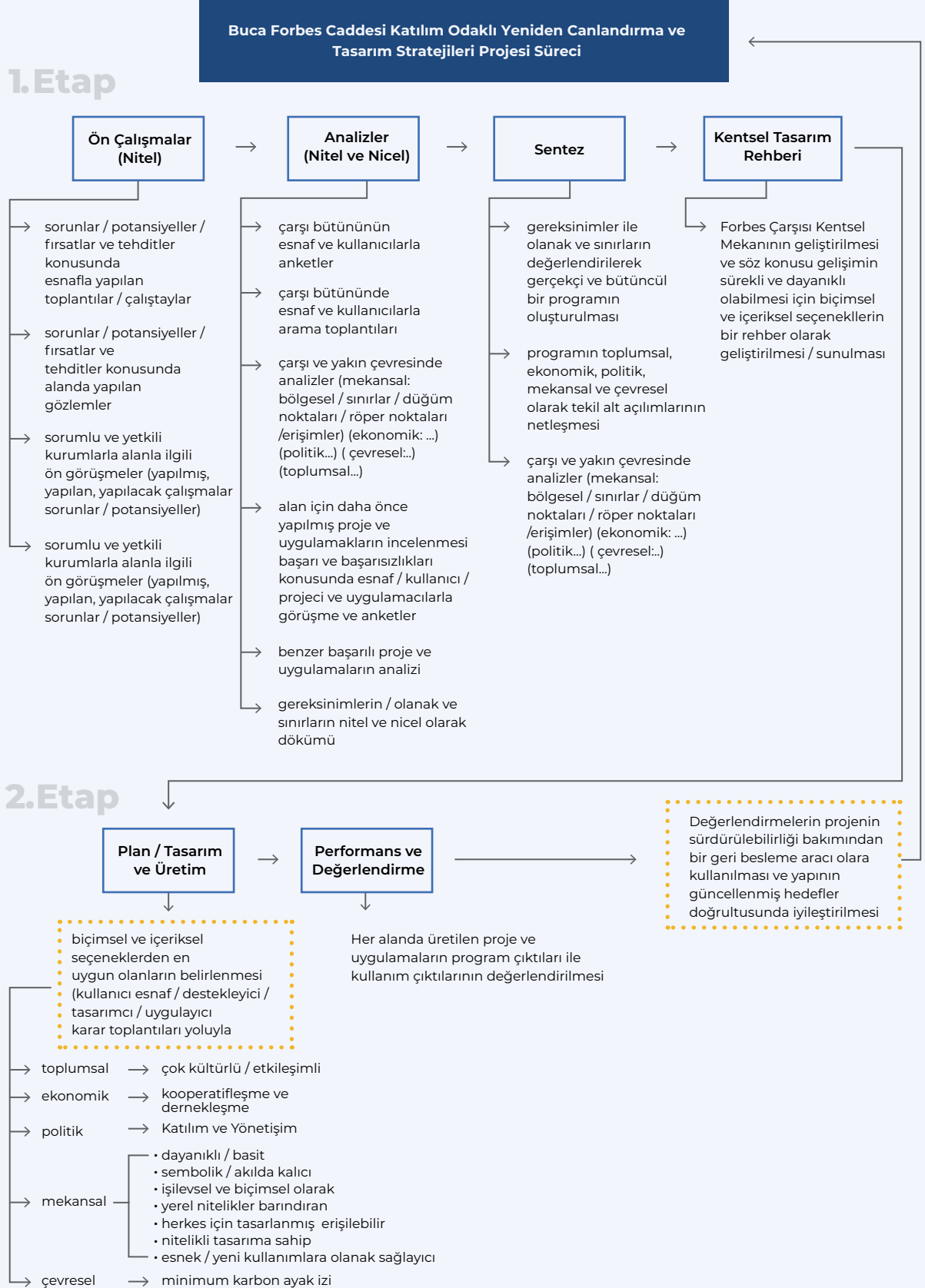
kullanma yönündeki örgütlenmesine olumlu katkıları da bulunması bir diğer önemli beklentidir. Kullanıcı ve üretici topluluğun sürdürülebilir bir eylemselliğe sahip olması son derece önemsenmektedir.

Projenin gerek süreç gerek sonuç itibarıyla makul bir düzeyde başarılı olmasının benzer sorunları yaşayan ve çözmek isteyen diğer topluluklara da bir yol haritası, bir kılavuz sağlayacağı ve çarpan etkisine sahip olması umulmaktadır.

İzmir Kalkınma Ajansı Teknik Desteği ile resmen başlayan ve Kasım (2024) ayının sonunda tamamlanan Kentsel Tasarım Rehberi hazırlama

projesi **Buca Forbes Caddesi Katılım Odaklı Yeniden Canlandırma & Tasarım Stratejileri Projesi** süreci etaplarından ilkidir. Diğer etap Kentsel Tasarım Uygulama Projesinin hazırlanması; proje ve eklerine uygun olarak alanda gerekli canlandırıcı uygulamaların gerçekleştirilmesi ve deneyimlendiği süreç içinde hemen tüm aktörlerden, proje bütününe performansına ilişkin geri beslemelerin alınarak gelecekteki proje ve uygulamalar için gerekli geliştirmelerin yapılması olacaktır. Tüm etapları gösterir şema aşağıda verilmiştir.

ŞEKİL 154. Buca Forbes Caddesi Katılım Odaklı Yeniden Canlandırma & Tasarım Stratejileri Projesi Süreci

Bu kapsamlı projenin ilk etabında tüm hedeflere istenen nitelik ve nicelikte ulaşabildiğini söylemek elbette olanaklı değildir. Bu bağlamda bu çalışmanın gerçekleştirilme süreci, içerik ve biçim bakımından elbette tartışmaya, eleştiriye açıktır. Ancak diğer etaplara geçiş için bu adımın atılması gereklidir. Dileriz yapıcı eleştiriler ve katkılar ile diğer etapların sağlıklı gerçekleştirilmesi de olanaklı olur.

Son söz olarak kamusal aktörler olarak Kalkınma Ajanslarının, Belediyelerin, Üniversitelerin ilgili bölümlerinin; sivil toplum örgütleri olarak ilgili derneklerin, yerel inisiyatiflerin, platformların; özel sektör olarak gerçek ya da tüzel kişilere ait işletmelerin paydaşlığı ile gerçekleştirilen bu tip projeler bir arada ortak amaç ve hedefler doğrultusunda hareket edebilmenin olanak ve sınırlarının test edildiği süreçler olarak anlaşılmalıdır. Söz konusu proje süreçleri, uzun soluklu bir "bir arada yaşama/var olma deneyimi"nin momentleri bir başka deyişle kısa ama değerli anlarıdır.

Paydaşların kendi güçleri doğrultusunda olabilecek en çok katkıyı koymaları ve süreçleri özellikle güvene dayalı toplumsal bir aradalıkta kendilerinin vazgeçilmezliklerinin bir kanıtı olarak ortaya koymaları son derece önemlidir.

Ekler

- Ek 1: Anketler için Etik Kurul Onayı
- Ek 2: Esnaf Anketi
- Ek 3: Konut Sakinleri Anketi
- Ek 4: Ziyaretçi Anketi

EK 1: ANKETLER İÇİN ETİK KURUL ONAYI

HİZMETE ÖZEL

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
Mimarlık Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-67102546-659-1114766

04.09.2024

Konu : Etik Kurul Kararı Prof.Dr.İpek ÖZBEK,
Doç.Dr.Erdal Onur DİKTAŞ.

ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA BÖLÜM BAŞKANLIĞINA

İlgi : Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü (Hukuk Müşavirliği)'nün 30.08.2024 tarihli ve E-87347630-659-1108809 sayılı yazısı.

Bölümümüz Öğretim Üyeleri Prof.Dr. E.İpek ÖZBEK ve Doç. Dr. Erdal Onur DİKTAŞ'ın, "İzmir Buca Forbes Caddesi, Toplumsal Katılım Temelli Yeniden Canlandırma ve Kentsel Tasarım Rehberi Oluşturma Projesi" başlıklı çalışmanın etik açıdan uygun olup olmadığı; Üniversitemiz Fen-Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulununun 19/08/2024 tarihli toplantısında değerlendirilmiş ve toplantıda alınan 1 sayılı karar ile etik açıdan uygun olduğuna karar verildiği ilgi yazı ile bildirilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Tutku Didem ALTUN
Dekan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 9456D9BB-28D7-4ACA-BB05-9629555FE2A7 Doğrulama Adresi: <https://turkiye.gov.tr/dokuz-eylul-universitesi-ebys>

Adres: Tınaztepe Yerleşkesi, Doğu Caddesi No:207/K, Pk:35390 Buca-İZMİR

Telefon: 0(232) 453 50 89

Faks: 0(232) 453 29 86

KEP Adresi : dokuzeyluluniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Fadime AVCI
Bilgisayar İşletmeni Telefon
No:(232) 301 84 75

HİZMETE ÖZEL

EK 2: ESNAF ANKETİ

İZMİR BUCA FORBES CADDESİ, TOPLUMSAL KATILIM TEMELLİ YENİDEN CANLANDIRMA VE KENTSEL TASARIM REHBERİ OLUŞTURMA PROJESİ

Bu anket Forbes Caddesi'nde bundan sonra yapılacak projelerin daha sağlıklı ilerlemesinde yardımcı olacak verilerin toplanması amacıyla üretilmiştir. Anketin ilk bölümünde (1 - 8. sorular) işletme sahibi ya da Çalışanları hakkında sorulara yer verilmektedir. İkinci bölümünde (9 - 28. sorular) İşletmenizin özellikleri, olanakları ve sorunları üzerinde durulmaktadır. Üçüncü bölümde (29...- 31. sorular) çarşının güvenlik, işlev ve güzellik konularındaki görüşlerinizi öğrenmek hedeflenmiştir. Dördüncü ve son bölümde çarşıdaki komşuluk ilişkileri, aidiyet konusu ve varsa önerileriniz alınacaktır. Anketin etik kurallar çerçevesinde yapılması önemsenmektedir. Bu nedenle katılımınızın gönüllü olduğuna dair ıslak imzanızı verdiğiniz formu doldurmayı unutmayınız. Anketin sohbet şeklinde anketör tarafından yapılması ve işaretlenmesi yükünüzü azaltmanız açısından önemsenmektedir. Anket yaklaşık 25 dk. sürmektedir. Katılımınız için çok teşekkür ediyoruz.

* Zorunlu soruyu belirtir.

Anketör Adı	
Mağaza Adı ve No*	
Bu anketi yanıtlamayı kabul ediyor musunuz?*	☐ Kabul ediyorum ☐ Kabul etmiyorum
1. Yaşınız	
2. Cinsiyetiniz	☐ Erkek ☐ Kadın ☐ Belirtmek İstemiyorum
3. İş Yerindeki Görevi*	☐ Mağaza Sahibi ☐ Ortak / Çalışan
4. Eğitim Durumunuz	☐ Okuma yazma biliyor ☐ İlköğretim mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Üniversite mezunu ☐ Yüksek lisans ve üzeri mezunu ☐ Lise öğrencisi ☐ Üniversite öğrencisi ☐ Yüksek lisans ve üzeri öğrencisi
5. İkamet Ettiğiniz İlçe*	

6. İkamet Ettiğiniz Mahalle*	
7. Bu Sokakta Kaç Yıldır Esnaflık Yapıyorsunuz ya da Çalışıyorsunuz?*	☐ 1 yıldan az ☐ 1 - 5 yıl ☐ 6 - 10 yıl ☐ 11 - 15 yıl ☐ 16 - 20 yıl ☐ 20 yıldan fazla
8. İş Yer Sahipliği*	☐ Mülk sahibi / ortak ☐ Kiracı ☐ Diğer, belirtiniz:
9. İş Yeri Faaliyeti Nedir?*	☐ Gıda hizmet: restoran / kafe / kahve ☐ Gıda ticaret: market / fırın / gıda / şarküteri ☐ Kuaför / berber / terzi ☐ Giyim / tekstil ☐ İnşaat hırdavat / pimapen / temizlik ☐ İnternet / telefon / elektronik ☐ Optik ☐ Emlak / ajans ☐ Kuyumcu ☐ Petshop ☐ Kırtasiye ☐ Diğer:
10. İş Yeri Büyüklüğü	☐ 0 - 2 m ² ☐ 21 - 40 m ² ☐ 41 - 60 m ² ☐ 61 - 80 m ² ☐ 80 - 100 m ² ☐ 100 m ² - + ☐ Diğer:

11. İş Yeri Kat Adedi	☐ Tek katlı ☐ 2 katlı ☐ Asma katlı
12. İş Yerinde Açık Mekân Kullanımı	☐ Var ☐ Yok
13. İş Yerinin Açık Mekan Kullanımı Kaç m ² ?	
14. İş Yerinde Çalışan Sayısı	
15. İş Yeri Konforu	☐ Mutfak - mutfak tezgahı var ☐ Mutfak - mutfak tezgahı yok ☐ Wc var ☐ Wc yok ☐ Depolama alanı var ☐ Depolama alanı yok ☐ Diğer:
16. Yapı ile İlgili Hangi Sorunlar Vardır?	☐ Rutubet ☐ Su Sızıntısı ☐ İş yer büyüklüğü yetersiz ☐ Depolama alanı yetersiz ☐ Vitrini yeterli değil ☐ Haşere vb. ☐ Diğer:
17. İş Yerinize Hangi Günlerde Ürün Temin Ediyorsunuz?	☐ Pazartesi ☐ Salı ☐ Çarşamba ☐ Perşembe ☐ Cuma ☐ Cumartesi ☐ Pazar ☐ Hergün
18. Ürün Temini için Gelen Araçlar Genellikle Günün Hangi Saati Geliyor?	
19. Ürün Temini için Gelen Araçların Bekleme Süresi Tahmini Ne Kadardır?	☐ 1 - 10 dk. ☐ 10 - 20 dk. ☐ 20 dk. + ☐ Diğer:

20. İş Yerinde Malların Taşınmasında Sorun Yaşıyor Musunuz?	
21. İş Yeri Dışına Yiyecek / İçecek Servisi Yapıyor Musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
22. Dağıtım Yapıyorsanız Bunu Hangi Araçlarla Yapıyorsunuz?	
23. Dağıtım Araçlarının Erişiminde Sorun Yaşıyor Musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
24. Yanıtınız "Evet" ise Dağıtım Araçlarında Ne Tür Sorunlar Yaşıyorsunuz?	
25. İş Yerinize Nasıl Erişim Sağlıyorsunuz?	☐ Toplu taşıma / otobüs / dolmuş / İzban ☐ Yürüyerek ☐ Özel araç ☐ Motorsiklet ☐ Bisiklet / scooter ☐ Diğer:
26. Bu Sokakta İş Yeri Açma / Çalışma Tercih Sebebiniz Nedir? (Birden Fazla Seçilebilir)	☐ Mülkünüz ☐ Merkezi konum ☐ Kirası uygun ☐ Konutunuza yakın ☐ Çarşı olması ☐ İşlek bir cadde olması ☐ Esnaf sayısı ve ticari çeşitlilik ☐ Hedef müşteri kitlesinin burada olması ☐ Diğer:
27. Bu İş Yerinde Şlerinizi Devam Ettirmeyi Düşünür Müsünüz?	☐ Evet ☐ Hayır
28. Yanıtınız "Hayır" ise Nedeni Nedir?	
29. Bulduğunuz çevrenin özelliklerine göre aşağıdaki verilen her bir özellik için uygun seçeneği belirtmenizi rica ederiz. Örneğin moders ise 1 ya da 2, tarihi ise 4 ya da 5 nolu seçeneği işaretleyebilirsiniz. Bu iki özellik arasında kararsız iseniz 3 nolu seçeneği işaretleyebilirsiniz.	
29.1. Çarşının Özellikleri	
Mimari karakteri çok çekici	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
	Mimari karakteri itici

29.2. Bakım							
	Bakımlı	1	2	3	4	5	Bakımsız
		☐	☐	☐	☐	☐	
29.3. Peyzaj Düzenlemesi							
	Peyzaj çekici	1	2	3	4	5	Peyzaj itici
		☐	☐	☐	☐	☐	
29.4. Okunabilirlik / Algılanabilirlik							
	Hafızada yer eden bir sokak	1	2	3	4	5	Etkileyici olmayan
		☐	☐	☐	☐	☐	
29.5. Düzen							
	Düzenli	1	2	3	4	5	Düzensiz
		☐	☐	☐	☐	☐	
29.6. Huzur							
	Huzurlu bir sokak	1	2	3	4	5	Rahatsızlık veren
		☐	☐	☐	☐	☐	
29.7. Görsel Uyum							
	Görsel olarak uyumlu	1	2	3	4	5	Görsel olarak uyumsuz
		☐	☐	☐	☐	☐	
29.8. Güvenlik							
	Gündüz tek başına güvenli	1	2	3	4	5	Gündüz tek başına tehlikeli
		☐	☐	☐	☐	☐	
29.9. Gece Güvenliği							
	Gece tek başına güvenli	1	2	3	4	5	Gece tek başına tehlikeli
		☐	☐	☐	☐	☐	
29.10. Afet Koşulları							
	Afet koşullarında güvenli	1	2	3	4	5	Afet koşullarında güvenli değil
		☐	☐	☐	☐	☐	
29.11. Dinlendirme							
	Dinlendirici	1	2	3	4	5	Yorgunluk veren
		☐	☐	☐	☐	☐	

29.11. Sosyal Yaşam						
	Canlı	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
						Cansız
29.12. Eğlenceli / Sıkıcı						
	Eğlenceli	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
						Sıkıcı
29.13. Kalabalık / Tenha						
	Kalabalık	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
						Tenha
29.14. Çocuklar için						
	Çocuklar için uygun	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
						Çocuklar için uygun değil
29.15. Gençler için						
	Gençler için uygun	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
						Gençler için uygun değil
29.16. Yaşlılar için						
	Yaşlılar için uygun	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
						Yaşlılar için uygun değil
29.17. Gürültü						
	Trafik gürültüsü var	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
						Trafik gürültüsü yok
29.18. İnsan Gürültüsü						
	İnsan gürültüsü var	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
						İnsan gürültüsü yok
29.19. Aydınlatma Olanakları						
	Aydınlık	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
						Karanlık
29.20. Yürünebilirlik						
	Rahat yürünebiliyor	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
						Rahat yürünemiyor

29.21. Trafiğe Açıkken Tehlike

Trafiğe açıkken taşıt trafiği tehlikeli

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Trafiğe açıkken taşıt trafiği tehlikeli değil

29.22. Yer Döşemesi

Yer döşemesi yürüyüşe uygun

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Yer döşemesi yürüyüşe uygun değil

29.23. Koku

Sokakta koku sorunu yok

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Sokakta koku sorunu var

**29.24. Bu Sokağın Adının Nereden Geldiğini Biliyor
Musunuz?**

- Evet
 Hayır

**29.25. Sağlık Sorunlarında Ambulans Rahat Erişebiliyor
Mu?**

- Evet
 Hayır
 Diğer:

29.26. Yangın Sonrasında İtfaiye Rahat Erişebiliyor Mu?

- Evet
 Hayır
 Diğer:

29.27. Çarşıda Çöpler Yeterli Ölçüde Toplanabiliyor Mu?

- Evet
 Hayır
 Diğer:

29.28. Bu Sokakta En Çok Hoşunuza Giden Şey Nedir?**29.29. Sizce Bu Sokakta Rahatsız Eden Şeyler Nelerdir?**

29.30. Çarşıdaki Esnaflık / Komşuluk İlişkileri Nasıldır?	
29.31. Esnaf Olarak Kendinizi Bu Çarşıya Ait Hissediyor Musunuz?	☐ Evet ☐ Kararsızım ☐ Hayır
29.32. Çarşının Geleceği için Önerileriniz Varsa Nelerdir?	

EK 3: KONUT SAKINLERİ ANKETİ

İZMİR BUCA FORBES CADDESİ, TOPLUMSAL KATILIM TEMELLİ YENİDEN CANLANDIRMA VE KENTSEL TASARIM REHBERİ OLUŞTURMA PROJESİ

Bu anket Buca Forbes Caddesi'nde bundan sonra yapılacak projelerin daha sağlıklı ilerlemesinde yardımcı olacak verilerin toplanması amacıyla üretilmiştir. Anketin ilk bölümünde (1 - 8. sorular) İşletme sahibi ya da Çalışanları hakkında sorulara yer verilmektedir. İkinci bölümünde (9 - 28. sorular) İşletmenizin özellikleri, olanakları ve sorunları üzerinde durulmaktadır. Üçüncü bölümünde (29...- 31. sorular) çarşının güvenlik, işlev ve güzellik konularındaki görüşlerinizi öğrenmek hedeflenmiştir. Dördüncü ve son bölümde çarşıdaki komşuluk ilişkileri, aidiyet konusu ve varsa önerileriniz alınacaktır. Anketin etik kurallar çerçevesinde yapılması önemsenmektedir. Bu nedenle katılımınızın gönüllü olduğuna dair ıslak imzanızı verdiğiniz formu doldurmayı unutmayınız. Anketin sohbet şeklinde anketör tarafından yapılması ve işaretlenmesi yükünüzü azaltmanız açısından önemsenmektedir. Anket yaklaşık 25 dk. sürmektedir. Katılımınız için çok teşekkür ediyoruz.

Bu Anketi Yanıtlamayı Kabul Ediyor Musunuz?	☐ Kabul Ediyorum ☐ Kabul Etmiyorum
Anketör Adı	
Bina No.	
1.Yaşınız	
2.Cinsiyetiniz	☐ Kadın ☐ Erkek ☐ Diğer:
3.Mesleğiniz	☐ Öğrenci ☐ Ev hanımı ☐ Kamu personeli ☐ Özel sektör çalışanı ☐ Serbest çalışan ☐ İş yeri sahibi ☐ Emekli ☐ İşsiz ☐ Diğer:

4. Eğitim Durumunuz Nedir?	☐ Okuma yazma biliyor ☐ İlköğretim mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Üniversite mezunu ☐ Yüksek lisans ve üzeri mezunu ☐ Lise öğrencisi ☐ Üniversite öğrencisi ☐ Yüksek lisans ve üzeri öğrencisi
5. Bu Sokakta Yaşamayı Tercih Etme Sebebiniz Nedir? (Birden Fazla Seçenek Seçilebilir)	☐ Mülkünüz ☐ Konut Fiyatı Uygun ☐ Merkezi konumu ☐ Kirası uygun ☐ İş yerimize yakın ☐ Çarşı olması ☐ Çocukların okuluna yakın ☐ Aile ve akrabalara yakın ☐ Diğer:
6. Bu sokakta Yaşadığınız Süre Ne kadardır?	☐ 1 yıldan az ☐ 1 - 5 yıl ☐ 6 - 10 yıl ☐ 11 -15 yıl ☐ 16 - 20 yıl ☐ 20 yıldan fazla
7. Konut Sahipliği	☐ Mülk sahibi ☐ Kiracı ☐ Diğer:

8. Konutunuzdaki Oda Sayısı	☐ 1 + 0 stüdyo daire ☐ 1 + 1 ☐ 2 + 1 ☐ 3 + 1 ☐ 4 + 1 ☐ Diğer:
9. Konutta Yaşayan Kişi Sayısı	
10. Konutunuzda zemin kattaki ticari birimlerden kaynaklanan hangi zorlukları yaşıyorsunuz?	☐ Koku ☐ Gürültü ☐ Kalabalık ☐ Konuta araçla erişim sorunu ☐ Sorun yaşanmamaktadır ☐ Diğer:
11. Otomobiliniz Var Mı?	☐ Var ☐ Yok ☐ Diğer:
12. Otomobilinizi Kullanma Sıklığınız Nedir?	☐ Hergün ☐ Haftada birkaç kez ☐ Ayda birkaç kez ☐ 2 - 3 ayda bir ☐ Diğer:
13. Otomobilinizi Park Etmede Sorun Yaşıyor Musunuz?	☐ Evet Yaşıyorum ☐ Hayır yaşamıyorum
14. Motosiklet, Bisiklet, Scooter gibi Alternatif Ulaşım Araçları Kullanıyor Musunuz?	☐ Evet kullanıyorum ☐ Hayır kullanmıyorum

15. Gündelik Gereksinimlerinizi Karşılama Çarşısı Önemli Bir Katkı Sunuyor Mu?	☐ Evet sunuyor	
	☐ Hayır sunmuyor	
	☐ Ortalama bir katkı sunuyor	
16. Bulduğunuz çevrenin özelliklerine göre verilen her bir özellik için uygun seçeneği belirtmenizi rica ederiz. Görüşünüz son derece olumlu ise 1, olumlu ise 2, kararsızsanız 3, olumsuzsa 4, son derece olumsuz ise 5 değerini verebilirsiniz.		
15.1. Çarşının özellikleri değerlendirildiğinde		
Mimari karakterini çekici buluyorum	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Mimari karakterini itici buluyorum
15.2. Çarşısı fiziksel yapı bakımından		
Bakımlıdır	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Bakımsızdır
15.3. Peyzaj düzenlemesi bakımından		
Tatmin edicidir	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Tatmin edici değildir
15.4. Çarşısı algılanabilirlik, okunabilirlik bakımından		
Düzenlidir ve kolay algılanabilir	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Karışıktır ve zor algılanabilir
15.5. Çarşıda oturduğunuz için kendinizi genellikle		
Huzurlu hissedersiniz	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Rahatsız hissedersiniz
15.6. Çarşısı ortamı genel olarak		
Güzel bir sokak	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Çirkin bir sokak
15.7. Çarşısı , geneline bakıldığında kişisel yaşantıyı gündüz sürdürmek için		
Güven vericidir	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Güven vermemektedir
15.8. Gece güvenliği		
Güven vericidir	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Güven vermemektedir
15.9. Çarşısı afet koşulları / su baskını, fırtına koşullarında zarar alma bakımından		
Güvenlidir	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Güvenli değildir

15.10. Afet, gibi acil durumlarda çarşıda Güvenli Toplanma Alanları var mıdır?		
Evet, bulunmaktadır	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Hayır bulunmamaktadır
15.11. Çarşıda sosyal yaşam		
Yeterlidir	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Yeterli değildir
15.12. Çarşı bayram, tatil gibi olağandışı durumlar dışında çoğunlukla		
Kalabalıktır	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Tenhadır
15.13. Çarşıda günlük yaşam çoğunlukla		
Eğlencelidir	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Sıkıcıdır
15.14. Çarşının ortamı		
Çocuklar için uygundur	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Çocuklar için uygun değildir
15.15. Çarşının ortamı		
Gençler için uygundur	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Gençler için uygun değildir
15.16. Çarşının ortamı		
Yaşlılar için uygundur	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Yaşlılar için uygun değildir
15.17. Çarşının ortamı		
Dinlendiricidir	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Yorgunluk vericidir
15.18. Çarşıda bulunduğunuz alanda		
Trafik gürültüsü vardır	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Trafik gürültüsü yoktur
15.19. Çarşıda bulunduğunuz alanda		
İnsan gürültüsü vardır	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	İnsan gürültüsü yoktur
15.20. Çarşı akşam ve gece vakitlerinde		
Aydınlıktır	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Karanlıktır
15.21. Çarşıda sorun olmadan		
Rahat yürünebiliyor	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Rahat yürünemiyor
15.22. Trafiğe Açıkken Tehlike		
Trafiğe açıkken taşıt trafiği tehlikeli	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Trafiğe açıkken taşıt trafiği tehlikeli değil
15.23. Yer döşemesi		
Yer döşemesi yürüyüşe uygun	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Yer döşemesi yürüyüşe uygun değil

15.24. Koku sorunu	1	2	3	4	5	
Koku sorunu yoktur	☐	☐	☐	☐	☐	Koku sorunu vardır
15.25. Çarşıda Çöp ve benzeri atıklar doğru zamanda ve doğru yerden toplanır						☐ Evet toplanır ☐ Hayır toplanmaz ☐ Toplanır ancak toplanmada biraz gecikildiğinde çöplerin dağılması söz konusudur
16. Bu Sokağın Adını Biliyor Musunuz?						☐ Evet ☐ Hayır
17. Bu Sokağın Adının Nereden Geldiğini Biliyor Musunuz?						☐ Evet ☐ Hayır
18. Bu Sokaktan Alışveriş Yapıyor Musunuz?						☐ Evet ☐ Hayır
19. Bu sokakta en çok hangi ürünlerin alışverişini yapıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)						☐ Giyim ☐ Gıda ☐ Kafe / restoran ☐ Takı / kuyum vs. ☐ Telefon / internet ☐ Mutfak / ev eşyası ☐ Kişisel bakım ☐ Diğer:
20. Aradığınız ürünleri bulabiliyor musunuz?						☐ Evet ☐ Hayır ☐ Diğer:
21. Bu sokakta en çok hoşunuza giden şey nedir?						
22. Sizi bu sokakta rahatsız eden şeyler nelerdir?						☐ Gürültü ☐ Kalabalık ☐ Çöpler ☐ Binalar ☐ Trafik ☐ Diğer:
23. Kendinizi bu çevreye ait hissediyor musunuz?						☐ Evet ☐ Kararsızım ☐ Hayır
24. Keninizi bu çevreye ait hissetmiyorsanız nedeni nedir?						
25. Çarşının geleceği için önerileriniz varsa nelerdir?						

EK 4: ZİYARETÇİ ANKETİ

İZMİR BUCA FORBES CADDESİ, TOPLUMSAL KATILIM TEMELLİ YENİDEN CANLANDIRMA VE KENTSEL TASARIM REHBERİ OLUŞTURMA PROJESİ

Bu anket Buca Forbes Caddesi'nde bundan sonra yapılacak projelerin daha sağlıklı ilerlemesinde yardımcı olacak verilerin toplanması amacıyla üretilmiştir. Anketin ilk bölümünde (1 - 8. sorular) İşletme sahibi ya da Çalışanları hakkında sorulara yer verilmektedir. İkinci bölümünde (9 - 28. sorular) İşletmenizin özellikleri, olanakları ve sorunları üzerinde durulmaktadır. Üçüncü bölümünde (29...- 31. sorular) çarşının güvenlik, işlev ve güzellik konularındaki görüşlerinizi öğrenmek hedeflenmiştir. Dördüncü ve son bölümde çarşıdaki komşuluk ilişkileri, aidiyet konusu ve varsa önerileriniz alınacaktır. Anketin etik kurallar çerçevesinde yapılması önemsenmektedir. Bu nedenle katılımınızın gönüllü olduğuna dair ıslak imzanızı verdiğiniz formu doldurmayı unutmayınız. Anketin sohbet şeklinde anketör tarafından yapılması ve işaretlenmesi yükünüzü azaltmanız açısından önemsenmektedir. Anket yaklaşık 25 dk. sürmektedir. Katılımınız için çok teşekkür ediyoruz.

Bu Anketi Yanıtlamayı Kabul Ediyor Musunuz?	☐ Kabul Ediyorum ☐ Kabul Etmiyorum
Anketör Adı	
Anket eğer bir mekânda yapıldıysa mağaza adı ve no	
1. Yaşınız	
2. Cinsiyetiniz	☐ Kadın ☐ Erkek ☐ Diğer:

3. Mesleğiniz	☐ Öğrenci ☐ Ev hanımı ☐ Kamu personeli ☐ Özel sektör çalışanı ☐ Serbest çalışan ☐ İş yeri sahibi ☐ Emekli ☐ İşsiz ☐ Diğer:
4. Eğitim durumunuz nedir?	☐ Okuma yazma biliyor ☐ İlköğretim okulu öğrencisi ☐ İlköğretim mezunu ☐ Lise öğrencisi ☐ Lise mezunu ☐ Üniversite öğrencisi ☐ Üniversite mezunu ☐ Yüksek lisans ve üzeri öğrencisi ☐ Yüksek lisans ve üzeri mezunu
5. İkamet ettiğiniz ilçe neresidir?	
6. Buca'da ikamet ediyorsanız hangi mahallede ikamet ediyorsunuz?	
7. İzmir'de yaşadığınız süre ne kadardır?	☐ 1 yıldan az ☐ 1 - 5 yıl ☐ 6 - 10 yıl ☐ 11 -15 yıl ☐ 16 - 20 yıl ☐ 20 yıldan fazla

8. Burada olma sebebiniz nedir?	☐ Dinlenmek ☐ Arkadaşlarla buluşmak ☐ Okula gitmek ☐ Alışveriş ☐ Bu civarda çalışıyor ☐ Spor / yürüyüş ☐ Diğer bir yere ulaşım için çarşığı kullanıyor ☐ Diğer:
9. Bu sokaktan geçmeyi hangi sıklıkla tercih edersiniz?	☐ Hergün ☐ Haftada 1 ☐ Haftada 3- 4 gün ☐ Ayda 1 ☐ Rasgele ☐ Diğer:
10. Bu çevreye nasıl erişim sağlıyorsunuz?	☐ Yaya ☐ İzban ☐ Otobüs ☐ Dolmuş ☐ Özel otomobil ☐ Bisiklet ☐ Motorsiklet ☐ Scooter ☐ Diğer:

11. Yaşadığınız yerin bu sokağa uzaklığı nedir?	☐ Çok yakın
	☐ 5 - 10 dk. yürüyüş mesafesinde
	☐ 15 dk. yürüyüş mesafesinde
	☐ 5 - 15 dk. taşıt mesafesinde
	☐ 15 - 30 dk. taşıt mesafesinde
	☐ 30 dk. fazla taşıt mesafesinde
	☐ Diğer:

12. Bulduğunuz çevrenin özelliklerine göre aşağıdaki verilen her bir özellik için uygun seçeneği belirtmenizi rica ederiz. Örneğin moders ise 1 ya da 2, tarihi ise 4 ya da 5 nolu seçeneği işaretleyebilirsiniz. Bu iki özellik arasında kararsız iseniz 3 nolu seçeneği işaretleyebilirsiniz.

12.1. Çarşının özellikleri							
	Mimari karakteri çok çekici	1	2	3	4	5	Mimari karakteri itici
		☐	☐	☐	☐	☐	

12.2. Bakım							
	Bakımlı	1	2	3	4	5	Bakımsız
		☐	☐	☐	☐	☐	

12.3. Peyzaj							
	Peyzaj çekici	1	2	3	4	5	Peyzaj itici
		☐	☐	☐	☐	☐	

12.4. Düzen							
	Düzenli	1	2	3	4	5	Karmaşık
		☐	☐	☐	☐	☐	

12.5. Huzur							
	Huzurlu bir sokak	1	2	3	4	5	Rahatsızlık veren
		☐	☐	☐	☐	☐	

12.6. Güzellik							
	Güzel bir sokak	1	2	3	4	5	Çirkin bir sokak
		☐	☐	☐	☐	☐	

12.7. Güvenlik							
	Gündüz tek başına güvenli	1	2	3	4	5	Gündüz tek başına tehlikeli
		☐	☐	☐	☐	☐	

12.8. Gece güvenliği		
Gece tek başına güvenli	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Gece tek başına tehlikeli
12.9. Afet koşulları / su baskını, fırtına		
Afet koşullarında güvenli	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Afet koşullarında güvenli değil
12.10. Sosyal yaşam		
Yeterli	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Yetersiz
12.11. Çarşı		
Kalabalık	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Tenha
12.12. Çarşı		
Eğlenceli	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Sıkıcı
12.13. Çarşı		
Çocuklar için uygun	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Çocuklar için uygun değil
12.14. Çarşı		
Genler için uygun	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Gençler için uygun değil
12.15. Çarşı		
Yaşlılar için uygun	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Yaşlılar için uygun değil
12.16. Çarşı		
Dinlendirici	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Yorgunluk veren
12.17. Çarşıda		
Trafik gürültüsü var	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Trafik gürültüsü yok

12.18. Çarşıda		
İnsan gürültüsü var	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	İnsan gürültüsü yok
12.19. Çarşı hava karardığında		
Aydınlık	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Karanlık
12.20. Çarşıda		
Rahat yürünebiliyor	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Rahat yürünemiyor
12.20. Çarşıda		
Yer döşemesi uygun	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Yer döşemesi uygun değil
12.21. Çarşıda		
Sokakta koku sorunu yok	1 2 3 4 5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Sokakta koku sorunu var
13. Bu sokağın adını biliyor musunuz?	Evet Hayır	
14. Bu sokakta en çok hoşunuza giden şey nedir?	☐ Ağaçlar / peyzaj ☐ Canlılık ☐ Kafeler / restoranlar ☐ Sessizlik ☐ Sokak ☐ Diğer:	
15. Bu sokakta en çok hoşunuza giden şey nedir?	☐ Ağaçlar / peyzaj ☐ Canlılık ☐ Kafeler / restoranlar ☐ Sessizlik ☐ Sokak ☐ Diğer:	

16. Sizi bu sokakta rahatsız eden şeyler nelerdir?	☐ Gürültü ☐ Kalabalık ☐ Çöpler ☐ Binalar ☐ Trafik ☐ 6. Seçenek ☐ Diğer:
17. Bu sokaktan alışveriş yapıyor musunuz?	Evet Hayır
18. Hangi sıklıkla alışveriş yapıyorsunuz?	☐ Hergün ☐ Haftada 1 gün ☐ Haftada 3 -4 gün ☐ Ayda 1 ☐ Rasgele ☐ 2. seçenek
19. Bu sokakta en çok hangi ürünlerin alışverişini yapıyorsunuz?	☐ Giyim ☐ Gıda ☐ Kafe / restoran ☐ Takı / kuyum ☐ Telefon / internet ☐ Ayakkabı ☐ Diğer:
20. Aradığınız ürünleri bulabiliyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
21. Çarşının geleceği için önerileriniz varsa nelerdir?	

İZMİR KALKINMA AJANSI

Megapol Çarşı Kule, Halkapınar Mahallesi,
1203/11. Sk. No: 5-7, Kat: 19, 35170 Konak/İzmir

T. +90 232 489 81 81 F. +90 232 489 85 05

www.izka.org.tr